

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

TUTANAK DERGİSİ

50'nci Birleşim
23 Şubat 2021 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

II.- GELEN KÂĞITLAR

III.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

A) Milletvekillerinin Gündem Dışı Konuşmaları

- 1.- Erzurum Milletvekili İbrahim Aydemir'in, iktisadi gelişmeler ve Doğu Anadolu'nun kalkınma trendine ilişkin gündem dışı konuşması
- 2.- Kütahya Milletvekili Ali Fazıl Kasap'ın, işitme ve görme engelli insanların sorunlarına ilişkin gündem dışı konuşması
- 3.- Diyarbakır Milletvekili Dersim Dağ'ın, 21 Şubat Uluslararası Ana Dili Günü'ne ilişkin gündem dışı konuşması

IV.- AÇIKLAMALAR

- 1.- İzmir Milletvekili Murat Çepni'nin, "Kral çıplak." diyenlerin en büyük korku olduğuna, HDP'ye ve Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'na saldırının sebebinin bu olduğuna ilişkin açıklaması
- 2.- Kocaeli Milletvekili Sami Çakır'ın, Hacı Bektaş Veli'nin vefatının 750'nci yıl dönümü olması nedeniyle UNESCO tarafından 2021 yılının anma ve kutlama yıl dönümleri arasına alındığına, Cumhurbaşkanlığının 11 Şubat 2021 tarihli genelgesinde 2021 yılının Hacı Bektaş Veli Yılı olarak kutlanmasının öngörüldüğüne, Hacı Bektaş Veli'yi rahmetle yâd ettiğine ilişkin açıklaması
- 3.- Mersin Milletvekili Ali Cumhur Taşkın'ın, 2020 yılının son ayında sanayi üretim verilerinin bir önceki yılın son ayına göre yüzde 9 artış gösterdiğine, son verilerin ülkenin Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde, AK PARTİ iktidarında, 2023 ekonomik hedefleri doğrultusunda emin adımlarla ilerlediğini gösterdiğine ilişkin açıklaması
- 4.- Mersin Milletvekili Cengiz Gökçel'in, Boğaziçi Üniversitesinde seçilerek rektörlük yapmış, ömrünü bilime adanmış, yüzlerce makale yayınlamış olan Profesör Doktor Üstün Ergüder'in tehditvari bir söylemle kulağının bükülmeye çalışılmasını asla kabul etmediklerine, AKP'nin ülkeyi karıştırmasına izin veremeyeceklerine ilişkin açıklaması
- 5.- Adana Milletvekili Ayhan Barut'un, Adana ilinde insanların bolluk ve bereket kadar barış ile hoşgörü ikliminde yaşadığına, iktidarı tarımsal üretim alanlarında üreticileri mağdur eden, ekili dikili alanlara hukuksuzca el konulmasından ve yasa dışı mafyatik oluşumların neden olduğu güvenlik sorunlarından doğan olumsuzlukları engellemeye çağırarak ilişkin açıklaması
- 6.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, esnafa geçici değil ayakta kalmasını sağlayacak destek verilmesi gerektiğine ilişkin açıklaması
- 7.- Muğla Milletvekili Süleyman Girgin'in, Bodrum Yarımadası İçme Suyu Projesi'nin imalat ve proje hatalarından dolayı milleti canından bezdirdiğine, Tarım ve Orman Bakanlığına Bodrumluların su çilesinin ne zaman biteceğini sorduğuna ilişkin açıklaması
- 8.- Gaziantep Milletvekili Bayram Yılmazkaya'nın, Gaziantep Ticaret Odasının Covid-19 pandemisinin ekonomik etkilerinin azaltılması amacıyla esnafın kredi, hibe ve teşvik paketleriyle desteklenmesi, kısa çalışma ödeneğinin en az asgari ücret tutarında olması, emlak vergisi, çevre temizlik vergisi ve kültür vergilerinin alınmaması, kira artışlarının işletme lehine düzenlenmesi gibi beklentileri olduğuna ilişkin açıklaması
- 9.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, Covid-19 nedeniyle Adıyaman ili merkez Yaylakonak Beldesinin Merkez ve Karaçalı Mahallelerinde karantina tedbirleri uygulandığına, hemşehrilerine geçmiş olsun dileklerini ilettiğine, Adıyaman ilinde vaka sayısının artmasının sağlık tesislerinin eksikliğinden kaynaklandığına, bu eksikliğin giderilmesi için Sağlık Bakanlığına çağrıda bulunduğuna ilişkin açıklaması
- 10.- Osmaniye Milletvekili İsmail Kaya'nın, yerli ve millî silahlı insansız hava aracı SİHA Bayraktar TB2'nin gerçekleştirilen operasyonlarda terör örgütlerine çok ağır kayıplar verdirdiğine, Karabağ zaferinin arkasında Türk SİHA'larının olduğuna dikkat çekildiğine ilişkin açıklaması
- 11.- Osmaniye Milletvekili Mücahit Durmuşoğlu'nun, AK PARTİ Grup Başkan Vekili Özlem Zengin'e yönelik yapılan ahlaksız ve kirlî yorum ile son dönemlerde döviz rezervleri üzerinden Hazine ve Maliye eski Bakanı Berat Albayrak aleyhine CHP tarafından yürütülen haksız ve seviyesiz söylemleri şiddetle kınadığına ilişkin açıklaması
- 12.- Gaziantep Milletvekili Ali Muhittin Taşdoğan'ın, Gaziantep iline yaptığı yatırımlardan dolayı Gençlik ve Spor Bakanlığına teşekkür ettiğine, Kamil Ocak Spor Salonunun yıkılmasının ardından şehir merkezinde müsabık 1 veya daha fazla spor salonu ihtiyacı ortaya çıktığına ilişkin açıklaması
- 13.- Bursa Milletvekili Nurhayat Altaca Kayışoğlu'nun, Maliye Bakanlığının Bursa ilinde sağlıkla ilgili başlattığı, boşanmalara sebep olacak kadar aile içindeki huzuru bozan denetim yöntemine bir an önce son vermesi ve insan haklarını ihlal etmemesi gerektiğine ilişkin açıklaması
- 14.- Muğla Milletvekili Burak Erbay'ın, Covid-19 pandemisinden en çok etkilenen sektörlerden birinin turizm sektörü olduğuna, Avrupa'da aşılama çalışmalarının hızlı bir şekilde devam etmesinin 2021 turizm sezonu için umut vadettiğine, bunun için turizmcilerin beklenti-

sinin sağlıkçılar, eğitimciler ve güvenlik görevlilerinin ardından turizm sektöründe çalışanların aşılmasına öncelik verilmesi olduğuna ilişkin açıklaması

15.- Mersin Milletvekili Alpay Antmen'in, Mersin ilinde Mersin Limanı işletmesi şirketi MIP'ın limanın yanındaki Atatürk Parkı'na göz koyduğuna, Mersin Limanı eğer genişleyecekse yerinin olduğuna, Atatürk Parkı'nın Mersin ilinde ilelebet kalacağına ilişkin açıklaması

16.- Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan'ın, Ardahan ilinin düşman işgalinden kurtarılışının yıl dönümünde işgal boyunca Ardahan ilinde bağımsızlık mücadelesi verirken hayatını kaybeden şehitlere rahmet dilediğine, kurtuluşunun 100'üncü yılında Ardahanlıları selamladığına, Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğünün İGA tarafından işletilen İstanbul Havalimanının 2021-2022 dönemine ait kira bedellerinin iki yıl boyunca yüzde 50 indirimli uygulanmasına karar verdiğine, Kızılayda liyakatsiz atamaların devam ettiğine, her kurum gibi Kızılayın da bu dönemde tarumar edildiğine ve parti kurumu hâline getirildiğine, Van ili Özalp ilçesinde yer alan halk pazarında 3 Kasım 2020 tarihinde çıkan yangında 95 dükkânın yandığına, yangının ardından esnafa verilen sözlerin tutulmadığına, on bir yıl önce Van iline yapılacağı müjdelenen çevre yolunun hâlâ tamamlanmadığına, yolun tamamlanmamasının ve yapılan kamulaştırmaların ciddi mağduriyetlere neden olduğuna, Hükümeti bu konuda duyarlı olmaya davet ettiklerine ilişkin açıklaması

17.- Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın, 21 Şubat 2021 tarihinde AK PARTİ Grup Başkan Vekili Tokat Milletvekili Özlem Zengin'e sosyal medya üzerinden yapılan çirkin saldırıyı bir kez daha nefretle kınadıklarına, son zamanlarda sosyal medya üzerinden insan haysiyetine, namusuna ve şerefine yönelik gerçek veya bot hesaplardan gerçekleştirilen linç kampanyalarının planlı ve maksatlı bir şekilde hemen hemen aynı kaynaklardan organize edildiğine, cezaevlerinden gelen sözde mağduriyet mektuplarının insaniyet ve masumiyet kisvesi altında servis edilerek gerçeklerin çarpıtıldığına, Adalet Bakanlığının mahkûm hakları ve cezaevi koşulları konusunda ihtimam gösterdiğine, Ege Üniversitesinde eğitime devam ederken altı yıl önce 20 Şubat 2015'te PKK'lı teröristler tarafından öldürülen Fırat Yılmaz Çakıroğlu'nu ve onun şahsında terör saldırılarında hayatını kaybedenleri rahmetle andığına ilişkin açıklaması

18.- İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç'un, 21 Şubat Uluslararası Ana Dili Günü'nü kutladığına, ülkede çok dilli bir yaşamın birlik duygusunu pekiştireceğini düşündüğüne, son zamanlarda belli çevrelerin akademi, hukuk ve insan hakları dünyasından insanları hedef hâline getirdiğine ve bu zihniyetin bugün ülkede yürütme görevinde bulunduğu, yürütmenin çeşitli mensupları tarafından akademi, insan hakları ve hukuk dünyasına yönelik yapılan saldırıları kınadıklarına, Cumhurbaşkanlığı Başkanışmanı ve Cumhurbaşkanlığı Hukuk Politikaları Kurulu Başkan Vekili Mehmet Uçum'un, "Hiç kimse bu ülkede İletişim Başkanlığı kurumundan hesap soramaz." derken kendilerini kastettiğine, devletin eleştirilemez, hesap vermez ve kutsal olduğunun ilan edildiğine, devletin görevinin hesap vermek olduğuna, bu iktidarın yaklaşımını kınadıklarını bir kez daha ifade ettiğine ilişkin açıklaması

19.- Sakarya Milletvekili Engin Özkoç'un, Genel Kurulda 3 araştırma komisyonu raporunun görüşüleceğine, Meclisin ortak sorunların, ortak zenginliklerin birlikte değerlendirildiği, beraber politika üretildiği bir zemin olduğuna, şehitlerin acısının ortak olduğuna, işsizliğin, pandeminin, kadın cinayetlerinin, çocuk istismarlarının ortak sorunlar olduğuna, iklim değişikliği ve kuraklığın ortak kaygı olduğuna, sorunları birlikte çözmeye çalışmak zorunda olduğuna, ortak aklın çalıştırılması gerektiğine, 12'nci Dönem kursiyer astsubayların sehven KHK mağduru olduğuna, 900 astsubay ve 60 uzman çavuşun beş yıldır atama ve terfi bekleediklerine, araştırılmadan ilişkilerinin kesilmesinin bir mağduriyet olduğuna, bu mağduriyetin daha da ağırlaşmadan ortadan kaldırılması gerektiğine, bunun herkesin görevi olduğuna ilişkin açıklaması

20.- Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşıoğlu'nun, AK PARTİ Grup Başkan Vekili Özlem Zengin'e yapılan çirkin saldırıları kınadığına ve bu konuda herkesin dayanışma içerisinde olması gerektiğine, Özlem Zengin'e karşı hakaretamiz yaklaşımlar karşısında ikiyüzlü tutumu nedeniyle Twitter'i bir kez daha kınadığına, bugünün 1998 yılında İstanbul Üniversitesinde insanların kıyafetleri, başörtüleri, sakalları nedeniyle kampüse girmelerinin yasaklandığı bir gün olduğuna, ülkenin bugünkü kazanımlarının demokratik hakların kullanılması açısından ne kadar önemli olduğunu görmemenin mümkün olmadığına, gençlerin kendileri, aileleri, millet ve bütün insanlık için en güzel başarılarla imza atacaklarına inancını belirtmek istediğine, Türkiye Cumhuriyeti devletinin Anayasa'sına göre resmi dilin Türkçe olduğuna, Türkçe dışında hangi dille konuşulursa konuşulsun kayıtlara İç Tüzük gereğince aynı şekilde geçtiği hususunun herkes tarafından bilindiğini hatırlatmak istediğine, terörle ve terör örgütleriyle mücadelenin kesintisiz bir şekilde süreceğine, önümüzdeki aylarda millî eğitim ordusuna 20 bin yeni öğretmenin dâhil olacağı müjdesini hatırlatmak istediğine, hiçbir ayırım gözetmeksizin 84 milyona hizmet edeceklerine ilişkin açıklaması

21.- Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşıoğlu'nun, İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç'un yerinden sarf ettiği bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

V.- SATAŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR

1.- İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç'un, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşıoğlu'nun yaptığı açıklamasında HDP'ye sataşması nedeniyle konuşması

2.- Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşıoğlu'nun, İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç'un sataşma nedeniyle yaptığı konuşmasında AK PARTİ'ye ve AK PARTİ Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Özhaskeki'ye sataşması nedeniyle konuşması

VI.- ÖNERİLER

A) Siyasi Parti Grubu Önerileri

1.- İYİ PARTİ Grubunun, Kocaeli Milletvekili Grup Başkan Vekili Lütfü Türkkan tarafından, engelli çocuğa sahip olan ailelerin yaşadığı sorunların araştırılarak çözüme kavuşturulması amacıyla 28/12/2020 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan (10/3623) esas numaralı Meclis Araştırması Önergesi'nin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 23 Şubat 2021 Salı günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

2.- HDP Grubunun, Mardin Milletvekili Ebru Günay ve arkadaşları tarafından, ana dil hakkının uygulanması için gerekli tedbirlerin alınması ve önündeki engellerin kaldırılması amacıyla 23/2/2021 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 23 Şubat 2021 Salı günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

3.- CHP Grubunun, Türkiye Büyük Millet Meclisi Gündeminin "Genel Görüşme ve Meclis Araştırması Yapılmasına Dair Öngörüşmeler" kısmında yer alan, karşılıksız çek keşide etmek sebebiyle hapis cezası alan kişilerin durumlarının tespit edilmesi ve ortaya çıkabilecek sorunların araştırılarak çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan (10/2759) esas numaralı Meclis Araştırması Önergesi'nin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 23 Şubat 2021 Salı günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

VII.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç'in, hiçbir konuşmada ek süre uygulaması yapılmadığını hatırlatmak istediğine ilişkin açıklaması

2.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç'in, telefonuna gelen mesajlardan nadir hastalıklarla mücadele eden hastaların ve yakınlarının da Komisyon Raporu üzerindeki görüşmeleri ilgiyle takip ettiklerinin anlaşıldığına, Dünya Kas Hastaları Derneği Başkanı DMD hastası Çağlar Özyiğit'in teşekkürlerinin Genel Kurulla paylaşılmasını istediğine, nadir hastalıklarla mücadele eden hasta ve hasta yakınlarını saygıyla selamladıklarına ilişkin konuşması

VIII.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) Önergeler

1.- Adana Milletvekili Ayhan Barut'un, (2/1012) esas numaralı Kanun Teklifi'nin İç Tüzük'ün 37'nci maddesi uyarınca doğrudan gündeme alınmasına ilişkin önergesi (4/110)

IX.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

A) Komisyonlardan Gelen Diğer İşler

1.- Kayseri Milletvekili Çetin Arık ve 30 Milletvekilinin, İzmir Milletvekili Mahir Polat ve 19 Milletvekilinin, Kayseri Milletvekili Hülya Nergis ve 22 Milletvekilinin, MHP Grubu Adına Grup Başkanvekili Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın, Diyarbakır Milletvekili Semra Güzel ve 32 Milletvekilinin, İYİ Parti Grubu Adına Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili Yavuz Ağırlioğlu'nun; Down Sendromu, Otizm ve Diğer Gelişim Bozukluklarının Yaygınlığının Tespiti ile İlgili Bireylerin ve Ailelerinin Sorunlarının Çözümü İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Bir Meclis Araştırması Açılmasına İlişkin Önergeleri (10/242, 349, 392, 394, 397, 401) ve Meclis Araştırması Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 200)

2.- Kütahya Milletvekili Ali Fazıl Kasap ve 28 Milletvekilinin, Kütahya Milletvekili Ali Fazıl Kasap ve 24 Milletvekilinin, Kayseri Milletvekili Çetin Arık ve 32 Milletvekilinin, Denizli Milletvekili Yasin Öztürk ve 20 Milletvekilinin, Gaziantep Milletvekili Ali Muhittin Taşdoğan ve 19 Milletvekilinin, Kahramanmaraş Milletvekili Sefer Aycan ve 19 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıku ve 21 Milletvekilinin, MHP Grubu Adına Grup Başkanvekili Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın, Ankara Milletvekili Arife Polat Düzgün ve 23 Milletvekilinin, Samsun Milletvekili Ahmet Demircan ve 34 Milletvekilinin, Diyarbakır Milletvekili Semra Güzel ve 19 Milletvekilinin, Denizli Milletvekili Yasin Öztürk ve 20 Milletvekilinin; ALS, SMA, DMD, MS Hastalıklarında ve Kesin Tedavisi Bilinmeyen Diğer Hastalıklarda Uygulanan Tedavi ve Bakım Yöntemleri ile Bu Hastalıklara Sahip Kişiler ve Yakınlarının Yaşadıkları Sorunların ve Çözümlerinin Belirlenmesi Amacıyla Bir Meclis Araştırması Açılmasına İlişkin Önergeleri (10/184, 185, 281, 403, 585, 604, 734, 914, 915, 917, 920, 921) ve Meclis Araştırması Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 199)

3.- Mersin Milletvekili Rıdvan Turan ve 31 Milletvekilinin, MHP Grubu Adına Grup Başkanvekili Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın, Hatay Milletvekili Hacı Bayram Türkoğlu ve 24 Milletvekilinin, CHP Grubu Adına Grup Başkanvekili Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, İYİ Parti Grubu Adına Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili Yavuz Ağırlioğlu'nun; Tıbbi ve Aromatik Bitki Çeşitliliğinin Korunmasında, Bunların Üretiminde ve Pazarlanmasında Karşılaşılan Sorunlar ile Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Bir Meclis Araştırması Açılmasına İlişkin Önergeleri (10 / 361, 405, 406, 407, 410) ve Meclis Araştırması Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 159)

X.- YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1.- İzmir Milletvekili Atila Sertel'in, ülkemize Alman menşeli Covid-19 aşısından 10 bin doz getirildiği iddiasına ilişkin sorusu ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay'ın cevabı (7/40275)

2.- İstanbul Milletvekili Yüksel Mansur Kılınc'ın, Türk Silahlı Kuvvetleri, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Milli İstihbarat Teşkilatının taşınır mallarını birbirine devredebilmesine yönelik yapılan mevzuat değişikliğine ilişkin sorusu ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay'ın cevabı (7/40276)

3.- İstanbul Milletvekili Turan Aydoğan'ın, iflas eden elektronik ürün satışı yapan bir firmanın işçilerinin alacaklarının akıbetine ilişkin sorusu ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay'ın cevabı (7/40277)

4.- İstanbul Milletvekili Sibel Özdemir'in, AB Raporunda yayımlanan GRECO tavsiyelerine uyulmasına ilişkin sorusu ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay'ın cevabı (7/40278)

5.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, Merkez Bankası'nın 2020 yılında yaptığı altın satışlarına ilişkin sorusu ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay'ın cevabı (7/40281)

6.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Güner'in, Türkiye'de faaliyet gösteren altın madenlerine dair çeşitli verilere ilişkin sorusu ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay'ın cevabı (7/40408)

7.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıku'nun, mevsimlik tarım işçilerinin çalışma koşullarına ilişkin sorusu ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay'ın cevabı (7/40409)

8.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıku'nun, 2019-2020 yıllarında darphanede üretilen gram ve çeyrek altın miktarlarına ilişkin sorusu ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay'ın cevabı (7/40410)

9.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıku'nun, kayıt dışı mevsimlik işçilere,

18-29 yaş arası iş yeri açmak isteyen kişilerin bir yıl boyunca BAĞ-KUR primi ödememesine,

Kamu kurumlarına ait inşaat projelerinde taşeron sisteminin kaldırılmasına,

Ülkemizde çocuk işçi statüsünde bulunan çocuk sayısına,

Bakanlık bünyesinde bulunan yetiştirme yurtlarında ek ders karşılığı çalışan kişilere,

Sendika üyesi kamu görevlileri sayısı ile sendika üyelerine baskının önlenmesine yönelik çalışmalara,

BAĞ-KUR'dan aldıkları maaş ile geçimini sağlayan ailelere dair bazı verilere,

Ülkemizdeki sanat tarihi bölümü mezunlarına ve istihdamına,

Formasyon eğitimi almış muhasebe-finance ve pazarlama öğretmenlerinin atamalarına,

İlişkin soruları ve Cumhurbaşkan Yardımcısı Fuat Oktay'ın cevabı (7/40411), (7/40412), (7/40413), (7/40414), (7/40416), (7/40417), (7/40418), (7/40422), (7/40425)

10.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, belediyelerde bulunan engelli destek birimleri ve engelliler için sesli kütüphanelere ilişkin sorusu ve Cumhurbaşkan Yardımcısı Fuat Oktay'ın cevabı (7/40415)

11.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, enerji üretiminin artırılmasına ilişkin sorusu ve Cumhurbaşkan Yardımcısı Fuat Oktay'ın cevabı (7/40419)

12.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, aile içi şiddet gören kadınlara,

Polis merkezlerine yapılan aile içi şiddet başvurularına,

İlişkin soruları ve Cumhurbaşkan Yardımcısı Fuat Oktay'ın cevabı (7/40420), (7/40423)

13.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 25 Ocak 2020 tarihi itibarıyla Türkiye'deki boşanma sayılarına ve çocuklara yönelik verilen kararlara ilişkin sorusu ve Cumhurbaşkan Yardımcısı Fuat Oktay'ın cevabı (7/40421)

14.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, okullarda şiddetin önlenmesine yönelik yapılan çalışmalara,

Ülkemizde okula giden kız çocuklarının oranının artırılması ile kadına yönelik şiddeti ve erken yaşta evlilikleri önleme konularında yapılan çalışmalara,

İlişkin soruları ve Cumhurbaşkan Yardımcısı Fuat Oktay'ın cevabı (7/40424), (7/40426)

15.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, kamu personeli atamalarına ilişkin sorusu ve Cumhurbaşkan Yardımcısı Fuat Oktay'ın cevabı (7/40580)

16.- Adana Milletvekili Tulay Hatimoğulları Oruç'un, PTT çalışanların çalışma koşullarına ilişkin sorusu ve Cumhurbaşkan Yardımcısı Fuat Oktay'ın cevabı (7/40581)

17.- Şırnak Milletvekili Hüseyin Kaçmaz'ın, Hrant Dink cinayeti kapsamında soruşturmaya dâhil edilen kamu görevlilerine ilişkin sorusu ve Cumhurbaşkan Yardımcısı Fuat Oktay'ın cevabı (7/40582)

18.- İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç'un, bir büyükelçilikte basın müşavirliği görevi yapmış olan bir kişinin uyuşturucu kaçakçılığı nedeniyle tutuklandığı ve çeşitli suçlardan dolayı yargılandığı iddiasına ilişkin sorusu ve Cumhurbaşkan Yardımcısı Fuat Oktay'ın cevabı (7/40585)

19.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, ülkemizdeki çocuk evi, sergi evi ve çocuk yuvası verilerine,

Sosyal yardım alan ailelerin eğitim gören çocuklarına yönelik maddi destek verilmesi talebine,

Boşanmış veya eşini kaybetmiş kadınlara verilen desteklere,

Koruyucu aile uygulamasının artırılmasına,

2019-2021 yılları arasında Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesinden iller bazında ayrılan kaynak miktarına,

Sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarından eğitim yardımı alan kişi verilerine,

2010-2020 yılları arasındaki işsizlik verilerine,

2021 yılı itibarıyla kamu kurumlarında boş bulunan engelli kadrolarına,

İlişkin soruları ve Cumhurbaşkan Yardımcısı Fuat Oktay'ın cevabı (7/40648), (7/40655), (7/40656), (7/40657), (7/40661), (7/40662), (7/40664), (7/40666)

20.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, sağlık yönetimi bölümü mezunu atamalarına ilişkin sorusu ve Cumhurbaşkan Yardımcısı Fuat Oktay'ın cevabı (7/40649)

21.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, içme suyu olarak kullanılan musluk sularının denetimine ilişkin sorusu ve Cumhurbaşkan Yardımcısı Fuat Oktay'ın cevabı (7/40650)

22.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, Sağlık Bakanlığında boş bulunan kadro sayısına ilişkin sorusu ve Cumhurbaşkan Yardımcısı Fuat Oktay'ın cevabı (7/40652)

23.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, son beş yılda kapatılan köy ve kasaba okullarına,

Mevsimlik işlerde çalışan ailelerin çocuklarının eğitimi için yürütülen çalışmalara,

Yurt dışında öğrenim gören kişi verilerine,

Yabancı dil öğretimine,

Okulların bünyesinde bulunan spor tesislerine,

İllere göre özel okullarla ilgili verilere,

İlişkin soruları ve Cumhurbaşkan Yardımcısı Fuat Oktay'ın cevabı (7/40653), (7/40654), (7/40667), (7/40669), (7/40671), (7/40677)

24.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, son bir yılda konkordato ilan eden şirket sayısına ilişkin sorusu ve Cumhurbaşkan Yardımcısı Fuat Oktay'ın cevabı (7/40658)

25.- Giresun Milletvekili Necati Tıgılı'nın, Giresun Limanı'nda bulunan siloların kaldırılacağı yönündeki haberlere ilişkin sorusu ve Cumhurbaşkan Yardımcısı Fuat Oktay'ın cevabı (7/40659)

26.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, son beş yılda gümrük vergisi düşürülen ürünlere,

2020 yılında Rusya'ya ihraç edilen ürünlere,

İlişkin soruları ve Cumhurbaşkan Yardımcısı Fuat Oktay'ın cevabı (7/40663), (7/40668)

27.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2020 yılında kullanılan banka kredilerinin miktarlarına ve türlerine ilişkin sorusu ve Cumhurbaşkan Yardımcısı Fuat Oktay'ın cevabı (7/40670)

28.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2020 yılındaki doğrudan sermaye girişlerine ilişkin sorusu ve Cumhurbaşkan Yardımcısı Fuat Oktay'ın cevabı (7/40672)

29.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, tarımsal üretimin ekolojik koşullara uygun yapılması konusunda yürütülen çalışmalara,

2018-2021 yılları arasındaki kırmızıbiber ithalatına,

2018-2021 yılları arasındaki nohut ithalatına,

İlişkin soruları ve Cumhurbaşkan Yardımcısı Fuat Oktay'ın cevabı (7/40673), (7/40675), (7/40676)

23 Şubat 2021 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.00

BAŞKAN: Başkan Vekili Süreyya Sadi BİLGİÇ
KÂTİP ÜYELER: Necati TİĞLİ (Giresun), Bayram ÖZÇELİK (Burdur)

-----0-----

BAŞKAN – Türkiye Büyük Millet Meclisinin 50'nci Birleşimini açıyorum.^(x)

Toplantı yeter sayısı vardır, görüşmelere başlıyoruz.

Gündeme geçmeden önce 3 sayın milletvekiline gündem dışı söz vereceğim.

Konuşma süreleri beşer dakikadır, uzatma yapmayacağım.

Gündem dışı ilk söz, iktisadi gelişmeler ve Doğu Anadolu'nun kalkınma trendiyle ilgili söz isteyen İbrahim Aydemir'e

aittir.

Buyurun Sayın Aydemir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

III.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

A) Milletvekillerinin Gündem Dışı Konuşmaları

1.- Erzurum Milletvekili İbrahim Aydemir'in, iktisadi gelişmeler ve Doğu Anadolu'nun kalkınma trendine ilişkin gündem dışı konuşması

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Değerli Başkanım, çok teşekkür ediyorum, şahsınızda yüksek heyeti saygıyla, ihtiramla selamlıyorum.

Efendim, iki kavram, iki konsept -yeni ifadesiyle- dile getireceğim, onlar üzerine bir iki kelam etmeye çalışacağım.

Biri, genç jenerasyonun, özellikle 20'li yaşlardaki insanlarımızın hiç terennüm etmediği, aklına getirmede bir kavram; makûs talih. Bizim yaşlardakiler, 40'lı yaşlardakiler çok iyi bilirler bu kavramı çünkü siyasetçiler biteviye bunu kullanırlardı. Özellikle seçim zeminlerinde yahut da siyasetçi bir yere vardığında mutlaka ama mutlaka öncelikli olarak dillendirdiği kavram buydu. Efendim “Buranın makûs talihini biz yeneceğiz, bizim çalışmalarımızla berhava edeceğiz.” derlerdi. Hususen Doğu Anadolu Bölgesi için bu kavram kullanılırdı yani benim de içinde bulunduğum, ilimin içinde bulunduğu bölgemiz için kullanılırdı. Bizimle beraber berhava oldu, bertaraf oldu bu kavram; şu anda hayatın dışına itildi. Niye? Çünkü yaptıklarımızla, icraatlarımızla öylesine bir zemin hazırladık ki artık “makûs talih” diye bir kavram kullanılmaz oldu.

Bunu şunun için söylüyorum arkadaşlar: Erzurum'da bizim büyüklerimiz, özellikle maharet sahiplerine dönük “Dili varsa, dilceği de vardır.” derlerdi. Göğsümü gere gere, böyle, başım çok dik bir biçimde altını çizerek söylüyorum: Öylesine bir on dokuz yıl yaşattık ki ülkemize, ülkemizin her zerresi, her zemini aynı şekilde kalkındı, geliştirdi. Şimdi, gittiğinizde Hakkâri'ye, ülkemizin eşsiz bir beldesidir, çok sık gitmişimdir, hâlen daha gidiyorum, eşi menendi olmayan bir zemin açılmıştır. Niye? Çünkü biz, Kastamonu ile Hakkâri'yi asla ayırmadık, Kocaeli ile Van'ı ayırmadık; bizim lügatimizde “öteki” diye bir kavram olmadı, o yüzden her yeri mamur hâle getirdik.

Bakın, bunları yaparken kullandığımız aparatlar vardı, kullandığımız kavramlar vardı, kullandığımız kurumlar vardı. Neydi bunlar? Daha önce “Devlet Planlama Teşkilatı” diye bir kurumumuz vardı, herkes bilir bunu. Bizimle beraber bu kalktı ama yerelde, hemen hemen her ili ifade eden özel devlet planlama teşkilatları ihdas ettik. Şu anda kalkınma ajansları bunu havidir, bunu içermektedir. Bunlar kanalıyla illere projeler geliştiriyoruz, o zeminler kalkınsın, gelişsin diye bir gayret sarf ediyoruz. Doğu Anadolu'da “DAP” diye bir kurumumuz var, yine eşsiz bir kurum, onunla beraber, mezralara varıncaya kadar insanlara huzur enjekte etmeye çalışıyoruz. Bunlar bizim sahaya naksettiğimiz özel hâllerdir ve bundan dolayı ne kadar iftihar etsek azdır arkadaşlar. Bakın, ben Erzurum'dayım, Doğu Anadolu Sanayici ve İş Adamları Derneğinin 3 dönem Başkanlığını yaptım, o bölgeyi karış karış biliyorum ve şimdi, terörden arınmış, bölücü hainlerden arınmış bir zemin, öylesine huzurlu ki insanlarımız mutlu bir biçimde, devlete muti bir biçimde bu hizmetlerden istifade ediyorlar. Arzumuz ve isteğimiz o ki bütün bütün bu bölücü hâl ortadan kalksın ve kardeşane iklim berdevam olsun, süreklilik arz etsin.

Arkadaşlar, bu noktada bir şey söyleyeceğim. Bizim Erzurum'un Tekman ilçesi, Erzurum'u ifade eden çok eşsiz bir ilçemizdir, çok nadide bir ilçemizdir; orada “Selahattin Karakoç” diye bir ağabeyim var benim, yaşı 70'i geçmiştir; 13 şehidimizle ilgili, özellikle, konuşmam olduğunu duyunca “Şunu bir terennüm eder misin?” demişti bana, insanlık şarlatanları için yazmış, göndermiş bana: “İnsanlık Şarlatanları” diyor, “Onlar da insandılar.” Kimin için diyor bunu? Katledilen 13 şehidimiz için diyor. “Kararan ufuklarda ağaran tándılar.” diyor. “Beydiler, hakandılar, handılar/Sizden önce davranabilirlerdi ama sizi insan sandılar” diye bir dörtlük düşmüş bana, göndermiş. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar) Bunu Kürt kimlikli, bu milletin esaslı bir parçası olan Selahattin ağabeyim göndermiş. Bizim bütün mukimlerimiz yani o bölgede yaşayan herkes bu kıvamdadır, bu niteliktedir, vatanseverdir, kalitelidir, milletine bağlıdır, yürekten bağlıdır. Dolayısıyla, böyle olduğu için arkadaşlar, bereket de sahaya yayılıyor. Sayın Cumhurbaşkanımızın üslubu, tarzı herkesin yüreğine nakşolunmuş bir hâlde ve Cumhuriyet İttifakımız, özellikle 14 tane ilden bahsedeceğim...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Efendim, bu Erzurum'un köylerinde internet yok Sayın Başkan, ona ne zaman...

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Aydemir.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – İnan ki yok ya, Erzurum'un köylerinde internet yok.

İBRAHİM AYDEMİR (Devamlı) – Değerli Başkanım, bir şey söyleyeceğim, Mahmut Bey bir özel not düştü; bu, çok değerli.

Söylediğin şeyi çok önemsiyorum Mahmut Bey. Şimdi, ne isteniyor bizden?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bir dakika verin Başkanım, ne olur ya.

İBRAHİM AYDEMİR (Devamlı) – Bütün problemleri hallettik biz elhamdülillah, köylerimize internet kafe talep ediliyor. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

SALİH CORA (Trabzon) – Yani yol talep etmiyor.

^(x) 7/4/2020 tarihli 78'inci Birleşimden itibaren, coronavirus salgını sebebiyle Genel Kurul Salonu'ndaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ya internet yok Sayın Başkanım.

İBRAHİM AYDEMİR (Devamla) – Yollar bitti, su bitti, elektrik bitti; dört başı mamur hâldeyiz, Mahmut Bey de bunu teyit ediyor ve elhamdülillah bunları da yapma gayretindeyiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Başkanım, sözleri anlaşılıyor, hatip değerli şeyler anlatıyor, bir izin verin.

İBRAHİM AYDEMİR (Devamla) – Ben, bu noktada bütün milletvekili arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum. Ben, bu noktada AK PARTİ heyetine ve Cumhuriyetçi Hareket Partisi heyetine...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ayrıştırıcı dil kullanma, hepimiz birliğiz burada.

İBRAHİM AYDEMİR (Devamla) – ...hususen yüreğimle teşekkür ediyorum, Allah var etsin.

Hepinize saygı sunuyorum, var olun, sağ olun. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkanım, ayrıştırıcı dil kullanıyor, burada Meclis bir bütün.

Erzurumlular birleştirici olur ya, böyle ayrıştırıcı dil kullanır mı?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Teşekkür ettim size ben.

BAŞKAN – Gündem dışı ikinci söz, işitme ve görme engelli insanlarımızın sorunları hakkında söz isteyen Kütahya Milletvekili Ali Fazıl Kasap'a aittir.

Buyurun Sayın Kasap. (CHP sıralarından alkışlar)

2.- Kütahya Milletvekili Ali Fazıl Kasap'ın, işitme ve görme engelli insanların sorunlarına ilişkin gündem dışı konuşması

ALİ FAZIL KASAP (Kütahya) – (Kütahya Milletvekili Ali Fazıl Kasap'ın işaret diliyle konuşmasına başlaması) (CHP sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sizler beni anlamadınız, bu cümleyle başlamak istiyorum, normalde konuşabiliyor olsa idik “Ben anlatamadım.” diye hitap edecektim ama sizler beni anlayamadınız. Türkiye’de işitme engelliler başta olmak üzere engellilerin çok ciddi problemleri var. Ülkemizde, yüzde 12,5 oranında yani yaklaşık 8,5 milyon engelli olduğu kabul ediliyor. Bu engellilerin içinde ortopedik engelliler var, zihinsel engellilerimiz var, görme engellilerimiz var, işitme engellilerimiz var, bir de çok ciddi bir yekûn teşkil eden sosyal engellilerimiz var.

Sosyal engellilerimiz kimler? Eğitim yoksunu insanlarımız, işsizlerimiz, fakirlerimiz ve baskı altındaki kadınlarımız mevcut. 8,5 milyon insanımız, aileleri ile birlikte toplamda 30 milyonu geçen bir kitle teşkil ediyor ve bunlar, maalesef yeterli oranda yardım alamıyorlar. Buradaki yardım -kastedilen- sadece maddi yardım ve bunları bağımlı hâle getirmek. Bakın, 657 lira para veriyorsunuz bakıma muhtaç olan bir kişiye, 657 lira ve bu sosyal engelliliği devam ettiriyorsunuz, artı bağıllığı, artı muhtaçlığı devam ettiriyorsunuz.

Engellilerimiz konusundaki en önemli unsur, erişilebilirlik. Bazı şeylere, hayatın normal akışına erişememeleri, ulaşamamaları, sürekli engellerle karşılaşmaları; bizim oluşturduğumuz... Şimdi, ortopedik engellilerin sorunları malum; toplu taşıma vasıtaları da dâhil olmak üzere bir sürü engeller var, rampalar var, okullarda ergonomik dizayn yok, bir engellinin uçakta yerleşmesi, bir otobüste yerleşmesi mümkün değil, uçakta lavabo ihtiyacını gidermesi mümkün değil. Birleşmiş Milletlerce yapılan akde, sözleşmeye göre de bizimkiler maalesef yeterli düzeyde uygun değil.

İşitme engelliler için de şöyle bir şey söylemek istiyorum: Bir devlet kurumuna, bir belediyeye, bir hastaneye gittiğinde işitme engellilerin çok ciddi iletişim sorunu oluyor ve bunun için, bakın, Aile Bakanlığındaki istihdam edilen toplam işitme engelli tercüman sayısı Türkiye’de 61, sadece ve sadece 61, her ile birisi dahi düşmüyor 2021 Türkiye’de.

Türkiye’de işitme engelli vatandaşlarımızın ilkokuldan sonra okulu bırakma oranı yüzde 60, dünyada bu oran yüzde 25. İşitme engelli vatandaşlarımız, insanlarımız asla yüksek okul bitiremiyorlar. İşitme engellilerin, yüksekokula gitme şansları yok. İşitme engelli tercüman sayısını demin söylemiştim -bunlar Türkiye için çok ciddi bir durumdur- Türkiye’de Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı olarak çalışan işitme engelli tercüman sayısı sadece 61. İstihdam oranları düşük, dünyada yüzde 57, bizde yüzde 41. OECD ülkelerinde engellilere ayrılan kamu yardımı gayrisafi millî hasılanın yüzde 2’si ile 5’i arasında değişirken Türkiye’de binde 1, sadece binde 1. Türkiye’de engellilerin yoksulluk ve dışlanmışlık riski yüzde 77.

Şimdi, öncelikli olarak neler yapılması gerekiyor, onu söyleyeyim: Öz bakımları zor olduğu için, engellilerimiz için su indirimi; iletişimde sıkıntıları olduğu için telefonda indirim, internette indirim sağlanması gerekiyor. Engelli bireylerin şimdiki o engelli merkezlerinde olduğu gibi toplumdan tecrit edilmesi doğru değil, toplumla iç içe, bağımsız yaşayabilmelerinin sağlanması gerekiyor. Özellikle körlerimiz -kendileri o şekilde söylenmesini istiyorlar- ve sağlıklarımız, az görenlerimiz -özellikle çocuklar- mağdur oluyor.

Şimdi EBA sistemi yaptık, EBA sistemi her türlü engelliye kapsamıyor. Bakın, şu anda benim şu konuşmamı Türkiye’deki hiçbir işitme engelli vatandaşımız anlayamıyor, dinleyemiyor ve Meclise, şuraya kendilerinin gönderdikleri milletvekillerinin konuşmalarını maalesef anlayamıyorlar. Bir işitme engelli tercümanı olsa çok iyi olurdu. Stenograf arkadaşlar da muhtemelen benim işaret diliyle kısmen de olsa anlattığım şeyleri kayda geçemediler.

Sayın Başkanım, göstermiş olduğunuz duyarlılık için teşekkür ediyorum, engellilerle ilgili bugün bir hayli gündeme gelmiş bu sorunlar hepimizin sorunları; toplumumuzun üçte 1’ini ilgilendiren sorunlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ FAZIL KASAP (Devamla) - Tüm Meclisin duyarlı olacağına inanıyorum. Bir engelli meclisi oluşturulması talebimdir - bu konuyu hep birlikte değerlendirelim- bunun siyasi yönü yoktur ve tercih sebebidir.

Hepinize teşekkür ediyorum.

Saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Gündem dışı üçüncü söz, 21 Şubat Dünya Ana Dili Günü münasebetiyle söz isteyen Diyarbakır Milletvekili Dersim Dağ’a aittir.

Buyurun Sayın Dağ. (HDP sıralarından alkışlar)

3.- Diyarbakır Milletvekili Dersim Dağ'ın, 21 Şubat Uluslararası Ana Dili Günü'ne ilişkin gündem dışı konuşması

DERSİM DAĞ (Diyarbakır) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bildiğiniz üzere, 21 Şubat Dünya Ana Dili Günü’yü. Bu vesileyle bir kez daha tüm halkların Dünya Ana Dili Günü’nü kutluyorum.

Ana dili, kişinin kişiliğinin, duygusal ve zihinsel gelişiminin ayrılmaz bir parçasıdır. Aynı zamanda, ana dili, o dili konuşan toplumun tarihinin ve kültürünün taşıyıcısıdır da. Dünyanın birçok ülkesinde farklı diller anayasal güvence altına alınırken Türkiye’deyse farklı diller devletin yasaları ve aygıtlarıyla yok edilmeye çalışılıyor. Şimdiye kadar, ana dili mücadelesi yürüten

onlarca kişi hakkında dosya açıldı, gözaltına alındılar ve tutuklandılar. Ana dilinde eğitim isteyen onlarca Kürt öğrenci üniversitelerden uzaklaştırıldı. Kürtçe eğitim veren okullar kapatıldı. Belediyeler bünyesinde açılmış olan kreş ve bakımevleri kayyumlar tarafından kapatıldı. KHK'lerle, Kürtçe yayın yapan radyo, televizyon, gazete, dergi ve basın ajansları kapatıldı. Yine, Kürtçe üzerinde araştırmalar yapan KÜRDİ-DER, İstanbul Kürt Enstitüsü ve KÜRT-DER hukuksuzca kapatıldı ve yıllardır Kürtler ve dilleri üzerine inkâr ve asimilasyon politikaları yürütülüyor ama ben buradan tüm Kürt gençleri adına bir kez daha söylüyorum: Bizler Kürt'üz, dilimiz Kürtçe ve ana dilinde eğitim almak istiyoruz.

Şimdi, bu söylediklerimi kendi ana dilim olan Kürtçede söyleyeceğim: "..."(x)

ÜMİT YILMAZ (Düzce) – Propaganda yapıyor Sayın Başkan, propaganda yapıyor.

METİN NURULLAH SAZAK (Eskişehir) – Hesaplaşma...

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Sayın Başkan...

ARZU ERDEM (İstanbul) – Anlamıyoruz.

ÜMİT YILMAZ (Düzce) – Belki PKK propagandası yapıyor.

METİN NURULLAH SAZAK (Eskişehir) – Hesaplaşma...

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Anlaşılmıyor Başkan, anlamıyoruz. Bize tercüman lazım.

METİN NURULLAH SAZAK (Eskişehir) – Hesap başka, hesap başka.

DERSİM DAĞ (Devamla) – Sevgili arkadaşlar, şimdiye kadar yaptığım konuşma Meclis tutanaklarına "bilinmeyen bir dil" olarak geçecektir.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Doğru, bilemiyoruz.

DERSİM DAĞ (Devamla) – Meclisin, Türkiye'de yaşayan 25 milyon Kürt'ün dilini tanımaması bile ısrarla yürütülen asimilasyon ve inkâr politikasını özetler niteliktedir.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Hadi oradan!

DERSİM DAĞ (Devamla) – Değerli arkadaşlar, dün, Kürt Dil Platformu ve Kürt Dili ve Kültür Ağı Kürtçenin resmî dil ve eğitim dili olması için bir imza kampanyası başlattı. Çok kısa bir sürede binlerce kişi bu kampanyaya destek verdi ve Kürtçenin resmî dil olmasını talep etti. Milyonlarca Kürt'ün varlığını ve dilini yok sayamazsınız ve milyonların ana dilde eğitim isteğini kabul edin.

MEHMET CELAL FENDOĞLU (Malatya) – Kimsenin yok saydığı yok. Resmî dil...

DERSİM DAĞ (Devamla) – Gelin, bir an önce bu yasakçı zihniyeti bir kenara bırakın. Çok dilli kamu hizmetlerini hayata geçirin.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

DERSİM DAĞ (Devamla) – Bitiriyorum.

BAŞKAN – İlave süre vermiyorum.

DERSİM DAĞ (Devamla) – Türkiye'de konuşulan tüm ana dilleri yasal güvence altına alın. "..."(x) (HDP sıralarından alkışlar)

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Tutanaklara geçmesi açısından ifade ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Buyurun.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Konuşmacının tüm temelsiz iddialarını reddettiğimiz belirtmek isterim.

Teşekkür ederim.

KEMAL PEKÖZ (Adana) – Neyi iddia etti?

"Kardeşiz." diyorsunuz. Öğrensene dilini kardeşinin. Neyin anlaşılması?

BAŞKAN – Vallahi siz anlamışsınız, ben ne dediğini anlamadım! (Gülüşmeler) Yani Türkiye Cumhuriyeti devletin resmî dili olan Türkçenin dışında yapılan bu konuşmadan ben hiçbir şey anlamadım.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Yarısını anladık. Bütün iddialarını reddettiğimizi belirtmek istiyorum.

KEMAL PEKÖZ (Adana) – Ne iddia etti, söylesene? Ne anlattı, söylesene?

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, şimdi, sisteme giren ilk 15 milletvekiline yerlerinden birer dakika süreyle söz vereceğim. Sayın Çepni...

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- İzmir Milletvekili Murat Çepni'nin, "Kral çıplak." diyenlerin en büyük korku olduğuna, HDP'ye ve Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'na saldırının sebebinin bu olduğuna ilişkin açıklaması

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Teşekkürler Başkan.

Tüm diktatörlükler önce gerçeğe savaş açarlar, mutlak itaat ve sessizlik isterler. En büyük korkuları "Kral çıplak." diyenlerdir. İşte HDP'ye saldırının, gelişimiz Gergerlioğlu'na saldırının sebebi budur. Yalandan sorumlu bakana bugün Eş Genel Başkanımız Pervin Buldan yanıt verdi. Televizyonlarda, Mecliste kendinden geçerek linç kampanyası örgütleyenler iyi izlesinler, cesaretleri varsa yayınlasınlar. Aralarındaki koltuk kavgasını HDP üzerinden yürütenlere yanıtımız nettir: Telaşınızın herkes fakında ama korkunun ecele faydası yok. Saray ve etrafındaki rant çevreleri kaybedecek, ezilen milyonlar kazanacak.

BAŞKAN – Sayın Çakır...

2.- Kocaeli Milletvekili Sami Çakır'ın, Hacı Bektaş Veli'nin vefatının 750'nci yıl dönümü olması nedeniyle UNESCO tarafından 2021 yılının anma ve kutlama yıl dönümleri arasına alındığına, Cumhurbaşkanlığının 11 Şubat 2021 tarihli genelgesinde 2021 yılının Hacı Bektaş Veli Yılı olarak kutlanmasının öngörüldüğüne, Hacı Bektaş Veli'yi rahmetle yâd ettiğine ilişkin açıklaması

SAMİ ÇAKIR (Kocaeli) – Sayın Başkan, 2021 yılının Hacı Bektaş Veli Yılı olarak kutlanmasına dair Cumhurbaşkanlığının 11 Şubat 2021 tarihli genelgesinde, düşünce ve öğretileriyle asırlardır sevgi, hoşgörü, birlik, beraberlik ve barış öğütleyen Hacı Bektaş Veli'nin vefatının 750'nci yılı olması münasebetiyle 2021 yılı, UNESCO tarafından anma ve kutlama yıl dönümleri arasına alındığından bahisle Hacı Bektaş Veli'nin insan sevgisine, hoşgörüye ve barışa dayalı geniş kitleleri etkileyen düşünceleri Anadolu'da toplumsal kimlik ve birliğin oluşmasına ve sürdürülmesine katkılar sağladığı vurgulanarak, Anadolu'dan Balkanlara kadar geniş bir coğrafyada kendinden sonraki nesillerin yolunu aydınlatmaya devam eden Hacı Bektaş Veli, Yunus Emre ve Mevlâna gibi düşünür ve gönül insanlarının inanç, ahlak, hoşgörü, sevgi ve saygıyı esas alan yaşam felsefeleriyle, birlik ve beraberlik anlayışının yerleşmesinde bugün de merkezî bir rol oynamaya devam ettiği belirtilerek fikirlerinin önemi vurgulanmaktadır.

Rahmetle yâd ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

(x) Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

(x) Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

BAŞKAN – Sayın Taşkın...

3.- Mersin Milletvekili Ali Cumhur Taşkın'ın, 2020 yılının son ayında sanayi üretim verilerinin bir önceki yılın son ayına göre yüzde 9 artış gösterdiğine, son verilerin ülkenin Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde, AK PARTİ iktidarında, 2023 ekonomik hedefleri doğrultusunda emin adımlarla ilerlediğini gösterdiğine ilişkin açıklaması

ALİ CUMHUR TAŞKIN (Mersin) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

2020'nin son ayına ilişkin açıklanan sanayi üretim verilerimiz beklentileri aşarak, bir önceki yılın son ayına göre yüzde 9 artış gösterdi.

Salgın başladığında Türkiye'nin 2020'de yüzde 5 daralacağını öngören IMF, geline noktada, Türkiye'nin yüzde 1,2 büyüyeceği şekilde önceki tahminini güncellemek zorunda kaldı.

Tedarik zincirlerinde yaşanan tüm aksaklıklara rağmen, üretim sektörümüz, uluslararası taahhütlerde tüm dünyaya örnek olacak bir gayret ortaya koydu. Geçtiğimiz yıl her şeye rağmen, 169,5 milyar dolar ihracat rakamına ulaşarak küresel ihracattaki payımızı ilk defa yüzde 1'in üzerine çıkardık. Son veriler de açıkça göstermektedir ki Türkiye, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde, AK PARTİ iktidarında, 2023 ekonomik hedefleri doğrultusunda emin adımlarla ilerlemektedir diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Gökçel...

4.- Mersin Milletvekili Cengiz Gökçel'in, Boğaziçi Üniversitesinde seçilerek rektörlük yapmış, ömrünü bilime adanmış, yüzlerce makale yayınlamış olan Profesör Doktor Üstün Ergüder'in tehditvari bir söylemle kulağının bükülmeye çalışılmasını asla kabul etmediklerine, AKP'nin ülkeyi karıştırmasına izin vermeyeceklerine ilişkin açıklaması

CENGİZ GÖKÇEL (Mersin) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

AKP baskıcı bir yönetim anlayışında olduğunu artık saklama gereği duymuyor. Süleyman Soylu çıkıyor, eski Boğaziçi Üniversitesi Rektörü Üstün Ergüder'i aradığını ve "Kendisini aradım, böyle işlere girmemesi lazım geldiğini söyledim." diyor.

Dünyanın sayılı üniversitelerinden biri olan Boğaziçi Üniversitesinde seçilerek rektörlük yapmış, ömrünü bilime adanmış, yüzlerce makale yayınlamış bir akademisyenin tehditvari bir söylemle, deyim yerindeyse Süleyman Soylu'nun kulak bükmeye çalışmasını asla kabul etmiyoruz. Süleyman Soylu, sen, sayın hocamıza nasihat verecek ne bilgi ne birikime sahipsin. Siyaseten birilerine yaranacağım diye ömrünü bilime adanmış bir akademisyeni hedef hâline getiremezsin. Buradan söylüyorum: AKP'nin bu ülkeyi karıştırmasına asla izin vermeyeceğiz.

BAŞKAN – Sayın Barut...

5.- Adana Milletvekili Ayhan Barut'un, Adana ilinde insanların bolluk ve bereket kadar barış ile hoşgörü ikliminde yaşadığına, iktidarı tarımsal üretim alanlarında üreticileri mağdur eden, ekili dikili alanlara hukuksuzca el konulmasından ve yasa dışı mafyatik oluşumların neden olduğu güvenlik sorunlarından doğan olumsuzlukları engellemeye çağırıklarına ilişkin açıklaması

AYHAN BARUT (Adana) – Sayın Başkan, maalesef, güzel Adana'mız iktidarın yanlış politikalarıyla tarımda geri bırakılmıştır. Yılda 3 ürün alınan Adana, bolluk ve bereket kadar kardeşliğin ve hoşgörünün de başkentidir. Etnik kökeni ve inancı ne olursa olsun insanımız, barış ve hoşgörü ikliminde farklılıklara saygı çerçevesinde yaşamaktadır.

Adana'da maalesef, ekili ve dikili tarım arazileri ile tarımsal üretim alanlarında üreticilerimizi ve köylülerimizi mağdur eden asayiş konuları vardır. Zaman zaman basının da gündemine gelen, ekili dikili alanlara hukuksuzca el konulması, yasa dışı mafyatik oluşumların neden olduğu güvenlik olayları sıkça yaşanmaktadır. Halkımızın, üreticilerimizin ve köylülerimizin huzurunu bozan, tarımsal üretimi ve üreticilerimizin güvenliğini tehdit eden bu olumsuzlukların son bulmasını istiyoruz. İktidarı bu konuda sorumluluk duygusuyla etkin önlem almaya, huzuru ve asayiş bozan bu olumsuzlukları engellemeye çağırıyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Gürer...

6.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, esnafa geçici değil ayakta kalmasını sağlayacak destek verilmesi gerektiğine ilişkin açıklaması

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Teşekkürler Başkan.

Esnalarımız kapalı iş yerlerinden dolayı, faal olanlar da gelir kaybıyla büyük mağduriyet yaşamaktadır. Sosyal güvenlik prim ödemeleri ile vergi, elektrik, doğal gaz fatura bedelleri bir yıl süreyle faizsiz ertelenmelidir. Kısıtlama nedeniyle kapanan kahvehane, internet kafe, kiraathane, elektronik oyun salonu, bilardo salonu, halı saha işletmeleri, düğün salonu ile paket servisle sınırlanan restoran, lokanta, pastane, kafe, kafeterya işletmeleri batma noktasına gelmiştir. Sigorta prim borcu nedeniyle esnaf ve sanatkârın sağlık hizmetlerinden yararlanabilme süresi normalleşinceye kadar sürmelidir. Ödenemeyen krediler normalleşme sağlanıncaya kadar ertelenip faizler silinmelidir. Krediyi ödeyemeyeni kara listeye almak yerine destek kredisi alması sağlanmalıdır. Esnafa geçici destek değil ayakta kalmasını sağlayacak destek verilmelidir. Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarı büyük sıkıntı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Girgin...

7.- Muğla Milletvekili Süleyman Girgin'in, Bodrum Yarımadası İçme Suyu Projesi'nin imalat ve proje hatalarından dolayı milleti canından bezdirdiğine, Tarım ve Orman Bakanlığına Bodrumluların su çilesinin ne zaman biteceğini sorduğuna ilişkin açıklaması

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Bodrumlular DSİ hatlarının sorumlularını arıyor. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne düzenlenen ihalelerle yaptırılan ve 2011 yılı sonunda tamamlandığı ifade edilen Bodrum Yarımadası İçme Suyu Projesi, imalat ve proje hatalarından dolayı milleti canından bezdirmiştir. Meydana gelen arızalar, çok sayıda yerleşim alanında yetmiş iki saate varan su kesintilerine sebep olmasının yanı sıra, yol içinde çok büyük ölçekli çukurlar oluşturarak kazalara meydan vermekte, ayrıca sel etkisi yaratıp taşkın ve su basmalarına neden olarak toplum sağlığı adına büyük bir risk hâline gelmiştir. Daha önce vermiş olduğumuz yazılı soru önergesinin üzerinden geçen iki yılda, bin olan arıza sayısı 2 binli rakamlara ulaşmış ancak sorunun çözümü adına hâlen herhangi bir adım atılmamıştır. Tarım ve Orman Bakanlığına soruyorum: Bodrumluların su çilesi ne zaman bitecek?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Yılmazkaya...

8.- Gaziantep Milletvekili Bayram Yılmazkaya'nın, Gaziantep Ticaret Odasının Covid-19 pandemisinin ekonomik etkilerinin azaltılması amacıyla esnafın kredi, hibe ve teşvik paketleriyle desteklenmesi, kısa çalışma ödeneğinin en az asgari ücret tutarında olması, emlak vergisi, çevre temizlik vergisi ve kültür vergilerinin alınmaması, kira artışlarının işletme lehine düzenlenmesi gibi beklentileri olduğuna ilişkin açıklaması

BAYRAM YILMAZKAYA (Gaziantep) – Sayın Başkan, Gaziantep iş ve esnaf dünyasının yüzde 84'ünü temsil eden Gaziantep Ticaret Odasının ve esnafımızın salgın döneminde ortak sorun ve beklentileri var. Bunların bazıları şöyle: Tüm sektörlerin Covid-19 sürecinin ekonomik etkilerinin azaltılması amacıyla uzun vadeli, faizsiz, düşük faizli kredi, hibe ve teşvik paketleriyle desteklenmesi; Covid salgını nedeniyle geciken kredi takiplerinin yıl sonuna kadar ertelenmesi; kısa çalışma ödeneği tutarının çalışanların yaşam koşullarının bozulmaması için en az asgari ücret tutarında olması; YEKDEM öncelikli olmak üzere, enerji giderleri üzerinden alınan vergi maliyetlerinin yıl sonuna kadar kaldırılması; KOSGEB tarafından fuarlara katılan firmalara sağlanan fuar desteklerinin artırılması; Covid-19 salgını nedeniyle faaliyetleri kısıtlanan ve mücbir sebep kapsamına alınan işletmelerin emlak vergisi, çevre temizlik vergisi ve kültür vergilerinin alınmaması; salgın nedeniyle kira artışlarının işletmelerin lehine olacak şekilde düzenlenmesi; elaman ve kalifiye personel yetiştirilmesi amacıyla meslek liselerinde işbaşı eğitimlerinin artırılması ve meslek...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Tutdere...

9.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, Covid-19 nedeniyle Adıyaman ili merkez Yaylakonak Beldesinin Merkez ve Karaçalı Mahallelerinde karantina tedbirleri uygulandığına, hemşehrilerine geçmiş olsun dileklerini ilettiğine, Adıyaman ilinde vaka sayısının artmasının sağlık tesislerinin eksikliğinden kaynaklandığına, bu eksikliğin giderilmesi için Sağlık Bakanlığına çağrıda bulunduğuyla ilişkin açıklaması

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Covid-19 salgını ülkemizde etkilerini sürdürmeye, can almaya devam etmektedir. Ülkemizde ve seçim bölgem olan Adıyaman'daki vaka sayıları vatandaşlarımızı tedirgin etmektedir. Vakalar nedeniyle Adıyaman merkeze bağlı Yaylakonak Beldesinin Merkez Mahallesi ve Karaçalı Mahallesi'nde karantina tedbirleri uygulanmıştır. Karaçalı ve Merkez Mahalleleri ile Adıyaman'ın diğer bölgelerinde karantinaya alınan tüm hemşehrilerimize geçmiş olsun dileklerini iletiyorum.

Adıyaman'daki vaka sayılarının artışının temel sebebi, Adıyaman'daki sağlık tesislerinin eksikliğidir. Buradan tüm halkımıza ve Adıyamanlı hemşehrilerime çağrıda bulunuyorum: AK PARTİ'nin kongreleri sizi yanıltmasın; corona sokakta, caddede, pazarda her yerde aramızda dolaşmaya devam ediyor, bu nedenle tedbirlere uyalım.

Bu vesileyle, Sağlık Bakanlığına da açıkça çağrıda bulunuyorum: Adıyaman'daki 150 yataklı Devlet Hastanesi başta olmak üzere, ilimizdeki sağlık tesislerinin eksikliğini bir an evvel giderin.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Kaya...

10.- Osmaniye Milletvekili İsmail Kaya'nın, yerli ve millî silahlı insansız hava aracı SİHA Bayraktar TB2'nin gerçekleştirilen operasyonlarda terör örgütlerine çok ağır kayıplar verdirdiğine, Karabağ zaferinin arkasında Türk SİHA'larının olduğuna dikkat çekildiğine ilişkin açıklaması

İSMAİL KAYA (Osmaniye) – Teşekkürler Sayın Başkanım.

Türkiye'nin ilk yerli ve millî silahlı insansız hava aracı, SİHA Bayraktar TB2, gerek yurt içinde gerekse yurt dışında gerçekleştirilen operasyonlarda terör örgütlerine çok ağır kayıplar verdirdi. Operasyonlardaki etkinliğiyle adından söz ettiren TB2, dünyada da geniş yankı uyandırdı. Dünyada gelişmiş ülkelerin medyaları Türkiye'nin insansız hava gücü başarısından bahsediyor. Karabağ zaferinin arkasında Türk SİHA'larının olduğuna dikkat çekiliyor. Tüm dünya ülkeleri, Türkiye'nin hava hâkimiyet gücünü son derece geliştirdiğini ifade ediyor. Avrupa'da ise "Biz neden yapamıyoruz?" paniği başladı. Avrupa Birliği fonları bu alana aktarılmaya başlandı. Görüldüğü üzere, tüm dünya başarılarımızı kıskanmaktadır. Rabb'im, ordumuza, devletimize, milletimize zeval vermesin, askerimizin ayağına taş değdirmesin, ordumuzu mücadelesinde muzaffer eylesin diyerek Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Durmuşoğlu...

11.- Osmaniye Milletvekili Mücahit Durmuşoğlu'nun, AK PARTİ Grup Başkan Vekili Özlem Zengin'e yönelik yapılan ahlaksız ve kirli yorum ile son dönemlerde döviz rezervleri üzerinden Hazine ve Maliye eski Bakanı Berat Albayrak aleyhine CHP tarafından yürütülen haksız ve seviyesiz söylemleri şiddetle kınadığına ilişkin açıklaması

MÜCAHİT DURMUŞOĞLU (Osmaniye) – Teşekkürler Sayın Başkanım.

AK PARTİ Grup Başkan Vekilimiz Avukat Sayın Özlem Zengin Hanımefendi'ye yönelik ağza alınmayacak şekilde ahlaksız ve alçakça yapılan kirli yorumu ve son dönemlerde döviz rezervleri üzerinden eski Hazine ve Maliye Bakanımız Sayın Berat Albayrak aleyhine CHP tarafından yürütülen haksız ve seviyesiz söylemleri şiddetle kınıyorum. 2020 pandemi koşulları içinde, küresel piyasalardaki olağandışı dalgalanmaların zorunlu kıldığı ortamda, finansal istikrar hedefi doğrultusunda gerçekleştirilen döviz rezervi işlemlerinin maksadı dışında çarpıtılarak seviyesiz bir siyaset malzemesine dönüştürülmesi asla kabul edilemez. Bu gibi polemiklerle vaktimizi ve enerjimizi çalarak bizi hedeflerimizden uzaklaştırabileceklerini sananların hesap edemediği tek şey, bizlerin bu yola çıkarken sadece Rabb'imizden yardım istediğimiz ve milletimizden destek talep ettiğimizdir. Kim ne yaparsa yapsın, hangi oyunları planlarsa planlasın, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Taşdoğan...

12.- Gaziantep Milletvekili Ali Muhittin Taşdoğan'ın, Gaziantep iline yaptığı yatırımlardan dolayı Gençlik ve Spor Bakanlığına teşekkür ettiğine, Kamil Ocak Spor Salonunun yıkılmasının ardından şehir merkezinde müsabık 1 veya daha fazla spor salonu ihtiyacı ortaya çıktığına ilişkin açıklaması

ALİ MUHİTTİN TAŞDOĞAN (Gaziantep) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Gençlik ve Spor Bakanlığımızın Gaziantep'e yapmış olduğu yatırımlarla birlikte, şehrimiz gençlik ve spor anlamında önemli bir konuma gelmiştir. Öncelikle bu yatırımlardan dolayı teşekkür ederim.

Gaziantep'in emektar spor salonlarından olan Kamil Ocak Spor Salonunun yıkılmasının ardından şehir merkezimizde müsabık bir veya daha fazla spor salonu ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Avrupa'da ter döken Gaziantep Basketbol Takımı'mızın ve diğer alt liglerde bulunan takımlarımızın resmî müsabaka yükünün tamamı Şahinbey Spor Salonuna kalmıştır. Bu sebeple, Gençlik ve Spor Bakanlığımızın ivedi şekilde Gaziantep Gençlik ve Spor İl Müdürlüğümüze tahsisli ve merkezî konumda bulunan arsalar üzerinde şehrimize yakışır büyüklükte müsabık bir spor salonu kazandırması ihtiyaç olarak hasıl olmuştur.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Kayışoğlu...

13.- Bursa Milletvekili Nurhayat Altaca Kayışoğlu'nun, Maliye Bakanlığının Bursa ilinde sağlıkla ilgili başlattığı, boşanmalara sebep olacak kadar aile içindeki huzuru bozan denetim yöntemine bir an önce son vermesi ve insan haklarını ihlal etmemesi gerektiğine ilişkin açıklaması

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Maliye Bakanlığının Bursa'da başlattığı sağlıkla ilgili harcamalarla, operasyonlarla ilgili inceleme, anlatılanlara göre tam anlamıyla bir insan hakları ihlallerine dönüşmüş. Maliye, cerrahların geçmişe dönük faturalarını incelemeye alıyor, hastaların kişisel bilgilerine ulaşıyor ve tamamen hasta haklarını, kişisel bilgilerini ihlal eder şekilde bir denetim gerçekleştiriyor. Örneğin, kadın doğumla ilgili operasyon geçiren veya estetik bir operasyon geçiren hastanın hakları ihlal edilerek evlerine sarı zarflar gönderiliyor veya telefon ediliyor. İşte, örneğin, kürtaj yaptırdığı, kaç yaptırdığı gibi sorular soruluyor ve bu mahremiyet ihlal edilerek aile içinde birtakım tartışmaların, huzursuzlukların doğmasına da sebebiyet verdiği anlatılıyor. Boşanmalara varana kadar aile içindeki huzuru bozan bu denetim yöntemine Maliye Bakanlığı bir an önce son vermelidir ve insan haklarını ihlal etmemelidir.

BAŞKAN – Sayın Erbay...

14.- Muğla Milletvekili Burak Erbay'ın, Covid-19 pandemisinden en çok etkilenen sektörlerden birinin turizm sektörü olduğuna, Avrupa'da aşılama çalışmalarının hızlı bir şekilde devam etmesinin 2021 turizm sezonu için umut vadettiğine, bunun için turizmcilerin beklentisinin sağlıkçılar, eğitimciler ve güvenlik görevlilerinin ardından turizm sektöründe çalışanların aşılmasına öncelik verilmesi olduğuna ilişkin açıklaması

BURAK ERBAY (Muğla) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Covid-19'dan etkilenen sektörlerden bir tanesi de ülkemize önemli döviz girdisi sağlayan turizm sektörüdür. Bu sektör 3 milyon 500 bin kişiye istihdam sağlamaktadır. Ayrıca, taşımacılıktan tekstile, tarımdan hayvancılığa kadar birçok sektörü de etkilemektedir.

2019 yılında ülkemize 52 milyona yakın turist gelmiş, yaklaşık 35 milyar dolar döviz girdisi elde edilmiştir. 2020'de ise ülkemize gelen turist sayısı, maalesef, 16 milyona, turizm geliri de 12 milyar dolara gerilemiştir. Bu tablo, ülkemiz ekonomisi açısından çok önemli bir kayıptır. Avrupa'da aşılama çalışmalarının hızlı bir şekilde devam etmesi 2021 turizm sezonu için umut vadetmektedir ancak ülkemizin hak ettiği payı alabilmesi, tedbirlerin bir an önce alınmasından geçmektedir. Turizm sektörü temsilcilerinin beklentisi, sağlıkçılar, eğitimciler, güvenlik görevlilerinin ardından turizm sektöründe çalışanların aşılmasına öncelik verilmesidir.

BAŞKAN – Sayın Antmen...

15.- Mersin Milletvekili Alpay Antmen'in, Mersin ilinde Mersin Limanı işletmesi şirketi MIP'in limanın yanındaki Atatürk Parkı'na göz koyduğuna, Mersin Limanı eğer genişleyecekse yerinin olduğuna, Atatürk Parkı'nın Mersin ilinde ilelebet kalacağına ilişkin açıklaması

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Mersin'de, şehrin güneyinde, Mersin Limanı 1950 yılında yapılırken oluşturulmuş, sahilde 1.200 metre uzunluğunda yetmiş yıllık bir parkımız var; Atatürk Parkı. Bu park Mersin Limanı'na dayanmakta ve bugünlerde bu parka, Atatürk Parkı'na Mersin Limanı işletmesi şirketi MIP göz koymuş durumda. Yalnız, şunu söylemek istiyorum: Mersin Büyükşehir Belediye Başkanımız Sayın Vahap Seçer'in de belirttiği gibi "Bu parkın ne Atatürk Parkı adına ne de kendisine biz Mersinliler olarak dokundurmayacağız." Mersin Limanı eğer genişleyecekse genişleyeceği yeri var fakat Atatürk Parkı'ndan ellerini çekmeleri gerekiyor ve son kez söylüyorum Atatürk Parkı Mersin'de ilelebet kalacaktır.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Şimdi Sayın Grup Başkan Vekillerinin söz taleplerini karşılayacağım.

Buyurun Sayın Türkkan.

16.- Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan'ın, Ardahan ilinin düşman işgalinden kurtuluşunun yıl dönümünde işgal boyunca Ardahan ilinde bağımsızlık mücadelesi veren hayatını kaybeden şehitlere rahmet dilediğine, kurtuluşunun 100'üncü yılında Ardahanlıları selamladığına, Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü'nün İGA tarafından işletilen İstanbul Havalimanının 2021-2022 dönemine ait kira bedellerinin iki yıl boyunca yüzde 50 indirimli uygulanmasına karar verdiğine, Kızılayda liyakatsiz atamaların devam ettiğine, her kurum gibi Kızılayın da bu dönemde tarumar edildiğine ve parti kurumu hâline getirildiğine, Van ili Özalp ilçesinde yer alan halk pazarında 3 Kasım 2020 tarihinde çıkan yangında 95 dükkânın yandığına, yangının ardından esnafa verilen sözlerin tutulmadığına, on bir yıl önce Van iline yapılacağı müjdelenen çevre yolunun hâlâ tamamlanamadığına, yolun tamamlanmamasının ve yapılan kamulaştırmaların ciddi mağduriyetlere neden olduğuna, Hükümeti bu konuda duyarlı olmaya davet ettiklerine ilişkin açıklaması

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Gazi Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde başlatılan Millî Mücadele kapsamında, Kâzım Karabekir komutasındaki doğu harekâtıyla, Ardahan 23 Şubat 1921'de düşman işgalinden kurtarılmıştır. İşgal boyunca Ardahan'da bağımsızlık mücadelesi verirken hayatını kaybeden aziz şehitlerimize rahmet diliyorum, onları minnet ve şükranla anıyorum.

Kurtuluşunun 100'üncü yılında Ardahan'ı, burada bulunan Ardahan milletvekillerimizi ve tüm Ardahanlı vatandaşlarımızı en içten duygularıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Devlet Hava Meydanları İşletmesinden bahsetmek istiyorum size. Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü tarafından işletilen havalimanlarında, 2020 yılı içerisinde düzenlenen ve vadesi 31 Ocak 2021'e ötelenen kira bedeli faturalarına ait tutarların iptal edileceği belirtildi, 2021-2022 dönemine ait kira bedellerinin de iki yıl boyunca yüzde 50 indirimli uygulanmasına karar verildi. Böylece, iktidar, Kalyon, Cengiz, Limak ve Mapa ortaklığındaki İGA tarafından işletilen İstanbul Havalimanı'nın 1 milyar 45 milyon euroluk 2020 yılı kirasını da iptal etti. Bakın, 1 milyar 45 milyon euro. Esnafın vergisi faiziyle öteleniyor, çiftçiye haciz geliyor, çiftçi traktörünü kaçırıyor, insanlar geçim derindeyken intihar ediyor; devletin kasası hâlâ bu beşli çeteye çalışmaya devam ediyor. "EYT'liye ayrılacak." diyoruz, ona "Bütçe yok." diyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edin, buyurun.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) – "Öğrencilerin KYK borçlarını silin." diyoruz. Bu para, sizin Kalyon İnşaatı verdiğiniz 9,5 milyar liralık vergi istisnasının yarısı; onu gözünüz görmüyor, gözünüz Kalyon İnşaatı ve diğer ortaklarını görüyor. Yandaş müteahhitleri kollamaktan hiç kimseye sıra gelmiyor. Sizler kafayı beşli çeteye bozmuşsunuz, milleti gördüğünüz yok, vatandaşın hâlini de görmüyorsunuz; sırça köşklere görülmüyor sanıyorum. Gerçekten yazık ama, artık biraz da perişan hâldeki bu milleti düşünün, bizi de bir kere olsa bari şaşırtın ama nafile, bildiğiniz yolda yürümeye devam ediyorsunuz, yavaş yavaş da gidiyorsunuz.

Evet, Kızılayda liyakatsiz atamalar devam ediyor. Kızılay, orada bulunan yöneticilerin aile şirketine döndü, o yüzden ben yazıyorum sosyal medyada da "Sakin ha, kandan başka hiçbir şey vermeyin. Kanınızı bağışlayın ama sakın oraya herhangi bir bağışta bulunmayın." Zira anlatacağım şimdi neler oluyor, daha önce de anlattım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) – AK PARTİ'nin eski belediye meclis üyesi olan Kızılay Genel Başkan Yardımcısı Murat Ellialtı'nın kardeşi Hurşit Ellialtı, Kızılay Gayrimenkul Bakım Şirketine genel müdür olarak atanmış, bunu basından öğrendik. Bu, Kızılayda dönen dolapların ilki değil, sonuncusu da olmayacak, onu biliyoruz. Kızılay, geçmişten bugüne, Türk insanının başı dara düştüğünde, herhangi bir felaketle karşılaştığında gözünü diktği ilk yer. Eski ismiyle Hilâl-i Ahmer. Savaş zamanında bile Hilâl-i Ahmer Cemiyetinin, o Cemiyette çalışan hemşirelerin savaşta yaralanan askerlerin başında çekilmiş fotoğrafları hâlâ gözümüzün önünden gitmiyor, hâlâ o fotoğraflar arşivlerde. Daha önce de söyledim, bugüne kadar, sizin döneminize kadar Kızılayın bu fonksiyonu hep devam etti ama her kurumu olduğu gibi Kızılayı da bu dönemde tarumar ettiniz, parti kurumu hâline getirdiniz; getirmeye de devam ediyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Toparlayın sözlerinizi.

Son kez açayım, buyurun.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Son olarak Van ilimizden söz etmek istiyorum. Van'ın Özalp ilçesinde yer alan halk pazarında 3 Kasım 2020 tarihinde çıkan yangında 95 dükkân yanmış, halk pazarı âdeta kül olmuştur. Yangının ardından esnafa verilen sözler tutulmamış; 95 iş yeri, sahiplerinin yanı sıra çalışan işçilerle birlikte yüzlerce aile daha mağduriyet yaşamaya devam ediyor. Geçtiğimiz günlerde buradaki esnafımız için SMS'le yardım kampanyası başlatılsa da Özalp Halk Pazarı esnafının talebi, hasar tespit çalışması yapılması, yangının afet kapsamında değerlendirilmesi ve zararların karşılanarak iş yerlerinin tekrar yapılmasıdır.

On bir yıl önce Van'a çevre yolu yapılacağına müjdesi verilmişti ancak projenin açıklandığı gün Van'da kardeşlerimizin yaşadığı bu mutluluk yerini üzüntü ve mağduriyete bıraktı çünkü yol hâlâ tamamlanamadı. Van'da nüfus ve trafik arttıkça çevre yolunun hâlâ tamamlanamaması ciddi mağduriyetlere neden olmaya başladı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Cümlelerinizi bitirin.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) – Bitiriyorum.

Bu yolla ilgili olarak önemli bir konuya da vurgu yapmak istiyorum: Çevre yolunun geçtiği araziler birçok insanın geçim kaynağı. Bu arazilerde vatandaşlar tarım yaparak evlerine ekmek götürüyorlar. Arazi sahibi için tek geçim kaynağı olan böylesine önemli bir yerin, bedel ödenmeksizin yüzde 40'ın üzerinde kesintiler yapılarak elden alınması kabul edilebilir bir durum değildir. Kamulaştırma yapılmadan kesinti yapılması ve kalan arazinin de başka yerlerde dağıtımının yapılması telafisi imkânsız zararlara sebep olacaktır. Uzunca yıllardır devam eden komşuluk ve akrabalık ilişkileri sürerken bir başka arazinin bir başka kişinin arazisiyle komşu edilmesi husumetlerin doğmasına sebep olacaktır. Vanlı vatandaşlarımızın sıkıntılarının çözümü noktasında Hükûmeti duyarlı olmaya davet ediyoruz.

Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Akçay, buyurun.

17.- Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın, 21 Şubat 2021 tarihinde AK PARTİ Grup Başkan Vekili Tokat Milletvekili Özlem Zengin'e sosyal medya üzerinden yapılan çirkin saldırıyı bir kez daha nefretle kınadıklarına, son zamanlarda sosyal medya üzerinden insan haysiyetine, namusuna ve şerefine yönelik gerçek veya bot hesaplardan gerçekleştirilen linç kampanyalarının planlı ve maksatlı bir şekilde hemen hemen aynı kaynaklardan organize edildiğine, cezaevlerinden gelen sözde mağduriyet mektuplarının insanîyet ve masumiyet kisvesi altında servis edilerek gerçeklerin çarpıtıldığına, Adalet Bakanlığının mahkûm hakları ve cezaevi koşulları konusunda ihtimam gösterdiğine, Ege Üniversitesinde eğitime devam ederken altı yıl önce 20 Şubat 2015'te PKK'lı teröristler tarafından öldürülen Fırat Yılmaz Çakıroğlu'nu ve onun şahsında terör saldırılarında hayatını kaybedenleri rahmetle andığına ilişkin açıklaması

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Muhterem milletvekilleri, 21 Şubat 2021 tarihinde AK PARTİ Grup Başkan Vekili ve Tokat Milletvekili Sayın Özlem Zengin'e sosyal medya üzerinden yapılan çirkin ve aşağılık saldırıyı bir kez daha nefretle kınıyoruz. Sayın Özlem Zengin'in şahsında aynı zamanda tüm kadınları da hedef alan saldırganın yargı nezdinde hak ettiği cezayı alacağına inanıyoruz.

Son zamanlarda hakaret, küfür, karalama ve iftira kampanyalarıyla başlatılan itibar suikastları, terör örgütlerinin namslusunda sosyal medya silahı olarak kullanılmaktadır. Sosyal medya üzerinden insan haysiyetine, namusuna ve şerefine yönelik gerçek veya bot hesaplardan gerçekleştirilen linç kampanyaları, planlı ve maksatlı bir şekilde hemen hemen aynı kaynaklardan organize edilmektedir. İftira ve itibar suikastları sosyal mecralarla sınırlı kalmamakta, saldırganlar ağız ve niyet birliğiyle organize olmaktadır. Cezaevlerinden gelen sözde mağduriyet mektupları insanîyet ve masumiyet kisvesi altında servis edilmekte, gerçekler çarpıtılmaktadır. Ne tuhaftır ki bu hükümlülerin hangi suçtan mahkûm edildikleri ise saklanmakta, söylenmemektedir. Adalet Bakanlığı, mahkûmların hakları ve cezaevi koşulları konusunda titizlikle ihtimam göstermektedir. İlgili konularda itibar edilecek yegâne merci Türkiye Cumhuriyeti'nin resmî kurum ve kuruluşlarıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edin, buyurun.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Sayın Başkan, Fırat Yılmaz Çakıroğlu İzmir Ege Üniversitesinde eğitime devam ederken, altı yıl önce 20 Şubat 2015'te, PKK'lı hain teröristler tarafından düzenlenen alçak saldırıda şehit olmuştur. Fırat Yılmaz Çakıroğlu ve diğer ülküdaşlarımız Ege Üniversitesinde yuvalanan öğrenci kisveli teröristlere karşı sessiz kalmamış, "Adam aldırma, geç git." dememiştir. Fırat Yılmaz Çakıroğlu mütevazı duruşu, mücadele azmi ve cesaretiyle tarih eğitimi ve öğretimi görürken, tarih okurken adını tarihe yazdıran yiğit bir kardeşimizdir. Üniversiteler öğrenci kisveli teröristlere teslim edilmeyecek, her türlü terör örgütü kökünden kazınana kadar terörle mücadele devam edecektir. Fırat Yılmaz Çakıroğlu'nun manevi şahsında, hain terör saldırılarında hayatını kaybeden bütün şehitlerimizi rahmet ve minnetle anıyorum.

Sayın Başkan, teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Oluç, buyurun.

18.- İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç'un, 21 Şubat Uluslararası Ana Dili Günü'nü kutladığına, ülkede çok dilli bir yaşamın birlik duygusunu pekiştireceğini düşündüğüne, son zamanlarda belli çevrelerin akademi, hukuk ve insan hakları dünyasından insanları hedef hâline getirdiğine ve bu zihniyetin bugün ülkede yürütme görevinde bulunduğu, yürütmenin çeşitli mensupları tarafından akademi, insan hakları ve hukuk dünyasına yönelik yapılan saldırıları kınadıklarına, Cumhurbaşkanlığı Başkanışmanı ve Cumhurbaşkanlığı Hukuk Politikaları Kurulu Başkan Vekili Mehmet Uçum'un, "Hiç kimse bu ülkede İletişim Başkanlığı kurumundan hesap soramaz." derken kendilerini

kastettiğine, devletin eleştirilemez, hesap vermez ve kutsal olduğunun ilan edildiğine, devletin görevinin hesap vermek olduğuna, bu iktidarın yaklaşımını kınadıklarını bir kez daha ifade ettiğine ilişkin açıklaması

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın vekiller, 21 Şubat Dünya Ana Dili Günü'ydü, biraz gecikmeli de olsa Dünya Ana Dili Günü kutlu olsun demek istiyorum ve bunu dilim döndüğünce birkaç dilde söylemek istiyorum.

Zazacada "..."^(x) demek istiyorum.

Ermenicede "..."^(x) demek istiyorum.

Arapçada "..."^(x) demek istiyorum ve Kürtçede, Kurmanci lehçesinde "..."^(x) demek istiyorum.

Çok dilli, çok kültürlü bir ülkede ana dillerin özgürce kullanılması, ana dilinde eğitim ve öğretimin yapılabilmesi toplumu bölmez, tam tersine birleştirir ve bir araya getirir, güzelliştir ve zenginlikler, bunu hiç unutmayalım.

"Dilini kaybeden bir millet hafızasını kaybeder hatta hatta inancını kaybeder. Ana diliyle bağları zayıflayan toplumların zamanla sürüleşmesi, sömürgeleşmesi, kimliksizleşmesi kaçınılmazdır." diyor. Kim diyor? Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan. Gerçekten katılmamak mümkün değil. "35 ayrı ülkede Türkçe, ana dil, ikinci veya yabancı dil olarak iletişim sağlıyor." diyor Recep Tayyip Erdoğan ve baktığımızda, bu 35 ülkede Türkçenin konuşulması ve kullanılması bu toplumları, bu ülkeleri bölmüyor. Türkiye'de de çok dilli, çok kültürlü bir yaşam bölmez; tam tersine birleştirir, özgürleştirir, insanları bir araya getirir ve birlik duygusunu pekiştirir diye düşünüyorum.

İkinci değinmek istediğim konu: Son zamanlarda, belli çevreler, hem akademi dünyasından hem hukuk dünyasından hem de insan hakları dünyasından insanları hedef hâline getiriyorlar ve ne yazık ki bu zihniyet bugün Türkiye'de yürütme görevinde bulunuyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edin.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Profesör Ayşe Buğra bunlardan biriydi, Eren Keskin, Şebnem Korur Fincancı ve en son Profesör Üstün Ergüder de bunlardan biri oldu. Üstün Ergüder'in arkadaşları, öğrencileri, dostları bir imza kampanyası başlattılar ve "Her zaman demokrasiden, özgürlükten, eşitlikten, hukuktan, üniversite özerkliğinden yana olan ve tüm bu değerleri bütün yaşamı boyunca sorumluluk aldığı alanlarda etkili kılan bilim insanı, uluslararası akademi dünyasında büyük bir saygınlık kazanmış Boğaziçi Üniversitesi eski Rektörü çok kıymetli Profesör Doktor Üstün Ergüder'in meslektaş, öğrencisi, dostu, arkadaşı olmaktan onur duyuyoruz." dediler. Bu yürütmenin çeşitli mensupları tarafından akademi dünyasına, insan hakları ve hukuk dünyasına yönelik bu saldırıları en sert biçimde kınıyoruz ve protesto ediyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Tamamlıyorum efendim.

Son olarak değinmek istediğim bir konu: Cumhurbaşkanı Başdanışmanı ve Cumhurbaşkanlığı Hukuk Politikaları Kurulu Başkan Vekili gibi iki sıfat taşıyan Mehmet Uçum geçen gün dedi ki "Hiç kimse bu ülkede İletişim Başkanlığı kurumundan hesap soramaz." Bizi kastetti bunu söylerken. "İletişim Başkanına 'Hesap verecek.' demek devletten hesap sormaktır; devlet hesap vermez." dedi. Çok tuhaf bulduk, çok tuhaf bulduk. Yani "Devletten hesap soramazsınız." diyor. Daha 90'larda devlete her türlü eleştiriyi yapıp birçok suçlamada bulunup "Hesap soracağız." diyenlerin iktidarında, devlet birdenbire eleştirilemez oluyor, kutsal ilan ediliyor. E, devlet kutsalsa biz yöneticiler de kutsalsız demek isteniyor yani devlet eleştirilemez, hesap vermez; yöneticiler de eleştirilemez, hesap vermez demek istiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Tamamlıyorum efendim.

Biz çok açıkça şunu vurgulayalım: Devlet kutsal değildir ve devletin görevi zaten hesap vermektir, toplumdaki muhalif olanların da iktidarda olmayanların da birinci görevi hesap sormaktır. Antik Çağ'da bile bu konu böyle tartışılmadı yani Mehmet Uçum, maalesef, Aristo'dan Jean Bodin'e, Machiavelli'den Hobbes'a, Rousseau'dan postmodern düşünürlere kadar hepsinin gerisinde olan bir akılla konuşuyor ve düşünüyor. Yani Sümer tabletlerinde bile basit kaideler, kurallar Mehmet Uçum'dan daha ileri bir içeriğe sahip. Yani belli ki iktidar o kadar kör etmiş ki kendilerini kutsal sayıyorlar. Biz bu düşünceye katılmıyoruz, İletişim Başkanını eleştiriyoruz, eleştiririz, hesap da sorarız çünkü kendisi devlet de değildir üstelik. Firavun da kutsal ilan etmişti kendini "Hesap soramazsınız." diyordu ama tarihe geçen bütün firavunlardan hesap soruldu. Türkiye'de de hesap sorulan biri vardı, onu hatırlatmak istiyorum. 12 Eylül 1980 askerî darbesini yapmış olan...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Oluç, son kez açıyorum.

Buyurun.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Son cümlelerim...

Teşekkür ediyorum.

...cunta şefi Kenan Evren "Her şeyi devlet adına yapıyorum." diyordu ama sonunda yargılandı, mahkûm oldu ve devlet adına yaptığı her şeyden mahkûm olmuş oldu. Dolayısıyla, hesap vermek, hesap sormak demokrasilerde, devletlerde, iktidarın ve muhalefetin olduğu bütün toplumlarda ve sistemlerde çok doğal, olması gereken bir şeydir. "Bunu yapamazsınız." diyen anlayışın demokrasiyle alakası yoktur; otokratır, diktatördür. Bu "Her şeyi ben belirlerim." anlayışıyla bu işler yürümez, bunu bir kez daha söyleyelim. Bu iktidarın yaklaşımını da bu açıdan sert biçimde kınadığımızı bir kez daha ifade edelim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Özkoç...

19.- Sakarya Milletvekili Engin Özkoç'un, Genel Kurulda 3 araştırma komisyonu raporunun görüşüleceğine, Meclisin ortak sorunların, ortak zenginliklerin birlikte değerlendirildiği, beraber politika üretildiği bir zemin olduğuna, şehitlerin acısının ortak olduğuna, işsizliğin, pandeminin, kadın cinayetlerinin, çocuk istismarlarının ortak sorunlar olduğuna, iklim değişikliği ve kuraklığın ortak kaygı olduğuna, sorunları birlikte çözmeye çalışmak zorunda olduğuna, ortak aklın çalıştırılması gerektiğine, 12'nci Dönem kursiyer astsubayların sehven KHK mağduru olduğuna, 900 astsubay ve 60 uzman çavuşun beş yıldır atama ve terfi beklediklerine, araştırılmadan ilişkilerinin kesilmesinin

^(x) Bu bölümlerde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

bir mağduriyet olduğuna, bu mağduriyetin daha da ağırlaşmadan ortadan kaldırılması gerektiğine, bunun herkesin görevi olduğuna ilişkin açıklamaları

ENGİN ÖZKOÇ (Sakarya) – Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda 3 araştırma komisyonu raporunu görüşeceğiz. Mecliste grubu bulunan tüm siyasi partilerimizin temsilcilerinin yer aldığı, birlikte çalıştığı komisyon raporları bunlar. Meclis, çatısı altında ortak sorunlarımızın, ortak zenginliklerimizin birlikte değerlendirildiği, beraber politika üretildiği bir zemindir. Bizim bugün Türkiye’de en fazla ihtiyacımız olan bu ortaklık ve uzlaşma zemini. Başarabildiğimiz alanlar var, bunu çoğaltmalıyız.

Şehitler ortak acımızdır; işsizlik, pandemi, kadın cinayetleri, çocuk istismarları ortak sorunlarımızdır. Ülkemizin hazinesi ortak zenginliğimiz; eğitime erişemeyen, yatağa aç giren çocuklar ortak derdimizdir; iklim değişikliği, kuraklık ortak kaygımızdır. Hangi partinin insanı diye bakmadan sorunları çözmeye, doğruyu birlikte yaratmaya çalışmak zorundayız.

Halkımız çok zor durumda, ekonomik ve sosyal olarak zorunlu bir süreçten geçiyoruz. Doğru işleyen bir siyasete ihtiyacımız var ve ortak akla ihtiyacımız var. Demokrasi uzlaşma kültürüdür; uzlaşma anlamakla, soru sormakla, hesap vermekle, birlikte üretmekle mümkün olur. Bu Meclis çatısı altında her birimizin sorumluluğu var. Birlikte yol almanın gereklerini yerine getirmeli, ortak akıllı bir arada çalışmalıyız.

Değerli arkadaşlarım, 12’nci dönem kursiyer astsubayları sehven KHK mağdurdurlar. 900 astsubay ve 60 uzman çavuş beş yıldır atama ve terfi bekliyor. Darbe girişimi sonrasında, 30 Ağustos 2016’da mezun oldular.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edin.

Buyurun.

ENGİN ÖZKOÇ (Sakarya) – İzne gönderildiler ve 29 Ekimde yayınlanan KHK’yle araştırmadan, soruşturmadan ilişkileri kesildi. Bu bir mağduriyettir. Güvenlik soruşturmaları yapıldı. Adlarına açılmış herhangi bir dava da yok. İçlerinde varsa kuruyu yaştan ayıklamak da devletin görevidir. İçişleri Bakanı bu çocuklara söz verdi. Görüştükleri herkes “Haklısınız, mağdursunuz; düzelecek, atamalarınız olacak.” vaadinde bulundu ancak sonuç yok, bu vatan evlatları hâlen bekliyorlar. Mağduriyet daha fazla ağırlaştırılmadan artık ortadan kaldırılmalı, atamalar yapılmalıdır. Bu, hepimizin görevi.

Teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Akbaşıoğlu...

20.- Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşıoğlu’nun, AK PARTİ Grup Başkan Vekili Özlem Zengin’e yapılan çirkin saldırıları kınadığına ve bu konuda herkesin dayanışma içerisinde olması gerektiğine, Özlem Zengin’e karşı hakaretimiz yaklaşımlar karşısında ikiye bölünmüş tutumu nedeniyle Twitter’i bir kez daha kınadığına, bugünün 1998 yılında İstanbul Üniversitesinde insanların kıyafetleri, başörtüleri, sakalları nedeniyle kampüse girmelerinin yasaklandığı bir gün olduğuna, ülkenin bugünkü kazanımlarının demokratik hakların kullanılması açısından ne kadar önemli olduğunu görmemenin mümkün olmadığına, gençlerin kendileri, aileleri, millet ve bütün insanlık için en güzel başarıları imza atacaklarına inancını belirtmek istediğine, Türkiye Cumhuriyeti devletinin Anayasa’sına göre resmî dilin Türkçe olduğuna, Türkçe dışında hangi dille konuşulursa konuşulsun kayıtlara İç Tüzük gereğince aynı şekilde geçtiği hususunun herkes tarafından bilindiğini hatırlatmak istediğine, terörle ve terör örgütleriyle mücadelenin kesintisiz bir şekilde sürmesine, önümüzdeki aylarda millî eğitim ordusuna 20 bin yeni öğretmenin dâhil olacağı müjdesini hatırlatmak istediğine, hiçbir ayırım gözetmeksizin 84 milyona hizmet edeceklerine ilişkin açıklaması

MUHAMMET EMİN AKBAŞIOĞLU (Çankırı) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Değerli milletvekilleri, hepinizi hürmetle selamlıyorum.

Öncelikli olarak, Grup Başkan Vekilimiz Sayın Avukat Özlem Zengin Hanımefendi’ye bir müptezelin çirkin ve alçakça saldırıları nedeniyle bu saldırıları kınıyorum, lanetliyorum ve bu konuda bütün herkesin ortak bir dayanışma içerisinde olması gerektiğinin altını çizmek istiyorum. Bu vesileyle de Twitter’in, o sosyal mecranın, teröristlerle ve birtakım sapkınlarla ilgili eleştirileri dahi engellediği hakikatinden yola çıkarak, Sayın Özlem Zengin Hanımefendi’ye karşı bu alçakça, hakaretimiz yaklaşımların karşısında ikircikli, ikiye bölünmüş tutumu nedeniyle de Twitter’i kınadığımı belirtmek istiyorum.

Değerli arkadaşlar, tarihte bugüne bir baktığımızda, bir İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu olarak, maalesef, 1998 yılında bugünün, İstanbul Üniversitesinde insanların kılık kıyafetleri nedeniyle, başörtüleri nedeniyle, sakalları nedeniyle üniversite kampüsüne girmelerinin yasaklandığı bir gün olması, gerçekten, bizi yaklaşık yirmi üç yıl öncesindeki yaşadıklarımıza tekrar, şöyle bir muhasebe yapmaya götürdü. O günden bugüne geldiğimizde, Türkiye’nin hangi badireleri atlattığını, nerelere ulaştığını, elhamdülillah, bu kazanımların, Türkiye’nin bugünkü kazanımlarının ne kadar değerli olduğunu hep beraber idrak edebilme, görebilme, bu konudaki bütün ayrımların ortadan kalktığını bizzat yaşama imkânına erişmemizin demokratik hakların kullanılması açısından ne kadar büyük bir önemi haiz bulunduğunu görmemek mümkün değil.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edin, buyurun.

MUHAMMET EMİN AKBAŞIOĞLU (Çankırı) – Bu nedenle ben, gençlerimizin ümidimiz olduğuna, geleceğimiz olduğuna, onların derslerinde gerçekten başarılı bir şekilde, kendileri için, aileleri için, aziz milletimiz için ve bütün insanlık için en güzel başarıları imza atacaklarına tam manasıyla inancımızı da belirtmek isterim.

Efendim, biraz evvel, tabii, kürsüde konuşan hatip ile daha sonra gündeme gelen konuşmalar içerisinde Anayasa ve İç Tüzük gereğince şunu ifade etmek isterim: Türkiye Cumhuriyeti devletinin Anayasa’sına göre resmî dili Türkçedir, ortak dilimiz Türkçedir; sonuç itibarıyla Türkçe dışında hangi dille konuşulursa konuşulsun, bunun kayıtlara İç Tüzük gereğince bir şekilde, aynı şekilde geçtiği hususu herkes tarafından bilinmektedir, bunu hatırlatmak isterim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

MUHAMMET EMİN AKBAŞIOĞLU (Çankırı) – Sonuç itibarıyla, değerli arkadaşlar, bu konuda terörle ve terör örgütleriyle mücadelelerimiz kesintisiz bir şekilde sürecektir, terör örgütlerine ilişkin mutlaka hesap sorulmaktadır ve sorulacaktır. Bunun örneği en son Gara’da da görülmüştür, Kandil’in kapısı olan Gara teröristlerin başına yıkılmıştır. Bu konuyla ilgili Kandil’de de Sincar’da da gerekli bütün müdahaleler devletimiz tarafından yapılacaktır, bundan da hiç kimsenin şüphesi bulunmasın. Diyarbakır Anneleri bu konuda en güzel ifadeyi ortaya koymaktadır: “Devletimiz var olsun, PKK terör örgütü kahrolsun.” sözü her şeyi özetlemektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sözlerinizi tamamlayın.

MUHAMMET EMİN AKBAŞIOĞLU (Çankırı) - Bu vesileyle, son olarak, önümüzdeki aylarda, inşallah, millî eğitim ordumuza 20 bin öğretmenin de dâhil olacağı müjdesini buradan bütün sevgili vatandaşlarımıza hatırlatmak isterim. İnşallah, 84 milyon insanımızın tamamına hiçbir ayırım gözetmeksizin hizmet edeceğimizi, üstün gayretle çalışacağımızı tekrar ifade ediyor, yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Sayın Başkan...
BAŞKAN – Nedir Sayın Oluç, 60’a göre mi söz talebiniz?

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Evet.

BAŞKAN – 60’a göre bir dakika, buyurun.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Kayıtlara geçmesi için söylüyorum: Çok manidar buldum. Kürsüde konuşan hatibimiz, Dünya Ana Dili Günü itibarıyla Türkçe konuştuklarını “Kürtçe de söyleyeceğim.” dedi, ikisinin çevirisini yaptı. Ben, bulunduğum yerden Zazaca, Ermenice, Arapça ve Kürtçe “Dünya Ana Dili Günü kutlu olsun.” sözlerini söyledim. Sayın Grup Başkan Vekilinin bunları değerlendirirken, bu ana diller, Kürtçe ana dil meselesini konuşurken meseleyi teröre getirmesi, aslında Kürtçeye bakışını, Kürt halkına bakışını bir kez daha ortaya koydu. Bunun kayıtlara geçmesi için bir dakika söz aldım.

Teşekkür ediyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

MEHMET RUŞTU TIRYAKI (Batman) – Aynen öyle!

ZÜLFÜ DEMİRBAĞ (Elâziğ) – Bununla ne alakası var!

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Kürtçeden bahsediyoruz, o nereden bahsediyor?

MEHMET RUŞTU TIRYAKI (Batman) – Kürtçeden bahsediyoruz, “terör” diyor ya!

ZÜLFÜ DEMİRBAĞ (Elâziğ) – PKK, kurban olsun Kürtlere!

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Sayın Akbaşıoğlu, 60’a göre bir dakika yerinizden söz vereceğim.

Buyurun.

21.- Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşıoğlu’nun, İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç’un yerinden sarf ettiği bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Bu, kesinlikle büyük bir çarpıtmadır. Bakın, ana dille ilgili, bir şekilde yabancı dil olarak, “bilinmeyen bir dil” olarak geçtiğinden hareketle bir eleştiri getirildi. Bu konudaki bahsi kapattım, bir başka bahis olarak açtım. Alakası yoktur demek ki...

BAŞKAN – Anlaşılmıştır.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) - Ancak bütün meseleleri bu şekilde çarpıttıklarının bir ispatıdır bu mesele. Sonuç itibarıyla, PKK, ana dilde konuşan Kürtlerin en büyük düşmanıdır, bu konuda net bir durum söz konusudur. Bütün Kürtlerin, PKK’nın karşısında olması lazım gelir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MEHMET RUŞTU TIRYAKI (Batman) – HDP’yle konuşuyorsun, HDP’yle.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Hiç alakası olmayan bir şey.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkan, bana da bir dakika verebilir misiniz?

BAŞKAN – Size veremem Sayın Tanal.

Evet, Sayın Oluç 60’a göre bir dakika daha söz vereceğim ama mikrofonu son kez açıyorum, bir daha açmayacağım arkadaşlar.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkan, bir dakika daha verebilir misin?

BAŞKAN – Buyurun Sayın Oluç.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Sayın Başkan, “Çarpıtmadır.” diyerek satışmada bulundu, onun için 60’a göre istemiyorum.

BAŞKAN – Yerinden değil, o zaman kürsüden.

Buyurun. İki dakika süreniz.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Tutanakları isteyelim, tutanaklarda daha net bir şekilde çıkar ortaya. Ben Sayın Akbaşıoğlu’nun bahsettiği gibi anladım Sayın Başkan.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkanım, milletvekilleri arasında ayrımcılık yapmayın, sizden istirham ediyorum.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Ben herhangi bir satışmada bulunmadım.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – “Çarpıtma.” dediniz.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Çarpıttınız. Ne alakası var, açık bir şekilde çarpıttınız.

BAŞKAN – Efendim, burada bir açık satışma vardır.

Buyurun Sayın Oluç.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Başkanım, herkese söz veriyorsun, bana niye söz vermiyorsun?

BAŞKAN – Sayın Tanal, siz de birisiyle anlaşın, size satışsınlar, satışmadan vereyim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ben size satışıyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Oluç.

V.- SATIŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR

1.- İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç’un, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşıoğlu’nun yaptığı açıklamasında HDP’ye satışması nedeniyle konuşması

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın vekiller, konuştuğumuz konunun ne olduğu belli ama yaklaşımınız hep böyle olduğu için ben itirazımı dile getirdim ve kayıtlara geçsin istedim. Yani Kürtçeden bahsediyoruz, siz lafı teröre getiriyorsunuz; hukuktan bahsediyoruz, lafı teröre getiriyorsunuz. Anlayışınız bu.

Daha geçen gün sizin partinizin bir yöneticisi, Genel Başkan Yardımcınız Mehmet Özhasseki, bize oy veren seçmenlerin hepsine bela okudu ya, hepsine bela okudu kendisi.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Alakası yok.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Devamla) – Şimdi, bakın, anlayışınız bu. Şimdi, Kürt düşmanlığını öyle bir noktaya getirdiniz ki, sizin bir Genel Başkan Yardımcınız bize oy veren 6 milyondan fazla seçmene bela okuyabiliyor, beddua edebiliyor, bir halka bela okuyor. Şimdi böyle bir durumla karşı karşıyayız ve o adam hâlâ iş başında, hâlâ sizin yöneticiniz, hâlâ onu kınamadınız. Kendisi bir de özür dilemeye kalkıştı, özrü kabahatinden büyük ya. Dedi ki: “Heyecanlanmışım.” Yani heyecanlanınca bir halka bela okumak, bir partinin milyonlarca seçmenine bela okumak normal oluyor, öyle mi? Yani “Ben yanlış yapmışım, bir halka bela okumakla yanlış yapmışım, öz eleştiri veriyorum.” diyemedi. Bu erdemi gösteremedi. Neden? Çünkü bir kuyruk acısı var. Çünkü Ankara’yı ona kaybettiğimiz için bizim seçmenlerimize, bize oy veren Kürt halkına ve Türkiye demokrasi güçlerinin tamamına bela okuma hakkını kendisinde görüyor. Bakın, biz ona bela okumuyoruz, onu savunanlara bela okumuyoruz, ona oy verenlere bela okumuyoruz ama kendisini Allah’a havale ediyoruz. (HDP sıralarından alkışlar)

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Buyurun Sayın Akbaşoğlu.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Aynı şekilde bir sataşma söz konusu hem grubumuza hem Genel Başkan Yardımcımıza ve onun üzerinden AK PARTİ'ye. Alakası olmayan hususlarla çarpıtarak bir beyanda bulundu, ben de cevap vermek istiyorum sataşmadan dolayı.

HÜDA KAYA (İstanbul) – Ne dedi, ne dedi?

BAŞKAN – Size de söz vereceğim sataşmadan ama rica ediyorum yeni bir sataşmaya yol açmadan Sayın Akbaşoğlu.

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Sataşma yok Başkan.

BAŞKAN – Yoksa birleşime ara vereceğim.

Buyurun.

2.- Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu'nun, İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç'un sataşma nedeniyle yaptığı konuşmasında AK PARTİ'ye ve AK PARTİ Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Özhasseki'ye sataşması nedeniyle konuşması

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; çok açık bir şekilde her şey tutanaklarda belli, ben hiç kimseyle ilgili bir sataşmada bulunmadım. Sonuçta, burada konuşmacının bir beyanına dönük, efendim, Kürtçeyle ilgili veya başka bir dille ilgili konuşmanın "bilinmeyen bir dil" olarak bütün diller için geçirildiğine ilişkin İç Tüzük'le ilgili hususu hatırlattım.

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Barack Obama burada konuşurken "bilinmeyen dil" mi dediniz?

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Devamla) – Ama konuşma metnimde konuşacağım hususlara ilişkin, bu konularla ilgili, terörle ilgili mücadelemize ilişkin bir bahis söz konusu olduğu için bu konuyla ilgili de hatırlatmada bulundum ancak tamamen olayları çarpıtarak başkalaştırdınız. Şunu çok iyi bir şekilde ifade edelim ki, bütün olaylar böyle çarpıtımdan dolayı sizler tarafından kamuoyuna aktarılıyor. Kürtlerin düşmanı PKK'dır. PKK, ASALA örgütünün yerini almış bir örgüttür ve aslında Kürdistan için değil, büyük Ermenistan ve büyük İsrail için çalışan, savaştan bir terör örgütüdür. Dolayısıyla, biz bununla ilgili söz söylerken siz Kürt kardeşlerimizin kendi ana dillerindeki konuşma hakkını gündeme getiren, demokratik hak olarak bunu meşrulaştıran, kendi ana dilinde kurslar görebilen, eğitimler yapabilen bir noktaya taşıyan AK PARTİ'yi başka bir noktadan eleştirmeye ve PKK'nın üstünü örtmeye çalışıyorsunuz!

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Nerede yaptı bunu nerede? Nerede yapılıyor?

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Devamla) – Meselenin özellikli noktası budur. Bu konuda "PKK'ya 'terör örgütü' deme noktasında hep beraber bir ortak dili ortaya koyalım." şeklindeki çağrımıza ayrık bir noktada duruyorsunuz ve konuları karıştırıyorsunuz. Asla ve kata benim söylemimi bağlamından kopartarak kimsenin çarpıtmaya hakkı ve yetkisi yoktur. Söylediğimiz her şey ortadadır ve sonuna kadar da arkasındayız.

Teşekkür ederim. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Bela okumanın da arkasında mısınız Sayın Başkan?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Herhâlde şimdi bana bir dakika söz düşüyor, değil mi Başkan? Ben şimdiye konuşmuştum. Cebinizde paranız mı bitecek Başkanım, bir dakika verseniz ne olacak? Sayın Başkan, ben şimdiye bir dakika konuşmuştum yani bir para kaybınız mı olacak?

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, gündeme geçiyoruz.

Başkanlığın Genel Kurula sunuşları vardır.

İYİ PARTİ Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

VI.- ÖNERİLER

A) Siyasi Parti Grubu Önerileri

1.- İYİ PARTİ Grubunun, Kocaeli Milletvekili Grup Başkan Vekili Lütfü Türkkan tarafından, engelli çocuğa sahip olan ailelerin yaşadığı sorunların araştırılarak çözüme kavuşturulması amacıyla 28/12/2020 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan (10/3623) esas numaralı Meclis Araştırması Önergesi'nin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 23 Şubat 2021 Salı günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

23/2/2021

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 23/2/2021 Salı günü (bugün) toplanamadığından, grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Lütfü Türkkan

Kocaeli

Grup Başkan Vekili

Öneri:

Kocaeli Milletvekili Grup Başkan Vekili Lütfü Türkkan tarafından, engelli çocuğa sahip olan ailelerin yaşadığı sorunların araştırılması ve çözüme kavuşturulması amacıyla 28/12/2020 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırma önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerin 23/2/2021 Salı günü birleşimde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN – Önerinin gerekçesini açıklamak üzere, İYİ PARTİ Grubu adına Sayın Hüseyin Örs, buyurun. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA HÜSEYİN ÖRS (Trabzon) – Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri; özel gereksinimleri olan çocukların ailelerinin yaşadığı sorunların araştırılması ve çözüme kavuşturulması hakkında İYİ PARTİ Grubu olarak vermiş olduğumuz önerge hakkında söz aldım. Genel Kurulu saygılarımla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, özel gereksinimleri olan çocuklara bakım verenlerin yüzde 93,4'ü birinci dereceden yakınlarıdır yani anneleridir, babalarıdır, kardeşleridir, ailenin içindendir. Bu çocukların ailelerinin karşılaştığı birçok problem var. Bu problemler bizlere geldiği gibi zaman zaman siz değerli milletvekillerimize de gelmektedir. Bu problemlerin başında, bu aileler, çocuklarının bakımında yardım alacakları kimsenin olmadığını söylemektedirler, yani çocuklarının bakımıyla yalnızca kendilerinin uğraşmak zorunda kaldıklarını, tek başına olduklarını ifade etmektedirler. Çocuğun geleceğiyle ilgili kaygılar, aile içinde uyumsuzluk, engelin yaşam kısıtlayıcılığı, çocuğun sağlık sorunlarının tedavisinde karşılaşılan sorunlar ve bakımının oluşturduğu ek ilave masraflar özel gereksinimleri olan çocuğu bulunan aileler için önemli bir problem hâline gelmektedir, sorun hâline gelmektedir.

Değerli arkadaşlar, engelli ailelerin eğitilmesi, engellilerin sosyal katılım ve fırsat eşitliğinin sağlanması doğrultusunda sivil toplum, kamu sektörü ve üniversiteler arasında iş birliğinin güçlendirilmesi gerekmektedir. Devlet bu hususta gerekli adımları

bir an önce atmalı, bu ailelerimizin taleplerini yerine getirmelidir.

Değerli milletvekilleri, Dünya Engellilik Raporu'na göre dünyada ve Türkiye'de engelli insanların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Annemiz, babamız, komşumuz, arkadaşımız, kardeşimiz engelli olabilir. Birlikte iç içe yaşıyoruz ama ne yazık ki engelliler sayıları kadar görünür değildirler. Sokakta, okulda, iş yerlerinde, parklarda onlara çok rastlayamıyoruz çünkü toplum olarak onlara yeterli ölçüde erişilebilir ortamları sağlayamıyoruz.

Değerli milletvekilleri, engellilere verilen haklar sosyal devlet anlayışında eşit yaşama hakkı kapsamında yapılması gereken düzenlemelerdir. Unutmayalım ki engelli vatandaşlarımıza verilecek haklar bir lütuf değil, sosyal devlet anlayışıyla eşit yaşama hakkı kapsamında yapılması gerekenlerdir.

Değerli arkadaşlar, biz İYİ PARTİ olarak toplumun her kesiminin sorunlarını -gerek milletvekilleri gerek diğer yöneticilerimiz- her zeminde dile getiriyoruz, bizler Türkiye Büyük Millet Meclisinde bu sorunları dile getiriyoruz. Sayın Genel Başkanımız da grup toplantılarımızda milletin sesi kürsüsünde farklı kesimlerin temsilcilerine söz veriyor. Keşke TRT yayınları kesme de bizi idare edenler de milletin kürsüsündeki milletin sesine kulak verse. Değerli arkadaşlar, bugün de grup toplantımızda lise döneminde geçirdiği kaza sonucunda engellilikle tanışan bir kardeşimiz konuktu, bir kızımız konuktu ve kendisinin ve tüm engellilerin yaşadığı sorunları dile getirdi. Ben de kendisini çok dikkatli dinledim. Bu kardeşimiz der ki: "2021 e-KPSS sonrasında yaklaşık 200 bin engelli birey atama bekliyor." Bu kardeşimiz der ki: "Yerel yönetimlerin yetki alanına giren otopark, büfe, dükkân ve pazar tezgâhı gibi yerlerde kiralama yoluyla işsiz engelli bireylerin yararlanması sağlansın." Yine bu engelli kardeşimiz bugün sabah bizim grup toplantısında dedi ki: "Otobüslerdeki asansörler ile üst geçitlerdeki asansörlerin sık sık arızalanması bizler için ulaşımı içinden çıkılmaz bir hâle getirmiştir." Yine bu kardeşimiz bugün dedi ki: "Engellilerin medikal malzeme, protez, cihaz ve benzeri ihtiyaçları bir sosyal devlet olma gereği ve pozitif ayrımcılığın getirisi olarak Sağlık Bakanlığı tarafından ücretsiz olarak karşılansın ve özellikle maddi sıkıntılar içinde olan engelli bireyler bu konuda mağdur edilmesin."

Ben de bugün grup toplantımızda bu sorunlarını dile getiren ama TRT'de yayınlanmayan kardeşimin sözlerini yüce Meclise arz ediyor, Genel Kurulu saygılarımla selamlıyorum. (İYİ PARTİ ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Sayın Filiz Kerestecioğlu Demir konuşacak.

Buyurun. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İYİ PARTİ grup önerisi üzerinde söz almış bulunuyorum.

Evet, Türkiye'de gerçekten nüfusun yüzde 12,3'ünün engelli olduğu saptanmış durumda. Bu, ailelerle birlikte tabii ki 3 katına çıkıyor ve neredeyse nüfusun yüzde 38'i, yaklaşık 30 milyonu, engelli ve ailelerinden oluşuyor. Bu, ciddi olarak gerçekten ele alınması gereken bir durum. Engelliler öncelikle diyor ki: "Engellerseniz engeliyiz yani siz engellediğiniz için aslında engeliyiz." Muhtaç, hasta ve âciz olmakla eş kabul edilen hatta bazen sivil toplum kuruluşları tarafından da pekiştirilen engelli algısının değişmesi gerektiğini ifade ediyorlar.

Engelliler, insanların çeşit çeşit özellikler taşıdıklarını ve -tırnak içerisinde söylüyorum- "tam ve eksik" gibi ikilikler yaratmanın kendisinin zaten ayrımcılığın esas nedeni olduğunu ifade ediyorlar. Bu nedenle arkadaşlar, sahip olunan bu zenginliği tıpkı cinsiyet ya da farklı bir kimlik gibi ele almamız gerekiyor. Halkların Demokratik Partisi Engelli Komisyonumuz da hem engellilerin yaşadıkları sorunları hem de çözüm önerilerini ortaya koydukları bir engelli manifestosu hazırlığı içerisinde ve engelliliği bireysel bir durum olarak değil, birey ile toplum arasında bir etkileşim olarak tanımlıyor. Bu nedenle de ön yargılar, klişeler, bilgiye erişim, binalara, ulaşım erişim ve sosyal organizasyondaki başarısızlıklar gibi sorunlarının çözümünün toplumsal olduğunu savunuyorlar. Her alanda geçerli olduğu gibi önemli olan, engellileri konunun öznesi hâline getirmek, ortaya koydukları önerilere kulak vermek.

Burada bir noktayı daha vurgulamak isterim: Engellilere yapılan yardımlar ailelerin gelir durumları esas alınarak yapılıyor yani birey olarak o kişiyi kabul etme anlayışının nasıl da olmadığını görebiliyoruz bu örnekten de. Bu nedenle, gerçekten engellilere kulak vermek, onların önerilerini getirmek, onları tartışabilmek önemli ama biz engellilerimiz, çocuklarımız, kadınlarımız diliyle konuşmaya ve tartışmaya devam ettikçe sürekli sahiplenme görüntüsü altında aslında sorunları hiçbir şekilde ortaya koyamayız ve onlarla da başa çıkamayız.

Sonuç olarak, önergieyle talep edilen komisyonun kurulması gibi engellilere kulak vermemize vesile olacak her girişime ellerimizi kaldırmamız gerekir diyorum, saygılar sunuyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Ali Fazıl Kasap.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA ALİ FAZIL KASAP (Kütahya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; her ne kadar önergede "engelli çocuklara bakım" diye yazılmak zorundaysa da özel gereksinimi, özel ihtiyacı olan çocuklar kapsamında değerlendirmek gerekiyor ve bunun için, tüm engelliler için bu araştırma önergesine ve bir komisyon kurulmasına sonuna kadar destek vereceğiz.

Bakın, bu resimde bir kız çocuğumuz var; artık kız çocuğumuz diyemeyeceğim, bir erişkin, şu anda 19-20 yaşlarında. Ben çocuk hekimiyim, bunun benzeri yüzlerce çocukla karşılaştım. Olay sadece bir para vermekle, işte engelli yardımı veya aile bakım ödeneği vermekle bitmiyor. Bu çocuğumuz 10 yaşına kadar ilkökula gitmemişti. Bulunduğum ilde bu çocuğun gidebileceği hiçbir ilkökul yoktu, tekerlekli sandalyeye mahkûm. "10 yaşında okuyamaz." diye... Aileye ısrar edip bu çocuğun ilkökula gitmesini sağladık, okulda rampa yapıldı; daha sonra, ikinci sene üst kata geçmesi gerekti, okula engelli asansörü yaptırıldı. Tuvaletleri ergonomik olarak o çocuk için değiştirdik. Sonra bu kız çocuğumuz bir liseye gitti; kız meslek lisesini bitirdi, şu anda 21-22 yaşında ve hayata dört elle bağlanıyor. Tek kusuru; bazı engeller var, şehirde istediği yere gidemiyor. Ailesi her gün bu çocuğu kucakta götürdü, servisleri yok, rehabilitasyon falan hepsi Hak getire. Özellikle rehabilitasyonla ilgili de sıkıntılar var, ödenekler yetmiyor. Bu çocuğun 10 yaşına kadar kalmasının sebeplerinden biri de mutlaka evde birinin başında beklemesi gerektiği içindi. Arkadaşlar, Türkiye'de şu anda engellilere bakış açısı bu.

Bir diğer çocuğumuz -yine, kendisinin belinin altı tutmuyor- Sabancı Üniversitesi -ismini vermeyeceğim- Mekatronik Bölümünü ikincilikle bitirdi, Fransa'da doktora yaptı, şu anda kendisi bilgisayar konusunda doktora sahibi bir yetişkin; hayata bağlandı, şu anda yazılım yapıyor ve bir çocuğumuzu kazandırdık.

Şimdi, oradan başka bir mevzuya kısaca geçmek istiyorum: "İnsanı yaşat ki devlet yaşasın." diye bir söz var, sık sık kullanılıyor. Türkiye'de SMA-1'de 0-2 yaş grubunda sadece 100 hasta var ve Sağlık Bakanı ısrarla diyor ki: "Yeterli çalışma yok." Amerika yapmış, Almanya yapmış, İngiltere yapmış, Japonya yapmış, 200 milyon dolar tutuyor; uçağın yarısını satsanız yeterli.

Bu önergeye sonuna kadar destek veriyoruz, teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Sayın Orhan Erdem.

Buyurun. (AK PARTİ sırasından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA ORHAN ERDEM (Konya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İYİ PARTİ'nin engellilere dönük önerisi üzerine AK PARTİ adına söz almış bulunmaktayım. Tüm Gazi Meclisi ve ekranları başında olan halkımızı saygıyla, hürmetle selamlarım.

AK PARTİ engelliler noktasında bu ülkeye bir şanstı. 2001 yılında, parti daha iktidara gelmeden, parti programındaki anlayışıyla tüm illerde ve genel merkezinde özürllüler koordinasyon merkezini kurdu; Lokman Ayya Vekilimiz sağ olsun, o zaman onun da katkılarıyla çok önemli adımlar atıldı. 2005 yılında, bu ülkede yok sayılan engellilere dönük özel eğitim, istihdam, sosyal yardımlar, evde bakım, özel bakım ve erişilebilirlik konularında tek tek onların menfaatine dönük adımları içeren maddeler -1.500 madde- bu Meclisten çıktı. 2007, 2008 ve 2016'ya kadar da Birleşmiş Milletlerde engelli hakları noktasında sözleşmeye ilk imzayı atan ülkemiz, 2016 yılında kanunlarda da bu değişiklikleri yaparak ek protokolü de hayata geçirdi. 2010'da Anayasa'nın 10'uncu maddesine eklenen fıkrayla engellilere dönük pozitif ayrımcılık ayrı bir bakış açısını da yine getirdi.

Kısaca, bu önergede bahsedilen konuların hepsi hayata geçmiş durumda. Şu anda engellilerin eğitiminden, rehabilitasyonundan... Kütahya Vekilimizin bahsettiği örnekler tek tük çıkar, her şey bitti demiyoruz ama nereden nereye geldiğini birazcık vicdanla anlamak gerekir diyorum. Şu anda 600 bine yakın engelli için "Ailesi baksın, dışarıda imkânı yok. İşte çalışırsa bu aç kalır, kendi de bakamaz." diyerek devlet bunlara maaş bağladı ve çocuklarına veya engellisine baktırıyor, bakamıyorsa parasını ödeyerek -30 bine yakın- merkezlerde baktırıyor.

Yine, önergede bahsedilen "Geçici hizmet verilsin..." Kırk beş gün veya daha fazla, aile talep ederse bu noktada merkezlerde engellilere bakım veriliyor.

Kısaca, engelliler konusunda AK PARTİ'nin yaptıklarını saysam burada bize saatler yetmez. Önergede bahsedilen, bence yeterince özenle hazırlanmamış konuların hepsi zaten hayatta olanlar. Şu denebilir: Daha iyisine ulaşalım, daha çok şey yapalım. Buna da AK PARTİ olarak Hükûmetlerimiz uğraştı, uğraşıyor. Bundan sonra da uğraşacağımızı herkes biliyor.

Selam ve saygılar. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – İYİ PARTİ grup önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Halkların Demokratik Partisi Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır. Okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

2.- HDP Grubunun, Mardin Milletvekili Ebrü Günay ve arkadaşları tarafından, ana dil hakkının uygulanması için gerekli tedbirlerin alınması ve önündeki engellerin kaldırılması amacıyla 23/2/2021 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurul 23 Şubat 2021 Salı günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 23/2/2021 Salı günü (bugün) toplanamadığından grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Öneri:

23 Şubat 2021 tarihinde Mardin Milletvekili Sayın Ebrü Günay ve arkadaşları tarafından verilen (11705) grup numaralı ana dil hakkının uygulanması için gerekli tedbirlerin alınması ve önündeki engellerin kaldırılması amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisine verilmiş olan Meclis Araştırması Önergesi'nin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerinin 23/2/2021 Salı günü birleşimde yapılması önerilmiştir.

Hakkı Saruhan Oluç

İstanbul

Grup Başkan Vekili

BAŞKAN – Önerinin gerekçesini açıklamak üzere Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Sayın Mehmet Ruştı Tiryaki.

Buyurun. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ana dil hakkının Türkiye'de konuşulan tüm dillere uygulanması için gerekli tedbirlerin alınması ve kültürel çeşitliliği, çok dilliliği desteklemek amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca bir önerge sunduk. Bu önerge konusunda desteğinizi istiyorum. Öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ayrıca, bu vesileyle Dünya Ana Dil Günü'nün tüm dünya halklarına kutlu olmasını ve ana diller üzerindeki tüm baskıların kaldırılmasını umuyorum.

1999 yılında Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü UNESCO tarafından 21 Şubat günü Dünya Ana Dil Günü olarak kabul edildi. Bugünün kabul edilmesinin birkaç nedeni vardı; çok dilliliği ve kültürel çeşitliliği desteklemek, ana dilin kullanımı ve geliştirilmesinin önündeki yasal engelleri kaldırmak ve ana dili öğrenim hakkına dikkat çekmek amaçları taşıyordu.

Aradan geçen yirmi iki yılda Türkiye'de konuşulan ve yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olan veya kırılgan kategorisinde yer alan 18 dilin korunması ve yok olmalarının önüne geçilmesi için hâlâ gerekli anayasal düzenlemeler yapılmadı, ana dil hakkının önündeki engeller kaldırılmadı.

İlk kez 2000 yılında dünya çapında kültürel çeşitliliği ve çok dilliliği desteklemek amacıyla kutlanmaya başlayan Dünya Ana Dil Günü kültürel olarak çok çeşitli olan Türkiye açısından da oldukça önemli bir anlam taşıyor. Zira, UNESCO raporuna göre, dünyada 2.500, Türkiye'de de 18 dil ya yok olma tehlikesiyle karşı karşıya veya büyük bir tehditle karşı karşıya.

Türkiye'de konuşulan ve yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olan 3 tane dil var: Bunlar; Ubıhça, Mlahso dili ve Kapodokya Yunancası. Yine, UNESCO raporlarına göre, Adigece, Abhazca, Kabar-Çerkez dilleri ile Kürtçenin Zazaki lehçesi de kırılgan diller arasında yer alıyor.

Bu yıl 22'ncisi kutlanan Dünya Ana Dil Günü, Kürtçe, Arapça, Lazca, Ermenice, Hemşince, Çerkezce, Çeçence, Süryanice gibi dilleri konuşan milyonlarca insan, milyonlarca Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı kendi ana dillerinden koparıldığı, kendi ana dilleriyle eğitim hakları güvence altına alınmadığı için buruk bir ortamda kutlanıyor.

Dünya Ana Dil Günü'nde Türkiye'de büyük bir insan hakkı olan ana dilinde eğitim hakkı kısıtlanmıştır, bu politika sonucunda âdeta bir dil kırımı yaşanmaktadır. Ana dilinin kullanılmasının engellenmesi kuşkusuz toplumun değişik kesimleri açısından büyük sorunlara yol açıyor ama bundan en çok etkilenen çocuklar oluyor. Ana dilde eğitim hakkı desteklenmediği için Türkiye'de milyonlarca çocuk anne ve babalarının dillerini öğrenemiyor, bu dil yok olma tehlikesiyle karşı karşıya. Birleşmiş Milletlere ve Avrupa Konseyine tabi olan, bağlı olan ülkeler aslında ana dilin korunması için pek çok uluslararası sözleşmeye imza attı. İmza atan bu ülkelerden biri de Türkiye. Örneğin, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 18 Aralık 1992 tarihinde 47/135 sayılı bir karar aldı. Bu karar uyarınca, taraf olan devletlerin tamamı ana dilin korunması, geliştirilmesi ve kültürel çeşitliliğin, zenginliğin geliştirilmesi amacıyla bir dizi çalışma yürütecekti. Evet, Türkiye bu sözleşmeye imza attı ama imza attığı bu sözleşmedeki ana dilde eğitim konusundaki bütün maddelere çekince koydu. Dolayısıyla, Türkiye'de ana dilde eğitim hakkı, resmî olarak uluslararası sözleşmelere konulan çekinceler nedeniyle büyük bir sorunla karşı karşıya olduğumuzu gösteriyor. Asıl sorun şu: Şimdi herkes diyor ki "Anayasa'mız açık, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına Türkçe dışında hiçbir dilde ana dilde eğitim yaptırılamaz." Bu bir Anayasa kuralı. Doğru, bu Anayasa kuralını tartışabiliriz ve bu Anayasa kuralını tartışılır buluyoruz ama ana dili olarak olmasa da

bu ülkenin yurttaşlarına annelerinin diliyle, kendi dilleriyle eğitim olanağı tanınması için hiç mi bir adım atılamaz?

Ayrıca, ana dilde eğitim hakkını savunan partimiz veya partimizin dışındaki binlerce kurum...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Devamla) – Tamamlıyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Ek süre vermiyorum Sayın Tiryaki.

Teşekkür ediyorum.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Devamla) – Sadece şunu söyleyeyim: Bunun başka yolları var, ana dil temelli çok dilli eğitim yapılabilir. Bu eğitim kurumlarının hepsinde elbette Türkçe eğitim verilmelidir ama çocuklarımıza kendi ana dillerinde de eğitim verilmesinin yolu açılmalıdır diyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Tekin Bingöl.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA TEKİN BİNGÖL (Ankara) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Çok hızlı konuşmak zorundayım.

Herkesçe kabul edilen, asla üzerinde tartışılmayacak bir konu vardır ki Türkiye'nin ana dili Türkçedir. Bu asla tartışılmaz ve Anayasa'da da güvence altına alınmıştır. Ama Anayasa'nın bir başka maddesi daha var, 10'uncu madde; o maddede der ki: "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir." Bu maddede bahsedilen özellikler nedeniyle hepimiz farklıyız ve bu farklılıklarla birlikte eşit yurttaşız. Eşit yurttaş olduğumuz için de bu bahsedilenlerin tamamı hepimiz için bir haktır. Bunların başında da ana dil gelir. Çünkü ana dil doğuştan kazanılmış bir haktır, ana dil bir çocuk hakkıdır, yani çocuklar için vazgeçilmez bir haktır ve bu hakkın kullanılması asla engellenmemeli.

Bakın değerli milletvekilleri, insanlar iki ortamda kesinlikle ana dillerini kullanmak isterler; biri hâkim önünde; diğeri hekim önünde. Niçin? Çünkü orası onlar için hayati önem taşır. Onun için kendilerini çok iyi bildikleri ana dilleriyle ifade etmek isterler. (CHP sıralarından alkışlar) Dolayısıyla, ana dilini kullandırtmadığınız zaman o insanların hayatıyla oynamış olursunuz.

Bir başka şey daha var, bazen Parlamentoda da "bilinmeyen bir dil" diye anlamsız bir cümle sarf ediliyor. Vallaha, Parlamento dâhil bazı diller için "bilinmeyen bir dil" dense dahi Kürtler rüyalarını Kürtçe görmeye devam edecekler. (CHP ve HDP sıralarından alkışlar) "Bilinmeyen bir dil" dense dahi bu topraklarda yaşayan bütün yurttaşlar kendi ana dilleriyle düşünmeye devam edecekler ne kadar engellenirse engellensin.

Bakın, öyle büyük bir tehlike var ki değerli milletvekilleri, bugün dünya üzerinde 7 bine yakın dil var ama bunun 2.400 küsuru tehlike altında. Türkiye'de de bu tehlikeyi hisseden diller var; Abhazca, Adigece, Çerkezce, Lazca ve daha birçok dil, 18 dil yok olmayla karşı karşıya. Gelin, bu ülkenin güzelliği, o 7 bölgede var olan zenginliğimiz, bizi var eden bu dillerin ve bu kültürün zenginleşerek devam etmesi için bu Parlamento elinden geleni yapsın. Aksi takdirde, yarın, o 18 dil yok olduğunda 18 farklı kültür bu topraklardan yok olacak; bu da herhâlde sizi mutlu etmeyecektir. Nefret dili kullanmak ayırtırmayı, ötekileştirmeyi getirir, buradan da en büyük zararı Türkiye çeker ve Türkiye uçurumun eşiğine gelir diyor, saygılar sunuyorum. (CHP ve HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Sayın Hacı Ahmet Özdemir.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Değerli Başkan, kıymetli milletvekilleri, aziz milletimiz; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Burada, grup sözcülerinin konuşmalarını dinleyince epeyce ortak bir karara neredeyse gelmiş durumdayız kanaati bende hâkim oldu. Ruştı Bey'i büyük bir dikkatle dinledim, söylediği şey şu: "Türkçe resmî dildir, Türkiye'nin ana dilidir. Eğitim kesinlikle Türkçe olmalıdır, biz buna karşı çıkmıyoruz. Yalnız, Kürtçe dersler de olmalıdır." Bu var, birazdan ben size bununla ilgili bilgileri aktaracağım.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına konuşan arkadaşımız da gayet olumlu biçimde ta baştan dedi ki: "Türkçenin tartışması ana dil olduğu kabul edilmelidir, resmî dil olduğu kabul edilmelidir ama Türkiye'de konuşulan diğer dillere de yaşama hakkı tanınmalıdır çünkü bu, en doğal haklardan bir tanesidir." Buralarda zannediyorum hiç kimsenin itiraz edeceği bir nokta yoktur. Zaten bununla alakalı da biz gerekli düzenlemeleri 2000'li yıllardan itibaren yapıyoruz, özellikle 2002'den sonra yaptıklarımız bunların hakikaten gerçekleştiğini göstermektedir. Siz "ana dil" diye söylemeye devam ettiğiniz sürece biz de bunları söylemeye devam edeceğiz. Nedir? Bir defa Kürtçe isim konulması 2003'ten itibaren mümkün hâle getirildi mi? Getirildi; sadece ahlak kurallarına uygun düşmeyen ve kamuoyunu inciten adlar bu kapsam dışında tutuldu. 2009'dan itibaren radyo ve TV yayınlarında Türkçe dışındaki dil ve lehçelerde yayına izin verildi mi? Verildi. Daha sonra TRT Şeş, şimdi TRT Kurdî olarak yayın yapıyor mu? Yapıyor. 2004'ten itibaren özel kurslarla verilen Kürtçe eğitim devam ediyor mu? Ediyor. 2012-2013 eğitim öğretim yıllarından itibaren "Yaşayan Diller ve Lehçeler" dersinde yer alan Kürtçenin, 5'inci sınıftan itibaren seçmeli ders olarak okutulması var mı? Var -Ruştı Bey bunu söyledi- işte bunlar hep yapılmış. 2009'dan itibaren de Mardin Artuklu Üniversitesinde önce "Kürdoloji Enstitüsü" adıyla, daha sonra "Yaşayan Diller Enstitüsü" adıyla ve burada da Kürt Dili ve Kültürü Ana Bilim Dalında Kürtçe okutuluyor. Yani Ruştı Bey'in söylediği, diğer arkadaşımızın söylediği şeyler bugün gerçekleştirilmiş durumdadır. Anayasa maddesine de değinildi, ben ona da değinecek değilim.

Şu kadarını söyleyerek sözlerimi noktalıyorum: Kolay kolay bir eğitim dili oluşturulması mümkün olmuyor. Onun için, ölü bir dil olmasına rağmen tıpta hâlâ Latince'nin hükümferma olduğunu görüyoruz.

Buna da dikkatlerinizi çekerek önerinin aleyhinde olduğumu belirtiyor, saygılar sunuyorum.

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Bir Mardin Artuklu'yı arayın ne durumda olduğunu öğrenin Sayın Vekilim, bir arayın Mardin Artuklu'yı.

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi grup önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

3.- CHP Grubunun, Türkiye Büyük Millet Meclisi Gündeminin "Genel Görüşme ve Meclis Araştırması Yapılmasına Dair Öngörüşmeler" kısmında yer alan, karşılıksız çek keşide etmek sebebiyle hapis cezası alan kişilerin durumlarının tespit edilmesi ve ortaya çıkabilecek sorunların araştırılarak çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan (10/2759) esas numaralı Meclis Araştırması Önergesi'nin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 23 Şubat 2021 Salı günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

23/02/2021

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 23/2/2021 Salı günü (bugün) toplanamadığından grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Engin Özkoç
Sakarya
Grup Başkan Vekili

Öneri:

Türkiye Büyük Millet Meclisi gündeminin "Genel Görüşme ve Meclis Araştırması Yapılmasına Dair Öngörüşmeler" kısmında yer alan, karşılıksız çek keşide etmek sebebiyle hapis cezası alan kişilerin durumlarının tespit edilmesi ve ortaya çıkabilecek sorunların araştırılarak çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla verilmiş olan (10/2759) esas numaralı Meclis Araştırması Önegesi'nin görüşmesinin Genel Kurulun 23/2/2021 Salı günü (bugün) birleşiminde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN – Önerinin gerekçesini açıklamak üzere Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Mehmet Akif Hamzaçebi, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, Sayın Başkan; karşılıksız çıkan çeklerde, hepinizin bildiği gibi, önce adli para cezasına hükmediliyor; adli para cezasının zamanında ödenmemesi üzerine de alacaklının şikâyeti üzerine bu ceza hapis cezasına dönüşüyor ve düzenleyen kişiler hapse giriyor. İşte, ben sürekli olarak "karşılıksız çıkan çek" kavramını kullanıyorum, "karşılıksız çek düzenleyenler" kavramını kullanmıyorum zira çek, hiçbir zaman karşı tarafı dolandırmak amacıyla peşinen, karşılıksızdır düşüncesiyle düzenlenmez. Bir alışverişte bir alıcı vardır, bir satıcı vardır; malı alan kişi satıcıya çekini verir, zamanında o çeki ödemek üzere bankada karşılığını da bulundurur ama şartlar öyle gelişir ki çekin karşılığı bankada çıkamayabilir, çeki veren kişi taahhüdünü yerine getirememiş olabilir, bu nedenle çek karşılıksız çıkmış olabilir.

Bir kere, Anayasa'mızın 38'inci maddesi "ekonomik suça ekonomik ceza" kavramını benimsemiştir; 2001 yılı Anayasa değişikliğiyle bu düzenleme Anayasa'mıza girmiştir. Bu düzenleme -daha önce de ifade ettiğim gibi- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Ek 4 no.lu Protokol'ün 1'inci maddesi hükmüdür. Bu hüküm Anayasa'mıza taşınmıştır. Anayasa'mız diyor ki: "Hiç kimse sözleşmeden doğan bir yükümlülüğünü yerine getirmemiş olmaktan dolayı özgürlüğünden alıkonulamaz." Hapse koyamazsınız, hiçbir Avrupa Birliği ülkesinde böyle bir düzenleme yok. Böyle bir hapis cezası hukuka aykırıdır, vicdana aykırıdır değerli arkadaşlar.

Bakın, bu konuda Sayın Erdoğan Başbakanken Meclisten bir yasa geçti, çekte hapis cezası kaldırıldı ve Sayın Erdoğan, o düzenlemeyi şu cümlelerle savundu: "Artık çek borcundan dolayı kimse cezaevine girmeyecek; cezaevine girmeyecek ama on yıl süreyle hiçbir yerde çek karnesi alamayacak." O yasa tasarısının Genel Kuruldaki görüşmeleri sırasında AK PARTİ'den değerli bir milletvekili arkadaşımız Sayın Yılmaz Tunç, Genel Kurulda AK PARTİ Grubu adına tümü üzerinde konuştu. Bakın, cümleleri şöyle: "2009 yılında karşılıksız çek keşide etme fiiline yaptırım olarak adli para cezası öngörülmüştür. Ancak adli para cezasının ödenmemesi durumunda, infaz aşamasında hapis cezasına dönüştüğünden "ekonomik suça ekonomik ceza" ilkesiyle ilgili eleştiriler yoğunluk kazanmıştır. Bu değişikliklere rağmen çeklerle ilgili tartışmalar azalmamış -yani çekte hapis cezasını getirmiş olmasına rağmen- çek, hem alacaklar hem de borçlar açısından sorun olmaya devam etmiştir. Bu sorunları ve eleştirileri ortadan kaldırmak, uluslararası sözleşmelere ve Anayasa'nın 38'inci maddesine uyumu sağlamak hem de karşılıksız çek davaları nedeniyle mahkemelerimizin iş yükünü azaltmak maksadıyla bu tasarı gündeme gelmiştir." diyor, devam ediyor Sayın Tunç -o tasarıda yani çekte hapis cezasını kaldıran tasarıda, daha sonra bu yasalaştı- "Alacaklının hukukunu koruyan düzenlemeler de vardır, kimse endişe etmesin." diyerek onları açıklıyor. Peki, arkadaşlar, ne değişti? 2012'de çekte hapis cezası kaldırıldı, 2016'da bu ceza tekrar getirildi. Değişen bir şey yok. Çekte hapis cezası var diye çekler karşılıksız mı çıkmıyor? Öyle bir şey yok. Bakın, 2020 yılı, kriz yılı yani pandemi nedeniyle ekonominin yavaşladığı bir dönem; aşağı yukarı 14 milyon çek düzenlenmiş, 194 bini karşılıksız çıkmış. Niye? E, pandemi var. İnsanlar ödemelerini yapamıyorlar. Yapamadığı için çekler karşılıksız çıkıyor.

Çekte en çok karşılıksız çıkan dönem ne zaman biliyor musunuz? Hapis cezasının olduğu 2009 yılı -kriz yılıdır- tam 25 milyon çekin 1 milyon 756 bini karşılıksız çıkmıştır. Hapis cezası var. E, niye karşılıksız? Ödeyemiyor adam. Krizde nasıl ödesin?

Bakın, bir vatandaşımız bana şunu söyledi, daha sonra WhatsApp'tan yaz dedim. Çek mağdurları beni sürekli arıyor, onlarca kişinin böyle maili var ama zaman kısıtlı olduğu için sizlere onları anlatma imkânım yok. "Ben üniversite hastanelerine ve devlet hastanelerine mal veriyorum."

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Ek süre vermiyorum Sayın Hamzaçebi, çok teşekkür ediyorum.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) – Bir dakika veriyordunuz.

BAŞKAN – Vermiyorum efendim, vermiyorum.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) – Öyle mi? Kusura bakmayın, ben bir dakika veriyorsunuz düşüncesiyle...

BAŞKAN – Yok. Vermiyorum ama mevkidaşım olarak sözlerinizi tamamlamanız için mikrofonunuzu açıyorum.

Buyurun.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) – Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

Kusura bakmayın, ben bir dakika ilave süre var düşüncesiyle kendimi ona hazırlamıştım. Nezaketinize teşekkür ediyorum.

O zaman onu da çok kısaca söyleyeyim size.

"Ben üniversite hastanelerine, devlet hastanelerine mal veriyorum, 'Yüz elli günde ödeme yapılacak.' deniliyor sözleşmeye göre ama iki yüz elli günde yapılıyor. Ben de nasıl olsa yüz elli günde ödeme bana yapılır diye gidip tefeciden borç aldım. Tefeci benim 4 tane çekimi yazdırdı ve ben şimdi hapis cezasıyla karşı karşıyayım." diyor. Mart ayında dolandırıcıları dahi Meclis affetti, yani İnfaz Yasası'nda yapılan düzenlemeyle beş yıla kadar hapis cezası olan, hatta altı yıla kadar hapis cezası olan bütün dolandırıcılar cezaevinden çıktı, bu düzenleme çekte uygulanmadı. "Ödemeni yap, 26 Marta kadar yüzde 10'unu öde, sonra on beş taksitle kalanını öde ancak o zaman kurtulursun." denildi. Gelin, arkadaşlar, bunu değiştirelim.

Teşekkür ederim, saygılar sunuyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkan. (CHP sıralarından alkışlar)

VII.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç'in, hiçbir konuşmada ek süre uygulaması yapılmadığını hatırlatmak istediğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN – Değerli milletvekillerimiz, hiçbir konuşmamızda ek süre uygulaması yapmıyoruz, tekrar bilgilerinize hatırlatıyorum.

VI.- ÖNERİLER (Devam)

A) Siyasi Parti Grubu Önerileri (Devam)

3.- CHP Grubunun, Türkiye Büyük Millet Meclisi Gündeminin “Genel Görüşme ve Meclis Araştırması Yapılmasına Dair Öngörüşmeler” kısmında yer alan, karşılıksız çek keşide etmek sebebiyle hapis cezası alan kişilerin durumlarının tespit edilmesi ve ortaya çıkabilecek sorunların araştırılarak çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan (10/2759) esas numaralı Meclis Araştırması Önergesi’nin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 23 Şubat 2021 Salı günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi (Devam)

BAŞKAN – İYİ PARTİ Grubu adına Sayın Bedri Yaşar.

Buyurun Sayın Yaşar. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün 21 Şubat 2021 Bayburt’un düşman işgalinden kurtuluşunun 103’üncü yıl dönümü. Bilindiği üzere, Bayburt, Rus işgaline uğramış, özellikle Rusların yerli iş birlikçileri Ermenilerin çok yoğun mezalim yaptığı illerimizden biridir, bununla ilgili tarihî vesikalar da mevcuttur. Dolayısıyla, Bayburt’un düşman işgalinden kurtuluşunun 103’üncü yıl dönümünü kutluyorum, tüm şehitlerimizi ve gazilerimizi rahmet ve minnetle anıyorum.

Değerli milletvekilleri; ülkemizde çek konusu Türk Ticaret Kanunu’yla düzenlenmiş ve bir ödeme aracı olarak ticaretin her kademesinde yerini almıştır. Yani netice itibarıyla süre kısıtlı olduğu için şunu söylemek istiyorum: Özellikle, bu geçtiğimiz süreler içerisinde, çeki yasak getirildiği andan itibaren -Sayın Hamzaçebi rakamlar verdi ama ben de birkaç şey söyleyeyim- mesela, 2007 yılında yazılan çek sayısı 182.159, 2017’de 333.703, 2018’de 332 bin yani 2006’dan bu tarafa çeklerin yazılması, ödemeyle ilgili maalesef, bir yaptırım oluşturamamıştır. Bunu söylerken şunu da ifade etmek istiyorum: Yani burada hem borçlular mağdur hem de alacaklılar mağdur durumdadır. Özetle şu: Ekonomik suçun karşılığı, ekonomik ceza olmalıdır diye düşünüyoruz. Netice itibarıyla yıllardır ticaretin içerisinde olup devletten alacağı olanlar, hastane örneği verildiği gibi Karayollarında da bir sürü firmalar aynı şekilde, devletin diğer kurum ve kuruluşlarında iş yapan firmalar ödeme konusunda, alacak konusunda çok ciddi problemler yaşıyorlar. E, borcunu alamadığı için, alacağını tahsil edemediği için dolayısıyla borcunu ödemekte de güçlükler çekiyor. E, bu şartlar altında biz, bu insanları hapse mahkûm ederek herhangi bir şeyi tahsil edebilme imkânımız inanılmaz çok zayıf. Belki, 5 bin, 10 bin lira gibi küçük rakamları ailesinin bulup ödeme imkânı var ama ciddi müesseselerin, bu konuda ciddi takibe uğrayan müesseselerin ödeme imkânları maalesef yok. Dolayısıyla insanların içeride olmasının bu işle ilgili bir karşılığı da yok. Biz bırakalım dışarıda hiç olmazsa alacaklarını ve borçlarını takip etme fırsatı yakalasınlar ki alacaklıları da mağdur olmasın. İnanın, içeriye ne kadar çok adamı atarsanız onların alacaklıları da en az o kadar mağdur olur.

Buna paralel olarak, burada bir cezai müeyyide olabilir yani bireysel hürriyetlerini kısıtlamaktan daha çok, ekonomik olarak, işte “Şu kadar adet çek ödenmediği takdirde veya şu kadar miktar çek ödenmediği takdirde bundan sonra bu tür işlemleri yapmada kısıntıya uğranabilir.” denebilir. Zaten bankaların, hepiniz de biliyorsunuz ki çeki yazılan insanlarla ilgili meşhur kara listeleri var. 50 sefer, bunların silineceğine dair bu Parlamentodan kanun çıkmış olmasına rağmen, daha yirmi sene önceki, otuz sene...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Yaşar.

BEDRİ YAŞAR (Devamla) – Sayın Başkanım, benim de grup yönetiminde olma şansım var, ben de oradan dolayı söz istiyorum.

BAŞKAN – Haklısınız Sayın Yaşar.

Çok teşekkür ediyorum.

BEDRİ YAŞAR (Devamla) – Peki, teşekkür ediyorum. İyi çalışmalar diliyorum. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Çok merci. Sağ olunuz.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Maalesef, olabilirdi Başkanım.

BAŞKAN – Hemşehrilikten olabilirdi belki ama o kısmını atladınız, neyse.

Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Sayın Mahmut Celadet Gaydalı, buyurun. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA MAHMUT CELADET GAYDALI (Bitlis) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, Cumhuriyet Halk Partisinin vermiş olduğu grup önerisi üzerine söz almış bulunmaktayım. Sizleri ve kamuoyunu saygıyla selamlarım.

Değerli milletvekilleri, bilindiği üzere Covid-19 salgını başta esnaf ve üreticiler olmak üzere toplumun tüm kesimini ekonomik ve sosyal açıdan ciddi oranda olumsuz etkilemiştir. Devletin açıkladığı kısa süreli ve geçici destekleme paketleri, esnafın, üreticinin, küçük ve orta ölçekli işletmelerin yani iş insanlarının sorunlarını çözmek bir yana dursun, mevcut borçlarını öteleyen, borca borç ekleyen bir yapıya dönüştürmüştür. Bu kısır döngü içerisinde insanlar 2 seçenekten 1’ini yapmak zorunda kaldı, ya ticarethanelerinin kapısına kilit vurmaya ya da ticarete kalabilmek için borçlarına yeni borçlar eklemeye göze almak.

Ticarete kalabilmek, para kazanabilmek adına yapılan işlemlerden biri de aslında çekle borçlanma türüdür. Çek Kanunu’nda defalarca kez değişiklik yapıldı fakat bu çek hususu bir sorun olarak kalmaya devam etti. Hem çek yazan hem de çek alan açısından ciddi sorunlar var. Özellikle, bu vadeli çekler hususu çok büyük bir sorun olmaktadır. İki üç ay sonrasına çek yazılıyor ve karşılıksız çıkan çeklere hapis cezası uygulanıyor. Bu hapis cezasının süresi üç ay. Hapis cezasının amacı, borcunu ödemeye teşvik edilmesi ama reel anlamda çok da bir anlamı yok. Çünkü borcunu ödemeyecek ya da ödeyemeyecek kişiyi ne kadar içeride tutarsanız tutun bunun bir karşılığı olmuyor. Aynı zamanda, grup önerisinde de belirtildiği üzere Anayasa açısından da sorun teşkil etmektedir. Burada bir yaptırım öngörülüyor fakat kanuni açıdan sorunlu bir düzenlemedir. Aynı zamanda, madem hukuki açıdan bir ceza yaptırımı öngörülüyor, o zaman bankalara da bir sorumluluk yüklenmelidir. Bu işi neresinden tutarsanız tutun bir başka yönden sorun ortaya çıkacaktır.

Maliye eski Bakanı giderayak bir laf söyledi: “At izi, it izine karıştı; Allah sonumuzu hayretsin.” dedi. Eskiden söz senetti, şimdi ise senet bile para etmiyor. Yalan rüzgârıyla yönetilen ülkemizde fırtınalar eserken istatistikler göstermiştir ki, yalan söylendikçe utanma duygusu da aynı oranda azalmaktadır.

Hepinizi saygıyla selamlarım. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Sayın Yılmaz Tunç.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA YILMAZ TUNÇ (Bartın) – Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; CHP grup önerisi hakkında AK PARTİ Grubu adına söz aldım. Genel Kurulu saygılarımla selamlıyorum.

Grup önerisinde karşılıksız çekte hapis cezasının devamı hâlinde ortaya çıkan sorunların araştırılması için Meclis araştırması komisyonu kurulması talep edilmektedir.

Çek, hepinizin bildiği gibi Türk Ticaret Kanunu'nda kambiyo senetleri arasında düzenlenmiş bir ödeme aracıdır. Ülkemizde de dünyada örneği olmayan bir şekilde ileri tarihli düzenlenerek vadeli bir ödeme aracı olarak kullanılmakta ve ticaret hayatında da önemli bir yer tutmaktadır.

1985 yılından önce karşılıksız çek keşidesi, ceza hukukunun genel hükümleri çerçevesi içerisinde dolandırıcılık sayılarak bir yıldan beş yıla kadar bir cezai yaptırım öngörülmüyordu. 1985 yılında 3167 sayılı Kanun'da çek keşidesi suçu düzenlendi. Burada da karşılıksız çekte bir yıldan beş yıla varan cezalar öngörülmüştü. 2001 yılında da ekonomik suça ekonomik cezayı öngören bir Anayasa değişikliği gerçekleşmişti. 2003 yılında bu Anayasa değişikliği de gerekçe gösterilerek 3167 sayılı Kanun'da değişiklik yapıldı; ilk kez işleyenlere para cezası, mükerrerlere de hapis cezası getirildi. 2009 yılında yine bu düzenlemenin de sonuçta hapis cezası getirmesi nedeniyle "Anayasaya aykırılık" eleştirileri oldu ve 2009'da 5941 sayılı Çek Kanunu çıkarıldı. Burada da adli para cezası öngörüldü, ödenmediği takdirde de hapis cezasına dönüşen bir sistem ortaya çıktı. 2012 yılına geldiğimizde de -biraz önce Sayın Hamzaçebi'nin benim konuşmama da atıf yaptığı dönemde, Meclis görüşmelerinde- karşılıksız çek keşide etme suçunu mevzuatımızdan kaldırdık. Tabii o dönemde Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonunun, TOBB'un, bu konuda Bankalar Birliği Risk Merkezinin de kurulmuş olması nedeniyle çekte adli yaptırımın, hapis cezasının olmaması gerektiği yönünde görüşleri vardı. Meclis de bu görüşler doğrultusunda hapis cezasını kaldırdı. Dört yıllık bir dönem uygulandı; hapis cezasının olmadığı bir dönem ama tabii daha sonra iş dünyasından, yine esnaflardan, TOBB'dan talepler geldi, çeki güvenin azaldığı yönünde talepler geldi. Meclis yeni bir yasal düzenleme yaparak 2016'da Çek Kanunu'nun 5'inci maddesinde çek bedelinin karşılıksız kısmı kadar adli para cezasını yeniden kanunlaştırdı yani 2009'daki eski duruma gelmiş olduk. Tabii pandemiyle birlikte ticaret hayatındaki zorluklar nedeniyle de yeni bir düzenleme yapmamız...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

YILMAZ TUNÇ (Devamla) – Tamamlıyorum Başkanım.

BAŞKAN – Maalesef Sayın Tunç...

YILMAZ TUNÇ (Devamla) – Çok önemli ama... Sataşma vardı.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Tamamlasın.

Sayın Başkan, yarım kalmasın tamamlasın.

BAŞKAN – Hepsisi önemli. Bütün arkadaşlarımızın söyledikleri önemli Sayın Tunç, çok teşekkür ediyorum.

YILMAZ TUNÇ (Devamla) – Tam da sonuna geldim Sayın Başkan.

BAŞKAN – Sayın Tunç sözlerinizi lütfen tamamlayınız. Ben mikrofonu açmayacağım ama.

YILMAZ TUNÇ (Devamla) – Bağlayayım, tamam.

İki bin...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ses gelmiyor bize Başkanım.

YILMAZ TUNÇ (Devamla) – Dinlemek isteyenler...

BAŞKAN – Arkadaşlar...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Anayasal hakkımız var. Ses verin Başkanım, dinleme hakkımız var, ses gelmiyor bize.

YILMAZ TUNÇ (Devamla) – Ama yararlanmak istiyorlar Sayın Başkanım. Talep var.

BAŞKAN – Sayın Tunç, bakın, beni zor durumda bırakıyorsunuz, bana yardımcı olmanızı rica ediyorum. Yardımcı olmanızı rica ediyorum Sayın Tunç.

YILMAZ TUNÇ (Devamla) – Ben sözlerimi bağlayamadım Başkanım.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Yani bunda yardımcı olacak bir şey yok Başkanım.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkanım, biz piyes mi oynuyoruz, rol mu yapıyoruz? Ses gelmiyor, hatipten öğrenmek istiyoruz.

AYHAN BARUT (Adana) – Zaman çok zaten Başkanım, konuşsun bir dakika.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani ses gelmiyor bize.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Kendisi Adalet Komisyonu Başkanı, dinlemek istiyoruz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ya Başkanım, Adalet Komisyonunun Başkanı ve önemli bir konu biz de öğrenmek istiyoruz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Çok da güzel konuşuyor, ifade ediyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ve ses de gelmiyor bize. Yani sizden istirham ediyorum, duyamıyorken niye istemiyorsunuz Başkanım?

BAŞKAN – Sizi kıramayacağım, buyurun beş dakika daha süre veriyorum, beş dakika.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Verin, beş dakika da verin, on dakika da verin. Ne fark edecek?

YILMAZ TUNÇ (Devamla) – Beş dakikaya gerek yok Sayın Başkan.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Tunç, ben açtım mikrofonu, ne kadarını kullanırsanız.

(AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Tabii. Yani Cumhuriyet Halk Partisi varsa herkes için var Başkanım.

YILMAZ TUNÇ (Devamla) – Sayın Başkanım, ben tabii, İYİ PARTİ milletvekiline söz hakkı verilmedi.

BAŞKAN – Bakın, hiç kimseye söz vermedim Sayın Tunç, hiç kimseye vermedim ama zorluyorsunuz yani.

YILMAZ TUNÇ (Devamlı) – Tabii, CHP milletvekiline bir uzatma verildi, böyle bir durumda tabii karışıklık oldu. Ben devamını inşallah talep eden milletvekili arkadaşlarımıza anlatmak istiyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz, şimdi değil sonra anlatacaksınız herhâlde.

YILMAZ TUNÇ (Devamla) – Burada dengeyi kuracak bir sistemi hep birlikte görüşmemiz lazım. Bu konuda eğer varsa bir sorun yine Meclisin bu sorunu ortadan kaldıracak, alacaklıyı da borçluyu da düşünecek bir düzenleme yapma kabiliyeti her zaman vardır diyorum, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Evet, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkanım, Sayın Yılmaz Bey, bir öneri dedi. Bakın, o para cezasını hazineye vereceğimize, borçlu tarafından alacaklıya verilirse denge sağlanmış olur. Yazıktır günahıdır, çünkü bakın, çekin bedeli...

BAŞKAN – Sayın arkadaşlar, bakın, bu pandemi döneminde sizi uygun bir şekilde, vakitli bir şekilde evlerinize göndermeye çalışıyorum ama istiyorsanız sabaha kadar da oturur çalışmalara devam ederiz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Başkanım, doğru bir çözüm getiriyoruz. Bakın, bir dakika söyleyeyim ben çözüm önerimizi.

BAŞKAN – İç Tüzük'ün 37'nci maddesine göre verilmiş bir doğrudan gündeme alınma önerisi vardır. Okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

VIII.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) Önergeler

1.- Adana Milletvekili Ayhan Barut'un, (2/1012) esas numaralı Kanun Teklifi'nin İç Tüzük'ün 37'nci maddesi uyarınca doğrudan gündeme alınmasına ilişkin önergesi (4/110)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İç Tüzük 37'ye göre (2/1012) esas numaralı kanun teklifimin değerlendirmek üzere gündeme alınması hususunu bilgilerinize arz ederim.

Saygılarımla.

Ayhan Barut
Adana

BAŞKAN – Önerge üzerinde teklif sahibi olarak Adana Milletvekili Sayın Ayhan Barut konuşacaktır.

Süreniz beş dakikadır.

Buyurun.

AYHAN BARUT (Adana) – Sayın Başkan, Değerli milletvekilleri, ekranları başında bizleri izleyen değerli yurttaşlarımız; hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Tasarruf gerekçesiyle sürekli ve kalıcı hâle getirilen kalıcı saat uygulamasına karşı bu Gazi Mecliste sürekli sesimizi yükselttik, tepki gösterdik ama ne yazık ki tek adam düzeninde sesimizi dinletemedik. Peki, bu kalıcı saat uygulamasına neden ve nasıl geçildi bir hafızamızı tazelemekte fayda var. Bu karara Danıştay nezdinde bir veli yürütmenin durdurulması için bir dava açtı. Danıştay, yaz saati uygulamasını kalıcı hâle getiren bu Bakanlar Kurulu kararının yürütmesini velinin itirazı üzerine iptal etti. Kararda, 697 sayılı Günün Yirmi Dört Saate Taksiminde Dair Kanun'da Hükûmetin ancak bir saatlik değişimle yetkilendirildiği, buna rağmen Bakanlar Kurulunun yasaya aykırı şekilde değişikliği kalıcı hâle getirdiği, sınırlı yetki verdiği de anlatıldı. Özetle Danıştay şunu dedi: "Bakanlar Kurulu yetki kullanımını aşmıştır, yaz saati uygulamasını kalıcı hâle getiremez; 697 sayılı Kanun'u da değiştiriyor. Bu nedenle oy çokluğuyla bu yürütmeyi durdurmaya karar verdik." Danıştayın bu kararından sonra yaz saati uygulamasında ısrar eden ve dayatan dönemin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı olan devrik damadın isteği üzerine Mecliste 28 Kasım 2017 tarihinde 7061 sayılı Torba Yasay'la değişiklik kalıcı hâle getirildi. Bu uygulama sayısız mağduriyet yarattı, ekonomik zararlar gördü insanlar.

CAHİT ÖZKAN (Denizli) - Meclisin mehabeti açısından kendinize yakışan bir üslup... Uygunsuz ifade kullanıyorsunuz, kendinizle rekabet ediyorsunuz.

AYHAN BARUT (Devamla) – Kalıcı hâle getirilen yaz saati düzenlemesi ülkemizin birçok şehrinde sabahın çok erken saatlerinde okula giden ilkokul öncesi, ortaokul düzeyindeki öğrenciler başta olmak üzere, mesaiye başlayan kamu kurum ve kuruluşları, özel şirketlerdeki çalışanlar, fabrika çalışanları büyük sorunlar yaşadı. Eminim ki burada AK PARTİ'li milletvekili arkadaşlarımız ve MHP'li milletvekili arkadaşlarımız da bu durumdan rahatsızdır çünkü bu durum sadece bizler için değil, onların da çocuklarının okula gittiğini, yakınlarının çalıştığını biliyoruz, bundan olumsuz etkilendiğini düşünüyoruz.

Ülkemiz aslında bu uygulamayla Somali, Tanzanya, Sudan, Uganda, Cibuti, Etiyopya gibi ülkelerle aynı saat diliminde yani Avrupa'dan uzaklaşarak Arap ülkeleri kategorisine girdi. Ülkemiz saat tanımlamasında ise elektronik ortamlarda Orta Doğu ülkesi olarak görülmeye başlandı.

Öte yandan da Batı'dan hızla uzaklaştık, örneğin İngiltere'yle zaman dilimi farkı üç saat; Almanya, Fransa, İspanya'yla iki saat gibi bir zaman dilimi farkına ulaştı. Bu durumda da örneğin hazır giyim ve konfeksiyon ihracatının 18 milyar dolar olduğunu, bunun da yüzde 75'inin Avrupa'ya ihraç edildiğini düşündüğümüzde ticari mesai saatlerinin uyuşmadığını, mesainin 14.00'ten sonra burada başladığını ve bunun da ticarete zaman bırakmadığını söylemek istiyoruz. Bu durumda ekonomimizin ne kadar zarar gördüğü ortada.

"İtibardan tasarruf olmaz." diyenlerin yazlık, kışlık, uçan saraylarda yaşaması nasıl bir israfsa, tasarruf gerekçesiyle kalıcı hâle getirilen yaz saati uygulaması da anlamsız ve israftır. Ayrıca, herkes iyi biliyor ki, bu uygulamayla birlikte 2 kat daha fazla elektrik tüketimine yol açıldı. Nereden mi biliyoruz? Çünkü 2012 ile 2015 yılları arasında elektrik tüketimi artışı 6 ila 9 milyar kilovatsaatken bu uygulamanın başladığı 2016 yılında tüketim artışı 15 milyar kilovatsaat olmuştur. Özetle, bu uygulamada tasarruf sağlanmamıştır. Bu uygulamayla birlikte Elektrik Mühendisleri Odasının hazırladığı raporlar gerçeği net ortaya koymuştur ama bu rapor da haktan saklanmıştır, açıklanmamıştır. Kaldı ki söz konusu dayanak gösterilen akademik raporların hiçbirisi burada açıklanmadı. Danıştayın durdurduğu fakat devrik Bakanın ısrarıyla yaşama geçirilen akıl almaz uygulamada neden ısrarcı olduğunuzu merak ediyoruz. Her sorun bitti de saat uygulaması mı kaldı? Ne istediniz bu zaman diliminden? Yoksa bir avuç yandaş -elektrik tükelleri- şirketin çıkarları mı düşünüyorsunuz? Aklımıza otoyol, köprü, şehir hastanelerinde olduğu gibi elektrik üretim dağıtım firmalarına bir garanti mi verildi diye sormak geliyor. Gelin, bu yanıltan vazgeçelim, tüm bu olumsuzlukların çözümü için tekrar yaz ve kış saati uygulamasını hayata geçirelim diyorum.

Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ederim. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Birleşime on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 17.03

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 17.16

BAŞKAN: Başkan Vekili Süreyya Sadi BİLGİÇ

KÂTİP ÜYELER: Necati TİĞLİ (Giresun), Rümeyza KADAK (İstanbul)

-----0-----

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 50'nci Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

Gündemin "Özel Gündemde Yer Alacak İşler" kısmına geçiyoruz.

1'inci sırada yer alan, Down sendromu, otizm ve diğer gelişim bozukluklarının yaygınlığının tespiti ile ilgili bireylerin ve ailelerin sorunlarının çözümü için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla kurulmuş bulunan (10/242, 349, 392, 394, 397, 401) esas numaralı Meclis Araştırması Komisyonunun 200 sıra sayılı Raporu üzerindeki genel görüşmeye başlıyoruz.

IX.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

A) Komisyonlardan Gelen Diğer İşler

1.- Kayseri Milletvekili Çetin Arık ve 30 Milletvekilinin, İzmir Milletvekili Mahir Polat ve 19 Milletvekilinin, Kayseri Milletvekili Hülya Nergis ve 22 Milletvekilinin, MHP Grubu Adına Grup Başkanvekili Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın, Diyarbakır Milletvekili Semra

Güzel ve 32 Milletvekilinin, İYİ Parti Grubu Adına Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili Yavuz Ağralıoğlu'nun; Down Sendromu, Otizm ve Diğer Gelişim Bozukluklarının Yaygınlığının Tespiti ile İlgili Bireylerin ve Ailelerinin Sorunlarının Çözümü İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Bir Meclis Araştırması Açılmasına İlişkin Önergeleri (10/242, 349, 392, 394, 397, 401) ve Meclis Araştırması Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 200) (x) (xx)

BAŞKAN – Komisyon? Yerinde.

İç Tüzük'ün 103 ve 104'üncü maddelerine göre, Meclis Araştırması Komisyonunun raporu üzerindeki genel görüşmede ilk söz hakkı önerge sahiplerine aittir. Daha sonra, İç Tüzük'ün 72'nci maddesine göre siyasi parti gruplarına ve şahısları adına 2 üyeye söz verilecektir.

Alınan karar gereğince siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmaların süreleri en fazla 2 kişi tarafından kullanılabilir. Ayrıca istemi hâlinde Komisyon'a da söz verilecek bu suretle Meclis Araştırması Komisyonu raporu üzerindeki genel görüşme tamamlanmış olacaktır.

Konuşma süreleri, Komisyon ve siyasi parti grupları için yirmişer dakika, önerge sahipleri ve şahıslar için onar dakikadır.

Komisyon Raporu 200 sıra sayısı ile bastırılıp dağıtılmıştır.

Raporun üzerinde söz alan sayın milletvekillerinin isimlerini okuyorum: Gruplar adına ilk söz, İYİ PARTİ Grubu adına Sayın Aylin Cesur, Isparta Milletvekili; Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Sefer Aycan, Kahramanmaraş Milletvekili; Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Sayın Sait Dede, Hakkâri Milletvekili; Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Çetin Arık, Kayseri Milletvekili; Sayın Metin İlhan, Kırşehir Milletvekili; Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Sayın Bahar Ayvazoğlu, Trabzon Milletvekili; Sayın Kemal Çelik, Antalya Milletvekili.

Evet, ilk söz İYİ PARTİ Grubu adına Sayın Aylin Cesur'un.

Buyurun Sayın Cesur. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA AYLIN CESUR (Isparta) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu olan tüm partilerin ayrı ayrı vermiş oldukları önergelerin birleştirilerek 13 Kasım 2018'de kurulmuş olan Down sendromu, otizm ve diğer gelişim bozukluklarıyla ilgili araştırma Komisyonu 14 Mayıs 2019'da çalışmalarına başladı ve Down sendromu, otizm ve diğer gelişim bozuklukları için kurulan Meclis Araştırması Komisyonu pek çok sivil toplum örgütünün ve uzmanların yoğun desteği ve katkılarıyla 12 Mart 2020'de Meclis Başkanlığımıza raporunu sundu. Sunulan bu rapor gayet detaylı ve eğer uygulamaya geçirilebilirse çok faydalı olacak bir rapor; katkı sağlayan herkese, değerli Komisyon üyelerimize, uzmanlarımıza, sivil toplum örgütlerinden, kamu ve özel, her yerden Komisyona destek sağlayan her bir kişiye ben şahsım adına teşekkür ederim.

Buraya 2 tane not düşmem gerekiyor. İlki, raporun tamamlandığı tarih olan 12 Mart 2020 yani ülkemizde ilk Covid-19 vakası tespit edilmesinden iki gün sonraya gelen tarih. Salgın ortamında engelli vatandaşlarımız ve aileleri için pek çok ciddi sorun oluştu ve sunulan hizmetlerde ciddi aksamalar yaşandı. Bu sebeple, raporun güncellenmesi, salgınla ilgili bir başlık daha eklenmesi ve tavsiye edilen çözüm önerilerine ilişkin salgın boyutunun da eklenmesi gerektiğini benim söylemem lazım.

Down sendromlu öğrenciler için EBA ders içerikleri ve TV üzerinden bu derslere katılım uygun olamıyor. Kaynaştırma uygulamasıyla okuyan Down sendromlu öğrencilerin kendi sınıflarıyla aynı içerikle, uzaktan eğitim ortamlarında dersi takibi de çok zor. Normalde de kaynaştırma öğrencileri, sınıf müfredatını desteksiz olarak zaten takip edemezler.

Pandemi sürecinde evde eğitim hizmetleri durdu. Ailelere, pandemi döneminde çocuklarına yönelik herhangi psikososyal destek verilemedi ve aileler kapanma sürecinde çocuklarında oluşan davranış bozukluklarıyla başa çıkmakta her zamankinden daha fazla zorlandılar ve maalesef her biri uygun yöntemlerle de bilgilendirilemedi. Yine bu riskler göz önünde tutularak Sağlık Bakanlığı tarafından bağışıklığı görece daha düşük olan Down sendromlu çocuklara yönelik bir önlem de alınmadı.

Şimdi, ikinci olarak uygulamaya geçilebilirse diyorum çünkü bundan önceki araştırma komisyonu raporlarının sunulduğundan sonra bu komisyonlardan çıkan değerli önerilerin Hükümet tarafından uygulamaya geçirilmediğine tanıklık ettik maalesef, bunu üzümlerle ifade etmek zorundayım. Zorundayım ki bu değerli rapor Hükümetiniz tarafından dikkate alınsın ve bir an önce buradaki öneriler hayata geçirilsin ve bunun başında da SMA, ALS, DMD, MS ve diğer hastalıkları araştırdığımız Meclis Araştırma Komisyonu var; geçen günlerde hep beraber tanıklık ediyoruz. Bence komisyonlar bunları görüşürken daha görüşme esnasında ilgili bakanlıklarla temasa geçildiği andan itibaren o komisyonların görüşmeleri sırasındaki çok değerli fikirleri hükümetler çok daha hassas bir şekilde kulaklarını açmalı ve kulak kabartmalılar. Maalesef ALS'yle ve SMA'yla ilgili hâlâ çocuklarımızın yaşadığı sıkıntılara beraberce tanıklık ediyoruz.

Şimdi, bu raporlar, yazılmalarının üzerinden aşağı yukarı bir yıl geçtikten sonra Meclise sunuluyor. Komisyon raporları bu esnada kamuya açık. İktidar partisinden bazı milletvekili arkadaşlarımız hem de komisyondalar yani işi kolaylaştırıcı bir durum esasında bu yani bunu icraata geçirmek anlamında; bu konunun altını çizmek istiyorum. Bakın, bu rapora konu olan engelli vatandaşlarımızın bırakın bir yılı, kaybedecekleri bir günleri bile yok. Sorunlarının çözülemediği her gün engelli vatandaşlarımız ve aileleri için hayal edemeyeceğimiz zorluklar ve acılarla geçiyor. Onca emekle Down sendromu, otizm ve diğer gelişim bozuklukları için hazırlanmış olan bu Komisyon raporunun da Meclisin tozlu raflarına kalkmasından duyduğum endişenin altını tekrar çizmek istiyorum.

Şimdi, sistemsal bir sitem daha var esasında, bunu da dile getirmem lazım. Bu komisyonlar işlerken ve kuruluşlarında bütün partiler, siyasi partiler olarak biz hep beraber teklif etmemize ve Komisyondaki Değerli Başkanımızın ve arkadaşlarımızın çok iyi niyetle çalışmalarına bizzat tanıklık etmeme rağmen, bu komisyonların çalışmalarının, sistemsal yaşanan sıkıntının daha iyi olabileceğini... Bende bir hissiyat oluşturdu, bunu sizlerle ve kamuoyuyla paylaşmam lazım. Mevcut sistemden kaynaklı olarak komisyonlarda da... Biz Komisyona 6 tane önerge vererek gitmiş, üstelik de hep beraber bunu şevkle üstlenmiş Komisyon üyeleri olarak ilk toplandığımız gün Sayın Başkanımız seçildi ve Başkan tarafından önümüze konulan oylamada bir liste verildi "Bunları, yönetimi oylayın." diye. Yönetimden şikâyetçi değilim, sonuna kadar gayet iyi ilişkiler içerisinde biz Komisyon çalışmalarımızı tamamladık ve devam ettirdik; bunda bir sıkıntı yok. Yani, bu, Değerli Başkanımızın ve arkadaşlarımızın çok iyi niyetle ele aldıkları bir konuydu ve üstün gayretleriyle gecelerini gündüzlerine katarak... Hatta Komisyondaki üye arkadaşlarımızın bir kısmının kendi evlatlarında, kendi ailelerinde de bu sıkıntılar vardı. Bunda bir itirazım yok ama ben mesela, doktor bir milletvekili olarak çok daha fazla motive olmuş bir şekilde -yine, ben motivasyonumu düşürmedim ve gayrete devam ettim ama- daha iyi çalışabilirdim ya da diğer arkadaşlarımdan da aynı bu iç huzursuzluğu hissettik. Keşke önümüze bir liste konup da ortak hep

(x) 200 S. Sayılı Basmayazı tutanağa eklidir.

(xx) (10/242, 349, 392, 394, 397, 401) esas numaralı Meclis Araştırması Önergelerinin ön görüşmeleri 6/11/2018 tarihli 14'üncü Birleşimde yapılmıştır.

beraber yapabildiğimiz bu kadar ulvi, önemli bir konuda, bütün hepimizi ilgilendiren bir konuda Komisyon yönetimi vesaire belirlenirken -bu sistemden kaynaklı- önümüze bir dayatma "Seçin bunları." denmeseydi. Bu, yine, sistemsal bir sorun olarak önümüzde.

Daha sonra bakanlıklara gittiğimiz ziyaretlerde uzman arkadaşlarımız çok değerli çalışmalar yaptılar. Her birine gerçekten çok çok teşekkür ediyorum ama o çalışmaları ilgili Bakana sunarken sanki şöyle bir kaygı vardı "Ya, her şeyi de ne kadar çok iyi yapıyorsunuz ama işte hani bu da olsa mı acaba?" filan gibi fazla nazik bir üslupla... Oysaki biz bakanlıklardan talep etmeye gittik. Aile Bakanına gittik, "Bunlar bunlar lazım, değişmeli." dedik, onlar da bizi, kendilerini savunma içerisindeki konuşmalarla değil de gerçekten yürekli ve iyi karşıladılar ama bu karşıladıklarında -bir savunmaya geçer gibi- "Biz bunları bunları yaptık." konuşmaları yerine "Ya, biz yaptık ama yapmadığımız, eksik olan neyimiz var arkadaş, söyleyin de gelin bunları çözelim beraber." deselerdi keşke. Maalesef böyle bir şeyle karşılaşmadık. Hani bir "Körler sağırılar birbirini ağırlar." gibi olmamalı. Hiç değilse bu komisyonlarda, bu tip komisyonlarda -mademki ulvi bir konu, madem bu evlatlarımız, çocuklarımız hepimizin çocuğu- bari işi politize olmaktan, siyasallaştırmaktan çıkarmamız lazım. Ben o yüzden, normalde makro siyasetin içinde uzun süren geçmiş siyasi hayatıma rağmen, Türkiye Büyük Millet Meclisindeki bu ilk dönemimde ilk araştırma komisyonunda yaşadığım bu hayal kırıklığını bu manada sizlerle paylaşacağım. Sayın Başkanım ve değerli arkadaşlarım üzerlerine alınmasınlar, onlarla alakalı değil; bu, sistemsal bir sorun yoksa biz çok uyumlu bir şekilde çok değerli çalışmaları beraberce yaptık.

Şimdi, bu sitemimi de ettikten sonra -etmem lazımdı- konunun birazcık, bu raporun, Türkiye sivil toplumunun yıllarca süren emeklerinin sonucu olarak çıkmış bir başarı öyküsünün zirve noktası olarak sonuçlanabileceğini ve verilen onca emeğin ve sahip olunan onca umudun, iyimserliğin boşa gittiği ülkemiz için bir başka hayal kırıklığı da olabileceğini, bu ikisinin önümüzde olduğunu söylemem lazım; önünüzde ve elinizde değerli arkadaşlar.

Şimdi, işin sağlık boyutu ve engelli vatandaşlarımız söz konusu olduğunda "Bu işin siyaseti olmaz, partilerüstü bir konu." deniyor ama her şeye rağmen maalesef -az önce söylediğim gibi- sıkıntılarla karşılaşabiliyoruz. Ama meseleyi yine de siyasi hâle getiren, ortaya böyle bir Meclis çalışması çıkmasına rağmen, icracı olmaktan uzak, hık deyici hâle gelmiş bakanlıklar ve Mecliste olmayan ve sadece locadan izleyici olmuş bir Hükümet var, kaygımız bundan. Yani Hükümet bu işi kendi prensip olarak ele almalı ve yani "Bu, Komisyona ortak olarak çıkmış bir çalışma, derhâl bunları hayata geçirmeliyiz." demeli. Bu, sistemsal bir sorun, bunu çözmemiz gerekiyor.

Buradaki yapılan çalışma millete ait çünkü yüzde yüz bir temsil var, bunu da dikkatinize sunuyorum. Hükümet politikaları belirlenirken bunlar siyaseten belirleniyor ancak Meclis araştırması komisyonu çalışmalarını ülkenin, toplumun genelinin menfaati için çözümlerle ortaya koyuyor ve iktidarın bu konuyu tam olarak üstleneceğine umudum hâlen var, inşallah öyle olacaktır.

"Neden bu çözümler uygulanmıyor?" diye iktidara sorduğumuzda "Şundan veya bundan uyguluyoruz." demiyor iktidar, maalesef "Biz gereken her şeyi yapıyoruz, şöyle iyiyiz, böyle iyiyiz." diyorlar. İşte bunlar, az önceki konuya girememe, bu kaygıları dile getirme nedenim çünkü bana göre rapor zaten her şeyi içeriyor. Bundan sonra uygulayıcıların uygulaması asıl önemli olan, o yüzden bu konuyu biraz fazla uzun dikkatinize sundum.

Sivil toplum sorunca da niyet okunuyor, hatta kötü ithamlarla, hatta teröriste kadar varan suçlamalarla karşılaşılıyor maalesef; bunları hep beraber yaşıyoruz.

Biraz da raporun içeriğinden bahsetmem gerekirse engelliler için sosyal devletin idare etmesi, planlaması ve hizmet sunması gereken 4 temel adım söz konusu. Bunlardan ilki, teşhis, tanı, takip ve tedavi; ikincisi eğitim; üçüncüsü aile destekleri; dördüncüsü ise istihdam.

Öncelikle, ciddi bir veri ve istatistik sorunumuz var. Yerine, engeline ve yaşına göre kaç vatandaşımız var, daha tam olarak bunu bilmiyoruz; ekonomik durumları, eğitim durumları nedir, bunu bilmiyoruz. TÜİK 2002 Türkiye Özürlüler Araştırması'na göre yaklaşık 8 milyon vatandaşımız yüzde 40 ve üzeri engele sahip. Daha az zayıf bir araştırma olan 2011 Nüfus ve Konut Araştırması'na göre 4 milyon 876 bin engelli tespit edilmiş, bugünse Ulusal Engelli Veri Sistemi'nde kayıtlı 2 milyon 508 bin engelli vatandaşımız var. Farklılıkları görüyor musunuz?

Şimdi, Komisyon istedi diye Sağlık Bakanlığı otizm, Down sendromu ve diğer hastalıklarla alakalı 2019 verilerini alabildik ancak Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığında hâlâ 2011 verileri var, iyi mi? Yani 4'üncü sayfasında diyor ki: "Türkiye genelinde engelli bireylerin il bazında dağılımını tahmin eden son araştırma '2011 Nüfus ve Konut Araştırması'." Komisyon raporunun 121'inci sayfasında "Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Verileri" başlıklı kısımdaki tablolarda da yine aynı veriler söz konusu; veri yok yani 2011'den sonra. Bu durum hem planlama ve etkin kaynak yönetimi açısından hem de vatandaşlarımızın sosyal devlet hizmetleriyle buluşturulması açısından ciddi bir zafiyet. Kimse kusura bakmasın, ben bunu hekim olarak söylüyorum: Bana göre, gerçekten bu bir rezalet. Yani on yıl önceki verilerle iş yapılır mı arkadaşlar? Neredesiniz, hangi dünyada yaşıyoruz?

Farklı engel gruplarına yönelik güncel çalışmalar yapıp sonuçların kamuoyuyla düzenli olarak paylaşılması gerekiyor. Yaklaşık 12 milyon vatandaşımız ve ailelerini ilgilendiren bu kadar ciddi bir konu için bir kaptan lazım. Ben bunu Komisyonda da sık sık dile getirdim, arkadaşlarım şahit. Bana göre en büyük eksikliğimiz bu. Pek çok iyi şey yapılmış, yani okullar var, eğitim birimleri var, rehabilitasyon öğretmenleri var, sağlık birimleri var, bununla ilgili çocuk psikiyatrları var, ergoterapistler var, fizyoterapistler var, var da var ama bunları vatandaşla buluşturacak ve zamanında buluşturacak... Ki belli hastalıklarda, otizmde 3 yaşa kadar teşhisin konulması hayata normal devam açısından çok çok önemli ama bunda gecikmeler yaşanıyor. İşte, bir kaptan olmalı.

Engelli vatandaşlarımızın hayatının her aşaması bir plan dâhilinde organize edilmeli. Bakın, İngiltere'de, İrlanda'da Engellilerden Sorumlu Devlet Bakanı var, Fransa'da Başbakanlığa bağlı çalışan Engelliler İçin Devlet Sekreterliği var. Mesela, Almanya'daki sistem bizim gibi biraz dağınık ama Gençlik Refahı Ofisi engellilerle ilgileniyor. Bakın, dikkatinizi çekiyorum, altını çiziyorum: Bizde Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Yani bizim daha bakış açısı olarak yaklaşımımız nasıl bakar mısınız? Almanya, engellileri aktif ve hayata daha katılımcı bir hayat yaklaşımıyla, "Gençlik Refahı Ofisi" adı altında inceliyor; biz maalesef engellilerimizi yaşlılarımızla beraber toplumun başka bir potasına itiyoruz. Buradan, baştan değiştirmemiz lazım, daha bakış açısını değiştirmemiz lazım. Niye toplumun dışında, "engelliler ve yaşlılar", ne demek bu? Ben, bir doktor olarak bunu şiddetle kınıyorum.

Bu koordinasyonsuzluk içinde eğitimi yarım kalanlar, gerekli yardımı alamayanlar, sağlık konusunda erişim sorunu yaşayanlar ve istihdama katılamayanlar o kadar çok ki. O kadar çok vatandaş bize başvuruyor ki her yerden, her platformdan, o kadar çaresiz ki; bu hâle gelmemeli. Bütün bunlar, her şeyi yapılan bir ülkede, her şeyimizin olduğu, sağlık altyapımızı artık tamamladığımız bu yüzyılda, cumhuriyetin 100'üncü yılına geline bu zamanda, koordinasyonsuzluk ve kaptansızlıktan kaynaklı.

Şimdi, 1 Temmuz 2005'te 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun kabul edildi. 3 Aralık 2008'de Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme'ye taraf olundu. Ülkemizde hâlihazırda Demirel hükümetlerinin başlattığı engelli yardımı ve istihdamda engelli kotası vardı. 1983'ten beri rehabilitasyon ve kaynaştırma eğitimi uygulanıyordu. Engelliler için özel eğitimin tarihi ülkemizde 1989'a kadar dayanıyor. Siz de EKPS's'i getirdiniz. Orada da yeteri kadar atama yapılmıyor ve vatandaşlarımızın engel tür ve derecelerinin aynı sınava tabi tutulmalarından kaynaklı bir sınav adaletsizliği var; çok şikâyet var. Bunu da düzeltmek ve

değiştirmek lazım.

Durum şöyle bir hâle gelmiş, bir hizmet varsa eğer: Orada bir hizmet var uzakta, ancak hizmetin kendisi sorun yaratıyor ve mağduriyeti artırıyor. Yani bir hizmet var uzakta, o hizmet bizim hizmetimizdir, çözmesek de bakmasak da o hizmet bizim hizmetimizdir gibi bir anlayışla hadiseye yaklaşıyorsunuz maalesef. İşte, o zaman da bunun adı “sosyal devlet” olmuyor.

Bunu neye dayanarak söylüyorsunuz? Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi’nin taraf olan devletlere yüklediği sorumluluklara, Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi Türkiye STK Gölge Raporu’nun listelediği 132 maddelik sorunlara dayanarak söylüyorsunuz, engelli vatandaşlarımızdan ve ailelerinden her gün gelen onlarca şikâyet ve talebe dayanarak söylüyorsunuz. Erişilebilirlik ve kişi özgürlüğü hakkı, eğitim, sağlık, rehabilitasyon hakkı, istihdam, sosyal ve siyasal yaşama katılım, seyahat hakkı gibi pek çok alanda sorunlar yaşanmaya devam ediyor. İlgili kanunlarımız var evet ama yine aynı sorun; uygulanmıyor, yine sistemsel.

OECD verilerine göre, bütçesinden engelliler için pay ayırmada 38 ülke arasında 35’inciyiz. Gayrisafi millî hasılanın binde 5’ini engelli vatandaşlarımıza ayırıyoruz, oysaki OECD ortalaması yüzde 2. Mesela, Polonya yüzde 2,2, İspanya yüzde 2,4, İsrail yüzde 2,9, Danimarka yüzde 4,9 engellilere ayırıyor. OECD ortalamasına göre harcama yapmamız demek, engellilerimiz için bizim şu an harcadığımızın en az 4 katı harcama yapmamız demek. İyi bir verimiz yok, istatistiğimiz yok, sosyal doku envanterimiz yok, 2020 ve sonrası için günümüz koşullarına uygun salgın odaklı, özel gereksinimli bireylere yönelik ulusal eylem planımız yok. Hâlbuki kaynak kadar bunların nasıl kullanıldığı da gerçekten çok önemli.

Diğer ülkelere baktığımızda en büyük harcamayı eğitim programlarına ayırıyorlar ve kotalar var. Almanya ve Fransa’da kota yüzde 6, bizdekinin 2 misli. Bizde, kotayı dolduramayan kamuya yönelik bir yaptırım da söz konusu değil. Kotaların doldurulmadığı 25.851 pozisyon var yani engelli vatandaşlarımız işlerle buluşturulamıyor. Sorular: “Neden?” Yanıtlar: “İş ortamları çalışmamız için uygun değil.” “Erişilebilirlik sağlanmamış.” “İşi kâğıt üstünde verip bizi evimize gönderiyorlar.” “Sosyal hayata katılamıyoruz.” “İşten çıkalım diye mobbing uygulanıyor.” gibi cevaplar alıyoruz. Aslında gerçek cevap şu: “Dostlar alışverişte görsün yöntemi.” Maalesef yönetim anlayışı bu, kimse alınmasın. Bakın, direkt “beceriksizlik” demiyorum.

2014’te, engellilerin uğradığı ayrımcılığın suç sayılması için eylemin nefret saikiyle işlenmiş olduğunun ispatı istenmeye başladığı için haksızlığa uğrayan vatandaşlarımız hukuk önünde haklarını alamaz hâle gelmiş.

Ülkemizde 0-18 yaş grubunda 352 bin otizmli çocuk, eğitim, sağlık ve sosyal hizmetlerden yararlanmak için bekliyor. Eğitime erişebilen otizmli çocuk sayısı yaklaşık 29 bin, bunlar haftada iki-dört saat eğitim alıyorlar yani ayda on saat kadar eğitim alabiliyorlar oysaki haftalık kırk saat eğitime ihtiyaçları var bunların ve ayda kırk saat, haftada en az on saat almalılar ve 3 yaşından itibaren akranlarıyla beraber okumaları için, zihinsel ve sosyal gelişim için bu çok çok önemli.

Okula kayıt oranına göre, ilkokuldan sonra eğitimden ayrılıyorlar maalesef. 2019-2020 yıllarına ait Millî Eğitim istatistiklerinde öğrenci sayıları anaokulu ve ilköğretimde 344 binken ortaöğretimde 81 bine düşüyor; neden? Yani devam edemiyorlar, çünkü oturtamamışız sistemi; etmeleri gerekiyor normalde.

Şimdi, “Yardımlarda biz çok iyiyiz.” diyenlere sesleniyorum ben buradan: Evde ve kurumlarda bakım yetmez. Oralarda da pek çok noksan var -onları şimdi dile getiremeyeceğim vakit yok- çok konuştuk bunları Komisyonda ama engelli bireylerimizin diğer bireylere eşit, başkasına hiç ihtiyacı olmadan özgürce yaşamını devam ettirecek yardıma ihtiyaçları var. Bunların ihtiyaçlarını tamamlamamız lazım; protez, araçlar, tekerlekli sandalye, iştirme cihazları gibi. Bunlar için devlet çok az ödenek veriyor gerçekten de. Oysaki engelli vatandaşlarımıza indirimler var ama mesela ulaşımında işte, toplu taşıma araçlarında, duraklarda, istasyonlarda, havalimanlarında, bunlara erişimde sıkıntı var, altyapı hizmetleri. Bunları tamamlamamız lazım.

Yine bu merkezlerde sıkıntılar çok büyük. Az önce söyledim, denetlenme sorunları var, hocalar... Aileler birtakım rehabilitasyon merkezlerinin ticari işletme anlayışından şikâyetçi; orada çalışanlar yeterli para alamamaktan şikâyetçi; birtakım insanlar -devlet- bunların gerçek uzman olmadıklarından, o tip merkezlerin birtakım insanları çalıştırdığından şikâyetçi yani yine denetleme ve koordinasyonsuzluk sorunu var. Bunları devlet çözecek, ben çözecek değilim, ben söyleyeceğim bunları. Devlet olduğumuzda, biz de yönettiğimizde çözeceğiz inşallah ama bugün siz çözeceksiniz.

Şimdi, sorun yıllardır gündemde, YÖK ve Millî Eğitim Bakanlığı sorunu çözmemiş ve “gölge öğretmenler” konularında çok ciddi sorunlar var. Ben Komisyonda -şimdi vakit çok daraldı- çok önemli bir konu olarak yerel yönetimlerin bu işe mutlaka dâhil edilmeleri gerektiğinin üstünde çok durmuştum çünkü herkese ulaşması lazım, yani Urfa’daki adama da Bursa’daki kişiye de aynı derecede ulaşabilmemiz lazım. Her yerdeki vatandaş engelliye engelli, otistikse otistik ya da Down sendromluysa Down sendromlu. Oralara, her yere devletin gidebilmesi için yerel yönetimleri bu işin içine sokmak iyi bir çözüm olabilir. Ben burada bunun altını çizmek istiyorum.

Yine, bütçenin niteliği artırılmalı.

Erken teşhisin çok önemli olduğunu söylemiştim.

STK’ler, dernekler daha iyi desteklenmeli.

Dediğim gibi, özel gereksinimli bireylere yönelik ulusal eylem planı... Altını çok çok çiziyorum ve iktidar sahiplerine sesleniyorum: Bu değerli çalışmanın vakit kaybettirilmeden hayata geçirilmesi, ilgili konuların derhâl kanunlaşması ve bu uygulamalarda reformlara ve iyileştirilmelere gidilmesi gerekiyor. Eğer bunları yapmazsak “Sosyal devletiz.” diyemeyiz. Yani, yapılmadığı takdirde, o zamana kadar -yani “o zaman” dediğim, bizim iktidar olacağımız zaman- bu işlere maruz kalmış ve mağdur olmuş vatandaşlarımızın çocuklarına, evlatlarımıza yazık. Sizlerin de çocukları, hepimizin çocukları bunlar. Biz gelip bunları yapacağız. Sosyal devletin ilk yapması gereken mutlaka bu ve birinci işimiz olması lazım. Bugün Türkiye’nin birinci işi pandeminin yönetimidir çünkü hem ekonomik anlamda hem sağlık anlamında çok ciddi sıkıntıya soktu bu iş bizi. Ama bunun içerisinde, pandeminin içerisinde devlet olarak, devleti yönetenler olarak sizlere, Türkiye Büyük Millet Meclisinin yüce ögelerine ben de sesleniyorum ve istirham ediyorum ki bu raporu dikkate alınız ve kanunlaştırınız.

Hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum; tekrar tüm Komisyon üyelerine, tüm çalışanlarına teşekkürlerimi sunuyorum.

Saygılarımla. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Sefer Aycan, buyurun. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA SEFER AYCAN (Kahramanmaraş) – Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; görüşülmekte olan Down ve otizm sendromu ve diğer gelişim bozukluklarının sıklıklarının saptanması, ilgili kişilerin ve ailelerinin yaşadıkları sorunlara çözüm geliştirilmesi amacıyla kurulan komisyon raporu üzerine Milliyetçi Hareket Partisi Grubumuz adına söz almış bulunuyorum. Sizleri saygıyla selamlıyorum.

Bu konuda Milliyetçi Hareket Partisi olarak biz de önerge vermiştik. Tabii, 5 partinin de önergeleriyle ortak bir Komisyon kuruldu, Komisyon çalışmalarına katıldık ve bu çalışmalar da bence çok iyi oldu; Sayın Başkan ve Komisyon üyelerine, Komisyona katılan uzmanlara ve katkıda bulunan herkese teşekkür ediyorum. Komisyon raporunu Mart 2020’de tamamlayarak teslim etti, şimdi bunu konuşuyoruz. Tabii ki inşallah, bundan sonraki dönemde burada yazılan öneriler kurumlar tarafından, bakanlıklar tarafından uygulamaya konur. Tabii, sürem kısa olduğu için -her şey de aslında geniş bir şekilde raporda var ama- ben burada daha çok öneriler kısmında konuşacağım.

Tabii, bunlar çok ciddi hastalıklar, ağır hastalıklar, maalesef çoğu da tedavisi olmayan hastalıklar ve hem kişiyi hem de aileyi ciddi şekilde zorlayan hastalıklardır ve çoğunun da tedavisi yoktur. O yüzden her hastalık için olduğu gibi bu hastalıklar için de aslolan hastalığı önlemektir. Keşke bu hastalıkları tamamen önleyebilsek, bir hasta bile olmasa ve ülkemizin hastalık yükünü azaltabilsek. Bütün çabayı da buna vermek lazım çünkü tedavi zordur, bazen imkânsızdır ama önlemek daha insancıdır, daha ekonomiktir, daha sağlıklı bir konudur. O zaman, önleme konusunda neler yapabiliriz, ona bakmamız lazım.

Down sendromu bir kromozom anomalisidir. Biliyorsunuz, insanda 46 tane kromozom vardır, Down sendromlu kişilerde 21'inci kromozom 3 tanedir. Yani bu ne demek? Bu Down sendromlu kişilerde 47 tane kromozom vardır. Bir anomalidir, evet; neden oluyor, çok da bilmiyoruz. O yüzden, bunu önlemek açısından da elimizden gelen bir şey yok aslında ama birtakım ipuçları var, belki onlardan yola çıkmamız lazım. Toplumumuzda, ülkemizde akraba evlilikleri sık, akraba evlilikleriyle uğraşmamız lazım. Özellikle güneydoğuda ve güney illerimizde akraba evlilikleri fazla; akraba evlilikleriyle uğraşmamız lazım. 1'inci çocuğu Down olan kişinin 2'nci çocuğunun Down olma ihtimali daha yüksek. Bunun için genetik danışmayı artırmamız lazım, gebelik öncesinde genetik danışmanın mutlaka olması lazım. Ondaki başka, 1'inci çocuğu Down'lu olan kişilere yine mutlaka bir genetik danışma yapmak lazım.

Bir başka risk faktörü annenin yaşıdır. 45 yaşından sonra Down'lu çocuk doğma ihtimali artıyor, yaşlı gebeliklerde Down görülme riski artıyor. Bunun için, bunu da dikkate alarak ona göre gebelikleri planlamak gerekiyor. Bu yüzden, ülkemizde daha hassas, daha duyarlı olarak bunları önlemeye yönelik çalışmalar yapmamız lazım.

İkinci grup, otizm, dikkat eksikliği veya öğrenme güçlükleri gibi hastalıklar. Bu konuda daha da sıkıntıdayız, çok da nedenini bilmiyoruz. Neden oluyor da nöronlarda yapısal veya kimyasal değişiklikler oluyor, bunları bilmiyoruz ve bu sıklıkla artan durum. Özellikle otizm, evet, bir spektrum; çok ağır formlarından çok hafif formlarına kadar değişen formlarda görüyoruz ama çok da nedenini bilmiyoruz. Suçlanan faktörler var; tarım ilaçları, gıda katkı maddeleri, çevresel faktörler gibi birçok faktör suçlanıyor; bununla ilgili çalışmaları artırmamız lazım. Özellikle gıda katkı maddeleri çok riskli, bebeklik döneminde kullanılmaması gerekiyor ve çocuklarda uyaran faktörler bunlar ve ciddi bir kimyasal madde alımına sebep oluyor. Bununla ilgili de çok dikkatli olmamız ve bunlarla ilgili ilişkileri netleştirip bunlardan da uzak durmaya sağlamamız lazım.

Bu tür hastalıklarda erken tanı çok önemlidir. Eğer hastalığı önleyemiyorsanız erken tanısını yapmak lazım. Bizim açımızdan, sağlık yönetimi açısından erken tanı "ikincil koruma" diye kabul edilir. Eğer hastalığı tamamen önleyemiyorsanız erken tanı koyup... Ne kadar erken tanı koyarsak o kadar iyi tedavi edebiliriz, o kadar başarılı oluruz ve o kadar hayata uyumlarını da sağlayabiliriz. Bu nedenle her hastalık için erken tanı çok önemlidir ama bu Down, otizm konusunda erken tanı çok daha önemli oluyor. Down'un erken tanısı için kromozom analizi yapmamız lazım, özellikle gebeliğin 16'ncı ve 20'nci haftasında "üçlü test" dediğimiz testin yapılmasıyla kromozom anomalisini saptayabiliriz. Eğer böyle bir durum olursa anneyi, aileyi bu duruma hazırlamak ve yetiştirmek gerekiyor. Bunların testini mutlaka her gebelikte yapmamız lazım, bütün gebelere mutlaka gebeliklerinin 16'nci haftası ile 20'nci haftası arasında "üçlü test" denilen testleri yapmayı sağlamamız lazım, bu sistemi kurmamız lazım.

Bunların dışında gebelik süresini çok iyi takip etmemiz lazım, gebe muayenesi çok önemli, gebenin mutlaka takip altında olması gerekiyor. Eğer riskli gebelikse, ileri yaşlı bir gebelik ya da düşük yaşlı bir gebelikse, anne sigara içiyorsa, daha önceki gebeliklerinde sorun varsa bu gebelikleri çok çok daha yakından takip etmek gerekiyor. Gebelik sonrasında da gebelik sırasında geçirilen enfeksiyonlar çok risklidir.

Doğum süreci çok önemli. Hiçbir çocuğun doğumda zorluk çekmemesi, doğum sürecinin uzamaması gerekiyor. Birçok sorun doğum sürecinin uzaması ve çocuğun oksijensiz kalmasından kaynaklıyor. Bu nedenle doğumların mutlaka hastanede ve gerekli müdahalelerin yapılabilecek şekilde hazırlıklı yapılması çok önemli bir konu, bu tür sorunların ortaya çıkmasını önlemek için.

Çocuk doğdu, takibi çok çok önemli. Bebeklik ve çocukluk döneminde mutlaka düzenli olarak takip etmemiz gerekiyor. Özellikle otizmi 3 yaşından önce yakalarsak çocuğu çok daha iyi tedavi etme ya da rehabilite etme ve hayata uyumunu sağlama şansımız var. Bu nedenle bu tür hizmetleri de iyi organize etmemiz lazım. Tabii, sistematik muayene yanında bununla ilgili testler var, otizmi saptamak için tarama testleri olarak kullanılan testler var; bu testlerin yaygın bir şekilde kullanımını sağlamak lazım. Nasıl yapacağız bunu? Özellikle, şimdiki sistemimizin birinci basamağı aile hekimliği olduğu için aile hekimlerini bu konuda çok iyi eğitmemiz ve mutlaka şüphelendiği her kişiye otizm tarama testini yapmamız gerekiyor. Ondaki sonra da eğer şüphelenirse, bulguları varsa da bunu bir uzmana göndererek tanı koyulmasını sağlamamız lazım. Tabii, tanı konulduğu an bunun takibinin ve izlemesinin çok ciddi bir şekilde yapılması gerekiyor.

Evet, sağlık açısından en önemlisi önlemek, taramak ve erken tanı koymak. Tabii ki tanı konulduktan sonra tedavisinde çok yapabileceğimiz bir şey yok; elimiz kolumuz biraz kısıtlı ama yine de özellikle rehabilitasyon konusu çok önemli hâle geliyor. Sağlık personeli bunu yapıyor. Sağlık personelimizin ben bu konuda eksiğinin olduğunu düşünüyorum, çok fedakârca bu işleri yapıyor. Şimdi de bildiğiniz gibi bu yükünün üzerine bir de Covid eklendi, tabii, yükü daha da arttı ama tüm sağlık personeline verdiği hizmetlerden dolayı teşekkür ediyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Saygılarımızı sunuyoruz hepsine ve destekliyoruz ve desteğimizin de devam edeceğini belirtiyoruz. Büyük bir fedakârlık içinde bu işi yürütüyorlar. Yeni sağlık personeli alımı gerekiyor, yükünü azaltmak lazım, yükünü azaltmak ve bu sirkülasyonu sağlamamız gerekiyor. Bu konuda da yeni sağlık personeli alımının yapılarak mevcut sağlık personeli desteklemekte fayda görüyorum.

Üçüncü konu: SGK'yle ilgili kısımlar var. Evet, SGK'nin Türkiye'de yükü çok büyük, hakikaten, 83 milyon kişinin sağlık hizmetlerini finanse ediyor ve tabii, çok kişinin prim veremediğini de düşünürsek ya da asgari ücret düzeyindeki insanların primlerinin çok düşük olduğunu da düşünürsek SGK'nin yükü artıyor. Devletimiz ciddi bir şekilde hazineye sübvansede ediyor, destekler yapıyor ama yine da sağlık harcamaları çok ciddi bir şekilde artıyor. Büyük beklenti SGK'den. Özellikle bu kişilerin tedavilerinde, takiplerinde ben ayrıcalık gösterilmesini istiyorum SGK tarafından. Bu çocukların -özellikle de bunların çoğu yoksul çocuklar- ailelerinin ekonomik durumu iyi değil. Şimdi, katkı payı alınıyor. Katkı payının mantığı sağlık hizmetinin kötü kullanımını önlemeye yöneliktir. Başkalarına yapılabilir ama çocuklara yapmayalım. Katkı payı uygulaması sağlık hizmetlerinden, tedaviden, cihazdan yararlanmayı kısıtlıyor; en azından çocuklara bunu kaldıralım. Kronik hastalığı olan, örneğin tip 1 diyabetli çocuklar için insülin pompası veya kan şekeri takibi için sensör, iştme kaybı olanlar için kulaklık veya bununla ilgili ameliyatlara veya Down sendromlu kişiler için tekerlekli sandalye, otistik çocuklar için rehabilitasyon hizmetleri gibi hizmetlerde katkı payını kaldıralım ve bu çocuklara ne ihtiyaçları varsa verelim diye düşünüyorum. Bir de sayı sınırlamasını kaldırmamız lazım yani "30 seans fizik tedavi alacaksınız, sonra almayacaksınız." demek bunların hizmetlerini, bunların gelişimini, takibini zorlaştırır. Hepsine yapamıyorsak bile en azından çocuklara katkı payı uygulamasından mutlaka vazgeçmek ve sayı sınırlamasından da vazgeçmek gerekir diye düşünüyorum.

Dördüncü sorun eğitim ve istihdam sorunu. Bu çocuklar için eğitim çok önemli. Takiplerini yapmak, sosyal hayata uyumlarını sağlamak, erişimleri açısından belki sağlık hizmeti kadar -özellikle otistik kişiler için, Down'lu kişiler için- mutlaka özel eğitim ihtiyacı da var. Evet, özel eğitim kurumlarımız var ama bu özel eğitim kurumlarını artırmamız lazım, buradaki öğretmen donanımını artırmamız lazım. Orada da ders kısıtlaması var, özel ders kısıtlaması var, bunu da kaldırmamız gerekir diye

düşünüyorum çünkü bu çocuklar için eğitim bir ölçüde tedavidir; gelişiminin devamı için, uyumunun devamı için mutlaka özel eğitim alması gerekiyor. O yüzden de özel eğitim okullarının, özel eğitim öğretmenlerinin sayısını artırmak ve desteklemek gerekiyor.

Bir farklı uygulama da özel eğitim dışında karma sınıflarda yapılıyor. Aslında düşünce olarak doğru; diğer insanlardan ayırmadan yaşasın isteniyor, karma sınıflarda ayrımcılık yapılmadan eğitim alsın isteniyor. Milliyetçi Hareket Partisi olarak biz tüm engellilerin eşit vatandaş olarak yaşamasından yanayız ve bununla ilgili her türlü kolaylaştırmayı ve desteği vermeye de hazırız. Bu çocukların eğitiminin de karma sınıflarda olması daha çağdaş bir yaklaşım fakat buna da hazırlıklı olmak lazım.

Şimdi, özel eğitim için ağır olanlar veya burada ayrılanların dışında normal eğitime devam edenlerde de mutlaka özel eğitim bilen, rehberlik bilen öğretmenleri istihdam etmemiz lazım ve bu okullarda tüm öğretmenleri ve çocukları farkındalık konusunda eğitmemiz gerekiyor; hepimizin buna alışık olması lazım.

Komisyon çalışmaları sırasında da çok kötü örnekler gördük; bir engelli çocuğun okula alınmadığını ve bununla ilgili ailelerin ayaklandığını biliyoruz -Komisyon Başkanımız da gitti- bu tür olayları yaşamamamız lazım. Onun için hem o okula hem de toplumun tümüne farkındalıkla ilgili bilgilendirmeler yapıp eğitim yapmamız lazım ve kesinlikle bu çocukları dışlamadan, hayatımızın bir parçası olarak eğitimlerini sürdürmelerini sağlamamız gerekiyor.

Tabii öğretmenlerimiz de çok kutsal bir iş yapıyor. Öğretmen açığımızı gidermek lazım, özellikle özel eğitim desteğimizi artırmak lazım; her çocuk için özel eğitim mutlaka yapılmalı ve özel eğitimden anlayan öğretmenler istihdam edilmeli. Bu nedenle öğretmen ataması da gereklidir.

Özel eğitime ara vermemek gerekiyor bir de. Evet, kötü günler yaşıyoruz, Covid her yerde başımıza bela ama özel eğitimi durdurmak çok daha büyük sıkıntılara sebep oluyor; ailelerin yükünü artırıyor, birçok aile tabii ki bununla baş edemiyor. Bu nedenle her şeye rağmen, tüm önlemleri alarak özel eğitimi de sürdürmemiz gerekir diye düşünüyorum.

Bir diğer konu, aileler. Ailelerin hayatı tabii ki bu çocuklarla birlikte çok etkileniyor. Mutlaka ailelere destek vermemiz lazım. Bu sadece maddi destek değil, sosyal destekleri de vermemiz gerekiyor. Hayatları bu çocuklar oluyor, tüm dünyaları bununla geçiyor ve sosyal hayatları bitiyor. Onun için gündüz bakımevleri veya tam süreli bakımevleri olması lazım ve çok ağır sorunları olan, evde bakılan kişilere de mutlaka evde bakım hizmetleri vererek bu çocukların hayatlarını sürdürmelerini sağlamak, ailelere de sosyal destek vermek, yardımcı olmak en önemli konulardan biridir diye düşünüyorum.

Tabii, bu çocukları okutmamız, meslek edindirmemiz gerekiyor ve ondan sonra da istihdam etmemiz gerekiyor. Bu konuda da bütün aşamalarda sadece ilkokulda değil ortaokulda, lisede ve üniversitede de bu çocukların okumasına yönelik düzenlemeler yapmak lazım. Burada özellikle YÖK'e büyük görev düşüyor, bunlar için ayrı kontenjan ayrılması lazım. Tabii, iyi bir şey yapıldı. "Engelli KPSS" diye bir sınav var ama Engelli KPSS'nin içerisinde de kişilerin engeline göre düzenlemeler yapılması ve bu çocuklara kontenjan ayrılması çok gerekli bir durumdur. Bunları yaparak bu çocukların okuması, hayata bağlanması, hayata tutunmasını da sağlamak en önemli sorundur.

Milliyetçi Hareket Partisi olarak biz, insanlarımızın, tüm engellilerimizin de bağımsız olarak yaşamasını istiyoruz ve bununla ilgili yapılacak her konuya da buradan destek vereceğimizi özellikle yine bir kez daha belirtmek istiyorum.

Tabii, Başkanım, aslında bir önerimiz, bir çalışmamız vardı. Bu çalışmaların çoğunu bakanlıklar yapacak, kurumlar yapacak; işte, Millî Eğitim Bakanlığına çok sorumluluk, yük düşüyor, YÖK'e, Gençlik ve Spor Bakanlığına önemli yük düşüyor. Bu çocukların spor yapmasını da sağlamamız lazım. Bunlarla ilgili gereken yasal düzenlemeyi de yapmayı amaçlıyorduk, o kısım eksik kaldı. Milliyetçi Hareket Partisi olarak, yapılacak yasal düzenlemelere de her zaman var olduğumuzu belirtmek istiyorum. Belki bir eksikliğimiz, bunu da tamamlayarak biz üzerimize düşeni yapalım, ondan sonra da ilgili bakanlıkların kendi çalışmalarını yaparak bu çocukların ve ailelerin hayatını kolaylaştırması lazım.

Son olarak da yerel yönetimlere değinmek istiyorum. Tabii, yerel yönetimlerin yapacağı çok iş var; bunlarla ilgili gündüz bakımevi, tam süreli bakımevi, engelli yaşam merkezleri kurup burada bu ailelere yardımcı olması, bunlara sosyal destek vermesi, bunların hayatını kolaylaştıracak düzenlemeler yapmasını da çok önemsiyoruz.

Ulaşım sorununu halletmemiz lazım. Akülü, tekerlekli sandalyeyi daha çok kişiye ulaştırabilmemiz lazım. Bunları hareketli hâle getirmek hem onların hem ailelerinin üzerinden büyük bir yük alacaktır. Bunlarla ilgili, bu özel yaşam merkezleri yanında, parkların yapılması, ulaşım sorunlarının giderilmesi de yerel yönetimlerden en çok beklediğimiz konulardır.

Tekrar söylüyorum: Milliyetçi Hareket Partisi olarak yapılacak her türlü düzenlemeye, engellilerin sorunlarını çözmeye yönelik yapılacak her türlü düzenlemeye destek olacağımızı belirtiyor, saygılar sunuyorum.

Teşekkür ederim. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Sayın Sait Dede, buyurun. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA SAİT DEDE (Hakkâri) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Down Sendromu, Otizm ve Diğer Gelişim Bozukluklarının Yaygınlığının Tespiti ile İlgili Bireylerin ve Ailelerin Sorunlarının Çözümü İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu üzerine söz almış bulunmaktayım.

Konuyla ilgili büyük emekleri olan demokratik kitle örgütlerine, sivil toplum örgütlerine, üniversitelere ve en başta da bu mağduriyetleri yaşayan ve aralıksız mücadele eden ailelere, özellikle de annelere bize yol gösterdikleri için teşekkürlerimizi, saygılarımızı sunuyoruz.

Raporda emeği geçen Komisyon üyelerimize teşekkür ediyoruz.

HDP olarak ailelerin mücadelesinin her zaman yanında olacağımızı ve üzerimize ne düşüyorsa yapacağımızı belirtmek istiyoruz.

Komisyon, kapsamlı bir çalışma yürüterek, birçok kurumla, kuruluşla ve ailelerle görüşmeler gerçekleştirerek hazırladığı raporun "Sonuç" kısmında 324 öneride bulunuyor. Yine, raporda, yapılması lazım gelen yasal düzenlemelere ilişkin ayrıntılı açıklamalar yer almaktadır. Dileriz, en kısa zamanda, yaşanan eksikliklerin, mağduriyetlerin ve toplumca yarattığımız engellerin ortadan kaldırılması noktasında gerekli yasal düzenlemeler bir an önce yapılır. Her yaştan otizmli, Down sendromlu ve diğer gelişim zorlukları olan yurttaşların insan haklarına uygun, kaliteli bir yaşam sürmesi, toplum içinde yerini alması, başta sağlık, eğitim, istihdam ve bakımı olmak üzere tüm hayat şartlarının, dünyanın gelişmiş ülkelerinde olduğu gibi iyileştirilmesi için gerekli tedbirler en kısa sürede alınmalıdır.

Özel gereksinimli bireylere, başlangıçtan itibaren hak temelli olmayan, sadece yardım temelli yaklaşımların temel sebebi, bu alanda yasal düzenlemenin olmamasıdır. Kanunun yokluğu demek, devlete, topluma hukuki sorumluluk yüklememek demektir. Bu noktada, derhâl yasal düzenlemelere gidilerek hukuksal güvence sağlanmalı, gerek özel gereksinimli birey gerekse de ailesi açısından doğumdan başlayarak bir yaşam boyu destek sistemi kurulmalıdır.

Değerli milletvekilleri, Down sendromu genetik bir farklılık, bir kromozom anomalisidir. En basit anlatımıyla, sıradan bir insan vücudunda bulunan kromozom sayısı 46 iken Down sendromlu bireylerde bu sayı, 3 adet 21'inci kromozom olması nedeniyle 47'dir. Down sendromu tedavi edilmesi gereken bir hastalık değil, genetik bir farklılıktır. Hücre bölünmesi sırasında yanlış bölünme sonucu 21'inci kromozom çiftinde fazladan 1 kromozomun yer almasıyla meydana gelir. Down sendromlu çocuklar çevreleri, aileleri, okul, akrabaları, hizmet sağlayıcıları tarafından desteklenip akrabalarıyla bir arada, aynı ortamda büyürlerse hem zihinsel

hem de sosyal becerileri daha üst düzeye çıkar. Bu sebeple, hayat boyu eğitim, Down sendromlu çocukların gelişimi ve hayata tam katılımı için en önemli araçtır. Eğitimlerle, hayat boyu yapılması gereken günlük fiziksel, zihinsel ve sosyal aktiviteleri, iş hayatında ihtiyaç duyacakları becerileri güçlenecektir. Eğitim süreci Down sendromlu bebeklerin bir ayını doldurmasıyla başlamalı ve hayat boyu değişen ihtiyaçlarına göre devam etmelidir. Bir aydan itibaren fizyoterapiyle başlayan eğitim, daha sonra bireysel eğitim, dil terapisi diye devam eder. Okul çağına doğru ise her çocukta olduğu gibi 3 yaşında kreşle okul öncesi eğitime başlaması, sonraki dönemde diğer çocuklar gibi okul süreçlerini takip etmesi, bu arada ise destek eğitimleri alması gerekmektedir. Eğitimde okul öncesi kreşlerle başlayan ve örgün eğitimle devam eden bu yaşam boyu öğrenim sürecinde Down sendromlu çocukların eğitimlerden akranları gibi fayda görebilmeleri için, her çocuk gibi okul öncesi eğitime 3 yaşından itibaren başlamaları ve yaşları ilerledikçe diğer çocuklar gibi eğitim basamaklarında ilerlemeleri, okul öncesi ve okul çağındaki eğitimlerine akranlarıyla aynı sınıfta, aynı okulda, aynı derslerde bireyselleştirilmiş bir müfredatla devam etmeleri, sınıfta öğrenimlerini destekleyecek uygun araç, kolaylaştırıcı materyale ve gerektiğinde öz bakım ihtiyaçları için okullarda görev alacak eğitimi, uygun destek personeline erişebilmeleri, destek eğitim hizmetlerini okul içerisinde alabilmeleri, okul yönetimleri ve öğretmenler tarafından kabul görmeleri çok önemlidir.

Bugün yaşadığımız dünyada artık her bireyin farklılığını hesaba katarak ona özgü eğitim planlarını mümkün kılan eğitim programlarına doğru bir yönelim söz konusudur. Bu da beraberinde, birbirinden farklı özelliklere sahip bireylerin ayrıştırılarak değil, hayatta olduğu gibi eğitimde de bir arada olması gerektiği anlayışını ve uygulamalarını beraberinde getirmiştir. Türkiye’de, tam bir veri olmamasına karşın, Türkiye Down Sendromu Derneğine göre yaklaşık 70 bin Down sendromlu kişi olduğu tahmin ediliyor. Down sendromu bir hastalık değildir, başta da söylediğimiz gibi, genetik bir farklılıktır ancak Türkiye’de bu açıdan da toplumsal bilinç oluşturma noktasında, başta eğitim olmak üzere birçok alanda yetersizlikler yaşanmaktadır. Down sendromlu bireylerde bebeklik döneminde 1 aylıktan itibaren fizik tedavi eğitimine başlanması gerekmekte ancak devletin haftada iki saat sağladığı bu ücretsiz eğitim hakkında faydalanabilmek için öncelikle bir rapor alınması gerekmektedir. Ancak, aileler bu raporun çeşitli bahanelerle 1 yaşından önce verilmediğini ifade ediyorlar. Yine, bir ayda verilen sekiz saatlik eğitimin çok yetersiz kaldığını, çocuklarının sosyal hayata dâhil olması için olmazsa olmaz konuşma terapisinin ise bu raporlara dâhil edilmediğini ve çok maliyetli olan bu eğitime kendileri gibi birçok ailenin ulaşmadığını ifade etmişlerdir. Tüm bu nedenlerden dolayı otizmlili bireylerin, Down sendromu, hiperaktivite, dikkat eksikliği bozukluğu gibi gelişimsel farklılıkları olan bireylerin aileleriyle birlikte maruz kaldığı mağduriyetlerin ve ihmallerin nedenlerini ortadan kaldırmak için gerekli çalışmaları bir an evvel yapmak gerekmektedir.

Değerli milletvekilleri, Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2019-2020 verileriyle oluşturulmuş tabloya göre zorunlu eğitim çağına olup da birden fazla yetersizliği nedeniyle ilköğretim veya ortaöğretim programlarına devam edemeyecek durumdaki 107.190 öğrenciye 1.583 okulda 9.796 derslikle eğitim hizmeti verilmektedir. Yine, dikkat çeken diğer bir veri de okul öncesi, ilkökul kademesinde 44.265 olan öğrenci sayısının ortaokul kademesinde 37.086’ya, lise kademesinde ise 25.839’a düşüyor olduğu gerçeğidir. Yani, zorunlu eğitim döneminde bu öğrencilerimizin yüzde 58’i örgün eğitimin dışına çıkmaktadır. Bu son derece vahim bir tablodur.

Değerli milletvekilleri, Down sendromu genetik bir farklılık, otizm ise gelişimsel bir farklılıktır. Otizmin genetik ve çevresel faktörlerle ilişkisi üzerine çalışmalar yapılmaktadır fakat etiyojisi üzerine kesin bir sonuca varılmamıştır. Bilimsel araştırmalara göre, otizm, sosyal etkileşim, iletişim ve davranış sorunlarıyla kendini gösterir. Uygun eğitsel düzenlemeler yapılmadığında otizm, bireylerin kendilerinin ve çevresindekilerin yaşamlarını her yönden olumsuz etkileyen ve yaşam boyu süren bir uyumsuzluk hâline gelmektedir. Yapılmış net bir araştırma olmamasına rağmen, Türkiye’de 1,5 milyon otizmlili bireyin, bundan etkilenen aileleri de içine kattığımızda 4,5 milyon kişinin etkilendiğini söylemek mümkündür. 0-14 yaş grubu aralığında otizmlili çocuk sayısıysa yaklaşık olarak 140 bindir.

Otizmlili bireyler, sadece kendi yaşamlarını değil, çevrelerinde onlardan sorumlu olan kişileri de etkilemektedirler. Gerekli eğitsel önlemlerin alınması hâlinde ise pek çok otizmlili çocuk söz konusu uyumsuzlukları çeşitli oranlarda aşabilmekte, bir farkındalık hâli olarak otizmlili bireyler daha nitelikli bir hayat sürebilmektedirler. Yine yapılan araştırmalara göre, otizme yönelik eğitime tercihen 3 yaştan önce başlanması, eğitimde otizme yönelik uygun müfredatın hazırlanıp uygulanması ve pedagojik vurgular içermesi gerekmektedir. Ancak, Türkiye’de otizmlili bireylere kapsamlı bir şekilde eğitim verebilecek kapasiteye sahip alanlar hâlâ oluşturulmamıştır, bu nedenle çoğu otizmlili çocuk aileleriyle birlikte ciddi mağduriyetler yaşamaktadır. Üniversitelerde yeterli sayıda program ve öğretim üyesinin olmaması da otizmlili bireylerin eğitiminin eksik kalmasına sebep olan bir diğer nedendir. Pandemi ise bu -başlıca eğitim sorunları- daha da derinleşmiş ve keskinleşmiştir, üzerine sağlık endişeleri de eklenmiştir.

Down sendromlu kişilerde bağışıklık sistemi daha düşük olmakta ve çoğu zaman sendromdan dolayı kalp rahatsızlıkları, tiroit problemleri, lösemi, işitme sorunları, akciğer ve orta kulak enfeksiyonları gibi hastalıklara daha yatkın olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, çocuklarda Covid-19 etkilerinin Down sendromlu çocuklar için daha ciddi riskler taşıyabileceği olasılığı hiç göz önüne alınmamıştır. Bu çerçevede, Down sendromlu çocuğu olan sağlık çalışanlarına çocuklarını koruyabilmek yolunda ek önlemler sunulmamıştır.

Yine otizmlili, dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğu, özgül öğrenme bozukluğu, bilişsel gelişim sorunları olan bireylerin ve diğer özel gereksinimli bireylerin pandemi koşullarında uzaktan eğitim sürecinde gerekli ve yeterli eğitimi almaktan uzak kalmaları yaşanan zorluk ve mağduriyetleri artırmıştır. Pandemi döneminde, özel gereksinimli bireylere EBA üzerinden verilen eğitimlerle yetinilmiş, bu öğrenciler tamamen okul için EBA üzerinden verilebilecek destek eğitiminden, kısmen de rehabilitasyon merkezlerinde verilen eğitimden yoksun kalmışlardır. İlgili bakanlıkların, bu sebeplerle, pandemi koşullarını da göz önüne alarak Komisyon raporunu tekrardan değerlendirmeleri gerekmektedir.

Değerli milletvekilleri, bugün özel gereksinime ihtiyaç duyan yurttaşlarımızın sorunlarını elbette, sadece Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde yapılacak kısmi düzenlemelerle çözüme kavuşturmak mümkün değildir. Yine, sadece bütçe ayrılarak da yapılamaz. Yalnız Millî Eğitim Bakanlığı değil; Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı gibi bakanlıkların, yine, sivil toplum örgütleriyle, ailelerle kuracakları diyalogla insani ve ahlaki politikalar üretilebilir. Bürokratik engeller bu noktada mutlaka aşılmalıdır.

Bakın, daha önce rehabilitasyon merkezlerine gitmiş özel gereksinimli bireylere beş altı yıl sonra RAM’ların artık eğitim raporu vermemeleri o yurttaşları zor durumda bırakmakta, yaşam alanları ve eğitim hakları kısıtlanmaktadır. Birçok yerde bu tür uygulamalarla karşılaşılıyor.

Kendi ilim Hakkârî’de de böyle ciddi bir sıkıntı yaşanabilmektedir. 25-30 yaşlarında özel gereksinimli bir birey belli bir süre rehabilitasyon merkezine gittikten sonra eğer bir ilerleme kaydetmiyorsa bu sefer rehabilitasyon araştırma merkezleri bunlara rapor vermemekte ve bu haklarından mahrum kalmaktadırlar.

Yine, bazı RAM’larda fizyoterapist bulunmadığı için fiziksel yetersizliği bulunan bireylere ilişkin sağlıklı bir değerlendirme yapılamamaktadır.

Ayrıca bölgesel sorunlar da mevcuttur. Mesela Hakkârî sağlık kurumunda psikiyatrist ya da yan dal çocuk birimleri olmadığı için, rapor için yurttaşlar Diyarbakır, Van ya da Erzurum’a gitmek zorunda kalmaktadır. 2020 yılında altı ay boyunca

Hakkârî'de çocuk psikiyatristi olmadığı için çocuklara yönelik öğrenme raporu veya zihinsel bir rapor verilmemiştir. Benzer durumun Türkiye'nin birçok yerinde yaşandığını söyleyebiliriz. Artvin'in, Hakkârî'nin, Batman'ın veya Yozgat'ın bir köyündeki ailenin ilgili kuruluşlara ulaşması diğer yerlere göre farklılık gösterebiliyor.

Yine, yaşanan çevre, ailenin sosyoekonomik durumu ve benzeri birçok parametre özel gereksinimli bireyin gelişimini etkilemektedir. Bu noktada da multidisipliner bir çalışma gerektiğini tekrar söylemek istiyoruz. Özel gereksinime ihtiyaç duyan yurttaşlar için kapsayıcı eğitim son derece önemlidir. Kapsayıcı eğitimle kişi sisteme adapte edilmez, sistem herkesin erişebileceği bir biçimde tasarlanır. Çocuk okula uydurulmaz, okullar gerek fiziki ve gerek kadro olarak herkesin eğitim görmesine uygun hâle getirilir.

Peki, bu şartlar altında, ana dili Kürtçe olan özel gereksinimli bir yurttaş bu gereksinimini nasıl karşılayacak? Evde, sokakta, mahallede Kürtçe konuşan ama okula geldiğinde farklı bir dille karşılaşan birey nasıl eğitim alacak? Dilin çocuğun kendi gelişimi, kendini ifade etme, zihinsel becerilerini geliştirme, kendi dışındaki dünyayı anlama açısından önemli; anadilin çocuğun kendisini ifade etme ve kavramları anlamlandırma açısından son derece önemli olduğu bir gerçektir. Dil, kurucu işlevi olan bir unsur. Böylece, bireyler dış dünyayı dil aracılığıyla algılıyorlar, kendilerini bu şekilde keşfediyorlar, yeteneklerini açığa çıkarıyorlar. Bu bakımdan, bireylerin kendi ana dillerinde eğitim almalarına karşın, kendi ana dili olmayan ikinci bir dilde ya da yabancı dil olarak kabul edilecek dillerde eğitim almaları gelişimlerini de zorlamaktadır.

Dedğimiz gibi, çözüm sadece hekimlerde değil, sağlık politikalarında değil, sadece Millî Eğitim Bakanlığında değil, sadece Gençlik ve Spor Bakanlığında değil; çözüm, farklılıkların bir arada yaşayabildiği toplumsal bir yapıdadır. Bunun için de tüm kurum ve kuruluşlara eşit oranda sorumluluk düşmektedir. Bu yüzden de özel bireye yaklaşımın mutlaka multidisipliner ve ortaklaşa olması gerekmektedir.

Sözlerimi tamamlamadan önce, sivil toplum örgütlerinin bu konudaki taleplerini buradan dile getirmek istiyorum. Bu talepler, Komisyon tarafından hazırlanan bu raporun akıbetinin farklı nedenlerle hayata geçirilmeyen önceki raporlar gibi olmaması ve raporda yer alan önerilerin sivil toplumla iş birliği içerisinde hızlıca hayata geçirilmesi için gerekli somut adımların atılması, yine, Meclisin yönlendirmesiyle Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı gibi ilgili başlıca bakanlık ve kuruluşlarla yapılacak çalışmalarla yasal mevzuata kavuşturulması yönünde taleplerdi. Ve özel bireye yaklaşırken mutlaka en fazla dikkat edilmesi gereken şudur: Bunun bir hastalık olmadığını, bunun toplumda bir farklılık olduğunu, aslında bizim toplumu buna hazırlamamız gerektiğini bir daha vurgulamak istiyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Çetin Arık.

Sayın Arık, süreniz on dakikadır.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA ÇETİN ARIK (Kayseri) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Gazi Meclisi saygıyla selamlıyorum. Araştırma Komisyonu raporu üzerinde grubum adına söz almış bulunuyorum.

Değerli milletvekilleri, otizm, doğuştan gelen, yaşamın ilk yıllarında ortaya çıkan ve yaşamın her dönemini etkileyen nörogelişimsel bir bozukluktur. Otizmin görülme sıklığı da her yıl artmaktadır. Bakınız, 1980'li yıllarda her 2.500 çocuktan 1'i otizmlili doğarken bugün her 54 çocuktan 1'i otizmlili doğmaktadır. Doğal olarak şu soruyu sorabilirsiniz sayın milletvekilleri: Her 54 çocuktan 1'i otizmlili doğuyor ise biz bu çocukları niçin göremiyoruz? Yanıtı işte bu fotoğraf. Siz Berat'ı annesinin elinden tutup sokakta yürürken göremezsiniz çünkü henüz 8 yaşında olan Berat evinin balkonundaki demir parmaklıklar arkasında hapis hayatı yaşıyor. Peki, hapis hayatı yaşayan sadece Berat mı? Hayır, değil. Bakınız, sayın milletvekilleri, bu da başka bir fotoğraf, bu da Umut. Umut'un annesi de Umut'u ellerinden ayaklarından yatağa bağlamakta bulmuş çareyi. Sakın ha, beni de yanlış anlamayın. Ben, ne Berat'ı ne de Umut'un annesini yargılamak için, suçlamak için bu fotoğrafları göstermiyorum; benim isyanım, bu annelere bu çaresizliği yaşatan sisteme, düzene.

Sayın milletvekilleri, inanın, çoğu otizmlili aile çocuklarıyla birlikte evlerinde hapis hayatı yaşıyor çünkü toplum otizmi bilmiyor, bu çocukları ve ailelerini yargılıyor ve dışlıyor. Düşünebiliyor musunuz, bakınız, Aksaray'da bir muhtar adayı "Kaynaştırma eğitimi alan bu özel çocukları okuldan attıracağım." diyerek mahalleden oy istiyor ve kazanıyor. Dediğini de yapıyor, hem de okul müdürüyle birlikte yapıyor. Sayın milletvekilleri, hayır ne ara bu kadar vicdansız, acımasız, hâlden anlamaz olduk, inanın ki bilmiyorum. Toplum Beratların farkında değil ama üzümlere söylüyorum ki Gazi Meclisimiz de farkında değil.

Değerli milletvekilleri, evet, binbir zorlukla da olsa Araştırma Komisyonu kuruldu, Komisyon büyük bir titizlikle çalıştı, kimi dinlemesi gerekiyorsa dinledi, nereye gitmesi gerekiyorsa gitti. Teşekkür ediyorum ama sayın milletvekilleri, bu raporun üzerinden tam bir yıl geçti; bir yıl oldu, ancak bugün görüşebiliyoruz. Siyaset yapmak için söylemiyorum, üzümlere söylüyorum ki Gazi Meclisimizin önceliği Berat'ı değil de mafya babalarını hapis hayatından kurtarmak oldu.

Peki, sayın milletvekilleri, ne yapmak gerekiyor? Ne yapmak gerekiyor, çare ne? Öncelikle samimi olmak gerekiyor. Bir sorun var ve bu sorunu çözmek için samimi olmak gerekiyor. Otizmin farkında olmak, otizm konusunda kamuoyunun farkındalığını artırmak gerekiyor.

Sayın milletvekilleri, otizmin bilinen en önemli ilacı eğitim. Bu çocukları hayatta tutabilmek için, erken başlayan, yoğun, kesintisiz, haftada en az kırk saat süren nitelikli eğitim almaları gerekiyor; çare bu.

Eğitim, her çocuğun anayasal hakkıdır ama otizmde, Down sendromunda, haktan da öte ilaçtır, tedavidir, tek çaredir. Almaları gereken eğitim haftada kırk saat ama aldıkları ayda on iki saat. Ben sorarım sizlere, normal gelişim gösteren çocuklarımıza haftada kırk saat eğitim desteği verirken tek ilacı eğitim olan bu çocuklarımıza ayda on iki saat eğitim desteği vermek reva mıdır? Şimdi Berat'ın niçin kafesin arkasında hapis hayatı yaşadığını anlayabiliyor musunuz? Tek ilaçları nitelikli eğitim ve verilse bu eğitim, Beratlar da hapis hayatından kurtulacaktır.

Sayın milletvekilleri, bana "Otizmin resmini çiz." deseniz herhâlde bu resmi çizerdim. Bu resme dikkatli bakmanızı istiyorum. Berat'ı kafese kapatmışsınız "Hadi, akranların gibi sen de uç." diyorsunuz. Berat uçamaz, uçamaz; uçuşu için öncelikle kafesin kapısını açmanız gerekiyor. Gelin kafesin kapısını açalım, Berat'ın da özgürlüğe, gökyüzüne kavuşmasını sağlayalım. (CHP sıralarından alkışlar)

Sayın milletvekilleri, ülkemizde özel eğitimde hem kadro hem de donanım anlamında çok ciddi eksiklikler mevcuttur. Bakınız, ülkemizde 32 üniversitede özel eğitim öğretmenliği lisans programı yürütülmekte. Bu üniversitelerin 18'inde hiç profesör, 17'sinde de hiç doçent yok; 11'inde de ne doçent var ne de profesör. Ülkemizde öncelik, yeni özel eğitim bölümleri açmak değil, var olanı güçlendirmek olmalı. Var olanı güçlendirelim ki nitelikli özel eğitim öğretmenleri yetiştirelim. Olması gereken bu ama inanın, gerçek çok daha acı. Gerçek ne biliyor musunuz sayın milletvekilleri? Gerçek, bu çocuklarımızın eğitimini, özel eğitim öğretmeni olmayan, bir aylık sertifika programıyla "uzman eğitici" unvanı almış, otizmin "o"sundan, Down'un "D"sinden habersiz kişiler yapıyor. Maalesef ki gerçek bu.

Bakınız sayın milletvekilleri, çünkü balık baştan kokuyor. Bakın, Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürü bir din kültürü öğretmeni. Yani itirazımız din kültürü öğretmeni olmasına değil, konusu olmamasına,

konusunun dışında olmasına. Baştaki kişi alanın dışında olunca, özel çocuklarımıza okul öncesi eğitim öğretmeni, çocuk gelişimi ya da sınıf öğretmenleri eğitim veriyor. Hatta itfaiye bölümü mezunları, bahçe bitkileri bölümü mezunları da isterse bu çocuklarımıza ders verebiliyor. Ben şimdi sorarım sizin vicdanlarınıza: Siz, normal gelişen çocuklarınızı, alanı dışında, sadece bir ay eğitimle sertifika almış birisine teslim eder misiniz? Etmezsiniz. Çocuğunuzun matematik dersine bahçe bitkileri bölümü mezunu birisinin girmesine gönlünüz razı olur mu? Olmaz. Peki, bu çocukların günahı ne? Bu çocukların günahı ne sayın milletvekilleri? Berat'ı, Umut'u niçin alanı dışındaki birilerine emanet ediyoruz? Bu ayıp değil mi, bu günah değil mi, bu vebal değil mi, bu vicdansızlık değil mi? Geliniz sayın milletvekilleri, bu ucuz iş gücü, sertifika sevdamızdan vazgeçelim çünkü söz konusu olan insanın hayatıdır.

Sayın milletvekilleri, bu çocuklarımız ve aileleri pandemiden orantısız derecede etkilendiler. Kazanımlarının çoğunu maalesef ki kaybettiler, aileler perişan. Ama Sayın Millî Eğitim Bakanı uzaktan eğitimle sertifika almanın yolunu açtı bu süreçte. Uzaktan eğitimle, hem de on saat ders alıp sertifika alan kişiler uzaktan otizm ve Down sendromlu çocuklarımıza ders verecekler. Bu kadarına pes! Bu karar, özel eğitim ihtiyacı olan çocuklarımızın gözden çıkarılmasıdır. Bu büyük bir haksızlıktır, adaletsizliktir, bu tavır doğru bir tavır değildir; bu tavırla Çocuk Hakları Sözleşmesi ihlal edilmektedir, bu tavır Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi'ne aykırıdır.

Sayın milletvekilleri, hatırlıyor musunuz, bir Otizm Eylem Planı'mız vardı, hani, 3 Aralık 2016 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanan. Bu planla otizmlili bireylerin toplumsal hizmetlerden diğer bireylerle eşit yararlanması sağlanacaktı. Hani, ne oldu, ne oldu? Üzerinden tam bin beş yüz kırk yedi gün geçti, Beratlar hâlâ kafeste. Hiçbir somut adım atılmadı, her şey kâğıt üzerinde kaldı. Endişem şu ki, hazırlanan bu rapordaki önerilerin de kâğıt üzerinde kalması, bu konuda ailelere "Tırnağınız varsa başınızı kaşıyın." denilmesidir.

Değerli milletvekilleri, otizmlili çocuğu olan annelerin, babaların sizlere selamları var. Yaşadıkları zorlukları anlatmanızı ve çözüm üretmenizi bekliyorlar. Aileler, son umut olarak, bu rapordaki hayatlarını kolaylaştıracak somut önerilerin kanunlaştırılmasını bekliyorlar. Çocuklarının eğitimlerini, içerisinde sanatın, sporun da olduğu, bilimsel, kanıta dayalı, yoğun ve haftada en az kırk saat almalarını istiyorlar. Özel eğitim kanununun çıkarılmasını ve çıkarılacak kanunlarda da Birleşmiş Milletler Engelli Haklarına Dair Sözleşme'nin maddelerinin esas alınmasını istiyorlar. Cumhurbaşkanlığı bünyesinde otizmle ilgili bir bilim kurulu kurulmasını öneriyorlar. Otizmlili, Down sendromlu bireylerin iş koçu destekli istihdama katılmaları için gerekli düzenlemelerin yapılmasını talep ediyorlar. Kendilerine düzenli psikolojik destek verecek aile destek birimlerinin kurulmasını bekliyorlar çünkü otizmlili çocuğu olan ailelerde boşanma oranı yüzde 80.

Günümüzde "bakımevi" kavramı, eskide kalmış, insan onuruna aykırı bir kavramdır. Aileler, sadece bakıldıkları değil, üretip, mutlu, güvenli olacakları, her il ve ilçede gündüzlü ve yatılı yaşamevleri istiyorlar. Eğitim masrafları, sağlık giderleri ve benzeri giderler düşünüldüğünde, evde bakım maaşının, gelire bakılmaksızın, en az asgari ücret düzeyine çıkarılmasını talep ediyorlar. Annelerin erken emeklilik koşullarının iyileştirilmesini, babaların da bu haklardan yararlanmasını talep ediyorlar. Otizmlili çocuğunu terk eden ve gerekli sorumluluklarını alamayan ebeveynlere yasal yaptırımların gözden geçirilmesini talep ediyorlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÇETİN ARIK (Devamla) – Herhâlde sürem bitti Sayın Başkan.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

ÇETİN ARIK (Devamla) – Peki, ben teşekkür ederim. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına ikinci söz talebi Sayın Metin İlhan'ın.

Sayın İlhan, süreniz on dakikadır.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA METİN İLHAN (Kırşehir) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Down sendromu, otizm ve diğer gelişim bozukluklarının yaygınlığının tespiti ile ilgili bireylerin ve ailelerinin sorunlarının çözümü için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla kurulan Meclis Araştırması Komisyonu olarak uzunca bir inceleme ve araştırma döneminin ardından sorunların tespiti ve çözüm önerilerine yönelik hazırladığımız raporu Komisyon olarak tamamlayıp Meclisin gündemine nihayet alabildik.

Sözlerime başlamadan önce, hayatın içinde yer alan ve toplumun direkt olarak neredeyse üçte 1'ini, dolaylı olarak da hepimizi ilgilendiren böyle önemli bir konuda farklı siyasi partilerden oluşmuş Komisyon üyelerimize, konunun hassasiyetine binaen farklı kurum ve kuruluşlardan gelen ve uyum içerisinde Komisyon üyeleriyle çalışan uzmanlara, Meclis personelimize, incelemeler için gittiğimiz yerlerde bizimle iş birliği yapan kamu görevlilerine ve son olarak da Komisyon Başkanlığını adil bir şekilde, büyük bir özen, çaba ve nezaketle yürüten Sayın Kemal Çelik'e huzurlarınızda teşekkür etmek istiyorum. Umarım Komisyon çalışmalarında yaşadığımız uyum, birliklilik ve bunun sonucu oluşan verimli çalışma düzenini Genel Kurul çalışmalarında da sağlarız.

Sayın milletvekilleri, Anayasa'mızın 5'inci maddesinde devletin görevleri sıralanırken "Devletin ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışması." ifadelerine yer verilir. Sosyal devlet, bu bakımdan, dezavantajlı bireylerin toplum hayatı içinde eşit olarak yer alabilmeleri için engelleri kaldırmak ve sorunları çözmekle yükümlüdür.

Bakınız, uzun, verimli bir Komisyon süreci yaşadık. Özellikle alan ziyaretlerimizde, ülkemizin her bölgesinde bu konuda çözülmesi gereken büyük sorunlar olduğunu gördük. Özellikle son yıllarda Down sendromu, otizm ve diğer gelişimsel bozuklukların yaygınlığının gittikçe arttığını, bu durumların pek çok ailenin ve bireylerin, yaşamlarını doğrudan etkilediğini, söz konusu bireylere ve ailelerine ilişkin sağlık, eğitim, sosyal yaşama katılım, sosyal haklar ve iş yaşamında önemli sorunların ve eksikliklerin bulunduğu ve bunların sonucu bu bireylerin, aşılması zor güçlüklerle karşılaştıklarını tespit ettik. Örneğin, ilk incelemede bulunduğumuz Kırşehir ve diğer 7 ilde tespit ettiğimiz kadarıyla, devletin bu konuda süregelen birtakım çalışmaları bulunmakta. Ancak engelsiz yaşam merkezlerinin ve okullarımızın nicelik olarak yeterli olmadıklarını açıkça söyleyebilirim. Bu kurumlarda çalışanların önemli bir kısmının yeterli eğitim düzeyinde ve tecrübeye olmadıklarını gördük. Ayrıca bu merkezlerde çalışan eğitimci, öğretmen, psikolog, bakıcı ve benzeri personelin özlük ve ekonomik haklarında eşitsizlikler ve problemler olduğu, bunun da dolaylı olarak iş verimini ve motivasyonlarını olumsuz etkilediği gerçeği de ortada durmaktadır. Birkaç on saatlik sertifika programlarıyla, hele ki çok hassas bir konu olan ve merkezinde insanı barındıran bu sorunların çözümü için yeterlilik sağlanamaz. Bu, ivedilikle çözülmesi gereken çok büyük bir eksikliktir. Zira ülkemiz, engellilerin eğitimi konusunda özel eğitime bütçeden ayrılan kaynak başta olmak üzere gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında olması gereken düzeyin çok gerisindedir. Bu durumda olan vatandaşlarımızın eğitim alma ve meslek edinme taleplerini gerçekleştirme olanakları bu sebeple son derece sınırlıdır.

Örneğin, otizm hakkında konuşmak gerekirse ülkemizde her 68 çocuktan 1'i otizmlili doğuyor, her yirmi dakikada 1 otizm tanısı alınıyor, bu sayı ne yazık ki istatistiksel olarak sürekli bir artış sergilemekte. Ülkemizde otizmin ne olduğu, belirtileri ve tedavisi tam anlamıyla bilinmemekte. Otizmin tedavisi, erken tanı ve sürekli bir eğitimle mümkün olabilmektedir. Ayrıca bu bireylerin anne ve babalarının da eğitim, psikolojik destek ve sosyal hayata adaptasyonları konusunda tek elden çözüm sağlayacak kurumların devlet eliyle işleve geçirilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde, büyük çoğunluğu kendini ifade edemeyen ve sürekli

bakıma muhtaç yetişkin bireylerden oluşan dezavantajlı bireyler ilerleyen yıllarda hem ailelerine hem de devletimize telafisi çok zor olabilecek maddi ve manevi yükler getirebilecektir.

İncelemelerde bulunduğumuz her yerde ailelerin gayretlerine ve devletin desteğine olan ihtiyaçlarına tanık olduk. Komisyon çalışmaları sürecinde ülkemiz genelinde de gündem oluşturan ve idari sorunlar olarak sadece birkaç alt düzey memura fatura edilen Aksaray'daki -gerçekten de çok vahim olay- ve Kayseri'deki rehabilitasyon merkezinde engelli bir çocuğun iç acıtan dövülme görüntüleri sonrası bir anne yüreğimizi burkan şu trajik cümleyi kurdu: "Ben ölünce evladım ne olacak? Bir anne olarak engelli çocuğumdan önce ölmek korkutuyor beni. Lütfen, bizden sonra devletin güvencesinde insana yaraşır bir yaşam sunun çocuklarımıza." Evet, bizler sorumluluk makamının merkezinde olan kişiler olarak bir anneye bu cümleyi söyletebiliyorsak bu sorunun ne kadar büyüdüğüne gözlerimizi kapayamayız ve Anayasa'nın 42, 49, 50 ve 70'inci maddelerinde belirtilen hakları sağlamak adına, başta Meclisimiz olmak üzere, yürütme organları ve bu gibi süreçlerde çok daha aktif olması gereken yerel yönetimlerle birlikte gerekli koordinasyonu sağlayarak uyum içinde üzerimize düşen görev ve sorumlulukları eksiksiz olarak yerine getirmek zorundayız. En basitten 5378 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesindeki "Binaların, açık alanların, ulaşım ve bilgilendirme hizmetleri ile bilgi ve iletişim teknolojisinin, engelliler tarafından güvenli ve bağımsız olarak ulaşılabilir ve kullanılabilir olması" şeklindeki erişim hakkıyla ilgili ülkemiz genelinde hâlâ çok önemli aksaklıkların olduğu aşîkârdır.

Araştırma Komisyonu olarak, çalışmalarımız devam ederken sorunlara ve çözüm önerilerine yönelik elde ettiğimiz bulguları doğrudan bakanlarla, YÖK Başkanı ve diğer ilgililerle paylaşmak amacıyla ziyaretlerde bulunduk. Dezavantajlı bireyler, gerek kamuda gerekse de özel sektörde iş bulma başta olmak üzere, tayin, nakil, rotasyon, emeklilik, özlük hakları ve benzeri durumlarda da ciddi sorunlar yaşamaktadır. Takdir edersiniz ki binde 2 gibi bir oran oldukça yetersizdir. Ülke nüfusumuzun onda 1'i engelli vatandaşlarımızdan oluşmaktadır. Buna ailelerini de katarsak yaklaşık 25 milyon gibi bir rakama ulaşmaktayız. Ülkemizde 2019 Haziran ayı itibarıyla kamu kurumlarında çalışmış olan Down sendromlu, otizmlî ve diğer gelişimsel bozuklukları bulunan sigortalılardan engelli maaşı alanların sayısı 3.671 rakamıyla olması gerekenin çok ama çok altındadır. Dolayısıyla, belirli gün ve haftalara özgü empati, farkındalık ve pozitif ayrımcılık içeren süslü paylaşımlar, ne yazık ki reel yaşamda -ifade ettiğim tespitlerde de görüldüğü üzere- karşılığını bulamamaktadır. Somut, sürdürülebilir adımların devlet eliyle atılması elzem duruma gelmiştir. Aileler, engelli çocuklarına zaman ayırmak ve bakmak zorunda olduklarından iş bulmakta zorlandıklarını, bilsalar da uzun süreli çalışmakta zorlandıklarını ısrarla belirtmektedirler. Bizlerden iş bulmada pozitif ayrımın yapılmasını ve çalışma şartlarının da yeniden düzenlenmesini talep etmektedirler.

Bununla ilgili çok önemli bir diğer konu ise engelli çocuğu bulunan ebeveynlerin yıpranma haklarının neredeyse hiç olmamasıdır. Mevcut 5510 sayılı Kanun'a göre, başka birinin sürekli bakımına muhtaç derecede ağır engelli çocuğu bulunan kadınlara, prim ödeme gün sayılarının dördte 1'i oranında yıpranma hakkı verilmektedir. Öncelikle bu rakam azdır ve de kanunla belirlenen engel oranı, ebeveynlerin yaşadığı reel yaşamdaki zorluk ve sıkıntıları karşılayamayacak oranda çok yüksektir. Çalışana, bakmakla yükümlü olduğu engelli çocuğu dolayısıyla verilmesi gereken yıpranma hakkının herhangi bir sınır belirlenmeden engelli çocuğu olan her anneye verilmesi şarttır.

Değerli milletvekilleri, Komisyon süresince yaptığımız alan çalışmalarında gördük ki gerek ailelerimiz gerekse de çalışanlarımız konunun Meclis gündemine gelmesini ve bu sayede mevcut sorunların çözümü için yeni bir başlangıç yapılmasını büyük bir umutla beklemektedirler. Dolayısıyla çok önemli sorunları mevcut olan bu hassas konuda, toplumsal bir dayanışma ve anlayış içinde, Komisyon çalışmalarımız sonucu oluşan 324 maddelik önerileri de dikkate alarak başta Türkiye Büyük Millet Meclisi, kamu kurum ve kuruluşları ve de belediyeler olmak üzere gerekli eş güdüm de sağlanarak ilerleme katedebileceğimizi özellikle belirtmek istiyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP ve İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Sayın Bahar Ayvazoğlu. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Süreniz on dakikadır.

AK PARTİ GRUBU ADINA BAHAR AYVAZOĞLU (Trabzon) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Meclis Araştırması Komisyonumuzun raporuyla ilgili olarak AK PARTİ Grubumuz adına söz almış bulunuyorum. Gazi Meclisimizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuz, çalışmalarına başladığı ilk günden itibaren sıklıkla toplanarak ve konuyu tüm hatlarıyla ele alıp mevcut yasalar, yasaların uygulanma şekli, yaşanan sorunlar, paydaş kurumlar ve kurumların entegre çalışma şekilleri ve en önemlisi de hem sorunu yaşayan bireyler ve aileleri hem de konuyla ilgili STK'ler ve konunun paydaşı tüm kurumların tek tek fikirlerinin, taleplerinin ve yetki alanlarının bilgisinin alındığı, dinamik, programı net ama esneyebilen bir yol haritası belirledi.

Bu kapsamda, aileyi bebeğin doğumundan itibaren yalnız bırakmayacak ve ailenin talep etmesine gerek kalmadan her türlü eğitim, sağlık, danışmanlık, yardım ve sosyal hizmetleri belirleyerek ailelerin yararlanmasını sağlayacak aile destek mekanizması oluşturulması; özel gereksinimli bireylerin ailelerinin ihtiyaçları olduğunda çocuğunu kısa süreli veya tam gün güvenle bırakabileceği merkezlerin sayısı artırılarak her ilde olmasının sağlanması için yerel yönetimlerle iş birliğiyle çalışmalar yapılması; ağır bir sorumluluk taşıyan ailelerin moral bulmaları için Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Kızılay tarafından düzenlenen engelsiz kampların, gerekli altyapıya sahip diğer kurum ve kuruluşlarca da gerçekleştirilmesi ve yaygınlaştırılması; özel gereksinimli bireyler için gerçek bir terapi niteliği taşıyan müzik ve spor alanlarında bireylerin sanatsal ve sportif faaliyetlere katılımının artırılması; özel gereksinimli bireylerimizin bağımsız, kendine yeterli şekilde yaşamalarının diğer bir boyutu olan istihdam süreçlerine katılımlarının desteklenmesi, bu alanda iş koçu destekli istihdam modellerinin geliştirilmesi; nüfusu 100 bini geçen belediyeler tarafından özel gereksinimli bireylerin çalışabilecekleri korumalı iş yerleri kurulması ve bu iş yerlerine belirli ayrıcalıklar tanınması gibi sayısı ve konusu çoğaltılabilecek, Komisyon raporumuzu inceleyerek daha kapsamlı bilgi sağlayabileceğiniz önerilerimizin çok önemli olduğu kanaatindeyiz.

Bahsettiğimiz tüm bu konulara ek olarak komisyon çalışmaları süresince yerel yönetimlerin özel gereksinimli bireyler ve ailelere yönelik pek çok faaliyet yürüttüğü gözlemlenmiştir. Yerel yönetimlere bu konuda daha fazla görev ve yetki verilmesinin ve mevcut işleyiş hükümlerine ilaveten birtakım yeni düzenlemeler getirilmesinin de yerinde olacağını düşünüyoruz. Araştırma Komisyonumuzun çalışmaları esnasında yerel yönetimlerin çalışmalarına yön verebilecek birtakım öneriler de geliştirdik: Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100 binin üzerindeki belediyelere engelsiz yaşam merkezleri açma zorunluluğunun getirilmesi, il belediye meclislerinde ve nüfusu 100 binin üzerindeki ilçe belediye meclisleri bünyesinde engellilere yönelik zorunlu ihtisas komisyonlarının kurulması; tüm belediyelerin yetki alanında ikamet eden engelli vatandaşların engel gruplarına ve oranlarına, yaş, cinsiyet, eğitim ve sosyal durumlarına ilişkin bilgileri içeren veri tabanları oluşturulmasının da yerinde olacağı fikrindeyiz.

Sayın milletvekilleri, sosyal güvenlik sistemiyle ilgili olarak da katılım payı, fizik tedavi ve rehabilitasyon seans sayısı, robotik rehabilitasyon sayısı, tekerlekli sandalyelerle ilgili iyileştirmelere gidilmesinin; Sağlık Uygulama Tebliği kapsamının genişletilmesinin yerinde olacağını düşünüyoruz.

Şüphesiz, özel gereksinimli bireylerle ilgili en önemli alanlardan biri eğitim. Erken ve yoğun eğitimin bu bireylerin topluma kazandırılması açısından taşıdığı önem hepimizin malumu. Bizim de raporumuzda yer alan 324 önerimizin 137'si eğitim

sistemiyle ilgilidir. Bu kapsamda raporumuzda, eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecine, erken çocukluk ve okul öncesi dönem eğitime, örgün eğitim sistemine, yaygın eğitim sistemine, öğretim programları ve bireyselleştirilmiş eğitim programlarına, aile eğitime; fiziki düzenlemeler, öğretim materyalleri ve değerlendirme sürecine; fiziki erişilebilirlik ve eğitim ortamlarının işlevsel kullanılmasına, destek eğitim ve rehabilitasyon hizmetlerine, ihmal ve istismardan korumaya, meslek elemanlarına, yükseköğretime geçiş sürecine ve ÖSMY'ye ve YÖK'e ilişkin pek çok önerimiz yer almaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığımız tarafından, tam zamanlı kaynaştırma, bütünleştirme yoluyla eğitimlerine devam eden otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerin akademik sosyal ve öz bakım becerilerini okul ortamında desteklemek amacıyla kolaylaştırıcı kişinin görevlendirilebileceği düzenlenmişti. Bu nedenle Sayın Bakanımız Ziya Selçuk Beyefendi'ye teşekkür ediyoruz. Ancak, kolaylaştırıcı kişinin destek ihtiyacı belirlenen tüm öğrencileri kapsamasının ve istihdamlarının sağlanmasının da yerinde olacağı düşüncesindeyiz.

Yükseköğretime geçiş süreciyle ilgili olarak da özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler eğitimlerini bireyselleştirilmiş eğitim programlarına göre tamamladıkları için, yükseköğretime geçiş sınavlarında da bu programlara uygun soruların hazırlanmasının ve sınav sisteminin buna uygun hâle getirilmesinin gerektiğine inanıyoruz. Ortaöğretim kademesinde özel eğitim programları uygulanan özel eğitim okullarından mezun olan öğrencilerimizin, mezuniyet belgesine dayalı, sınavsız olarak kabul edilebileceği ön lisans programlarının oluşturulması da yerinde olacaktır.

Komisyon çalışmalarımızın sonunda vekili olduğum ilimiz Trabzon'da gerçekleştirdiğimiz çalıştayımızın, raporumuzun son hâlini almasında çok önemli bir rolü olduğunu da eklemekten geçemeyeceğim. Yine Komisyon çalışmaları esnasında gerçekleşen Sağlık Bakanlığımız bünyesinde Otizm, Zihinsel Özel Gereksinimler ve Nadir Hastalıklar Dairesi Başkanlığının kurulması bunun en somut örneği. 2020 yılı Ocak ayı itibarıyla kurulan Başkanlığımızca, aradan geçen bu bir yılda, pandemi döneminde olmamıza rağmen, Komisyonumuzun raporunda yer alan sağlık alanındaki önerilerin tek tek ele alınarak; yerli ve yabancı akademisyenlerle ve UNICEF, Dünya Sağlık Örgütü, Dünya Bankası gibi kurumlarla iş birliği yapılarak ulusal veri tabanı, farkındalık, tarama programları, erken müdahale, dış tedavileri, yataklı servis ihtiyaçları, yetiştirilme geçiş ve yetiştirilme verilecek hizmetler, bireysel hizmet danışmanlığı ve çok disiplinli aile destek merkezleri, aile eğitimleri, personel donanımı, ilaçsız müdahaleler gibi konularda projeler başlatıldığını da memnuniyetle ifade etmiş olayım.

Sayın milletvekilleri, Komisyon raporumuz, ailelerimizin ve evlatlarının hayatlarını kolaylaştırma, ebeveynlerin "Biz öldüğümüzde bize bağımlı yaşayan çocuklarımızın geleceği ne olacak?" şeklindeki endişelerinin sadece onların değil devletimizin de sorunu olduğunu hissettirmek ve yeni bir başlangıç yapmamızı sağlamak için büyük ve çok önemli bir adımdır. Nitekim Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızın yatılı bakımevleri konusunda önemli çalışma ve uygulamaları olduğunu bizzat yerinde gözlemledik. Bununla birlikte bakımevlerinin ve ağır düzeyde engelli bireylere hizmet verecek merkezlerin sayılarının artırılması gerektiği, geride kalan engelli bireyin kendi evinde kalabilmesini sağlayacak mekanizmaların kurulması ve ailelerin kaygılarının giderilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

İhtiyaçlarımızın farklılığına tanıklık ederek merhamet ve şefkat arasındaki ince çizgiye dikkat edeceğimiz güzel, umutlu ve aydınlık yarınlara ulaşmak dileğiyle, başta tüm bu çalışmalarımıza olanak sağlayan Cumhurbaşkanımız ve liderimiz Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a, Meclis Başkanımız Sayın Mustafa Şentop'a, Komisyon Başkanımız Sayın Kemal Çelik'e, Komisyon üyelerimiz ve bunu siyasetüstü tutarak güzel bir çalışma yapmamızı sağlayan kıymetli milletvekillerimize; Komisyonumuza katkıda bulunan bakanlarımıza, bakan yardımcılarımıza, genel müdürlerimize, bürokratlarımıza, STK'lerimize, üniversitelerimize, ailelerimize ve Komisyonunda görevli uzmanlarımıza huzurlarınızda teşekkür ediyorum.

Son olarak sizlerin de hoşgörüsüne sığınarak bizi ekranları karşısında heyecan ve mutlulukla izlediğini bildiğim kıymetlilerimizden olan Hakan, Arda, Hasan, Mehmet, Didar, Ayşenaz, Melisa, Furkan, Ahmet, Kayra, Taha, Pınar, Ögüt, Sühan, Ömer, Beyza, Yusuf, Mehmetcan, Tarık, Mert, Tayfur, Mustafa, Sedat, Haktan, Erman, Köksal, Cihan, Alihan, Gökhan, Burak, Gülcan, Seval, Denizcan, Burhan, Kürşat, Emre, Mert'e Cumhurbaşkanımızın gönül selamını iletmek ve çok sevildiklerini buradan hem kendilerine hem de kıymetli annelerine ve babalarına iletmek de istedim. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Teşekkür ediyorum.

Tüm bu çalışmalar sonucunda sunulan raporumuzun sonucunun aksayan tüm yönleri gideren ve ailelere umut verecek bir yasayla taçlanması dileğiyle Gazi Meclisimizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına ikinci söz, Sayın Kemal Çelik'in.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Sayın Çelik, süreniz on dakikadır.

AK PARTİ GRUBU ADINA KEMAL ÇELİK (Antalya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Down Sendromu, Otizm ve Diğer Gelişim Bozukluklarının Yaygınlığının Tespiti ile İlgili Bireylerin ve Ailelerinin Sorunlarının Çözümü İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu'yla ilgili AK PARTİ Grubumuz adına söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle Gazi Meclisimizi saygıyla selamlıyorum.

Bilindiği üzere Araştırma Komisyonumuz 2018 yılında kurulmuş ve göreve başlamıştır. Burada raporumuzu tam bir uyum ve mutabakat içerisinde tamamladık, hiçbir muhalefet şerhi olmadan ittifakla bir rapor hazırladık. Ben bu bakımdan arkadaşlarımıza özellikle teşekkür etmek istiyorum, hatta tek tek teşekkür etmek istiyorum. Sayın Aylin Cesur'a çok teşekkür etmek istiyorum. Sayın Sefer Aycan Hocam'a çok teşekkür etmek istiyorum katkılarından dolayı. Sayın Necdet İpekyüz'e gerçekten çok teşekkür etmek istiyorum, çok güzel katkıları oldu. Sayın Metin İlhan'a çok teşekkür ediyorum. Sayın Çetin Arık'a çok teşekkür ediyorum. Sayın Hüseyin Avni Aksoy'a çok teşekkür ediyorum. Sayın Radiye Sezer Katircioğlu'na çok teşekkür ediyorum. Sayın Bahar Ayzazoğlu'na çok teşekkür ediyorum. Sayın Hülya Nergis'e çok teşekkür ediyorum. Sayın Mehmet Ali Cevheri'ye çok teşekkür ediyorum ve Sayın Vildan Yılmaz Gürel'e çok teşekkür ediyorum. Gerçekten teşekkürü ve alkışı arkadaşlarımız hak ettiler. (Alkışlar)

Değerli milletvekilleri, Birleşmiş Milletler verilerine göre dünya nüfusunun yaklaşık yüzde 15'ini engelli bireyler teşkil etmektedir, ülkemizde ise bu oran yaklaşık yüzde 13 civarındadır. Engelli bireylerin önemli bir kısmını da maalesef - Komisyonumuzun çalışmasında yer alan- Down sendromu, otizm spektrum bozukluğu, dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğu, özgül öğrenme bozukluğu, kişisel gelişim sorunları ve serebral palsili olan bireyler oluşturmaktadır. Arkadaşlarımız, özellikle Sefer Aycan Hocam, Down sendromu, otizm konusunu çok güzel açıkladı; onun için ben o konuya çok girmek istemiyorum hem de vakitten kazanmak için. Komisyonumuzun çalışmaları sonucunda tespit ettiğimiz kadarıyla diğer konularda kısaca bilgi vermek istiyorum.

Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu konusu ise erken çocukluk döneminde başlayan ve temel belirtileri yaşam boyu devam edebilen gelişimsel bir nöropsikiyatrik bozukluk şeklinde tanımlanmaktadır. Dünya genelindeki ve ülkemizdeki oranı yüzde 5 ile yüzde 7 arasındadır.

Özgül öğrenme bozukluğu ise bireylerin okuma, yazma, dinleme, anlama, kendini ifade etme ya da matematik alanında yaşlıtlarına ve zekâlarına göre belirlenenin önemli ölçüde altında olmasıdır. Özgül öğrenme bozukluğunun yaygını ise dünyada ve

ülkemizde yüzde 3 ile yüzde 9 arasındadır.

Bilişsel gelişim sorunları yani zihinsel yetersizlik ise bilişsel yetenek ve uyumsal becerileri ciddi kısıtlılıkla karakterize olan bir bozukluktur. Bilişsel gelişim sorunlarının görülme sıklığı ise yüzde 2 ile 3 civarındadır.

Önemli bir konu da beyin felci olarak bilinen serebral palsi. Anne karnında veya yaşamın erken döneminde gelişimini tamamlamamış beyinde kalıcı fakat ilerleyici olmayan hasar görülmesi sonucu ortaya çıkan, postür gelişimini etkileyen ve aktivite kısıtlılıklarına sebep olan nörovasküler bir bozukluk olup görülme oranı dünyada binde 2,1'dir, Türkiye'de de aşağı yukarı aynıdır.

Değerli arkadaşlarım, Meclis Araştırması Komisyonumuz şöyle bir çalışma gerçekleştirdi: Tüm Bakanlıkların yetkililerini bizzat genel müdürlük düzeyinde davet ettik, dinledik; bu arada akademisyenleri davet ettik, dinledik; STK temsilcilerini davet ettik; özel gereksinimli bireyleri davet ettik, ailelerini davet ettik ve dinledik. Gerçekten katkılarından dolayı her birine ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Ayrıca, Komisyon çalışmaları devam ederken belli bir noktaya geldikten sonra bazı Bakanlarımızı bizzat ziyaret ederek sorunları yerinde aktardık; örneğin, Millî Eğitim Bakanımızı ziyaret ettik, Sayın Sağlık Bakanımızı ziyaret ettik, Çalışma Bakanımızı ziyaret ettik, Gençlik ve Spor Bakanımızı ziyaret ettik. Ayrıca ilgisinden dolayı YÖK Başkanımızı da bizzat ziyaret ederek sorunları, çözüm önerilerimizi aktardık ve bundan da çok fayda gördük.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bravo.

KEMAL ÇELİK (Devamla) – Örneğin, Millî Eğitim Bakanımız kolaylaştırıcı kişi uygulamamızı, önerimizi hemen hayata geçirdi; Sağlık Bakanımız da Otizm Dairesi Başkanlığını kurmuş oldu. Bunu, bizim Komisyonumuzun bir çıktısı olarak görebiliriz. Ayrıca, YÖK Başkanımız da üniversitelere girişle ilgili ve akademik kariyerle ilgili belli adımlar atacağını bize ifade etti.

Ayrıca tabii, çok önemli bir konu var, farkındalık konusu yani bizler hepimiz başımıza gelmediği sürece bu olayın farkında değiliz, farkındalık çok önemli. Bu bakımdan ülkemizin belli bölgelerinde farkındalık ziyaretlerini yapalım dedik. Arkadaşlarımızla oturduk, nereleri ziyaret edebiliriz diye konuştuk, ilk önce Sayın Metin İlhan'ın memleketinden, Kırşehir'den başlayalım dedik. Kırşehir'de Sayın Valimizi, Belediye Başkanımızı, tüm ilçelerin belediye başkanlarımızı, kaymakamlarımızı, STK temsilcilerini davet ettik yani ticaret odasını, sanayi odasını, hepsini davet ettik. Tüm illerde böyle yaptık, ilk önce Kırşehir'le başladık. Bunun çok verimli olduğunu gördük, farkındalık olayının gerçekten çok önemli ve faydalı olduğunu ve bu ziyaretlerimizin de faydalı olduğunu görmüş olduk. Daha sonra Konya'ya gittik, aynı çalışmamızı orada da yaptık, ayrıca orada bu tür kuruluşları da ziyaret ettik. Kocaeli'ye gittik. İstanbul'a gittik. Aksaray'da bir problem vardı, oraya Komisyonumuz olarak uzmanlarımızla beraber intikal ettik ve sorunun çözümüne gerçekten çok katkımız oldu; örneğin, okul müdürü değiştirildi çünkü biliyorsunuz, idareciler konusu burada çok önemliydi, gerçekten de çok iyi bir atama yapıldı, oradaki sorun da kolayca çözülmüş oldu. Ayrıca, Aksaray'dan sonra Kayseri'de bir çalışmamız oldu, orada yerel yönetimlere çok görev düştüğünü özellikle ifade ettik. Yine, Trabzon iline de son gezimizi yapmış olduk. Bunların da çok faydalı olduğunu gördük.

Değerli arkadaşlarım, çocukların gelişiminde erken tanı bir kere çok önemli. Bu bakımından, size bir örnek veriyorum: Bilim Adamı, Profesör James Heckman'ın Nobel Ekonomi Ödülü'nü almasını sağlayan bir çalışması var, diyor ki: "Erken çocukluk döneminde yani ilk 3 yaşta bir çocuğa 1 birim harcama, yatırım yaparsanız topluma 8 birim geri dönüş gerçekleşiyor." Onun için, ilk 3 yaş çok önemli, bunu da özellikle ifade etmek istiyorum.

İşte, bu çerçevede bazı önerilerimize de geçmek istiyorum. Ulusal veri tabanının oluşturulması, veri ve bilgi paylaşımı, hizmet sağlanan gruplara ilişkin ortak politika geliştirilmesi konusunun çok önemli olduğunu ve Cumhurbaşkanlığının da bünyesinde bir ortak komisyonun oluşturulması gerektiğini ifade ediyoruz. Haritalandırma sistemi ile ulusal veri tabanı oluşturulmasının ve belirlenecek kriterler çerçevesinde tüm kurumların kullanımına açılmasının hizmetlerin etkinliğini ve verimliliğini sağlayacağı inancındayız.

Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde de şöyle bir önerimiz var: Engellilere ilişkin daimî bir ihtisas komisyonunun kurulması gerektiğini ifade ediyoruz, inşallah bu yönde de bir çalışma yapacağız.

Otizm Eylem Planı 2016'da hayata geçirildi, çok önemli bir kısmı yapıldı ama yapılmayanlarda var ama benzer şekilde özel gereksinimli bireylere yönelik ulusal eylem planını yapmamız gerektiğine inanıyorum.

Yine, bu hastalıklarla ilgili toplumda şöyle bir hassasiyet var: Gıda güvenliği, tarım ilaçları, çevresel kirlilik, aşı ve ilaçlar gibi etkenlerin gelişimsel bozukluklar üzerinde bir etkisi olup olmadığının Bakanlıklarımızca ciddi şekilde araştırılması gerektiğine inanıyoruz.

Bireysel hizmet danışmanlığının kurulması gerektiğine inanıyoruz.

Sağlık kurulu raporlarının artık daha kısa sürede çıkarılmasıyla ilgili de önerimiz var ve bu konuda da bir düzenlememiz inşallah olacak.

Sayın milletvekilleri, özellikle pandemi döneminde de bazı uygulamalar yapılmıştır, onlardan da kısaca bahsetmek istiyorum. Kısıtlamaların hemen ardından özel gereksinimli bireylere ve ailelerine ilişkin sokağa çıkma kısıtlamalarının istisnaları, ekonomik destekler ve uzaktan eğitim uygulamaları gibi farklı alanlarda kolaylıklar sağlanmıştır. Kamuda ve özel sektörde otizmlili ve bakıma muhtaç çocuğu olan ebeveynlerden en az bir tanesinin izinli sayılması sağlanmıştır. Sokağa çıkma kısıtlamasında özel gereksinimli çocuklar için refakatçi uygulamasına geçilmiştir. Özel gereksinimli öğrenciler için Millî Eğitim Bakanlığı EBA uzaktan eğitim sistemine geçilmiştir yani bu konuda da önemli çalışmalar yapılmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

KEMAL ÇELİK (Devamla) – Aslında önerilerimiz çok ama hepinizden arzumuz şudur: Çok güzel yani muhalefet şerhi olmadan bir rapor hazırlandı. Bu raporu...

Sayın Başkanım, müsaade ederseniz?

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Çelik.

KEMAL ÇELİK (Devamla) – Ben hemen açıklayabilirim, söylemem gerekiyor.

BAŞKAN – Siz söyleyin, kayıtlara giriyor.

KEMAL ÇELİK (Devamla) – Peki, peki.

Şimdi, biz, bu Komisyonumuzu "gönül komisyonu" olarak adlandırdık. İnşallah, biz, bundan sonra bu Komisyonumuz devam ediyor gibi fiilen çalışmamıza devam edeceğiz. Meclisimizde de bazı yasal düzenlemeleri yapmamız gerekiyor çünkü bu konu gerçekten çok önemli. Bu bakımdan da inşallah tüm partilerden bu Komisyonumuzun rehberliğinde bazı adımlar atmamız gerektiğine inanıyorum ve yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Down Sendromu, Otizm ve Diğer Gelişim Bozukluklarının Yaygınlığının Tespiti ile İlgili Bireylerin ve Ailelerinin Sorunlarının Çözümü İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulmuş Bulunan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu üzerindeki genel görüşme tamamlanmıştır.

Birleşime on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati:18.58

ÜÇÜNCÜ OTURUM
Açılma Saati: 19.13
BAŞKAN: Başkan Vekili Süreyya Sadi BİLGİÇ
KÂTİP ÜYELER: Sibel ÖZDEMİR (İstanbul), Mustafa AÇIKGÖZ (Nevşehir)
-----0-----

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 50’nci Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.
2’nci sırada yer alan, ALS, SMA, DMD, MS hastalıklarında ve kesin tedavisi bilinmeyen diğer hastalıklarda uygulanan tedavi ve bakım yöntemleri ile bu hastalıklara sahip kişiler ve yakınlarının yaşadıkları sorunların ve çözümlerinin belirlenmesi amacıyla kurulmuş bulunan (10/184, 185, 281, 403, 585, 604, 734, 914, 915, 917, 920, 921) esas numaralı Meclis Araştırması Komisyonunun 199 sıra sayılı Raporu üzerindeki genel görüşmeye başlıyoruz.

2.- Kütahya Milletvekili Ali Fazıl Kasap ve 28 Milletvekilinin, Kütahya Milletvekili Ali Fazıl Kasap ve 24 Milletvekilinin, Kayseri Milletvekili Çetin Arık ve 32 Milletvekilinin, Denizli Milletvekili Yasin Öztürk ve 20 Milletvekilinin, Gaziantep Milletvekili Ali Muhittin Taşdoğan ve 19 Milletvekilinin, Kahramanmaraş Milletvekili Sefer Aycan ve 19 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıku ve 21 Milletvekilinin, MHP Grubu Adına Grup Başkanvekili Manisa Milletvekili Erkan Akçay’ın, Ankara Milletvekili Arife Polat Düzgün ve 23 Milletvekilinin, Samsun Milletvekili Ahmet Demircan ve 34 Milletvekilinin, Diyarbakır Milletvekili Semra Güzel ve 19 Milletvekilinin, Denizli Milletvekili Yasin Öztürk ve 20 Milletvekilinin; ALS, SMA, DMD, MS Hastalıklarında ve Kesin Tedavisi Bilinmeyen Diğer Hastalıklarda Uygulanan Tedavi ve Bakım Yöntemleri ile Bu Hastalıklara Sahip Kişiler ve Yakınlarının Yaşadıkları Sorunların ve Çözümlerinin Belirlenmesi Amacıyla Bir Meclis Araştırması Açılmasına İlişkin Önergeleri (10/184, 185, 281, 403, 585, 604, 734, 914, 915, 917, 920, 921) ve Meclis Araştırması Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 199) (x) (xx)

BAŞKAN – Komisyon? Yerinde.

İç Tüzük’ün 103 ve 104’üncü maddelerine göre, Meclis Araştırması Komisyonunun Raporu üzerindeki genel görüşmede ilk söz hakkı önerge sahiplerine aittir. Daha sonra, İç Tüzük’ün 72’nci maddesine göre siyasi parti gruplarına ve şahısları adına 2 üyeye söz verilecektir.

Alınan karar gereğince, siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmaların süreleri en fazla 2 kişi tarafından kullanılabilir. Ayrıca, istemi hâlinde Komisyona da söz verilecek; bu suretle, Meclis Araştırması Komisyonu Raporu üzerindeki genel görüşme tamamlanmış olacaktır.

Konuşma süreleri, Komisyon ve siyasi parti grupları için yirmişer dakika, önerge sahipleri ve şahıslar için onar dakikadır.

Komisyon Raporu 199 sıra sayısı ile bastırılıp dağıtılmıştır.

Raporun üzerinde söz alan sayın milletvekillerinin isimlerini okuyorum: İYİ PARTİ Grubu adına Sayın Abdul Ahat Andican, İstanbul Milletvekili; Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Ali Muhittin Taşdoğan, Gaziantep Milletvekili; Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Sayın Semra Güzel, Diyarbakır Milletvekili; Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Mustafa Adıgüzel, Ordu Milletvekili, Sayın Gamze Taşcier, Ankara Milletvekili; Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Sayın Ahmet Demircan, Samsun Milletvekili.

İlk söz, İYİ PARTİ Grubu adına Sayın Abdul Ahat Andican’ın.

Buyurun Sayın Andican. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA ABDUL AHAT ANDICAN (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; nadir hastalıklar 21’inci yüzyıla birlikte giderek sadece bir sağlık sorunu olmaktan çıkıp sosyal ve ekonomik manada da bir sorun hâline gelmiş bir hastalık grubu ve günümüzde yaklaşık 8 bin farklı nadir hastalık var. Bunların içerisinde Türk kamuoyu tarafından da bilinen SMA, DMD, MS, ALS gibi bir anlamda kodlanmış çeşitli hastalıklar var ve ülkelere göre farklılık göstermekle beraber 2 binde 1 görüldüğü zaman bir hastalık -2 binde 1’in altında görüldüğü zaman- nadir hastalık adı veriliyor.

Ülkemizde kesin rakamlar bilinmiyor ama söylediğim gibi sayı çok olduğu için, hastalık cinsi çok olduğu için yaklaşık 6-7 milyon civarında insanın bu hastalıklardan etkilendiği düşünülmekte. Akraba evlilikleri ciddi bir sorun ve mesela Avrupa’da ve Amerika’da akraba evliliği yüzde 1’in altında ama TÜİK raporlarına göre Türkiye’de 2017 yılı itibarıyla yüzde 23,2 akraba evliliği var. E, bunun doğal sonucu olarak da mesela Avrupa’da, söz gelimi Yunanistan’da 11 bin doğumda 1 SMA hastası görülürken Türkiye’de 6 bin doğumda 1 SMA hastası görülüyor. Bu olayı genetik geçişleri olan diğer hastalıklar açısından da düşündüğünüz zaman ciddi bir rakam ortaya çıkabilir.

Nadir hastalıkların çoğu -hemen hemen yarısı diyebiliriz, yüzde 50’si- çocukluk çağında görülüyor. İlk 1 yaş içerisinde bebek ölümünün yüzde 35’i nadir hastalıktan oluyor ve yine çocukların yüzde 30’u 5 yaşını görmeden hayatlarını kaybediyorlar.

Geçen aylarda, hatırlayacaksınız, Amerika Birleşik Devletleri’nde tedavi olarak kullanılan ve yeni bulunmuş bir ilaç, 2 milyon 150 bin dolar civarında bir ilaç. Ve bunun için de “2 yaşına kadar yapılması lazım.” diye bazı SMA hastalarının aileleri yardım kampanyaları başlatmışlardı. Bu da Türkiye’de gündem oluşmasını sağladı; SMA ve DMD yani duchenne musküler distrofi gibi hastalıklar, bu nedenle, kamuoyu açısından biraz bilinir hâle geldiler. Genellikle 20-40 yaşlarında görülen ve kadınlarda daha sık görülen “multipl skleroz” dediğimiz MS hastalığı ve erkeklerde daha sık görülen ama 55-60 yaşlarından itibaren görülmeye başlanan ALS yani amiyotrofik lateral skleroz da bu nadir hastalıklara örnek olarak verilebilir. 2018 yılında hayatını kaybeden meşhur fizikçi ve evrenbilimci Stephen Hawking, daha geçen yıl itibarıyla hayatını kaybeden Suna Kıraç amiyotrofik lateral skleroz yani ALS hastasıydı.

Burada, sırası gelmişken, Suna Kıraç Hanım’ı hürmetle ve rahmetle yâd ediyorum, çünkü Koç Üniversitesi bünyesinde bu hastalıkla ilgili, yani ALS’yle ilgili bir enstitü kurulmasına önyak oldu.

Bu hastalık grubunda ölüm oranı çok yüksek ve bunun nedeni, hastalıkların yüzde 95’inde gerçek anlamda bir tedavinin bulunamamış olmasıdır.

Nadir hastalıklar sadece hastayı ilgilendirmiyor. Ne yazık ki fiziksel ve zihinsel yetersizlikleri nedeniyle evde sürekli bir bakıma ihtiyaç duyuyor, bu da aileden birisini ya da birkaç kişiyi neredeyse sürekli bir şekilde bu hastayla ilgilenmek zorunda bırakıyor; tam gün şeklinde ilgilenilmesi zorunluluğu ortaya çıkıyor. Tabii, diğer kardeşler bundan etkileniyor; aile, öğretmen, çevre ve engelli olarak çalışma imkânını bulmuşlarsa iş çevresi de bu açıdan etkileniyor.

Nadir hastalıklar konusundaki temel sorunlar; tanı konulmasında zorluklar ve geç tanı konulması -başlangıçta bunu söylemeliyiz- bu hastalıklara özgü sağlık kurumlarının çok az oluşu, bu hastalıklarla ilgili deneyime ve bilgiye sahip yeterli sağlık elemanlarının bulunmaması. Sayısı 8 bine ulaşan farklı hastalıkların her birine ait hasta sayısı çok azaldığı için klinik çalışmaların

(x) 199 S. Sayılı Basmayazı tutanağa eklidir.

(xx) (10/184, 185, 281, 403, 585, 604, 734, 914, 915, 917, 920, 921) esas numaralı Meclis Araştırması Önergelerinin ön görüşmeleri 5/2/2019 tarihli 48’inci Birleşimde yapılmıştır.

yapılmasında zorluklar var. Toplumsal açıdan bilinirlik çok az ve yine biraz önce söylediğim gibi, her hastalık başına düşen hasta sayısı çok azaldığı için bu durumda ilaç şirketleri bu alanda yatırım yapmaktan hoşlanmıyorlar, yapmak istemiyorlar, devlet tarafından veya sponsor desteği olmadıkça da bu alana yatırım yapmak istemiyorlar. Zorluklara rağmen bir ilaç üretildiği zaman da maliyeti ve satış fiyatı çok yüksek oluyor.

Dünyada bu nadir hastalıkların tanısı için de geçen süre ortalaması bayağı uzun. Bazı hastalıklarda doğumdan hemen sonra tanı konulabiliyor ama bazı hastalıklarda tanının konulması neredeyse dört yıl, beş yıl zaman alıyor ve bunların da bir anlamda yüzde 30-40 kadarında yanlış tanı konuluyor, hasta uzun yıllar yanlış tanıyla tedavi olmak zorunda kalıyor. Bu nedenle de nadir hastalıklarda kullanılan ilaçlara dünya genelinde "yetim ilaç" deniliyor, yani hevesle üretilmeyen ve para yatırımı yapmayan ilaç anlamına geliyor. Bunun nedeni de ister nadir hastalık için olsun ister başka bir hastalık için olsun -kronik bir hastalık için mesela- bir ilacın üretimi çok ciddi bir zaman alıyor, yıllarca uğraşması gerekiyor firmanın ve çok ciddi yatırım yapması gerekiyor; çok zorlu ve pahalı bir süreç. İlaç şirketleri de bu hasta sayısı az olduğu için her hastalık başına düşen, bu olaya yatırım yapmak istemiyorlar ve darboğazı aşabilmek için birçok ülke, bu konuda teşvikler sunmak suretiyle, bu alana ilaç şirketlerinin yatırım yapmasını cazip hâle getirmeye çalışıyorlar.

Şimdi, böyle bir sürecin başlaması ilginç bir gelişmeye neden oldu. 2018 yılı itibarıyla dünya yetim ilaç pazarı 130 milyon dolar civarındaydı. Yapılan projeksiyonlara göre yani 2024 yılına doğru gidildiğinde yetim ilaç satışlarının yaklaşık 242 milyar dolar civarında bir rakama ulaşacağı düşünülüyor. Bunun da büyük nedeni, bulunan ilaçların ciddi paralarla, ciddi fiyatlarla satılıyor olması.

Bütün bu çabalara rağmen 8 bin hastalığın ancak 300 kadarında ilaç geliştirebilmek mümkün olmuştur. Yani bir diğer deyişle, nadir hastalıkların, 8 bin çeşit nadir hastalığın ancak yüzde 4'ünde ilaç bulunabilmiştir ve bu ilaçlardan -maalesef- yüzde 100 etkili olan ilaç neredeyse yok gibidir. Hasta bu ilaçları kullandığı zaman hastalığından kurtulamamakta ama yaşam kalitesi biraz daha artmaktadır, daha iyi bir hayat sürme imkânı bulmaktadır fakat bunun ciddi sorunu şudur: Hayat boyu kullanılacak olan bu ilaçlar -hasta hayatını sürdürdüğü sürece- varlıklı bir ailenin bile kaldıracabileceği miktarın çok ötesindedir sayın milletvekilleri. Bu nedenle devlet desteğine ihtiyacı göstermektedir ki bizi en çok ilgilendiren -yani devlet açısından söylüyorum, yürütme açısından söylüyorum- alan da budur. Örnekleme için söylüyorum: SMA hastalarında kullanılan "Spinraza" isimli bir ilacın bir kutusunun fiyatı 62.339 eurodur ve bunu, hasta hayatta olduğu sürece kullanmaya devam edecek. Yine "duchenne musküler distrofi" dediğimiz DMD hastalığında kullanılan "Translarna" isimli bir ilacın da -içerisinde sadece 30 şaşe var- bir kutusu 5 bin eurodur. Şimdi, bu ilaçların devamlı kullanılacağını düşünürsek olayın ekonomik ağırlığı kolayca anlaşılabilecektir. Dolayısıyla bu hastaların tedavisi kaçınılmaz bir biçimde devletle ilişkili olmak zorundadır, devletle ilişkili olmak zorundadır.

1990'lı yıllardan itibaren özellikle Avrupa'daki gelişmiş ülkeler bu meselenin getirdiği sosyal boyutu, daha doğrusu getireceği sosyal boyutu ve devlete yükleyeceği ekonomik boyutu fark ettikleri için, bunlara belli bir standardizasyon ve belli bir uluslararası konumlanma, bu hastalıklara yönelik bir konumlanma gerçekleştirmeye başladılar ve bu dönemde çoğu her bir hastalığa göre şekillenen ulusal takip merkezleri için belli standartlar oluşturdular, kalite standartlarını belirlediler ve bunların "EUROPLAN" adı verilen bir sistem içerisinde, maddi destek vererek gelişmesini sağladılar.

Bu merkezlerin temel özelliği, en önemli özelliği -ki Türkiye açısından bu da çok önemlidir geleceğe yönelik- hasta odaklı, multidisipliner bir yapıda olmaları ve ileri derecede uzmanlık ve teknoloji isteyen bilgileri kullanacak niteliklere sahip olmalarıdır. Bu kriterlere göre, buralarda belli bir konuda uzmanlaşmış doktorlar, hemşireler, laboratuvar uzmanları, araştırmacılar, genetik danışmanları, sosyal hizmet uzmanları ve hasta danışmanları bulunmak zorundadır. Hastaların tanı, tedavi, rehabilitasyon ve palyatif ihtiyaçlarıyla ilgili uzmanları bir araya getiren ya da bu koordinasyonu sağlayan bu merkezler, aynı zamanda, tedavi kılavuzları oluşturmak, hasta örgütleriyle iş birliği içinde olmak, bütün disiplinlerden sağlık çalışanlarına eğitim sağlamak, hem hastalara hem de sağlık çalışanlarına güvenilir bilgi sağlamak, hastalığın doğasının anlaşılmasını sağlayacak tanı ve tedaviyi geliştirecek araştırma ve inovasyona katkıda bulunmak gibi faaliyetler gerçekleştirmek durumundadırlar. Nitekim, yirmi yıl kadar süren bu çalışmanın sonrasında AB genelinde bulunan 2.500 civarında merkez, sanal ağlarla birleştirilmiş ve Avrupa referans ağları oluşturulmuştur. Bunu ayrıntılı olarak anlatmamam nedeni şudur değerli milletvekilleri: Türkiye -önünde bir örnek var- bu örneği almak, uygulamak zorunda; aksi takdirde, gelecekte içinden çıkamayacağı, yükünü kaldıramayacağı bir sağlık sorunuyla ve sosyal sorunla karşı karşıya kalacaktır, bu nedenle ayrıntılandırdım.

Türkiye'ye gelince... Kısaca, Türkiye'de durumun ne olduğuna bir bakalım. Ne yazık ki sağlığın birçok alanında olduğu gibi bu alanda da belirlenmiş bir ulusal strateji yoktur. Hastanelerin bir koridorunu veya küçük bir bölümünü ayırarak bir tabela asmak suretiyle oluşturulan sayıları sınırlı nörodejeneratif kas hastalıkları bölümleriyle bir anlamda -tabirimi mazur görün- yasak savma politikası benimsenmiş durumdadır. Kuşkusuz böylesi bir yapılanma anlayışı, doğal olarak nadir hastalık konusunda uzmanlaşmayan sağlık personeli anlamına gelmektedir dolayısıyla tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerinde ciddi bir yetersizlik söz konusu olmaktadır. Bugün, ülkemizde 50 civarında ruhsatlandırılmış yetim ilaç vardır. Ruhsatlı olmayan ilaçlarda ise talebin önce bilimsel komisyonlarda onaylanarak yurt dışı ilaç listesine alınması, daha sonra da Türk Eczacıları Birliği veya Sosyal Güvenlik Kurumu aracılığıyla ithal edilmesi şeklinde uzun bir bürokratik süreç söz konusu olmaktadır.

Sonuç olarak, nadir hastalıklar konusu, ülkemizde, bugün devletin hangi hastalıklara, hangi ilaçlara ve ne kadar ödeyeceği -bakın, hangi hastalıklara, hangi ilaçlara ve ne kadar ödeme yapacağı- üçgeni içerisinde sıkışmış durumdadır. Ama biraz önce söyledim, nadir hastalıklar konusu, bilinçlenme arttıkça, tüm dünyayla ülkenin entegrasyonu sağlandıkça, ailelerin tedavi arayışını başlatmasıyla, ülkemizin önünde, önümüzdeki yıllarda ciddi bir sağlık sorunu olarak karşımıza çıkacaktır. Dolayısıyla bu konuda yapılması gereken şeyleri satır başları olarak sıralamak istiyorum, mikro düzeyde değil ama makro bir bakış açısıyla sıralamak istiyorum.

Öncelikle, ulusal bir sağlık stratejisi belirlemek zorundayız değerli arkadaşlar. Epidemiyolojik olarak verilerin toplanması, hastalıklarla ilgili bilgi paylaşımı için, konunun paydaşlarını içeren, kapsayan Türkiye referans ağı ve ulusal kayıt sistemi oluşturma mecburiyeti vardır ve bu sistemlerin uluslararası sistemlerle entegre hâle gelmesi, bilgi ve deneyim alışverişi yapılması lazımdır. Türk toplumunda görülme sıklığı daha yüksek olan nadir hastalıkları önceleyecek şekilde, uluslararası standartlarda multidisipliner referans tanı ve tedavi merkezleri kurulmalıdır. Bu merkezler hasta tanı ve tedavisinin yanında, nadir hastalıklar alanında çalışacak uzmanların ve yardımcı sağlık elemanlarının eğitilmesi konusunda da faaliyet göstermelidir.

Bu hastalıkların yüzde 80'inin genetik olduğu noktasından hareketle, taşıyıcı gen sahiplerinin evlenmeden veya çocuk sahibi olmadan önce ortaya konulmasını sağlayacak "antenatal" tanı merkezleri oluşturulmalıdır; bu, Türkiye için çok önemlidir. Genetik tanının maliyeti 10 eurodur arkadaşlar, 10 euro. Taşıyıcı ailelerin Preimplantasyon Genetik Test (PGT) sonrası tüp bebek yöntemiyle çocuk sahibi olmalarını sağlarsanız, bu şekilde hastalıklı -SMA- bir çocuk dünyaya gelmeyeceği için, ailelerin sağlıklı bir çocuğa sahip olmalarına imkân verilmiş olacağı için yük büyük ölçüde azalacaktır. Onun için "antenatal" genetik tarama merkezleri ve tanı merkezleri çok büyük önem taşımaktadır.

Bu hastaların evde bakımı için solunum cihazından havalı yatağa, akülü arabadan aspirasyon cihazına çok sayıda yardımcı araç kullanılmaktadır. Devlet bunların bir kısmını ödemekte, bazı cihazları ve sarf malzemelerini ise ödememektedir. Bu

konunun gözden geçirilerek her hastalığa özgü araçların sağlanması -farklılıklarına göre sağlanması- ve devletin katkı oranlarının artırılması gerekmektedir. Bu, kaçınılmaz bir şekilde devletin geleceği noktadır, kimin iktidarda olduğundan bağımsız olarak, hangi sağlık politikasını uyguladığından bağımsız olarak.

Yetim ilaçlar konusunda bir mevzuat düzenlemesi yapılmalıdır, henüz bir düzenleme yok. İlaçların karşılanması konusunda bürokratik işlemler hızla sonuç alacak şekilde düzenlenmelidir.

Şimdi, burada huzurunuzda bir şeyi daha gündeme getirmek istiyorum. Amerika'da -biliyorsunuz, biraz önce konuşmamda söylemiştim- FDA "Zolgensma" isimli bir ilaca onay verdi, SMA'lı hastalarda kullanılmak üzere. 2 yaş altında enjeksiyonla yapılan bir gen tedavisidir bu ve fiyatı 2 milyon 125 bin dolardır. Etki mekanizması, hücre içerisine girerek protein üretmek şeklindedir, çok basitçe söylüyorum. Bu ilacın başarılı olması hâlinde, gelecekte yüzde 80'i genetik olan nadir hastalıkların çoğu için benzer çalışmaların yapılacağını öngörmek kehanet olmayacaktır. Türkiye bu alanda bir şey yapmak zorunda. Bu alanda çalışma yapabilecek kurumlara destek olmak suretiyle, gelecekte çok büyüyeceği belli olan yetim ilaçlar pazarında uluslararası bir aktör olmanın yolunu aramalıdır. Çok iyi bir yatırım olacaktır, sonuç alınabilirse de ülkemizde hem kendi içerisindeki nadir hastalıklar sağlık sorununu çözmek açısından hem uluslararası planda katkı sağlamak açısından ve ekonomik girdi sağlamak açısından büyük önem taşımaktadır. Sadece Sağlık Bakanlığı bünyesinde olacak bir iş değil tabii ama iktidar bu konuyu gündeme almak zorundadır.

Son olarak, bu hastalıklarla mücadelede toplumun bütün katmanlarının, özellikle de eğitim öğretim camiasının bilinçlendirilmesi çok önemlidir. Nadir hastalıklara düçar olmuş insanlar, özellikle çocuklar, sanki uzaydan gelmiş gibi bir muameleyle karşı karşıya kalmaktadırlar, bu da tabii, bu hastaların yaşam kalitesini ve sosyal ilişkilerini büyük ölçüde zorlamaktadır. Devletin bu nedenle bir farkındalık çalışması yapması lazım. Devlet bunu tek başına yapamaz, yaparsa da resmî bir tanımlama olacağı için çok etkili olmayabilir ama STK'ler aracılığıyla yapmak durumundadır, yapabilir veya STK'lerle iş birliği hâlinde yapabilir bu alanda yapılanları. Fakat bu STK'lerin bilgili insanlar tarafından kurulmuş olduğunu denetlemesi lazım yani bu çalışmaları, gerçekten o hastalık için, hastalara yardım için kurulmuş STK'ler olduğunu, o bireylerden oluştuğunu denetlemesi lazım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ABDUL AHAT ANDİCAN (Devamla) – Son cümlemi söylüyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Mikrofonu açmıyorum.

Buyurun, devam edin Sayın Andıcan.

ABDUL AHAT ANDİCAN (Devamla) – Bu nedenle, bu amaca hizmet etmek üzere STK'leri denetlemeli ve uygun gördüğü STK'lerle de toplumu bilinçlendirme çalışmasını devlet-STK iş birliği içerisinde gerçekleştirmelidir.

Saygılar sunuyorum. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Ali Muhittin Taşdoğan, buyurun. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA ALİ MUHİTTİN TAŞDOĞAN (Gaziantep) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 199 sıra sayılı Meclis Araştırması Komisyonu Raporu üzerinde Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum. Değerli heyetinizi, ekranları başında bizleri takip eden yüce Türk milletini ve gözü, gönlü bugün yüce Meclisimizde olan nadir hastalıklardan muzdarip hastalarımızı ve ailelerini saygılarımla selamlıyorum.

Bugün dünyada tanımlanmış 6 binin üzerinde nadir hastalık olduğu bilinmektedir. Dünya nüfusunun yüzde 7'sinin bu hastalıklardan etkilendiği tahmin edilmektedir. Dünyada nadir hastalıklardan muzdarip 400 milyon kişi bulunduğu düşünülmektedir. Ülkemizde akraba evliliği oranının dünya ortalamasından daha fazla olması sebebiyle, toplumumuzda bu oranın daha da yüksek olduğu tahmin edilmektedir.

Nadir hastalıkların önemli bir kısmı otozomal resesif kalıtım göstermektedir, yani bir çekinik genimiz varsa, akrabalarımızdan birisi de aynı çekinik geni taşıyorsa, siz, çocuklarınızda ya da torunlarınızda bu hastalıkla karşılaşmak zorunda kalacaksınız demektir. Türkiye'de yaklaşık 5-6 milyon kişinin bu hastalıklardan etkilendiği tahmin ediliyor ve bu kişilerin yüzde 80'inin nadir hastalığının genetik kökenli olduğu varsayılmaktadır. Ayrıca, bu hastalıkların yüzde 50 ile 70'inden maalesef çocuklarımız etkilenmektedir.

Değerli milletvekilleri, ülkemizde Türkiye nadir hastalık millî politika çalışmaları 2014 yılında Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı'yla başlamış, 2019 yılında hız kazanmıştır. 2014 yılında Sağlık Bakanlığı Hasta Hakları ve Tıbbi Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı tarafından Nadir Görülen Hastalıklar Raporu hazırlanmıştır. 2015 yılında Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı, Sağlık Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü iş birliğiyle İkinci Türk Tıp Dünyası Kurultayı'nda Nadir Hastalıklar Çalışma Grubu kurulmuştur. 2016 yılında Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından Nadir Hastalıklar Çalıştayını düzenlenmiş, 2017 yılında Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı iş birliğiyle Uluslararası Nadir Hastalıklar Paneli ve Çalıştayını gerçekleştirmiştir. Bu panelde, ülkemizdeki mevcut durum ve Sağlık Bakanlığının nadir hastalıklar uygulamaları değerlendirilmiş, uluslararası gelişmeler ve iyi uygulama örnekleri bildirilmiştir. 80 klinisyen hekimin katılımıyla Nadir Hastalıklar Aksiyon Planı Çalıştayını kapalı oturum olarak gerçekleştirilmiş, bu çalıştayda 4 ana başlık altında millî hedefler ve eylem planı oluşturulmuştur.

Sayın milletvekilleri, 2019 yılına gelindiğinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasi partilerin birlikte karar altına aldıkları, Anayasa'nın 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince ALS, SMA, DMD, MS hastalıklarında ve kesin tedavisi bilinmeyen diğer nadir hastalıklarda uygulanan tedavi ve bakım yöntemleri ile bu hastalıklara sahip kişiler ve yakınlarının yaşadıkları sorunların ve çözümlerinin belirlenmesi amacıyla üzerinde konuştuğumuz raporu oluşturan Meclis Araştırması Komisyonu kurulmuştur. 22/5/2019-23/10/2019 tarihleri arasında yapılan 9 toplantıda, kamu kurum ve kuruluşları, bilim insanları, STK'ler, hasta ve hasta yakınları sunumlarını gerçekleştirmiştir. Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı ziyaret edilerek faaliyetleri hakkında bilgi alınmış, bu program sırasında hasta ve hasta yakınları evlerinde ziyaret edilmişlerdir. Meclis Araştırması Komisyonu çalışmaları devam ederken, Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesinde 6 Ocak 2020 tarihinde Otizm, Zihinsel Özel Gereksinimler ve Nadir Hastalıklar Daire Başkanlığı kurulmuştur. Yeni kurulan Daire Başkanlığının iş ve işlemlerine yönelik mevzuat çalışmalarının yürütülmesi ve nadir hastalıkların ülkemize özgü tanımlanmasının yapılması gerekmektedir.

Nadir hastalıklarda erken tanı ve tedaviye zamanında erişimin önemi, Komisyon çalışmalarında ilgili paydaşlar ile Komisyon üyeleri tarafından ve ayrıca Komisyona sunulan raporlarda sık sık vurgulanmıştır. Bu doğrultuda, 10 Ocak 2020 tarihinde, Resmî Gazete'de Genetik Hastalıklar Değerlendirme Merkezleri Yönetmeliği yayımlanmıştır.

Meclis Araştırması Komisyonu raporunun 4'üncü bölümünde, Komisyon toplantılarına katılan paydaşların ilettiği sorun ve talepler ile ilgili kurumlardan elde edilen bilgiler de değerlendirilerek öneriler hazırlanmıştır. Bu öneriler; sağlık hizmetlerine yönelik öneriler, sosyal güvenlik hizmetlerine yönelik öneriler, bakım ve sosyal destek hizmetlerine yönelik öneriler, eğitim ve öğretim hizmetlerine yönelik öneriler, çalışma hayatı boyunca yapılması gereken öneriler, toplumsal farkındalığı artırmaya yönelik

öneriler, sivil toplum kuruluşlarına yönelik öneriler, nadir hastalıklara yönelik öncelikli öneriler olarak belirlenmiş, Komisyon raporunda ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Bu konuyla ilgili izlenmesi ve yürütülmesi gereken politikanın Cumhurbaşkanlığına bağlı bir birim veya ofis tarafından yapılması önerimiz dikkate alınsa da, Sağlık Bakanlığı bünyesine bağlı olarak Otizm, Zihinsel Özel Gereksinimler ve Nadir Hastalıklar Daire Başkanlığı kurulmuş olup bu, önemli bir başlangıç ve kazanım olmuştur.

TÜSEB'in stratejik AR-GE ve iş birliği projeleri kapsamında 2022'ye kadar açtığı çağrılar kronik hastalıklar, kanser ve nadir hastalıklarla ilgili olup üç yıllık bütçesi 600 milyon TL olarak onaylanmıştır. Bireysel ve Dönüşümsel Tıp Alanı Uygulamalı Projesi için 8 Temmuz 2019'da TÜSEB tarafından çağrı açılmış ve ilgili çağrıya 20 bin hasta başvurusu yapılmış, başvurulara esasen 104 farklı hastalık kategorize edilerek kronik hastalıklar, nadir hastalıklar, kanser olmak üzere hastalıklar 3 gruba ayrılmış, 55 farklı nadir hastalık için başvuruların yapıldığı belirlenmiştir. İlk nadir hastalık metabolizmasının taranmasında Duchenne Musküler Distrofi hastalığıyla başlanmıştır. 2019-2020 yıllarında ülkemizde ivme kazanan, anlattığım politika çalışmaları neticesinde, artık nadir hastalıklar devlet politikamız bulunmaktadır diyebiliriz.

Değerli milletvekilleri, ülkemizin nadir hastalıklarla ilgili bilimsel ve klinik altyapısının oluşturulmasıyla birlikte üreten ülke modeline geçmesi hedeflenmektedir. Bu alanda gelişmiş ülkelerin tarama modelleri ve Orphanet altyapı oluşturma çalışmaları kapsamında monitörize edilmelidir. Türkiye'de nadir hastalıklar konusundaki farkındalık düzeyi, hem kamuoyu hem de kamu kurum ve kuruluşları nezdinde giderek artmakta olup hasta odaklı ve uzun soluklu çözümlere yönelik farklı politikalar geliştirilmesi görüşü benimsenmiş ve gerekli adımlar atılmıştır. Türkiye'de, nadir hastalıklar tedavilerinin ve yetim ilaçların ilaç endüstrisindeki en inovatif, teknolojik açıdan en gelişmiş ve gelecek vadeden stratejik bir segment olması sebebiyle, nadir hastalıklar millî politikası doğrultusunda strateji ve yol haritası hazırlanmalıdır. Stratejik nadir hastalık ilaçları üretimi veya yerleştirilmesi için hastalık alanları belirlenmeli, spesifik politika belgeleri hazırlanmalı ve 2023 yılına kadar yapılması planlanan işlerin takibi en üst düzeyde gerçekleştirilmelidir. Bu itibarla, Meclis Araştırması Komisyonu raporunun Genel Kurul gündemine alınması, 2019 ve 2020 yılında Mecliste yapılmış çalışmaların hayat bulması, millî politikaya yön vermesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Değerli milletvekilleri, Komisyon raporu çalışmaları sırasında önerdiğimiz ve dikkate alınarak rapor metnine eklenen bazı görüşlerimiz ile ilave bazı önerilerimizi de buradan tavsiye etmekte yarar görüyoruz. Nadir hastaların ilaca ve tedaviye erişimine yönelik millî politikamız olmalıdır. Bu kapsamda, nadir hastalıklarla mücadele toplum sağlığı politikalarının öncelikli hususlarından biri olmalıdır. Millî politikalar, tanı ve tedavi süreçlerinin iyileştirilmesine yönelik millî planların oluşturulup desteklenmesi gibi unsurları kapsamalıdır. Yenilikçi tedavilere Türk hastaların erişimi için inovatif biyofarmasötik firmalar desteklenirken, aynı zamanda, ülkemizde yetim ilaçlar alanında yerli üretim kapasitesi oluşturulmalı, gerekli altyapı ve mevzuat çalışmaları tamamlanmalıdır. Tanı ve tedaviye erişim koşullarında iyileştirmeye yönelik sistemler geliştirilmelidir. Nadir hastalığı olan bir kişinin doğru tanıya ulaşması ortalama sekiz yıl, hatta daha fazla sürebilirken, bu tanıya almak için birden fazla doktora görünmesi gerekmektedir. Tanıdaki bu gecikmeler bir taraftan hastanın durumunun geri dönüşümsüz ilerlemesine yol açarken, diğer taraftan yanlış ve geç tanı sebebiyle başvurular, gereksiz test ve tedaviler sağlık sistemi için önemli bir maddi yük oluşturmaktadır.

Doğru tanıdaki gecikmenin başlıca sebebi, nadir hastalıklara ilişkin farkındalığın ve etkilenen hasta sayısının düşük olmasıdır. Nadir hastalıklara spesifik tanı yöntemleri yaygınlaştırılmalıdır. Evlilik öncesi, yeni doğan, hatta gebelik dönemi de dâhil olmak üzere, taramaların kapsamının genişletilerek tanıya destekleyen verilerin elektronik sağlık kayıtlarıyla değerlendirilmesi, hastaların doğru zamanda, erken teşhis ve tedavi alması kolaylaştırılmalıdır. Nadir hastalıklar alanında uzmanlaşmayı artırmalıyız. Nadir hastalıklarda uzmanlaşmış tanı ve tedavi merkezleri geliştirilmelidir. Bununla birlikte, nadir hastalık şüphesiyle bireylerin doğru uzmanlık ve merkezlere yönlendirilmesi de kritiktir.

İlaça hızlı erişim için destekleyici unsurlar oluşturmalıyız. Ülkemizde, nadir rastlanan hastalıkların tedavisinde kullanılacak ilaçların ruhsatlandırılması, fiyatlandırılması ve geri ödemesi konularında ayrı bir prosedür bulunmamaktadır. Yetim ilaç ve tedaviye hızlı erişim için GMP denetimleri ve ruhsatlandırma süreçleri yüksek öncelikli olarak değerlendirilmeli ve nadir hastalıklar millî politikasına uygun bir ruhsatlandırma mevzuatı yayımlanmalıdır.

Tüm dünyada yetim ilaçların geri ödemeleri çoğunlukla alternatif geri ödeme modelleriyle karşılanmaktadır. Geri ödemede, bilimsel olarak kanıtlanmış klinik fayda esas alınarak geri ödeme modelleri geliştirilmelidir.

Tedavinin devamlılığına yönelik sistemler geliştirmeliyiz. Pandemi sürecinin oldukça zorlu geçtiği Avrupa ülkelerinin dâhil olduğu EURORDIS grubunun, nadir hastalık sahibi bireyler ve bu bireylere bakım veren yakınları dâhil olacak şekilde 5 binden fazla kişiye ulaşılarak yaptığı ankete göre, her 10 hastadan 9'u doğrudan IV infüzyonlar, nakil, ameliyat prosedürlerinde ertelemeler ya da destekleyici tedavilerine erişimlerinde kesintiler yaşamıştır. Yine, aynı ankette cevaplanan sorulara göre, bu kesintiler, hastanın kendisinin ya da hastaya bakım verenlerin Covid-19 enfeksiyonuna yakalanma endişesi taşıması ve tedavi merkezlerinin kapatılması ya da infüzyon ünitelerinin kapanması nedeniyle yaşanmıştır. Ankete cevap veren her 10 kişiden 6'sı, tedavi planlarındaki bu kesinti ve erteleme organ hasarı, tedavi sonuçlarında gerileme veya hayati risk oluşturduğunu da ifade etmişlerdir. Günlük hayatta pek çok bariyerle karşı karşıya olan nadir hastalıklara sahip bireylerin, gerekli koruyucu ekipman, gerekli kalifiye personel ve benzeri koşullar sağlanarak evde infüzyon gibi tedavi devamlılığını sağlayacak hizmetlerle desteklenmesi onların tedaviye ulaşma konusundaki yaşadıkları güçlükleri azaltacak, bu bireyleri sosyolojik ve ekonomik olarak destekleyecektir.

Sayın milletvekilleri, ülkemizde yetim ilaçlar alanında yerli üretim kapasitesi oluşturulması gerekmektedir. Ayrıca, formülasyon geliştirme ve üretim teknoloji transferi konusunda zorluklar da vardır. Nadir rastlanan hastalıklardan muzdarip hastaların sayıca az olması nedeniyle sınırlı miktarda üretim yapılması gerekmektedir. İlaç ham maddelerinin pahalı olması, üretim kapasitesinin az olması nedeniyle üretim tesisinin yüksek verimde kullanılamaması söz konusu ya da yüksek verimde kullanılmasını destekleyecek ihracatın sağlanması zorunludur. Üretime özel tesis ve özel ekipman gerekliliğine dayalı ek yatırımlara ihtiyaç duyulmaktadır. Ruhsat esas teşkil edecek dosya içerisinde de iki üretim serisi üzerinde hazırlandığında, stabilite, test analizleri ve resmî laboratuvara gönderilecek analiz numune miktarları da dikkate alındığında yüksek ürün geliştirme maliyetleriyle karşılaşmaktadır.

Kıymetli milletvekilleri, Türk devlet akıllı, sosyal devlet olma anlayışını Orhun'da, Yenisey'de taşınmış; Selçuklu'da, Osmanlı'da coğrafyalara dokunmuş ve bu geleneği yüzyıllardır "İnsanı yaşat ki devlet yaşasın." felsefesiyle oluşturmuştur. Bugün de yine aynı felsefeyle, Türkiye Cumhuriyeti devleti, küresel pandemi sürecinde tüm dünyaya el uzatarak insanlık mührünü, kendisini medeni addedenlerin ruhlarına işlemiştir.

Son zamanlarda ülke gündeminde sıkça yer bulan, nadir hasta ve hasta yakınlarının mağduriyetlerini kullanarak yazılı ve görsel medya üzerinden kamuoyu baskısı oluşturulması, ilaçların ve tedavilerin dünyada ilk defa ülkemizde geri ödeme sistemine dâhil edilmesine yönelik gerçekçi olmayan yaklaşımlarla toplumumuz, devletimiz ve kamu kurumlarıyla karşı karşıya getirilmeye çalışılmaktadır.

Nadir hastalıkların tedavisinde, klinik araştırmalarla etkinliği ve güvenilirliği kanıtlanmamış ve maliyet etkili olmayan ilaçların ülkemizde ruhsatlandırılması öncesi kamuoyu baskısıyla ödenmesinin sağlanması için yapılan birtakım propagandalara şahit oluyoruz. Bakınız, bu çok tehlikeli bir çalışmadır. Zira kamuoyu ve medya baskısı oluşturma yaklaşımı, ekonomik unsurlardan

ziyade hastaları ve hasta yakınlarını sosyal açıdan incitmekte ve psikolojik zarar verebilmektedir. Çünkü devletimizin, daha zengin ve daha gelişmiş devletlerin bile vermediği veya veremediği birçok hizmeti ve ilacı nadir hastalarımıza sağladığına Komisyon çalışmalarımızda şahit olduk.

Nadir hastalıklara sahip bireylerin ve ailelerinin sorunlarının olmadığını söylemek tabii ki abes olur fakat devletimizin verdiği hizmetleri ve yaptığı çalışmaları görmezden gelmek ise çok büyük haksızlık olacaktır. Neden haksızlık olacaktır? Bunun için bazı verileri sizlerle paylaşacağım. Nadir hastalık, ICD tanıları hastalıklarının tedavisinde ilaç hariç sağlık hizmetleri için 2017 yılında yaklaşık 333 milyon Türk lirası ve 2018 yılında yaklaşık 381 milyon Türk lirası Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından ödenmiştir. Yine, nadir hastalıkların tedavisi için Ek-4/A Bedeli Ödenecek İlaçlar Listesi'nde yer alan nadir hastalıklar ilaçları yani yetim ilaçlar için tahakkuk tutarı 2015 yılında 210 milyon TL, 2017 yılında 334 milyon TL, 2018 yılında 407 milyon TL'dir. Nadir hastalıkların tedavisi için Ek-4/C'de yani Yurt Dışı İlaç Listesi'nde yer alan nadir hastalık ilaçları tahakkuk tutarı, sırasıyla, 2017 yılında 157 milyon euro ve 2018 yılında yaklaşık 217 milyon eurodur.

Sonuç olarak, devletimizin bu tedavileri ve ilaçları karşılamadığını iddia etmek vicdansızlık olacaktır.

Biz Milliyetçi Hareket Partisi olarak, nadir görülen hastalıklara sahip bireylerin ve ailelerinin her zaman yanında olacağımızı, sorunlarının çözülmesi ve taleplerine ilişkin her zaman çözüm odaklı çalışacağımızı belirtmek istiyoruz.

Gazi Meclisimizi saygılarımla selamlıyorum. (MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Sayın Semra Güzel.

Buyurun. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA SEMRA GÜZEL (Diyarbakır) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, ekranları başında bizi izleyen tüm herkesi selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, ALS, SMA, DMD, Multipl Skleroz hastalıklarında ve kesin tedavisi bilinmeyen diğer hastalıklarda uygulanan tedavi ve bakım hizmetleri ile bu hastalıklara sahip kişiler ve yakınlarının yaşadıkları sorunların ve çözümlerinin belirlenmesi amacıyla kurulan Meclis Araştırması Komisyonu 8 Mayıs ve 16 Kasım 2019 tarihleri arasında çalışmalarını yürütmüş ve büyük emekler sonucu bu raporu ortaya çıkarmıştır. Fakat bu raporun yayınlanmasından bir yıl sonra Genel Kurula getiriliyor oluşu, seslerini bizlere duyurmaya çalışan yurttaşların mağduriyetlerine mağduriyetler kattı. Rapor oluşturulduktan hemen sonra Meclise getirilebilir ve ailelerin mağduriyetlerinin giderilmesi, hastalıkların tarama testleriyle görülmesinin engellenmemesi için gerekli adımların atılması sağlanabilirdi. Bu pandemi süreci içerisinde nadir hastalıklarla mücadele eden birçok hasta ve aile defalarca Sağlık Bakanlığına ve Meclise sesini duyurmaya çalışmasına rağmen Bakanlık ve Meclis sessizliğini korudu.

Varlık Fonuna aktarılacak olan 75 milyon TL'nin SMA'lı çocukların tedavisi için harcanması amacıyla başlatılan kampanyada, Bakanlığın bu konuya nasıl yaklaştığını yeniden gördük. Bakanlık bu kampanya üzerine açıklama yapıp "Gen tedavisinin işe yaradığını gösteren veri yok." açıklaması üzerine aileler açıklama yapmak zorunda kaldı. Şu an yurt dışından getirme izni olan "Zolgensma" isimli, 24 Mayıs 2019'da FDA tarafından onaylanan ilacın SMA tedavisinde işe yaradığını gösteren çalışmalar var, tedavisi olumlu sonuç veren hastalar var. Bildiğiniz üzere, ruhsat izni verilmeden ilaçların satılması yasak yani ilaç ruhsatsız değil fakat SGK'nin geri ödeme listesinde olmadığı için, ilaç şu anda 2,4 milyon dolara satılıyor. Ayrıca, 2 yaş altı SMA Tip-1 hasta sayısı 100'dür yani bu çocukların tedavisinin masrafları sarayın bir uçağının maliyeti bile değildir. SGK geri ödeme kapsamına alınırsa 600 bin dolara düşecektir.

Değerli milletvekilleri, insani amaçlı ilaca erken erişimin sağlanabilmesi için, söz konusu ilacın genel olarak dünyada en az faz 2 çalışmalarını tamamlamış, faz 3 çalışmalarına başlamış ve Türkiye dışında ruhsatlanmış olması gerekmektedir. Türkiye ilaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu verilerine göre ise, 118 adet ilaçta insani amaçlı erken erişime ülkemizde izin verilmiş ve bunların yaklaşık yüzde 40'ı nadir hastalıkların tedavisinde kullanılmaktadır. Yani Bakanlık, izin verilmiş olan ve hastalıkta tedavi olarak kullanılan bu ilaçla ilgili "Etkili olduğunu gösteren bir veri yoktur." gibi bilimselliğe dayanmayan bir açıklamayla aileleri mağdur etmiştir. Sağlık hakkını talep eden yurttaşlara adil ve sosyal devlet ilkesiyle yaklaşılmalıdır. Bugün birçok nadir hastalıkla uğraşan yurttaşımızın evde bakım hizmetleri devlet tarafından karşılanmalıdır. SMA hastalarında oldukça önemli olan ve değeri yaklaşık 25 bin TL olan öksürtme cihazı, Zolgensma gibi ilaçlar SGK tarafından ücretsiz karşılanabilmelidir.

Değerli milletvekilleri, raporun Genel Kurula geleceğini öğrenince, bu hastalıklarla mücadele eden ailelerimizle ve Komisyona davet ettiğimiz derneklerimizle yeniden iletişime geçtik ve bu süreçte acilen çözüm bulunmasını istedikleri meseleleri dinledik. Öncelikle, bu pandemi sürecinde çok ciddi mağduriyetlerin olduğu açık. Birçok hastamız pandemi sürecinden kaynaklı tedavilerini ya göremedi ya eksik gördü ya da maalesef ki pandemi sürecinin iyi yürütülmemesinden kaynaklı yaşamını yitirenler oldu. Mesela ALS hastalarının yaşamaları için solunum cihazı hayati bir öneme sahip fakat salgın sırasında bu hastaların randevu sorunu ve hasta yoğunluğu nedeniyle normal kontrolleri ve uyku testleri aksamış. Ayrıca, hastalar solunum cihazı için gerekli olan yeni heyet raporuna ulaşmak için hastane ortamında bulunmaktan çekinmektedirler. Ventilator reçetesiyle SGK kurumuna giden hasta yakını ventilatör bulamıyor. Piyasada eskiden 20 bin TL olan ventilatörler şu anda 50 bin TL civarı ve SGK'nin karşıladığı fiyat ise 18.500 TL. Bu dönemde hastaların bu farkı ödemesi çok zor. Yine bu hastalar için oldukça önemli olan trakeostomi ameliyatı için dahi randevu almak imkânsız hâle geldi çünkü ameliyat sonrası hastalar yoğun bakımda kalmak durumunda ve yoğun bakımların durumu da malumunuz. BIPAP solunum cihazı almak için gerekli olan spirometre değerleri, arteriyel kan gazı değerleri kriterleri acil başvuran hastalarda çok az farkla karşılanmadığı durumlarda hastaya oksijen verilerek evine gönderilmekte, evinde hiperkapni, karbondioksit narkozu nedeniyle hayatını kaybetmektedir. Bu salgın sürecinde, 2020 yılı boyunca 176 ALS hastası hayatını kaybetti ve bu sayı 2019 yılında sadece 78'di.

Değerli milletvekilleri, bir diğer mağdur grup, kas hastası olarak bilinen DMD'li hastalardır. Türkiye Kas Hastalıkları Derneğinin pandemi sürecinde yaptığı on-line ankete göre, Sağlık Bakanlığı tarafından kas hastaları için alınan önlemlerin yetersiz olduğu düşünülmektedir. Ankete katılanların yüzde 78'i kas hastalığı nedeniyle alınan ergoterapi, konuşma terapisi, fizik tedavi, masaj ve rehabilitasyon hizmetlerinin bu süreçte tamamen iptal edildiğini, askıya alındığını ve ertelendiğini dile getirmiştir.

Komisyon sürecinde farklı illerde yeni kas hastalıkları merkezi açılacağına dair, 20'ye tamamlanacağına dair derneklere söz verilmişti. Ancak açılan yeni kas hastalıkları merkezlerinde fizyoterapi, nöroloji, kardiyo-loji doktorlarının bulunmaması nedeniyle il dışında bu bölüm doktorlarının olduğu merkezlere gitmek zorunda bırakılan ve mağdur edilen hastalar var. Şu anda 20 kas hastalığı merkezinden sadece Eskişehir ve Antalya'da bulunan merkezler tam teşekküllü hizmet verebilmekte, diğer merkezlerde birçok eksiklikler mevcut; kimilerinin sağlık çalışanı dahi yok.

Ve bir diğer hastalık grubu, SSPE hastaları. Diyarbakır'da bir SSPE hastasının ailesi bizlere kızlarının tedavi için götördükleri hastanede doluluk nedeniyle corona hastalarının olduğu yere yatırıldığını belirtti. Sağlıklı bir bireyin dahi burada yatışının yapılması bir facia iken, bir SSPE hastasının yatırılması bizlere hastanelerimizin ne durumda olduğunu gösteriyor. SSPE hastalarının tedavisinin araştırılması, çalışma yapılması bu ailelerimizin temel talebidir. Aileler birçok yerde muhatap dahi bulamadıklarını ifade ediyorlar, birçok yerde çocuk nörolojisi uzmanı olmadığı için aileler başka şehirlere gitmek durumunda kalıyor. Yine bu hastalara dair yatak, hasta bezi gibi ihtiyaçların ücretsiz karşılanmasını talep ediyorlar ve maalesef, durum bu denli acil iken biz Bakanlığın aşı sıralamasında nadir hastalıkları taşıyan hastaların ilk sıralarda olmadığını görüyoruz. Şu anda

ailelerimizin temel taleplerinden biri de bir an önce aşı listesine bu hastalıkların eklenmesidir.

Değerli milletvekilleri, bu raporda çok değerli tespitler ortaya konuldu, evlilik öncesi SMA tarama testlerinin uygulanmaya konulması gerektiği gibi. ALS, SMA, DMD, multipl skleroz ve diğer nöromusküler hastalıklar için mevcut durumda var olan nöromusküler hastalık merkezlerinin etkin olarak çalışması ve sürdürülebilirliği için nöromusküler hastalık merkezlerine yönelik altyapı mevzuatlarında düzenlemeler gerektiği, SGK kapsamında finansmanı sağlanan tıbbi malzeme ve cihazların kapsamı ve miktarının artırılması, SGK tarafından finansmanı sağlanmayan tıbbi cihazların da ödeme kapsamına alınması gerektiği, kronik nadir hastalığı olan kişilerin sağlık raporlarının, reçete işlemlerinin kolaylaştırılmasını sağlayacak düzenlemelerin yapılarak hastaların bu işlemleri yürütürken yaşadığı zorlukların giderilmesi gerektiği, engelli bireylerin evde bakım destek ücretlerinden yararlanabilmesi için mevcut kriterlerin kolaylaştırılması, hanenin geliri yerine engelli bireylerin gelirlerinin esas alınarak düzenlemelerin yapılması gerektiği gibi önemli öneriler yer alıyor. Bunlar aynı zamanda ailelerimizin, hastalarımızın talepleridir. Bu önerilerin yer aldığı raporun eksiksiz, amasız, fakatsız bir şekilde acilen yerine getirilmesi gerekmektedir.

Değerli milletvekilleri, nadir hastalıklara yakalanan hastalarımızın sorunları elbette ki bu ülkenin genel sağlık sorunlarından azade değil. Kas hastalıkları merkezi açılıyor sağlıkçı yok, SSPE hastası rahatsızlanıyor, yer olmadığı için korona hastalarının olduğu yere yatırılıyor. Yoğun bakım üniteleri dolu diye hastalar trakeostomi ameliyatlarını olamıyorlar. SGK geri ödeme listesinde olmadığı için hastalar ilaçlarını alamıyor ya da alırken maddi olarak çok ciddi zorlanıyor, yaptıkları kampanyalar engelleniyor. Bu pandemi süreci içerisinde sağlık sistemimizin esasında toplum sağlığının değil, sermaye odaklı çalışmaların sonuçlarını, acılarını hep beraber yaşıyoruz.

Birçok hastanemizde yoğun bakım ünitelerinin yetersiz olduğu çok bariz bir şekilde ortada. Sırf bu yüzden hayatını kaybeden hastalar var. Rapor almak için, ilaç yazdırmak için pandemi nedeniyle hastaneye gitmeye çekinen, tedavisini aksatan birçok kronik hasta var. Bu süreçte pandemiyle mücadele edilirken diğer birçok sağlık kolu ihmal edildi ve ilerleyen dönemlerde toplum olarak bunun sonuçlarını çok daha derinden hissedeceğiz. Yine bizler defalarca dile getirmemize rağmen sağlıkçı atamalarının yeterli sayıda yapılmaması çok ciddi sorunlara yol açıyor.

Sağlık, sadece tedavi edici hastalıklara odaklanamaz. Özellikle, nadir hastalıklarla mücadele etmeye çalışan hastalarımızın ciddi anlamda yardımcı sağlık hizmetlerine, evde bakım hizmetlerine ihtiyacı var. Bu hastalarımızın sosyal yaşamda da sağlıklı bir şekilde var olabilmesi için özgün sosyal alanlara, iş alanlarına ihtiyacımız var. Bütünlüklü düşünülmeyen hiçbir sağlık sorunu bütünlüklü olarak sonuç vermez. Bu hastalarımızı eve hapsedip sadece yaşamalarını sağlamaya çalışmak yeterli değildir ki sağlık sistemimiz bunu bile maalesef sağlayamıyor. O yüzden, bu vesileyle bir kez daha hatırlatma ihtiyacı duyuyoruz. Yardımcı sağlık hizmetleri kolunda acil atamalar yapılmalı, bu hastalarımızın daha insani koşullarda bir hayat sürmesi için sosyal sağlık hizmetleri de nitelikli, ücretsiz ve ana dilinde tüm yurttaşlara sağlanabilmelidir.

Değerli milletvekilleri, buradan Diyarbakır Büyükşehir Belediye Eş Başkanımız ve şu an cezaevinde olan Doktor Selçuk Mızraklı ve yine Diyarbakır Belediyesine seçilen ama KHK'li olması dolayısıyla mazbatasını verilmeyen Diyarbakır İl Eş Başkanımız, tutuklu sağlık emekçisi Hülya Alökmen Uyanık şahsında cezaevlerinde bulunan bütün tutsakları selamlayarak bir noktaya daha değinmek istiyorum. Bu nokta, sağlıkçı bir vekil olarak sorumluluğunu hissettiğim cezaevlerinin durumudur. Cezaevlerinde yüzlerce hasta, yaşlı, kronik hastalığı olan mahpus var. Pandemi sürecinde başta bu gruplar olmak üzere bütün tutsaklar Hükümetin insafına bırakılmış durumda. Geçtiğimiz günlerde bir aile ulaştı bana 96'dan beri cezaevinde olan ve şu an 81 yaşında İskenderun Cezaevinde olan babaları için. "Babamın sağlık durumu çok kötü, birçok kronik hastalığı var. Kaç defa corona semptomları gösterdi ama cezaevi revirinde tek başına tutuluyor." dedi. Bu sadece bir örnek. 81 yaşında kronik hastalığı olan bir insan hâlâ cezaevinde tutuluyor ve "Coronaya yakalandığı takdirde vebalini kim ödeyecek?" sorusunun cevabı yok. Keza, 80 yaşında hasta tutuklu Ali Boçnak, 75 yaşında hasta tutuklu Takiyettin Özkahraman bu süreçte cezaevinde hayatını kaybetti. 2 Ekim 2020'de cezaevinde Muhammed Emir corona sebebiyle yaşamını yitirdi. Bunlar sadece birkaç örnek.

ÖHD cezaevi raporuna göre, şu anda en az 300 bin tutuklu risk grubunda. Bakanlık ısrarla bu insanları cezaevinde tutmaya devam ediyor. Peki, bu insanlar cezaevinde sağlık açısından güvende mi? Burada, bizler günde 2-3 maske değiştirebilirken, cezaevinde tutsaklar 1 maskeyi bazen aylarca kullanıyor. Hijyen malzemeleri çok kısıtlı bir şekilde tutsaklara veriliyor. Temizliğin son derece önemli olduğu bugünlerde cezaevlerinde bazen sıcak suya haftada sadece bir kez erişilebiliyor. Pandemi bahane edilerek tutukluların hastaneye sevki gerçekleştirilmiyor. Kronik hastalığı olan birçok tutsak bu süreçte tedavisini yarım bırakmak zorunda kaldı.

Değerli milletvekilleri, bazı cezaevlerinde tutuklular kendilerine herhangi bir temizlik ürünü, maske, losyon, kolonya, eldiven, deterjan veya dezenfektan dağıtılmadığını ifade etmiş, talep edildiğindeyse idare tarafından "Temizlik malzemelerini kantine göndereceğiz, oradan satın alabilirsiniz." denmiş.

İdare tarafından hastane sevklerinin durdurulduğunu ve şifahen acil bir durumda sevk olacak olursa gidebildiklerini söylüyorlar. Hastaneden döndükleri zamansa cezaevlerinde mahpusların on dört gün o halleriyle karantinada kalacakları tutuklulara bildirilmiş. Bu doğrultuda, tedavisi devam eden kanser hastaları ile hastaneye sevk olması gereken tutuklular hastanelere sevk edilmemektedir. Bütün bunların yanı sıra kötü muamele, çıplak arama, disiplin cezaları, açık ve kapalı görüşlerin askıya alınması, dergi ve gazetelerin tutsaklara verilmemesi gibi birçok insan hakkı ihlali de var. İktidar her ne kadar inkâr etse de bunları artık kamuoyu ve hepimiz biliyoruz. Bütün bunlara karşı tam seksen dokuz gündür tutsaklar açlık grevi eyleminde ve iktidar tutsakların bu taleplerini ve seslerini duymazdan gelmeye devam etmektedir. Pandemi sürecinde cezaevlerine daha hassas yaklaşılması gerekirken iktidar bunu bir fırsata çevirmeye çalışmakta ve içerideki tutsaklara dair ciddi hak ihlalleri gerçekleştirerek tamamen bir tecrit sistemi uygulamaya çalışmaktadır. Tutsaklar çok temel bir talebi dillendirmektedir. Tecrit bir insanlık suçudur ve bundan vazgeçilmelidir. Pandemi süreciyle beraber açlık grevlerinin yükü çok daha ağır olabilir. Bakanlık bu insanlık dışı uygulamayı en başta bir sağlık hakkı ihlali olarak görüp derhâl son vermelidir.

Değerli milletvekilleri, sağlık bir bütündür; ruh sağlığı, fiziksel sağlık, toplumsal sağlık, siyasal sağlık hâlinin bir bütün olarak ele alınması ve bu kapsamda yaklaşılması gerekmektedir. Buradan bir kez daha, insan ayırt etmeksizin yurttaşların sağlık hakkına eşit yaklaşılması gerektiğini, içeride veya dışarıda, her nerede olursa olsun sağlıktan yararlanmanın bir insan hakkı olduğunu ve devletin bunu yerine getirme görevi olduğunu hatırlatıyoruz. Özellikle, dezavantajlı durumda olan gruplara daha hassas yaklaşmak bu sorumluluğun temelidir.

Bu anlamda, görüşülmekte olan bu raporda da yer alan her bir bilginin, ailelerin, derneklerin, uzmanların, hekimlerin araştırmaları ve talepleri sonucu ortaya çıktığını, önerilerimizin bir an önce hayata geçirilmesi gerektiğini ve hastaların daha fazla bekletilmemesi gerektiğini buradan bir kez daha ifade ediyoruz.

Genel Kurulu selamlıyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına ilk söz Sayın Mustafa Adıgüzel'in.

Sayın Adıgüzel, süreniz on dakikadır.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) – Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; SMA ve diğer nadir

hastalıklarla ilgili Komisyonumuz Mayıs 2019'da göreve başladı ve Başkanlığa raporu sunduğumuz Mart 2020'ye kadar yaklaşık bir yıl çalıştık. İstanbul'da 8-9 Kasım 2019 tarihinde iki günlük çalışmamız da oldu ve burada bazı sağlık kurumlarıyla, evlerinde hasta ziyaretleri yaptık. 86 bilim insanı, dernek ve kuruluş katkı verdi; ben buradan hepsine çok teşekkür ediyorum. Ayrıca, özel bir teşekkürü de burada 5 partinin Komisyona katılan milletvekillerine yapmak istiyorum. Çok uyumlu, güzel bir çalışma yaptığımızı buradan ifade etmek istiyorum.

Burada, raporda çözüm önerileri olarak 8 başlıkta öneri sunduk, bu raporda zaten var. Ben nadir hastalıklardan çok kısa bahsetmek istiyorum. Bunlar, yaklaşık 8 bin tanımlanmış hastalıktır, nüfusun yüzde 7'sini etkiler. Türkiye'de de 6-7 milyon kişinin bundan etkilendiğini biliyoruz. SMA, kistik fibrozisten sonra en çok görülen 2'nci hastalıktır, 7 bin doğumda 1 görülür. Türkiye'de doğum miktarı yıllık 1 milyon 200 bin olduğu için buradan hesaplanan rakam 150-200 civarında SMA'lı bebeğimizin doğduğudur. Bunların yaklaşık 200 kadarı Tip 1 hastasıdır. Aslında bunların hem evlilik öncesi hem de doğum öncesi taranarak tespit edilme şansı var ama mevzuattaki eksiklikler ve altyapı eksiklikleri nedeniyle bunları başaramıyoruz ve daha sonraki pahalı tedavilerin geri ödemesinde de birçok sorun yaşıyoruz. SMA'da Spinraza isimli ilacı önceki yıl zorlukla geri ödeme kapsamına aldırmiştık. Önce, bu ilaçta yaşanan sorunları ve ailelerin bazı taleplerini iletmek istiyorum. Spinraza'da ilaca erişim sorunları ve ilacı kesilen hastalar var. "İlk 4 doz yükleme, üç aylık bir sürede işte şu kadar gelişme olmazsa ilacınız kesilir." diyor. Bu sürenin bir bilimselliği yok. Yani, üç ay sonra belki fayda etmedi ama beş ay sonra edecektir. Bu nedenle tedavisi kesilen çocuklar var. 2017-2020 arasında tam 300 çocuğumuzun tedavisi kesilmiş durumda. Çocukların âdeti bu puanı tutturdu, tutturmadı diye böyle cendereye sokulması vicdani değil; aileler bu kısıtlamaların kaldırılmasını istiyor. Spinraza yine 17 farklı şehirde 28 merkezde veriliyor. Bu çocukların transferi de çok zor. Bunların kolay tedavi merkezlerine erişmesi lazım ve tedavi merkezlerinin artırılması gerekiyor. Medikal malzeme ve cihaz sorunları var. Özellikle Tip 1 hastaların kullandığı malzemelerin birçoğu SGK'nin geri ödeme kapsamında değil. 2020 yılı itibarıyla fiyatı 25 bin lira olan öksürtme cihazının da geri ödeme kapsamına alınması talebi var. Elimde bir liste var, buradan eğer talep edilirse bu listeyi takdim edebilirim.

Şimdi, tartışma konusu olan esas bu gen tedavisi Zolgensma'ya gelecek olursak. Türkiye'de uygulanmıyor, milyon dolarlardan bahsediliyor, maliyeti var, erken uygulanması gerekiyor, tedavi için 2 yaşından küçük ve 21 kilodan az olması gerekiyor fakat en iyi yanıt üç-altı ay içerisinde veriliyor. Dolayısıyla aileler, çocuklar bu süreyle, zamanla yarışıyor; birçoğu daha tanı konulmadan, tedaviye erişmeden bu süreyi geçirmiş oluyor. 2020'de tam 23 kampanya vardı; birçoğu buna ulaştı, birçoğu ulaşamadı. Şimdi de kendi ilim Ordu'dan Mirza Kılıç bebek benzer bir şekilde yardım bekliyor. Bu nedenle özellikle gebelik öncesi ve doğum öncesi, SMA'nın ve diğer nadir hastalıkların tanısına yönelik girişimler, çalışmalar yapmamız lazım. Bunlar maliyeti son derece az malzemeler. Daha sonra gelişecek olan, hasta olduktan sonraki yüksek maliyetleri engellemek ve sağlıklı bir toplum yaratmak açısından da bu çok önemli.

İkincisi, hastalık tanısı konulan yavrularımızın erken dönemde teşhisini, yeni tedavi yöntemlerinin SGK'nin geri ödeme kapsamına alınmasını ve bu yeni yöntemler için en önemlisi Türkiye'de de merkezlerin açılmasını tartışmamız lazım. Çünkü bizim bununla ilgili yetişmiş insanlarımız da var, kurumlarımız da var. Tam burada bir bilgi vermek isterim: SMA konusunda önde gelen hocalarımızdan Profesör Doktor Haluk Topaloğlu, Sağlık Bakanlığına "Zolgensma tedavisini biz Türkiye'de yapabiliriz, üniversitemizde buna yer açtık, bununla ilgili altyapımız var." diye başvuruda bulunuyor -burada tarihi de var, 5 Mayıs 2020- Türkiye ilaç ve tıbbi cihaz kurumunun SMA'yla ilgili birimindeki yetkiliye ulaşıyor fakat buna cevap bile verilmiyor değerli arkadaşlarım yani bu tartışmaları bitirecek ve bu çocuklara umut olacak bu merkez Türkiye'de olabilirdi, cevap bile verilmedi. Peki ne oldu? Şu anda Macaristan'da olan, İsrail'de olan bir tedavi yöntemi Türkiye'de yok ve belki de bu tedavi Türkiye'de olsa bu çocuklar ortada kalmayacak, zamanla yarışmayacaktı. Kim gibi? Mersin'de Duru Meriç bebeğin sadece kırk günü var değerli arkadaşlarım.

Şimdi, Bakan, Zolgensma konusu gündeme geldiği zaman şu talihsiz açıklamayı yaptı: "Bu tedavinin bilimsel olarak işe yaradığını gösteren şimdilik somut bir veri bulunmamaktadır. Çocuklarımızı yabancı ilaç şirketlerine kobay olarak kullanılmayacağız." Yurt dışına tedaviye ulaşmak için giden çocuklarımız bu ülkenin insanıydı ve bu çocuklar madem kobay olarak kullanılıyorsa, bu Sağlık Bakanı eğer insanlarımızın sağlığından sorumluysa bunlar giderken niye engellemedi? Yine, bu "Kobay olarak kullanılıyor." dediği ilaç Sağlık Bakanlığının yurt dışı ilaç listesine eklenmiş. Buradan göstermek istiyorum, burada var. Hangi tarihte eklenmiş? 22 Aralık 2020. Bakan ne zaman açıklama yapıyor? 3 Ocak 2021 yani bu listeye eklendikten on beş gün sonra açıklama yapıyor, diyor ki: "Bunun işe yaradığına dair veri yok." Şimdi, açıklama bölümünde de "makam olur" diyor. Makam kim? Makam biz değiliz. Siz resmî olarak bu ilacı tanıdıktan sonra böyle bir açıklama yapıyorsunuz. Aslında bu şu: Sırf eksiklerini kapatmak için abartılı ifadelerle eleştirilerin önüne geçmeye çalışırken daha büyük yaralar açılıyorsunuz. Üstelik etkinlik verileri de Bakan yalanlıyor. Zolgensma dediğimiz gen tedavisi yüzde 95, Riskli yüzde 88, Spinraza yüzde 61. Belli ki gen tedavisi en çok etkili olan tedavi.

Diğer ülkelere bir bakalım, burada değişik şeyler söylendi, ben buradan bilimsel olarak verileri söyleyeyim. Bakın, Almanya, İtalya, ABD, Japonya, birçok ülke var, bunların tamamını karşılıyor, tedavi merkezleri de var, bunun da buradan bilinmesini istiyorum.

Sonuç olarak değerli arkadaşlarım, devlet her yere buldu, bu 100-150 çocuğuna birkaç milyon lirayı bulamadı. "Kaynak sıkıntısı var." diye toplumdan bile öneriler geldi. İşte, Millî Piyangonun yılbaşı çekilişinde boş bilete çıkan miktar Varlık Fonuna aktarılınca tüm toplumdan geniş bir talep geldi "Bunu bu çocuklarımıza kullanalım." diye, kabul görmedi. Yine, benzer bir öneriyi biz verdik. "Elektrik faturalarına yansıyan TRT payını bu çocukların tedavisine kullanalım." diye bir önerge verdim. Bu önergem benim Sağlık Bakanına pandemiden bu yana verdiğim 28 önergeden sadece 1'iydi. 128 soru sordum pandemi süresince Sağlık Bakanına, 127'sine cevap gelmedi, sadece 1'ine geldi, bu SMA'ydı. Buna hemen cevap geldi "Hayır, bunu kabul edemeyiz, TRT payını oraya aktaramayız." dendi. Şimdi bu 28 önergedeki 128 sorudan 127'sine cevap yok. Herhâlde sorduğumuz sorular Sağlık Bakanına çok zor geldi, verecek cevabı yok diye düşünüyorum. Bu soru önergelerini biz sormuş olmak için sormuyoruz. Bunlar sahadan aldığımız veriler, bilgiler. Bunlarla aslında bir yerde soru sorarken bir yandan da yöntem gösteriyoruz yani öneride bulunuyoruz. Yani, her biri birer emek. Aslında akıllı bir yönetim bunları alır değerlendirir, bunlardan faydalanır. Hatta ben iddia ediyorum: Şu 128 sorudan cevap vermediği 127'sine bir baksaydı bu pandemiyi emin olun şundan daha iyi yönetebilirdik, şimdi bulunduğumuz yer daha iyi bir yer olabilirdi.

Hazır yeri gelmişken, sıkça mesaj geliyor, burada söylemek istiyorum. Diş teknisyenleri ile ilaç mümessilleri aşı için öncelik kapsamına alınmamış, herhâlde sağlık çalışanı kabul edilmiyor bu arkadaşlar. Hâlbuki birçok sahayı geziyorlar, özellikle ilaç mümessilleri, diş teknisyenleri de birçok hastayla karşılaşılıyor. Sağlık Bakanlığının sağlık çalışanı olduğu bilinciyle bunları da dikkate alıp aşılama kapsamına almasında fayda var.

Bir uyarım da Karadeniz Bölgesi'ne. Şu oldu, bu oldu, kongreler oldu vesaire ama şu anda Ordu ilim vaka sayısında 1'inci sıradadır bütün uyarılara rağmen. Şu anda oradaki bu mücadeleyi yöneten Sağlık Müdürlüğünde Sağlık Müdürü de dâhil olmak üzere 60 personelimiz Covid'dir. Bu şekilde Ordu'da yavrularımız, denetimsiz birçok yurtlarda, kapalı olması gereken yurtlarda, cemaat yurtlarında... Bugün haber aldım, Çaybaşı ilçesinde 60 öğrencimiz Covid olmuştur ve hastaneye götürülme

yerine evlerine gönderilmiştir, şimdi aileleri de karantina altındadır. Bu şekilde bu süreci doğru yürütemezsiniz. Bir akıl çerçevesinde, bilim çerçevesinde yürütmek zorundasınız. Bu vakaların sık görüldüğü yerlerde derhâl önlem alınması lazım. O Çaybaşı'nda şu anda çocuklar Covid, öğretmen Covid, Millî Eğitim Müdürü Covid, Kaymakam Covid, başka bir şey söylemiyorum.

Saygıyla Meclisi selamlıyorum, sağ olun. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına ikinci söz talebi Sayın Gamze Taşcier'in.

Buyurun Sayın Taşcier. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Üç yüz altmış dokuz gün, tam üç yüz altmış dokuz gün, yani bir yıl yani bir yıl dört gündür bu raporun Genel Kurula gelmesini bekliyoruz. Defalarca ama defalarca çağrı yaptım, basın toplantıları düzenledim, kürsüden seslendim, televizyonlarda haber bültenlerinde çağrı yaptım, gazetecilere demeç verdim, önergeler verdim, bilgi edinme başvurularında bulundum, “Bu raporu neden rafta bekletiyorsunuz?” diye sordum, hiçbir yanıt alamadım. Bugün, evet, lütfedip getirdiniz ama ben sormaya devam edeceğim. Bu raporu neden bir sene beklettiniz? Bir yıl olmuş dile kolay. Belki sizin için bir önemi olmayabilir, Meclis Başkanı için de bir önemi olmayabilir ama bu sürede nadir hastalığı olan kaç çocuğu kaybettik bilginiz var mı? Yok, benim de yok ama bizzat tanıdığım çocuklar, sürekli görüştüğüm aileler var, maalesef hayatlarını kaybeden çocuklar var. Ve biliyorum benim bildiğimden çok daha fazlası var. Bu raporu neden bir sene beklettiniz? Komisyon 5 Şubat 2019 tarihinde kuruldu, 5 partinin milletvekilleri olarak etkin bir katılımla çalıştık. Ben süreç içerisinde gerçekten parti gözetmeksiniz tüm tespitlerin ve çözüm önerilerinin ortaya konulması noktasında 5 siyasi partideki milletvekili arkadaşlarıma da çabalarından dolayı teşekkür etmek istiyorum.

Başta hastalar olmak üzere, nadir hastalıklarla ilgili dernekleri, kamu kurumlarını, eğitimcileri, doktorları, medikalcileri, tek tek ve uzun uzun dinledik. Gerçekten bilmediğimiz çok şey öğrendik. Bu zorluğu bizzat yaşayan insanların hayat hikâyelerini ve sorunlarını dinledik. Konuya partilerüstü bir mesele olarak baktık, hastaların ve ailelerin sorunlarını ve önerilerini rapora taşıdık. Özellikle ifade etmek istiyorum, rapora da parti olarak muhalefet şerhi koymadık. Taslak raporunu derneklerle paylaştığımızda çok güzel ve detaylı bir çalışma olduğunu ama bir an önce kesinleşerek devletin bir adım atması gerektiğini ifade ettiler ve bir yıl boyunca raporu sordular bize. Her ay çağrı yapmamıza rağmen maalesef raporun da neden bekletildiğiyle ilgili bir yanıt alamadık. Herhâlde birilerinin keyfini bekledik ama bu raporda bahsedilen çocukların değil bir yıl, bir dakika bekleyecek zamanı yoktu; hâlâ yok. Mesela SMA'lı çocuklarımızın tedavileri için yaş ve kilo şartı var, bu raporda yer alan öneriler hayata geçirilmediği her bir gün belki de 1 çocuğun hayatının kaybına yol açılıyor. Bu rapor neden bir yıl bekletildi? Evet, bu rapor bir öneriler bütünü. Buradan geçmesiyle tüm sorunların bir gecede çözülmeyeceğini biliyoruz ancak bugüne kadar Arafta kalmış bir rapor Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürütmeye bir çağrı niteliğindedir “Sorunlar belli, çözümler belli; iş artık sana düşüyor.” demektir. Bu rapor rafta tozlu dursun diye yazılmadı, her biri Meclis iradesidir ama Meclisin iradesini dikkate almayan bir yönetim var.

Değerli milletvekilleri, bu raporda sorun ve çözümü iki boyutta inceledik. Birincisi: Mevcut hastaların tedavilerini nasıl sağlarız ve hastaların ve ailelerin yaşam kalitelerini nasıl iyileştiririz. İkincisi de hasta sayısının artışı nasıl önleriz.

Türkiye'de nadir hastalığı olanların sayısı bilinmiyor. Binlerce nadir hastalık var ve tek tek onların sorunlarını anlatmaya maalesef zaman yok ama sözlü ifadeler ve dernek verilerine göre 5 bine yakın DMD, 1.500'e yakın SMA hastası çocuğumuz var. Bu çocuklar için aileleri -bilmezsiniz ama- evlatları nefes alsın diye “Millî Piyangodan Varlık Fonuna aktarılabilecek 75 milyon lira SMA'lı çocuklar için kullanılsın.” diye çağrı yaptıkları için bizzat Sağlık Bakanı tarafından “kirli kampanya” yapmakla suçlanıp âdeta terörist ilan edildiler, destek verenler de ilaç şirketlerinin sözcüsü olmakla suçlandılar.

Çocukları gözlerinin önünde eriyen aileler... Çocukları nefes alamıyor, yürüyemiyor; aileler iyileşmesi için milyonda bir ihtimal de olsa farklı tedavileri denemek istiyorlar. Bundan daha doğal, daha insani bir talep olabilir mi? Talepleri sadece ilaç veya tedavi de değil, bakım masraflarının da üstlenilmesi. Örneğin, SMA ve DMD'li evladı olan ailelerle her konuştuğumuzda öksürtme cihazından bahsediyorlar. Bu cihazın fiyatı 25 milyon ila 40 milyon arasında ancak SGK bunu karşılamıyor. Öyle bir cihaz ki bu, çocukların nefes almasını sağlıyor çünkü çocuklar kaslarını kullanamıyor, kendi kendine öksüremiyorlar. Bu fiyatlar aileler tarafından karşılanabilir fiyatlar değil ancak yardımlarla alabiliyorlar. Yardım bulabiliyorlar mı? Maalesef onda da yeterli kadar destek göremiyorlar. Ailelerin bu insani yardım talebini görmezden gelemeyiz daha fazla. Bu bir vicdan ve biraz anlayış işidir.

Hastaların hayat kalitelerini artırabilmek için onlarca öneri var bu raporda ama uygulanacak mı, bilmiyoruz. Şimdiye kadar uygulanmadığı için de ümitsiz olamıyoruz. Örneğin raporda şu not var: 2018 yılının ilk on ayında devletin SMA hastalığı için yaptığı harcamalar, ilaç için 308 milyon lira, medikal malzemeler için 3 milyon lira ve hastane giderleri için 42 milyon lirayı bulmuş; bir yılda ortalama 423 milyon lira para harcamış.

Peki, kökten çözümü var mı bu hastalığın? Evet, var. SMA hastalığını unutulmaya yüz tutmuş bir hastalık olarak tarihe geçirebiliriz. Bunun maliyeti de sadece 5 dolar. Evlilik öncesi yapılacak bir tarama testiyle genetik ayrıştırma yapılabilir, çiftlerden doğan çocuklarda SMA bulunma olasılığı önceden belirlenebilir. Taşıyıcı olan aileler tüp bebek yöntemine yönlendirilerek de sağlıklı çocuk sahibi olması sağlanabilir.

Şunun altını özellikle çizmek istiyorum: Burada paranın hiçbir önemi yok ama para meselesi önemli dersseniz, şöyle bir kıyaslama yapmak istiyorum: 2019 yılında yaklaşık 550 bin çift evlilik yaptı. Eğer -evlenen çiftlerden sadece birine tarama testi yapılması yetiyor- bu test evlenen çiftlerden sadece birine yapılsaydı devlete maliyeti 19,3 milyon civarı olacaktı yani SMA hastalığı için harcanan paranın sadece yüzde 4,5'u. Sayın Fahrettin Koca 29 Mart 2019'da “Bir yıllık süreci geçmeden kiti yerleştirme noktasında ciddi bir gayret içindeyiz.” ifadesini kullandı. O günden bugüne yaklaşık iki yıl geçti ve 340 SMA'lı çocuk daha dünyaya geldi. Peki, bu çocukların sağlıksız bir şekilde dünyaya gelmesinin sorumlusu kim?

Değerli milletvekilleri, o kadar öneriler var ki bu raporda, gerçekten çok kapsamlı bir şekilde hazırlandı, hepsine değinmek mümkün değil ama ailelerin hayati taleplerini bir iki maddede paylaşmak istiyorum: SGK'nin karşıladığı ilaç için çocukların gelişim skorlaması hastanelerde yapılıyor ama aileler çocukların ev dışı ortamda gerildiğini ve aslında yapabildiği hareketleri yapamadıklarını ilaçların da bu nedenle kesildiğini ifade ediyor. Bu skorlama sistemi daha adil bir şekilde düzenlenebilir. Tedavi, ilaç ve tıbbi cihaz katılım payından muafiyet kapsamı nadir hastalıkları kapsayacak şekilde genişletilerek SGK tarafından geri ödeme miktarı güncellenmeli ve cihaz ile ödenen ücret arasındaki uçurum kaldırılmalı ve kronik nadir hastalığı olan kişilerin sağlık raporlarının ve reçete işlemlerinin kolaylaştırılmasını sağlayacak düzenlemeler yapılmalı, rapor için evden hastaneye, hatta şehir değiştirme derdi artık son bulmalı.

Bir öneri de benden: Hastaları, aileleri, onlara destek olmak isteyen insanları terörize etmeyi bırakın, bu insanların tek isteği evlatlarının acı çekmemesi. Ve son olarak da üç yüz altmış dokuz gün boyunca bu raporu rafta beklettiniz, bir an önce önerileri hayata geçirerek bu insanlara borcunuzu ödeyin.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Sayın Ahmet Demircan, buyurun.

AK PARTİ GRUBU ADINA AHMET DEMİRCAN (Samsun) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Meclisimizde grubu bulanan siyasi partilerin birlikte karar altına aldıkları Meclis Araştırma Komisyonumuz, ALS, SMA, DMD, MS ve henüz tedavisi tespit edilmemiş hastalıklara maruz kalan hastaların ve yakınlarının karşılaştığı problemlere çözüm geliştirmek, yaşam kalitelerini

artırmak, ilgili kurumlara gerekli önerilerde bulunmak ve toplumda farkındalık oluşturmak amacıyla kurulmuş ve çalışmasını tamamlamıştır.

Komisyonumuz bu çalışmayı yaparken bizzat hastaları, hasta yakınlarını, hasta derneklerini, STK'leri, tabipler odasını, eczacılar odasını, Sağlık Bakanlığı, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı ilgililerini, üniversitelerden bilim insanlarımızı dinlemiştir.

Komisyon çalışmalarına katkı sağlayan başta Komisyon üyesi milletvekillerimize, diğer bütün katılımcılara ve raporun hazırlanmasına emek veren Komisyon raportör ve uzmanlarına teşekkürlerimi sunmayı borç bilirim.

Komisyon, süresi yetmeyince ek süre almış ve raporunu 8/4/2020'de Meclis Başkanlığına teslim etmiş ve dağıtımını yapmıştır.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkanım, ben hatipten çok özür dilerim. Eski Bakanım da çok iyi hatip ve konuya çok güzel değiniyor. CHP grup burada, AK PARTİ Grubundan 7 arkadaş burada; böyle bir şey olabilir mi? Ara verin de arkadaşlarımız gelsinler, hatipten de çok özür dilerim.

AHMET DEMİRCAN (Devamla) – Süremi isterim Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; mümkün olan en yüksek sağlık standardına ulaşma hakkı olarak tanımlanan sağlık hakkı, temel insan hakkı olan yaşama hakkının ayrılmaz bir parçasıdır. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 25/1'inci maddesinde "Herkesin kendisinin ve ailesinin sağlık ve refahı için beslenme, giyim, konut ve tıbbi bakım hakkı vardır. Herkes işsizlik, hastalık, sakatlık, dulluk, yaşlılık ve kendi iradesi dışındaki koşullardan doğan geçim sıkıntısı durumunda güvenlik hakkına sahiptir." denilmek suretiyle en temel hak olan "yaşama hakkı" çerçevesinde sağlık hakkına yer verilmiştir. Dikkat edilirse bu maddede sağlık hakkı, sosyal güvenlik hakkıyla birlikte düzenlenmiştir.

Anayasa'mız devletimizin temel özellikleri arasında sosyal devlet olmayı sayıyor. 17'nci ve 56'ncı maddelerde de sağlık hakkının ve sosyal hakların sorumluluğunu "Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimdeki sağlık ve sosyal kurumlardan yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir. Sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir." hükmüyle devlete yüklemiştir.

Değerli milletvekilleri, 2003 yılında hayata geçirilen Sağlıkta Dönüşüm Programı kapsamında yapılan reformlarla sağlık hizmetlerine erişim kolaylaştırılmıştır. Birinci basamak sağlık hizmetlerinin aile hekimliği sistemi çerçevesinde düzenlenmesi, sağlık hizmetlerinin kalitesinin artırılması, koruyucu sağlık hizmetlerine ağırlık verilmesi, sağlık bilgi sistemlerinin geliştirilmesi, tüm nüfusu kapsayacak şekilde de bir genel sağlık sigortasının sağlanmış olması bu adımlardandır.

Sağlık alanında personel sayısı imkânlar ölçüsünde artırılmıştır ve artırılmaya devam etmektedir. 2002'de toplam 57.406 olan hekim sayısı, 87.871'i uzman, 86.677'si tabip olmak üzere toplam 174.548'e, ebe hemşire sayımız 113.872'den 275.452'ye, diğer personel sayımız ise 256 binden 635 bine ulaşmış bulunmaktadır. Hekim ve hemşire sayısı açısından düzeyimiz AB ve OECD ortalamasının yaklaşık yüzde 50'sindeyken yüzde 65'ine yükselmiş bulunuyor. Sözlerimin burasında, bu rakamlarla AB ve OECD ülkelerine göre pandemi sürecinde fevkalade başarılı bir hizmet ortaya koyan Bakanımızı, tüm sağlık personelimizi, Hükümetimizi, sağlık kahramanlarımızı tebrik ediyor, saygıyla selamlıyorum. Sağlık altyapısı hızla yenilenmiş, çağın gerekleri ve sağlık hizmetlerinin ihtiyaç duyduğu teknik donanım sağlanmıştır. Hastane yatak sayısı 2002'de 164 bin iken günümüzde 253 bine, nitelikli yatak sayısı 2002'de 18.934 iken şimdi 161 bine yükselmiştir. 2002'de yoğun bakım yatak sayısı 2.214 iken günümüzde 47.628'e yükselmiştir; bunun da yaklaşık 8 bini pandemi sürecinde üretilmiş bulunmaktadır. Yoğun bakım yatak sayısı açısından nüfusa oranla dünyada en önde yer almaktayız. 112 acil sağlık hizmetleri, 3 uçak, 17 helikopter, 6 deniz botu ve tam donanımlı 6 bin kara ambulansıyla en üst düzeyde verilmektedir. Pandemi sürecinde pek çok Avrupa ülkesinde görülen yetersizlik manzaraları yaşanmamıştır. Pandemi süreci, bu yapılan yatırımların ne kadar isabetli olduğunu da göstermiştir.

Değerli milletvekilleri, sağlık her şeyin başı, yaşam hakkının ayrılmaz unsuru; yüksek bilgi, teknoloji, ilaç gibi çok özel ve özellikli ürünlerin kullanıldığı bir alandır. Bireylerin, bu hizmetlerin maliyetini karşılayabilmeleri mümkün değildir. İşte, işin burasında sosyal devlet anlayışını devreye sokmuş bulunuyoruz. Uzun yıllar yapılamayanı yaptık, sosyal devlet altyapısını, 2006 yılında sosyal güvenlik kurumlarını bir araya getirerek, 2008'deyse genel sağlık sigortasını kurarak, 2012'de de genel sağlık sigortasını uygulamaya koyarak inşa ettik; bu bir devrimdir, pek çok gelişmiş ülkenin bile başaramadığı bir devrimdir. Sosyal güvenlik alanında yapılan reformla herkes genel sağlık sigortası kapsamına alınmıştır. Sağlık hizmetine, ilaca ve diğer ihtiyaçlara ulaşımın önündeki engeller kaldırılmış, böylece geçmişte sıkça karşılaştığımız ilaç kuyrukları, hastanelerde rehin kalma gibi durumlar ortadan kalkmıştır. Pandemi sürecinde her türlü test, ilaç, hastane hizmetleri, aşı ücretsiz olarak vatandaşlarımıza sunulmaktadır. Aşı hususunda önlere yer aldığımız medyada da görülmektedir. Sağlık hizmetlerindeki bu gelişme toplumda memnuniyetin artmasıyla sonuçlanmıştır. Ancak sağlık çok dinamik bir alandır; yeni durumlar, yeni çözümler gerektirir.

Nadir hastalıklara musap bireylerin hastalıklarının tanı ve tedavisinde zorluklar gözlenmektedir. Nadir görülmeleri nedeniyle tanı konulması zorlaşmakta, ilgili uzmanla ulaşılması gecikebilmektedir. Bu hastalıkların pek azının tedavisinde sınırlı sayıda ilaç bulunmakta "yetim ilaç" diye adlandırılan bu ilaçlara ulaşmak kolay olmamaktadır. Nadir hastalıklarla mücadele eden hastalarımız ve onlara sahip çıkan, binbir zorlukla baş etmeye çalışan yakınlarının karşılaştığı sorunları daha yakından ele almak, çözüm yollarını geliştirmek ve yalnız olmadıklarını göstermek devletimizin görevidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; konuşmamın bu bölümünde nadir hastalıklar hakkında kısa bir bilgi sunmak isterim. Nadir hastalıklar, diğer hastalıklara kıyasla az sayıda insanda görülen hastalıklardır. Ancak az sayıda insanda görülmesinin aksine çeşitleri, sayıları az değildir. Dünya genelinde yapılan çalışmalar sonucunda yaklaşık olarak 8 bin civarında nadir hastalık bulunduğu ve bu hastalıkların sadece yüzde 5'inin tedavisinin mevcut olduğu görülmektedir. Dünya genelinde yaklaşık olarak 400 milyon kişinin, başka bir deyişle genel nüfusun yüzde 6 ila 8'inin, Avrupa'da 30 milyon, Amerika Birleşik Devletleri'nde 25 milyon kişinin nadir hastalıklardan etkilendiği düşünülmektedir. Bu oranlar ülkemiz nüfusuna uyarlandığında yaklaşık olarak 5 ile 6 milyon arasında kişinin nadir hastalıklardan birine sahip olduğu tahmin edilmektedir. Nadir hastalıkların yüzde 80'i genetik kökenlidir, yüzde 50'si çocukları etkilemektedir ve nadir bir hastalığa sahip bireylerin yüzde 30'u 5 yaşından önce hayatını kaybetmektedir. Bu hastalıkların büyük kısmının tedavisi olmadığı için bunlar "yetim hastalıklar" olarak, ilaçları da "yetim ilaçlar" olarak adlandırılmaktadır.

Hastalık bazında değerlendirme yapmaya bu kısıtlı süre içinde imkân yok ancak ALS'ye ve güncelliği nedeniyle SMA'ya kısaca değinmek isterim:

ALS (amyotrofik lateral skleroz) beyin ve spinal kordun üst ve alt motor nöronlarında dejenerasyonla karakterize ilerleyici bir hastalıktır. Sebebi belli değildir. Ancak destek tedavisiyle hastalara yararlı olmaya çalışılıyor. Genetik bir sorumluluk yoktur, yüzde 10 civarında genetik bağ görülmüştür. ALS'li hasta sayısının bugün Türkiye'de 10 bin civarında olduğu tahmin edilmektedir.

Yine nadir görülen bir hastalık olan SMA (spinal musküler atrofi) ise merkezî sinir sistemini, kas ve iskelet sistemini etkileyen kalıtsal bir nöron hastalığıdır. Halk arasında "gevşek bebek sendromu" olarak da bilinir. Omurilikteki motor sinir hücrelerini tutarak yürüme, yeme ve nefes alma gibi temel işlevlerini ortadan kaldırır. Bu bebekler doğdukları zaman bez bebek gibidirler, çok gevşek durumdadırlar. SMA Tip 1 çok erken yaşta, doğumdan önce bile gelişebilir, doğar doğmaz da karşımıza

çıkabilir, ağır seyrederek; Tip 2 1,5 yaşında başlar, seyir ağır değildir; Tip 3 ve Tip 4'te ise seyir ağır değildir. SMA'da kullanılan ilaç Nusinersen Sodyum, Amerikan Gıda ve İlaç Dairesi FDA tarafından 23/12/2016 tarihinde ruhsatlandırılmasını müteakip ilacın ülkemizdeki hastaların erişimine sunulması için ilgili branş hekimlerinin geniş katılımıyla bir çalıştay düzenlenerek kriterler belirlenmiş ve hasta bazlı yapılan yurt dışı ilaç kullanım başvuruları doğrultusunda yurt dışı ilaç listesine 23/1/2017 tarihinde dâhil edilmiştir yani bir ay sonra. İlacın geri ödenmesine ilişkin değerlendirme ise Sosyal Güvenlik Kurumu bünyesindeki komisyonlarca yapılmış olup SMA Tip 1 için ilk Sağlık Uygulama Tebliği (SUT) 5/7/2017'de yani yaklaşık beş ay sonra yayınlanmış ve ilaç, geri ödeme kapsamına alınmıştır. Bu ödemeyi, dünya üzerinde, en önde, en başta sosyal güvenlik kapsamı dâhiline alan ülkelerin başında yer almaktayız.

İlacın SMA Tip 2, Tip 3 hastalarda kullanılmasına ilişkin süreç, 2018 yılı Mart ayında TİTCK bünyesinde yapılan bilimsel komisyon toplantısı sonrası alınan kararlar doğrultusunda başladı. SMA Tip 2, Tip 3 tanısına ilişkin SUT, 1/2/2019 tarihinde yayımlanarak uygulamaya girdi. SMA hakkındaki gelişmeleri takip eden SMA Bilim Kurulu -bakın, SMA'yı bir bilim kuruluyla takip ediyoruz- kararlarıyla süreçler yönetilmektedir. Gen tedavisi ve ilaç tedavisi, uygun hastaya uygun tedavi Kurul kararıyla tatbik edilmektedir. Bilim Kurulu, gen tedavisinde etkinlik ve güvenilirlik açısından henüz yeterli kanıt bulunmadığı şeklinde karar yayınlamıştır.

Değerli milletvekilleri, hastalıklarla mücadeleyi konuşuyorsak hasta olmamayı başa almak gerekir yani koruyucu sağlık işin başıdır. Bunun için farkındalık oluşturma, toplumsal bilinç geliştirme önemlidir. Nadir hastalıklar mevzu bahis olunca yüzde 80'i genetik geçişli olması hasebiyle akraba evliliği önemli hâle geliyor. Bu arada, kalıtsal hastalıklara karşı alınabilecek en etkili tedbir evlilik öncesi tarama testleridir. Eğer her iki taraf taşıyıcı ise hamilelik öncesinde sağlıklı çocuk edinmelerine kamu desteği verilebilir, tüp bebek desteği verilebilir, genetik olarak sağlıklı çocuk sahibi olma imkânı sunulabilir. Benden önceki değerli hatip arkadaşlarımdan da ifade ettiği gibi, 2017'de Bakanlığa geldiğimizde bu SMA tarama testiyle ilgili çalışmaları başlattık, bu çalışmalar tamamlandı, şimdi ihale aşamasında ve kitler alınıp tarama testleri uygulanacak.

Değerli milletvekilleri, Komisyonumuzun raporu 4 bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde tedavisi bilinmeyen hastaların tanımı, nedenleri, etkileri, tedavi yöntemleri; ikinci bölümde hasta ve hasta yakınlarına sunulan sağlık hizmetlerinde mevcut durum ve sorunlar; üçüncü bölümde ise hasta ve hasta yakınlarına sunulan bakım ve sosyal destek hizmetleri, eğitim ve öğretim hizmetleri ile çalışma hayatına yönelik hizmetlerde mevcut durum ve sorunlar; dördüncü bölümde ise sorunlara yönelik çözüm önerileri ele alınmıştır.

Komisyon toplantılarına katılanların iletmiş olduğu sorun ve talepler konusunda ilgili kurumlarla yapılan yazışmalardan elde edilen bilgiler değerlendirilmiş ve -hasta ziyaretleriyle, hasta yakınlarıyla- bu konulara ilişkin bütün öneriler ele alınmış ve sunulmuştur. Bu bağlamda, öncelikli olarak hasta ve hasta yakınlarına sağlanan sağlık hizmetlerine ilişkin süreçlerde yaşanan problemlerin çözümüne yönelik ulusal politikaların oluşturulmasının önemi vurgulanmıştır.

Nadir hastalıklarda erken tanı ve tedaviye zamanında erişimin önemi açıktır. Nadir hastalıkların tanı, tedavi ve bakım süreçlerinin yüksek maliyetli olmasının hasta ve hasta yakınlarının yaşadığı sorunlar arasında yer alması nedeniyle bu süreçteki sosyal güvenlik haklarının da mutlaka geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. "Sosyal güvenlik hizmetlerine yönelik çözüm önerileri" başlığı altında hastaların tedavi, ilaç ve tıbbi malzemeye erişim koşullarının iyileştirilmesine yönelik olarak hastalar ve hasta dernekleri tarafından sunulan öneriler, istekler değerlendirilmiş ve yer verilmiştir. Gerek hasta dernekleri tarafından Komisyon toplantılarında dile getirilen gerekse Komisyona sunulan raporlarda belirtilen nadir hastalıklara sahip engelli bireylerin ve yakınlarının bakım ve sosyal destek hizmetleri, eğitim ve öğretim hizmetleri ile çalışma hayatında yaşadıkları sorunlara yönelik çözüm önerileri de bu bölümde sunulmaktadır.

Nadir hastalıklar konusunda toplumsal farkındalık ve bilinç düzeyinin artırılmasının önemini vurgulamıştık. Sivil toplum kuruluşlarının devreye girmesi, basın, medyanın da bu konuda sorumlu ve bilinçli davranması, bilincin gelişmesine hizmet etmesi gerekir.

Değerli milletvekilleri, konuşmamın bu bölümünde, süremiz içerisinde önerilen çözümlerden bir bölümünü zikretmek istiyorum. Çözümler raporda çok detaylı olarak var, oradan çözümleri tek tek değerlendirmek mümkün ama öne çekmek istediklerimizden bir kısmı şöyle: Nadir hastalıkların ülkemize özgü tanımı ve kapsamı belirlenmelidir. Nadir hastalıklar konusunda ulusal sağlık politikaları belirlenmeli ve strateji geliştirilmelidir. Nadir hastalıklar, üst politika belgelerinde öncelikli alan olarak ele alınmalıdır. Nadir hastalıklar alanında uzmanlaşmış merkezler oluşturulmalı, uluslararası iyi modeller incelenerek ülkemize uygun bir model belirlenmeli ve işler hâle getirilmesi sağlanmalıdır. Bu alanda yapılacak ve yapılmakta olan bütün AR-GE çalışmaları desteklenmelidir. Nadir hastalıklar için geliştirilecek merkezlerde, hasta ve hasta yakınlarına psikososyal danışmanlık hizmeti verebilen üniteler oluşturulmalıdır. ALS, SMA, DMD, MS ve diğer nadir hastalıklar konusunda mutlaka bir ulusal veri tabanı oluşturulmalıdır. Bu SMA tarama programının, evlilik öncesi tarama programlarına dâhil edilmesi sağlanmalıdır. Benzer şekilde, talep edilmesi hâlinde, evli olup gebelik planlayan ailelerin de SMA, DMD gibi genetik geçişli kanıtlanmış, bir nadir hastalık indeks olgusu saptanan çiftlerin de bu teste ücretsiz erişimi sağlanmalıdır.

Evde sürekli bakıma muhtaç derecede ağır engelli bireyin bakımını yapan çalışmayan anne veya babasının veya aile üyesinin emeklilik, sosyal güvenlik hakları düzenlenmelidir.

Arkadaşlar, bu çalışma bir son değil, başlangıç olarak değerlendirilmeli. Bugüne kadar olduğu gibi, bu hizmetlerin sunulmasında katkı sağlayan Cumhurbaşkanımız ve bakanlarımızın yasamayla koordineli olarak çalışmalarını sürdüreceğine ve geliştireceğine inanıyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

VII.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç'in, telefonuna gelen mesajlardan nadir hastalıklarla mücadele eden hastaların ve yakınlarının da Komisyon Raporu üzerindeki görüşmeleri ilgiyle takip ettiklerinin anlaşıldığına, Dünya Kas Hastaları Derneği Başkanı DMD hastası Çağlar Özyiğit'in teşekküllerinin Genel Kurulla paylaşılmasını istediğine, nadir hastalıklarla mücadele eden hasta ve hasta yakınlarını saygıyla selamladıklarına ilişkin konuşması

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, telefonuma gelen mesajlardan da bu nadir hastalıklarla yaşayan ve mücadele etmek zorunda kalan hastalarımızın ve yakınlarımızın da ilgiyle komisyon raporu üzerindeki bu Genel Kurul görüşmelerini takip ettikleri anlaşıyor.

Çağlar Özyiğit, kendisi de DMD kas hastası, yine zannediyorum, Dünya Kas Hastalıkları Derneği Yönetim Kurulu Başkanı da sizlerle teşekküllerini paylaşmamı istedi, selamları var. Biz de buradan kendisini, bütün hastalarımızı ve hasta yakınlarımızı saygıyla sevgiyle selamlıyoruz. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

IX.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) Komisyonlardan Gelen Diğer İşler (Devam)

2.- Kütahya Milletvekili Ali Fazıl Kasap ve 28 Milletvekilinin, Kütahya Milletvekili Ali Fazıl Kasap ve 24 Milletvekilinin, Kayseri Milletvekili Çetin Arık ve 32 Milletvekilinin, Denizli Milletvekili Yasin Öztürk ve 20 Milletvekilinin, Gaziantep Milletvekili Ali Muhittin Taşdoğan ve 19 Milletvekilinin, Kahramanmaraş Milletvekili Sefer Ayca ve 19 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu ve 21 Milletvekilinin, MHP Grubu Adına Grup Başkanvekili Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın, Ankara Milletvekili Arife Polat Düzgün ve 23 Milletvekilinin, Samsun Milletvekili Ahmet Demircan ve 34 Milletvekilinin, Diyarbakır Milletvekili Semra Güzel ve 19 Milletvekilinin, Denizli Milletvekili Yasin Öztürk ve 20 Milletvekilinin; ALS, SMA, DMD, MS Hastalıklarında ve Kesin Tedavisi Bilinmeyen Diğer Hastalıklarda Uygulanan Tedavi ve Bakım Yöntemleri ile Bu Hastalıklara Sahip Kişiler ve Yakınlarının Yaşadıkları Sorunların ve Çözümlerinin Belirlenmesi Amacıyla Bir Meclis Araştırması Açılmasına İlişkin Önergeleri (10/184, 185, 281, 403, 585, 604, 734, 914, 915, 917, 920, 921) ve Meclis Araştırması Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 199) (Devam)

BAŞKAN – ALS, SMA, DMD, MS hastalıklarında ve Kesin Tedavisi Bilinmeyen Diğer Hastalıklarda Uygulanan Tedavi ve Bakım Yöntemleri ile Bu Hastalıklara Sahip Kişiler ve Yakınlarının Yaşadıkları Sorunların ve Çözümlerinin Belirlenmesi Amacıyla kurulmuş bulunan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu üzerindeki genel görüşme tamamlanmıştır.

Birleşime on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati:20.54

DÖRDÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 21.05

BAŞKAN: Başkan Vekili Süreyya Sadi BİLGİÇ
KÂTİP ÜYELER: Necati TİĞLİ (Giresun), Mustafa AÇIKGÖZ (Nevşehir)

-----0-----

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 50'nci Birleşiminin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

3'üncü sırada yer alan, tıbbi ve aromatik bitki çeşitliliğinin korunmasında, bunların üretiminde ve pazarlanmasında karşılaşılan sorunlar ile alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla kurulmuş bulunan (10/361, 405, 406, 407, 410) esas numaralı Meclis Araştırması Komisyonunun 159 sıra sayılı Raporu üzerindeki genel görüşmeye başlıyoruz.

3.- Mersin Milletvekili Rıdvan Turan ve 31 Milletvekilinin, MHP Grubu Adına Grup Başkanvekili Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın, Hatay Milletvekili Hacı Bayram Türkoğlu ve 24 Milletvekilinin, CHP Grubu Adına Grup Başkanvekili Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, İYİ Parti Grubu Adına Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili Yavuz Ağralıoğlu'nun; Tıbbi ve Aromatik Bitki Çeşitliliğinin Korunmasında, Bunların Üretiminde ve Pazarlanmasında Karşılaşılan Sorunlar ile Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Bir Meclis Araştırması Açılmasına İlişkin Önergeleri (10 / 361, 405, 406, 407, 410) ve Meclis Araştırması Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 159) ^(xx)

BAŞKAN – Komisyon? Yerinde.

İç Tüzük'ün 103 ve 104'üncü maddelerine göre, Meclis Araştırması Komisyonunun raporu üzerindeki genel görüşmede ilk söz hakkı önerge sahiplerine aittir. Daha sonra, İç Tüzük'ün 72'nci maddesine göre siyasi parti gruplarına ve şahısları adına 2 üyeye söz verilecektir.

Alınan karar gereğince siyasi parti grupları adına yapılacak olan konuşmaların süreleri en fazla 2 kişi tarafından kullanılacaktır. Ayrıca, istemi hâlinde Komisyona da söz verilecek bu suretle Meclis Araştırması Komisyonu raporu üzerindeki genel görüşme tamamlanmış olacaktır.

Komisyon raporu 159 sıra sayısıyla bastırılıp dağıtılmıştır.

Raporun üzerinde söz alan sayın milletvekillerinin isimlerini okuyorum: İYİ PARTİ Grubu adına Sayın Arslan Kabukcuoğlu, Eskişehir Milletvekili; Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Nevin Taşlıçay, Ankara Milletvekili; Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Sayın Rıdvan Turan, Mersin Milletvekili; Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Servet Ünsal, Ankara Milletvekili; Sayın Okan Gaytancıoğlu, Edirne Milletvekili; Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Sayın İbrahim Aydın, Antalya Milletvekili.

İlk söz, İYİ PARTİ Grubu adına Sayın Arslan Kabukcuoğlu'na aittir.

Sayın Kabukcuoğlu, buyurun. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) –Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 159 sıra sayılı Tıbbi ve Aromatik Bitki Çeşitliliğinin Korunmasında, Bunların Üretiminde ve Pazarlanmasında Karşılaşılan Sorunlar ile Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu üzerine İYİ PARTİ Grubu adına söz almış bulunuyorum. Yüce Meclisi saygıyla selamlarım.

Ülkemizdeki kişi başına gayrisafi millî hasılanın 1998'le aynı düzeyde olduğunu dikkate alırsak, özellikle çiftçilerde kişi başına düşen kazancın azaldığını ve millî gelirden çiftçilerin aldığı payın yüzde 6 olduğunu düşünürsek hem ülke ekonomisini düzeltmek hem de çiftçilerin durumunu düzeltmek için acilen önlemler alınması gerektiği ortadadır.

Şimdiye kadar ormanlar odun ürünleri yönünden değerlendirilmiş veya “millî parklar” olarak kullanıma sunulmuştur, oysa orman altı ürünleri çok geniş imkânlar sunmaktadır. Buradan hareketle, tıbbi ve aromatik bitkiler bir kültür bitkisi olarak ele alınmalı ve değerlendirilmelidir.

Acı biber dışında kimyon, kekik, sumak ve diğer tüm aromatik bitkiler ülkemizde ithal edilmektedir.

Dünyada toplam 422 bin bitki türü sayısı varken bunların 52 bini tıbbi ve aromatik bitki türüdür. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre yaklaşık 20 bin bitki tıbbi amaçlarla kullanılmaktadır. Bitkisel droglar için başlıca ticaret merkezleri Çin, Hindistan, Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, Fransa, İtalya, Japonya, İngiltere ve Hong Kong'dur.

Bir Dünya Bankası raporuna göre tıbbi bitkisel droglar ve aromatik ürünlerin 2050 yılında oluşturacakları pazar 500 milyar dolar civarındadır. Bitkisel drogların dünya ticaretindeki yeri 2018 yılı itibarıyla 62 milyar dolardır, pazarın yıllık büyüme hızı ise yüzde 7'dir.

Uçucu yağların dünya ticaretindeki yeri 150 bin tondan fazladır, 600 bin hektar da tarımı yapılmaktadır, 1 milyon çiftçi bu işle uğraşmaktadır. Küresel uçucu yağ pazarı 6,5 milyar dolar olup 2022-2025 yıllarında 15,8 milyar dolara ulaşması bekleniyor; 2020 yılı için 370 bin tondur ve değeri de 10 milyar dolara tekabül eder.

Portakal, okaliptus, nane ve limon esansları 100 bin ton olup tüm uçucu yağların üçte 2'sini teşkil ediyor. Bunlar Fransa, Almanya, İtalya, İngiltere tarafından ithal edilmektedir.

Yılda 300 milyon dolardan daha fazla miktarda tıbbi ve aromatik bitki ihracatı gerçekleştirilmektedir; kekik, defne, ada çayı olarak 34 milyon dolar kadar ihracat yapılmıştır. 2018 yılı itibarıyla belli başlı aromatik bitki ürünü ihracatı 47 milyon dolar,

^(x) 159 S. Sayılı Basmayazı tutanağa eklidir.

^(xx) (10/361, 405, 406, 407, 410) esas numaralı Meclis Araştırması Önergelerinin ön görüşmeleri 7/11/2018 tarihli 15'inci Birleşimde yapılmıştır.

ithalatı ise 33 milyon dolardır.

Gül yağının iki önemli üreticisi Türkiye ve Bulgaristan'dır; 2018 yılı itibarıyla 14 bin ton taze gül üretilmiş olup yaklaşık 1,6 ton gül yağı elde edilmiştir. Ülkemizin önemli aromatik bitkilerinden sadece -demin de söylediğim gibi- acı biber ihtiyacımız karşılanmakta ve diğer hepsinden ithalat yapılmaktadır.

Kekik, 2018'de 17.666 ton üretilmiş olup 57 milyon dolar değerindedir; bin tonu kekik olarak tüketilirken 5,5 milyon dolar ihracat geliri sağlanmıştır.

Ada çayı 7,2 milyon dolar karşılığı 1.962 ton kuru ada çayı yaprağı ihracat edilmiştir. Türkiye ve İspanya dağ çayının dünyadaki iki önemli üreticisidir.

Nanenin 670 ton kadar hasadı yapılıyor, 2 milyon 106 bin dolar ihracat geliri var; nane esanslarından ise 45.177 dolar ithalat bedeli ödemekteyiz.

Defnenin 2018 yılında 40 milyon dolar karşılığı ihracatı var, yılda 1 ton kadar defne yağı ithal ediyoruz.

Anason, 5'i endemik olmak üzere toplam 27 türle temsil edilmektedir. Türkiye'de yılda yaklaşık 10 bin ton anason tohumu üretilir, bunun 7 bin tonu rakı üretiminde kullanılmaktadır, 2018 yılında 10 milyon dolarlık ihracat yapılmıştır.

İhlamur, 2018'de 1 milyon 812 bin dolar ihracata, 54 bin dolar ithalata ödeme yapmışız.

Sığıla yağı halk tıbbında yara iyileştirici olarak biliniyor; 2018'de 94 bin dolarlık ihracat yapılmış.

Meyan kökü 3,2 milyon dolar karşılığı 1.090 ton olarak ihracat edilmiştir.

Şevketibostan tazeyken sebze olarak tüketilir; kurutulmuş kök kabuklarından hazırlanan ürünler idrar yollarında taşın düşürülmesinde başarılıdır.

Sahlebin yumrusu kurutulup öğütülür. Nesli tükenmekte olan ve toplanması ülkemizde yasak olan bir bitkidir. Muğla, Samsun, Aydın, İzmir, Yalova illerinde salep tarımı yapılmaktadır.

Büyük ekonomik değeri olmayan ürünlerimiz ise şöyledir: Keçiboynuzu, kimyon, rezene, biberiye, sumak, çörek otu, kişniş, keten tohumu, safran, haşhaş, baharat karışımları ve diğerleri. Ülkemiz, 36-42 kuzey paralelleri arasında yer alır; Avrupa-Sibirya, İran-Turan ve Akdeniz iklimlerinin kesiştiği yerdedir. Bir yerde iklimler ne kadar fazla kesişiyorsa orada endemik bitkiler o kadar fazla olmaktadır ve bu yüzden de bizde endemik bitkilerin, toplam 12 bin çiçek-bitki taksonunun üçte 1'ini aromatik ve tıbbi bitkiler oluşturmaktadır. Floranın yüzde 30'u endemik bitkidir, hiçbir ülkede bu kadar yüksek endemik bitki yoktur.

Tıbbi ve aromatik bitkiler ilaç, kozmetik, parfüm gibi pek çok alanda kullanılmaktadır. Tıbbi ve aromatik bitkilerin hacmi Türkiye'de 2023'te 5 milyar dolar, dünya pazarında ise 115 milyar dolar olacağı tahmin ediliyor.

Bitkilerin tıbbi tedavide kullanıldığına dair bilgiler milattan önce 30 bin yılına kadar uzanmaktadır. Mezopotamya'da, mağaralarda, insan izleriyle birlikte civanperçemi, gül, kanarya otu, hatmi çiçeği, ebegümeci, denizüzümü gibi değişik bitkilerin izine rastlanmıştır. Hipokrat'ın da milattan önce 4'üncü yüzyılda 60 çeşit bitki kullandığını bilmekteyiz.

Yine, milattan önce 325 yılında İskender'in Doğu'ya yaptığı sefer sayesinde Batı baharatla tanışmıştır. İbni Sina'nın tanı ve tedavi içeren kitaplarında pek çok tıbbi bitkiler vardır, bunlar uzun süre Batı'da tıbbi kitap olarak okutulmuştur.

Selçuklular Anadolu'da tıbbi binaların, hastanelerin yanında tarçın, kişniş, kekik gibi değişik bitkileri ilaç olarak kullandılar. Osmanlı İmparatorluğu zamanında da değişik bitkiler ilaç olarak kullanılmıştır. Modern tıpta da birtakım bitkiler kullanılmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre yaklaşık 20 bin kadar bitki tedavi amacıyla kullanılmaktadır. 4 milyar kadar insan sağlık sorunları için ilk etapta bitkisel drogları kullanmayı tercih etmektedir. Reçeteye satılan ilaçların yüzde 25'i de bitkilerden elde edilmektedir. Ülkemizdeki ticari amaçla doğrudan toplanarak iç ve dış piyasaya satılan bitki sayısı 347 kadardır, 35 tanesi endemiktir. Doğadan toplanıp yurt dışına satılan doğal bitkilerin sayısı ise 100'dür. TÜİK verilerine göre, ülkemizde yaklaşık 20 çeşit tıbbi ve aromatik bitkinin ekimi 1,3 milyon dekar alanda yapılmaktadır. Tıbbi ve aromatik bitkilerin ekim alanı 2020 yılına göre yüzde 40 oranında artmıştır; bunun yanında, keten, kenevir, safran gibi bitkilerin ekimi azalmıştır.

Ülkemizde tıbbi bitkilerin satışının önemli bir kısmı aktarlardan, baharatçılardan veya internetten yapılmaktadır. Bunlar çok defa kuralına uygun olmayan, gelişigüzel ambalajlar içerisinde ve gerekli standartlara uymayan satışlardır. Bunların bir kısmı kendi başına problem teşkil etmektedir, problem yaratmaktadır.

Ülkemizde tıbbi ve aromatik bitkiler konusunda birçok kurum müdahildir. Türlerin doğal florada toplanması, biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilmesi, AR-GE çalışmaları, tarımsal üretim, üretimin planlanması ve üretimin verilerinin toplanması konusunda Tarım ve Orman Bakanlığı; mamul madde üretimi ve nihai ürün ruhsatlandırılması, kullanılması ve halk sağlığının korunması konusunda Tarım ve Orman Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı; günlük uygulamaların ve ticari verilerin oluşturulmasında Ticaret Bakanlığı; istatistik verilerin oluşturulmasında TÜİK Başkanlığı; standartların oluşturulmasında Türk Standardları Enstitüsü; mevcut biyoçeşitliliğin kullanıma aktarılması ve farmakope araştırmalarının oluşturulmasında üniversiteler; tarımsal desteklerin ve stratejilerin oluşturulması hususunda Tarım Bakanlığı ve Kalkınma Bakanlığı yine ve bunların AR-GE'sinin yapılmasında TÜBİTAK yetkilidir.

Ülkemizin mevcut toprak ve su kaynakları ile biyoçeşitlilik durumu dikkate alınarak küresel rekabet gücünü artırmak, uluslararası piyasaların talep ettiği kalite ve miktarda tıbbi ve aromatik bitkilerin üretimini artırmak amacıyla özellikle Tarım ve Orman Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, kalkınma ajansları, üniversiteler ve diğer kurum kuruluşlar tarafından çok sayıda proje tamamlanmış ve uygulamaya konulmuştur.

Ülkemizde katma değeri yüksek bitki üretimi artmakla beraber istenen düzeyden uzaktır. Hızla gelişen ve değişen yurt içi ve yurt dışı eğilimleri takip eden bir kurumsal yapımız henüz yoktur.

Tıbbi ve aromatik bitkiler besin takviyesi, bitkisel çay, baharat, aroma ve kıvam artırıcı olarak fonksiyonel amaçlı kullanılmaktadır. Drog bitkilerin kök, sap, yumru, gövde veya odunsu yapı, kabuk, yaprak, çiçek, meyve veya tohumları kullanılmaktadır.

Tıbbi ve aromatik bitkiler gıdaların raf ömrünü uzatıcı olarak kullanılmaktadır. Fesleğen, kekik, biberiye, oğul otu, ada çayı içerdikleri antimikrobiyal nedeniyle gıdalarda bozulmayı önleyici etkiye sahiptir. Böylece bu gıdalara bir katma değer ve bir değer artışı sağlarlar. Bu özelliklere sahip bitkiler aynı şekilde dezenfektan olarak toplu kullanım alanlarında da temizlik malzemesi olarak kullanıma sunulmuştur.

Hekimin teşhisi için, denetimi ya da reçetesiz ya da tedavi takibi olmaksızın tasarlanmış ve amaçlanmış olan geleneksel tıbbi ürünlere uygun özel uygulamaları olan oral, haricen uygulanan veya inhalasyon yoluyla kullanılan müstahzarlardan olması gerekir.

Biyoçeşitliliğin korunması için uluslararası mevzuat vardır. Birleşmiş Milletler Biyoçeşitlilik Sözleşmesi gereğince uluslararası hukuk ilkeleri uyarınca devletler kaynaklarını kendi çevre politikaları doğrultusunda kullanma hakkına sahiptir ve kendi yargı yetkileri veya kontrolleri dâhilindeki faaliyetlerin, diğer devletlerin çevrelerine veya ulusal yargı yetkilerinin sınırları dışındaki alanların çevrelerine zarar vermemesini de sağlamakla sorumludurlar. Ülkeler kendi genetik kaynaklarına erişimini kısıtlama yetkisine sahiptirler veya ülkeler, ikinci ülkelerle kendi hâkim oldukları bu genetik yapıyı birlikte değerlendirebilirler, kullanabilirler.

Takviye Edici Gıdalar Tebliği gereğince takviye edici gıdaların tekniğine uygun ve hijyenik şekilde üretim, hazırlama,

işleme, muhafaza, depolama, taşıma ve piyasaya arzını sağlamak üzere ürün özellikleri belirtilmektedir. Tarım ve Orman Bakanlığı mevzuatında bitki listesi ve zehirli ve zararlı oldukları için gıda amaçlı kullanımı yasak olan bitkilerin listesi vardır.

Ekonomik sürdürülebilirlik için sözleşmeli üretimle küçük ölçekteki üreticilerin örgütlenmesi büyük önem arz etmektedir. Hububat, sebze, meyve ve benzeri ürünler kadar yaygın bir pazarlama ağı ve kullanım alanı bulunmamaktadır. Tıbbi ve aromatik bitki toplayan çiftçiler için pazarlama sorunu, bu ürünleri ham madde olarak kullanan imalatçılar için de ham maddeye erişim sorunu vardır. Bu nedenle sözleşmeli üretim modeline ihtiyaç duyulmaktadır. Sözleşmeli üretimle üreticiler bir de kooperatifleşecek olursa aile çiftçiliği şeklinde küçük ölekte yapılan tıbbi ve aromatik bitki üretiminin pazarla entegrasyonu kolaylaşacaktır, ekonomik sürdürülebilirlik tesis edilmiş olacaktır.

Üretim aşamalarında sürekliliğin sağlanması, üretim maliyetlerinin düşürülmesi, işçilik giderlerinin azaltılması ve mekanizasyonla mümkün olacaktır. Bu sebeple, yeni mekanizasyonların geliştirilmesi gerekmektedir. Mevcut mekanizasyon imkânlarının üretimin her aşamasında verimli kullanılabilmesi için ürün bazında kümelenme çalışmaları yapılmaktadır.

Belirli bir faaliyet alanında uzmanlaşmış bir grubun değer zincirlerinde yer alan diğer paydaşlarla -kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler gibi- birlikte oluşturduğu coğrafi yoğunlaşma "yığın" olarak tanımlanmaktadır. Bu yığınlar arasında işletmelerin rekabet gücünü geliştirmek amacıyla bilinçli bir iş birliği yaratabilen gruplara ise "küme" denir. Her sektörde uygulanabilecek olan kümelenme modelinin ortak paydası, coğrafi yakınlık, uzmanlaşma, diğer zincirlerdeki farklı aktörlerin bir araya gelmesi, iş birliği ve güven ortamıdır. Değer zincirlerinde ilişki hâlinde olan üretici ve işletmelerin bir araya geldiği kümelenme modeliyle üretim maliyetlerini düşürerek rekabet, istihdam ve ihracat potansiyelinin artırılması ve bölgesel kalkınma sağlanabilecektir ki bu, bizim en çok ihtiyaç duyduğumuz bir durumdur.

Tıbbi ve aromatik bitkiler sektöründe nihai üründe sağlanacak markalaşma ve pazarlama kabiliyeti ham madde üretimindeki sürdürülebilirliği de peşinden sürükleyecektir. Üretim planlaması yapılırken yurt içi ve yurt dışı pazarları piyasa öngörülerıyla değerlendirilmeli, nihai ürünlerden başlayarak bu üründe kullanılması planlanan bitkisel üretim çalışmaları yapılmalıdır.

Üretimin sürdürülebilirliğinin sağlanması, yıllık üretim miktarının yanında, depolama imkânlarının artırılmasıyla doğru orantılıdır. Günümüz dünyasında tıbbi ve aromatik bitkiler yıllık stoklu olarak üretilmektedir. Bu nedenle işin içerisine bir de lisanslı depoculuk girmektedir. Ülkesel bir üretim planlaması yapılabilmesi için stratejik bitkilerin belirlenmesi ve öncelenmesi gerekir.

Tarım arazilerinde mevcut bitkiler ile tıbbi ve aromatik bitkilerin rekabeti mümkün değildir. Marjinal alanlardaki su kısıtlılığının olduğu tarımsal üretim havzalarında, erozyon bölgelerinde, hazine arazilerinde, orman altında, küçük aile şirketlerinde ve münavebe uygulamalarında ilk olarak planlanmalıdır.

Tıbbi ve aromatik bitki üretimine ihtiyacımız vardır, ithalatı fazladır. Dışarıda da büyük bir pazar vardır. Bizim pazar payımız düşüktür. Ortamda bir kargaşa vardır. Düzenleyici bir otoriteye ihtiyaç vardır.

Doğal ortamda üretim, genellikle ormanda "odun dışı orman ürünleri" olarak değerlendirilmektedir. Ürün toplama, bu konuda eğitim almış kimselerce yapılmalı ve üretimin sürdürülebilirliği sağlanmalıdır.

Ülkemiz florasında yetişen bitkilerin birçoğu gelişigüzel toplama, sanayileşme, şehirleşme, tarla açma, aşırı otlatma, turizm, pestisit kullanımı, yabancı otlar mücadelesi, ağaçlandırma gibi nedenlerle risk altındadır.

2013 yılında defne, kekik, ladin, fıstık çamı kozalağı, ıhlamur, yaban elması, harnup başta olmak üzere 231 bin ton ürün elde edilmiş olup Orman Genel Müdürlüğü bu toplamdan 4,2 milyon Türk lirası, köylüler 31,5 milyon Türk lirası, tüccarlar ise 223,5 milyon Türk lirası gelir elde etmiştir.

2018 yılında ise yukarıda bahsedilen bitkilere ilaveten geven, yaban mersini, dut, kızılçık, fındık, zeytin, alıç, nar, sakız, yabani kiraz, vişne, hurma, trüf, ardıç, elma gibi bitkiler de toplama kapsamına girmiş ve 534 bin tonluk bir toplamda 6,45 milyon Türk lirasını Orman Genel Müdürlüğü, 182 milyon Türk lirasını çiftçi ve 668 milyon Türk lirasını ise tüccarlar kazanmıştır. Her durumda tüccarların kazanması Orman Genel Müdürlüğü ve çiftçilerin toplamından kat kat fazladır.

Bu çalışma esnasında tıbbi ve aromatik bitki üreticilerinde gördüğüm handikap, hepsi ürünlerine bir ilaç muamelesi yapmaktadır. Biliyoruz ki ilaç deyince ürün kendiliğinden değerlendirilmektedir ve talipisi de artmaktadır. Pandemi döneminde de gördük ki bir ilacın elde edilmesi için on beş ila yirmi yıl gibi bir süre gerekmektedir; 5, 6 faz da devam etmektedir ve toplam maliyeti de 1 milyar doları bulmaktadır. Covid-19 aşısında faz 3 çalışması henüz yeni bitmiştir, faz 4 çalışması ise uygulamadadır. İlacın deney aşamalarından geçerek güvenilir kullanılmasının zaman ve maddi olarak maliyeti yüksektir. Herhangi bir maddeye ilaç denilebilmesi için birtakım iddialardan öteye müspet deliller gerekmektedir. Ülkemiz, tıbbi ve aromatik bitkilerden ülkemizdeki bunca endemik çeşitliliğe rağmen yararlanamıyor. Tıbbi ve aromatik bitkilerin dış ticaretindeki dengesi negatiftir, millî gelirin yüzde 8'i tarım ürünlerinden olmalıdır. 10 milyondan fazla işsizimiz vardır, tıbbi ve aromatik bitkiler bize büyük fırsatlar yaratmaktadır. Konu her bakımdan etrafıca araştırıldığında ülkemiz için önemli fırsat kapıları açıktır.

Bu Meclis araştırmasının yapılmasında herkesten çok yarar gördük. En başka sayın milletvekillerine, Grup Başkan Vekillerine, pek çok imkân hazırlayan Sayın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanına, siyasi tecrübesi ve birikimlerini başarıyla uygulayan, çalışmaları ustaca yürüten Komisyon Başkanımız Antalya Milletvekili Sayın İbrahim Aydın'a, Komisyon üyesi kıymetli milletvekillerine, ziyaret edilen illerin valilerine, bürokratlarına, özel teşebbüs yetkililerine, özel şirket sahiplerine ve de yasama uzmanlarına, Meclis bürokratlarına ve sekreterlerine çok teşekkür ederim.

Saygılarımla. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Nevin Taşlıçay, buyurun. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA NEVİN TAŞLIÇAY (Ankara) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 159 sıra sayılı Tıbbi ve Aromatik Bitki Çeşitliliğinin Korunmasında, Bunların Üretiminde ve Pazarlanmasında Karşılaşılan Sorunlar ile Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu üzerine Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum. Aziz Türk milletini ve Gazi Meclisimizi saygıyla selamlıyorum.

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü Biyoçeşitlilik El Kitabı'nda tıbbi ve aromatik bitkiler, hastalıkları önlemek, sağlığı korumak ve rahatsızlıkları tedavi etmek amacıyla insanlara ilaç sağlayan bitkiler olarak tanımlanmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre yaklaşık 20 bin bitkinin tıbbi amaçlarla kullanıldığı ve yaklaşık 4 milyar insanın -yani dünya nüfusunun yarısının- sağlık sorunlarını ilk etapta bitkisel ilaçlarla çözmeye çalıştığı bilinmektedir. Ayrıca gelişmiş ülkelerde reçeteli ilaçların yaklaşık yüzde 25'inin etkin maddesini bitkilerden elde edilmiş olan ilaçlar oluşturmaktadır.

Avrupa'da 150 milyondan fazla insan geleneksel tedavi yöntemlerinden yararlanmaktadır. Bu hususta başı çeken ülke olan Almanya'da halk geleneksel tedavi yöntemlerine yılda 10 milyar avro harcamakta ve söz konusu harcamanın yüzde 50'si sigorta kurumlarınca karşılanmaktadır.

Bilindiği üzere Anadolu toprağı birçok medeniyete ve dünya tıp tarihine adlarını yazdırmış Hipokrat, Galen, İbni Baytar gibi bilim insanlarına yurt olmuştur. Öte yandan Orta Asya'dan Anadolu ve Balkanlara kadar geniş bir alanda yaşayan Türk milleti dünyanın zengin folklorik tıbbi bilgi birikimine sahip milletler arasında bulunmaktadır. Bu geniş coğrafya içerisinde Anadolu'muzdaki halk hekimliği, ana unsur olarak atalarımızın Orta Asya'dan getirdikleri, temeli binlerce yıllık Türk halk tıbbını da temsil etmektedir.

Dolayısıyla kadim bir tarihe ve zengin tıbbi ve aromatik bitkilere sahip Anadolu'nun uluslararası bir marka olarak "Anadolu tıbbi" adıyla daha özgün ve kalıcı hâle getirilmesi gerekmektedir, tıpkı geleneksel Çin tıbbi, Kore tıbbi, Kampo tıbbi ve Alman tıbbi gibi.

Bugün, mevzuata göre yasak olmasına rağmen, bitkisel ürünlerin birçok hastalığa iyi geldiği ifade edilerek kontrolsüz bir şekilde satışı yapılmaktadır; ilgili kurumlar denetimlerde yetersiz kalmakta ve mevzuattaki birtakım boşluklar istismar edilmektedir. Tüm dünyada bu yönde sorunların yaşandığı Dünya Sağlık Örgütü'nün raporlarında da görülmektedir. Tarım ve Orman Bakanlığının yürütmüş olduğu biyolojik çeşitlilik, geleneksel bilginin korunması çalışmalarında uluslararası anlaşmalar çerçevesinde halk reçeteleri toplanmaktadır.

Avrupa Birliği üyesi ülkelerdeki mevzuatta geleneksel bitkisel tıbbi ürün tanımı, "Bileşiminde yer alan tıbbi bitkilerin başvuru tarihinden önce Türkiye'de veya Avrupa Birliği üye ülkelerinde en az on beş yıldır, diğer ülkelerde ise otuz yıldır kullanılıyor olduğu bibliyografik olarak kanıtlanmış; terkip ve kullanım amaçları itibarıyla hekimin teşhis için denetimi ya da reçetesi ya da tedavi takibi olmaksızın kullanılması tasarlanmış ve amaçlanmış olan; geleneksel tıbbi ürünlere uygun özel endikasyonları bulunan; sadece spesifik olarak belirlenmiş doz ve pozolojiye uygun özel uygulamaları olan; oral, haricen uygulanan veya inhalasyon yoluyla kullanılan müstahzarları." şeklindedir.

Geleneksel bitkisel tıbbi ürünler konusunda mevzuat düzenlemesi olmakla birlikte dünya genelinde yaşanan gelişmelere oranla ülkemizde yeterli düzeyde gelişme sağlanamadığı görülmektedir. Küresel pazarda söz sahibi olunabilmesi ve bu alanda ithalatın azaltılarak öz kaynakların kullanımını daha da geliştirmek üzere "Anadolu tıbbi inovasyon merkezi" adı altında bir kurumsal yapıya ihtiyaç duyulmaktadır. Geleneksel bitkisel tıbbi ürünlerde Almanya'nın, kozmetikte ise Fransa'nın model ülke alınarak ülkemizde bu alanda ruhsat alacak ürünlerin sayısı artırılmalıdır. Bu amaçla, bu ürünlerin üretimi kapsamında bilgilendirme ve teşvik programlarının hazırlanması ve yasal süreçlerinin kısaltılmasının, kolaylaştırılmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir. Yine, bu ürünlerde ihracata yönelik stratejinin tespit edilmesi ve eylem planına dönüştürülmesi gerekmektedir.

Sağlık okuryazarlığımızın istenilen düzeyde olmadığı gerçeğinden hareketle tıbbi ve aromatik bitkilerin kullanım alanları ve şekli konusunda bilinç düzeyinin yeterli olmaması da önemli sağlık sorunlarına neden olabilmektedir. Sağlık Bakanlığı tarafından 2014 yılında yapılan ve 5882 kişinin katıldığı anket sonuçlarına göre, ülkemizde insanların yüzde 60,5'inin geleneksel ve tamamlayıcı tıp metotlarını hayatlarının bir döneminde tedavi amaçlı kullandığı tespit edilmiştir. Bunların yüzde 59,1'inin de bitkisel veya bitkisel karışımları kullandığı kaydedilmiştir.

Ülkemizde, bitkisel ürünlerin büyük bir bölümü aktarlar, doğrudan satış kanalları, e-ticaret siteleri ve marketler aracılığıyla halka sunulmaktadır. Bitkisel ürünlerin sadece küçük bir bölümü eczaneler aracılığıyla halka ulaştırılmaktadır. Söz konusu bu ürünlerin eczane dışında, serbestçe, yeterli denetimden uzak satılması toplum sağlığı açısından tehlike oluşturabileceğinden, yerli ilaç sanayisinin de konuya sahip çıkmasıyla hâlihazırda pahalı olan ithal bitkisel ürünler yerli üretimle daha ucuza mal edilebilecek, ithalat azaltılacak, bunun yanında ilaç kalitesinde standardize bitkisel ürünlerin kullanımı artarak gerçek tedavinin sağlanması mümkün olabilecektir.

Doğal floradan ham madde temini çoğunlukla amaç dışı türlerin bilinçsiz toplanmasıyla gerçekleşmektedir. Doğadan toplamada koruma-kullanma dengesi içinde doğrudan bitkilerden yararlanılmalı, sürdürülebilir kullanım ilkesi dikkate alınmalıdır. Nesli tükenme tehlikesi altında olan türler doğal florada koruma altına alınmalı ve takibi yapılmalıdır. Diğer türlerde ise uygun toplama bilgileri oluşturularak toplumculara eğitimler verilmeli ve üretimin sürdürülebilirliğini sağlayan politikalar oluşturulmalıdır. Bu nedenle de yapılan envanter çalışmaları büyük önem arz etmektedir.

Ham maddenin kesintisiz olarak sektörü sunulabilmesi için hem biyolojik çeşitliliği koruyacak şekilde çevresel sürdürülebilirliğe hem de üretim aşamasında faaliyette bulunan tarafların söz konusu faaliyetine devam etmesini sağlayacak şekilde ekonomik sürdürülebilirliğe önem verilmelidir. Doğadan toplama faaliyetlerinin iyi toplama, yetiştiriciliğin ise iyi tarım uygulamaları kriterlerine uygun olarak yapılması çevresel sürdürülebilirliğe önemli katkılar sağlayacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemizde doğal olarak yetişen tıbbi ve aromatik bitkilerin envanter çalışmalarının tamamlanması, potansiyel üretim miktarlarının ivedilikle belirlenmesi, farmakopelerde belirtilen ve arz açığı bulunan bitki türlerinde ise kültüre alma çalışmalarının yapılması önem arz etmektedir. Doğal bitki zenginliğimize rağmen, hâlen, ülkemizde temin etmek mümkünken yurt dışından ithal edilmekte olan pek çok bitki türü ve bitmiş ürün de mevcuttur. Kısacası, tıbbi ve aromatik bitkilerin ham ürün olarak satışı yerine, katma değeri yüksek, işlenmiş mamul veya yarı mamul madde olarak pazarlanmasını sağlayacak stratejilerin hayata geçirilmesi, sektörde markalaşmaya gidilmesi, iş birliği modelleri ve kümelenmenin teşvik edilmesi ilke olarak öncelikli hedeflerimiz olmalıdır. Üretimi hedeflenen tıbbi ve aromatik bitkiler için yatırımları hızlandıracak ve yönlendirecek ürün bazlı fizibilite raporlarının ilgili kamu otoritesi tarafından hazırlanıp yayınlanması gerekmektedir. Mevzuatta kabul gören ilgili farmakopelerde yer alan bitkisel drogların tek veya karışımları hâlinde ambalajları üzerinde endikasyonlarının belirtilerek sadece eczanelerde sunulması, hekimler tarafından reçete edilmesi, majistral reçete olarak eczacı tarafından hazırlanması, eczacılara tıbbi çay hazırlama yetkisinin mevzuatla sağlanması ve Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından geri ödemeye tabi tutulması sektörün gelişimine önemli ölçüde katkı sağlayacaktır. Zaman geçirilmeden tıbbi ve aromatik bitkilerden farklı alanlarda farklı ürünler geliştirilmesine yönelik ihtisas teknoparklarının kurulması, bunların desteklenmesi ve mevcut teknoparkların bir veya birkaçının bu alanda ihtisaslaşmasının teşvik edilmesi, terapötik etki gösteren tıbbi çayların Avrupa'da olduğu gibi eczacılar tarafından hazırlanması ve eczanelerden hastaya ulaştırılması, kullanılan bitkilerin ilgili farmakopede özel olarak belirtilmesi, tıbbi ve aromatik bitkilerden üretilecek yeni ilaçların ve yeni ürünlerin geliştirilmesinin araştırma merkezleri ve eczacılık fakülteleri için performans kriteri olarak belirlenmesi ve bu çalışmaların özel olarak teşvik edilmesi, bu konuda lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim gören tek meslek grubu olduğu için eczacılık fakültelerinde lisans, yüksek lisans ve doktora programlarında tıbbi ve aromatik bitkilerle ilgili akademik çalışmaların ve projelerin daha fazla desteklenmesi, ülkemizde çok büyük ihtiyaç olan ekstre üretim tesislerinin devlet eliyle belli lokasyonlarda kurularak standart ekstre ve dolayısıyla bitkisel ilaç ham maddesi elde edilmesi sağlanarak ekstre ithalatının asgariye indirilmesi, internet ve benzeri kanallarla satışı yapılan tıbbi ve aromatik bitki ürünleriyle ilgili izleme ve kontrol tedbirlerinin geliştirilmesi ve aykırı uygulamalara ilişkin denetimin ve cezai müeyyidelerin artırılması, bitkisel tıbbi ürünlerin dikkatli kullanımına yönelik kamu spotlarının hazırlanması ve bu kamu spotlarında hekim ve eczacı danışmanlığının vurgulanması bu hususta yol almamızı sağlayacak önemli başlıklar arasındadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bilindiği üzere, tıbbi ve aromatik bitkilerin üretim süreci emek yoğun bir iştir. Bu özelliği dikkate alındığında, özellikle kadın ve engelli bireylerin halk eğitim programları vasıtasıyla sertifikalandırılması ve özel teşviklerle üretim işleme sürecinde görev almalarının sağlanması, ayrıca bu sektörde istihdam edilen dezavantajlı bireylerin sosyal güvenlik primlerinin belirli oranlarda kamu tarafından karşılanması, yine kadın girişimciler tarafından kurulan ve yönetilen tıbbi ve aromatik bitki işleyen işletmelere özel teşvik mekanizmalarının oluşturulması ve mevcut desteklerin etkinleştirilmesi gerçekleştiği takdirde büyük bir istihdam imkânı oluşturacaktır.

Ülkemizde öncelikle birçok firma tarafından dünya standartlarında tıbbi ve aromatik bitki üretimi sırasında, sonrasında, gıda, kozmetik ve ilaç sanayisinin kullandığı standardize bitkisel ham maddelerin üretilmesi gerekmektedir çünkü kaliteli ve

standardize ham madde bu işin olmazsa olmazıdır. Bitkisel ham maddeleri kullanan sektörlerce bitmiş ürün olarak fonksiyonel gıda, gıda takviyesi, bitkisel çay, bitkisel kozmetik ve bitkisel ilaçlar üretilerek hem Türkiye pazarında hem de dünya pazarlarında hak ettiğimiz noktaya sanayi, üniversite ve kamu kurumları iş birliğiyle bir an önce varılmalıdır.

Doğadan toplamaların sürdürülebilir şekilde floraya zarar vermeden yapıldığı, bitki üreticilerinin ve toplayıcılarının eğitildiği, talebi fazla olan bitkilerin iyi ziraat uygulamalarına ve organik tarıma uygun olarak kültüre alındığı, yetiştirme tekniklerinin her bitkiye özgü ve ekolojik koşullara göre saptandığı, yurt dışında geliştirilmiş ve ülkemiz ekolojik koşullarına adapte olabilecek çeşitlerin getirilerek ülkemiz iklim koşullarında denendiği, tıbbi ve aromatik bitkilerin en önemli sorunlarından biri olan tohumluk temini için kurumsal altyapının oluşturulduğu, çeşit geliştirmeye yönelik işlah çalışmalarının desteklendiği, hasat sonrası işlemlerde, depolama ve nakliyyede uygun standartların sağlandığı, üretilen bitkilerin işlenmesi ve pazarda istenilen standartlara uygun hâle getirilmesi ve uygun pazarın bulunması için gerekli çalışmaların yapıldığı bir sistemi rahatlıkla hayata geçirebiliriz.

Ben de bu raporun hazırlanması sürecinde emeği geçen milletvekillerimize, uzmanlarımıza, akademisyenlerimize başta olmak üzere Komisyon çalışmalarımıza katkı veren herkese teşekkür etmek istiyorum.

Bu konuyla ilgili bugüne kadar çok şey dile getirildi ama sanırım en somut adım bu rapor ve bu raporda dile getirilen öneriler, en önemlisi de bu iş için tıbbi ve aromatik bitkiler üst kurulu olarak ayrı bir kurum ihdas edilmesi gerekliliğidir. Millî servet acilen işlenmeli, yer üstü madenlerimiz olan tıbbi bitkiler en hassas ve özenli şekliyle millî gelire tahvil edilmelidir.

Halk sağlığını ilgilendiren her türlü ürünün, özellikle de suistimale bu kadar açık olan ve de etken madde içeren bitkisel tıbbi ürünlerin sadece eczacı eliyle ve eczane kanalıyla hastaya ulaştırılması gerekliliğini ifade ederek sözlerime son verirken, bugünkü şartlarda her türlü ruhsatlandırma ve kontrol işlemlerinin de Sağlık Bakanlığı eliyle yürütülmesi gerekliliğinin altını bir kez daha çizmek isterim.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Sayın Rıdvan Turan, buyurun. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA RIDVAN TURAN (Mersin) – Sayın Başkan, değerli vekiller ve ekran karşısındaki kıymetli halkımız; hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Oldukça yoğun bir çalışma sonucunda Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Komisyonu olarak bir rapor üretmiş olduk. Ben öncelikle, bu Komisyonda yer alan bütün milletvekili arkadaşlarıma emeğine sağlık diyorum, teşekkür ediyorum onlara. Önemli bir çalışma oldu fakat biz Halkların Demokratik Partisi olarak Mecliste bu çalışmaya, daha doğrusu bu rapora şerh düşen zannediyorum tek siyasi partiyiz. Bu yirmi dakikalık süre içerisinde Türkiye'nin temel tarım politikaları bağlamında bu rapora neden şerh düştüğümüzü ve alternatif çözüm önerilerimizin neler olduğunu sizinle paylaşmaya çalışacağım değerli arkadaşlar.

Öncelikle şunu ifade etmeye çalışayım: Tıbbi ve aromatik bitkiler, adı üzerinde özellikle sağlık sektöründe, insan sağaltımında kullanılan, aynı zamanda aromatik niteliğe sahip olan, 20 bin civarında üyesi olan devasa bir florayı anlatıyoruz bunlardan bahsederken. Bu flora insanların binlerce yıldan beri uygarlık serüveninde defalarca kullandığı, hastalıklardan, salgınlardan korunmalarına imkân sağlayan çok sayıda bitkisel drogun da üretim alanı. Böyle olduğu için gelişen zaman içerisinde bunlar, özellikle ecza endüstrisinde yoğun olarak yani yöresel tıbbın, geleneksel tıbbın dışında kimya ve ilaç endüstrisinde de yoğun olarak kullanıldı ve kullanılmaya devam ediyor. Biz de doğal olarak...

Türkiye, bitkisel florası oldukça güçlü bir ülke, iklimi etkilerinden dolayı, farklı iklimsel koşulları içerisinde barındırıyor olmasından dolayı gerçekten dünyanın en fazla ama en fazla bu tip bitkileri barındıran ülkelerinden bir tanesi, yani tıbbi ve aromatik bitkiler ülkemizde yoğun olarak bulunuyor. Yine doğal olarak, bu varlıklara sahip olmaktan kaynaklı olarak insanımızın daha iyi yaşaması için, en azından bitkisel kaynaklı ilaçların daha fazla yapılabilmesi için, ithalatçı olduğumuz bu alanda giderek kendimize yeten ve ihracatçı bir ülke olabilmek için de bu konuda adım atılması gayet doğal. Fakat bizim tam da şerh düştüğümüz mesele şu: Şimdi, Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Komisyonu olarak bir rapor yayınlandı, bir çalışma sürdürüldü ve dikkat edin, konuşmacıların tümü bir ekonomik büyüklükten bahsediyor yani Türkiye'nin gayrisafi millî hasılasına şu kadar milyon dolar, bu kadar milyar dolarlık bir katkıdan bahsediliyor. Meseleyi yalnızca buradan aldığımızda yani bir ekonomik değer, bir ekonomik büyüklük olarak ele aldığımızda hemen bunun yanına eklenmesi gereken ekonomik, siyasi, sosyal etkiler konuşulmadığında, tartışılmadığında ve Komisyon raporuna bunlar dercedilmediğinde elimizde yalnızca "Bunlardan biz ne kadar para kazanırız?" meselesi kalıyor. Bu, birilerini motive ediyor olabilir, birilerini mutlu ediyor olabilir daha fazla para kazanıyor olmak ama şimdi düşünün ki tıbbi ve aromatik bitkiler devasa bir sektör olacak, devlet buraya birtakım desteklemeler sunacak ve büyük bir değer oluşacak. Yani, şöyle varsayalım: Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Komisyonu olarak biz bir pasta yaptık, bu pastayı masanın üzerine koyduk, fakat bu pastanın nasıl paylaşılacağına ilişkin hiçbir söz söylemedik. Önemli mi bizim açımızdan paylaşımı? Evet, önemli. Yani, milyar dolarlık bir sektör üretiyorsanız ve bu sektör, tarımın bütünü gibi tarım tekellerinin sultanı altında kalacaksa, yani küçük ölçekli üreticiler buradan daha fazla gelir elde etmesini, sosyal kazanç sağlamasını, ekonomik kazanç sağlamasını destekleyecek ve temin edecek planlar, programlar yapılmazsa değerli arkadaşlar, bunun sonucu, bu servetin bir azınlığın elinde temerküz etmesi olacaktır. Peki, bu nasıl sağlanır? Bir defa büyüklük, ekonominin büyümesi bir şeydir ama bizim açımızdan, yani ana akım iktisatçılara karşı olarak bizim gibi iktisadi felsefeyi savunanlar açısından 2 şey çok önemlidir: Büyümenin nasıl paylaşılacağı ve istihdam yaratıp yaratmayacağı meselesi. İşte tam böyle bir noktada milyar dolarlık bir sektör oluştururken Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Komisyonu "Ya, kardeşim, bu milyar dolar nasıl paylaşılacak? Yani köyünde bu işi yapmaya çalışan insanların, binlerce, on binlerce insanın, bizim garibanların hâli uluslararası tarım tekelleri -örneğin Fransa bu konuda çok önde, aromatik bitkilerin ticareti konusunda çok çok önde, keza Çin yine öyle- karşında acaba ne olacak? Yoksa oluşturduğumuz bu milyar dolarlık sektör bir azınlığa mı hizmet edecek?" sorusunu sormamış olurum. Ee, biz bu soruyu soruyoruz. Sorduğumuz bu soruya da şöyle cevaplar veriyoruz: Bir sektörü ihya etmek, bir sektörü oluşturmak bir şeydir ama "devlet" denen mekanizmanın aynı zamanda servetin nasıl bölüşüleceğine ilişkin -hele demokratik bir devletse söz konusu olan- servetin nasıl adil bölüşüleceğine ilişkin bir tahayyüle sahip olması gerekir. Bunu kurumlarıyla yapar, servetin dağıtımı için ihdas ettiği kurumlarla bunu yapar, bunu böyle başarır.

Bizim de önerimiz var tabii, yıllardan beri, en azından iki yıldan, üç yıldan beri sürekli kooperatiflerden bahsediyoruz. O sebeple, bu rapora düştüğümüz temel şerhle, kooperatifler temelinde servet bölüşümünü tabana yayacak, yoksul köylüyü, küçük ölçekli üreticileri destekleyecek bir rapor mantalitesine sahip olmaması sebebiyle eleştiriyoruz. Evet, bu sektörün gelişmesi, üretimde bulunması falan bunlar elbette önemli şeyler fakat burada bir eşitliği sağlamadıktan sonra, çokuluslu şirketler karşısında tıbbi ve aromatik bitkiler üreten kesimlerin "kooperatifler" başlığı altında örgütlenmelerini sağlayıp bunlara ilişkin tedbirler almadıktan sonra, emin olun, günün sonunda bizim bu devasa floramızdan bir avuç uluslararası tekel faydalananacak. Hani birileri hep "emperyalizm, emperyalizm" diyor ya, işte emperyalizm esasen bu. Yani iktisadi planda sizin içinize girmiş, floranızı, faunanızı dilediği gibi kullanan, derelerinizi sulta altına alan, ekonomik planda sizi sömüren mekanizmaları eğer ekonomik ve siyasi planda karşılayacak ve bunları massedecek öneriler üretmiyorsanız, aslında ürettiğiniz şey son analizde emperyalizmin bizim ülkemizdeki sömürü payını ve pastasını büyümek anlamına geliyor. Meseleye bu zaviyeden bakıldığında, evet, mutlaka bu raporun işi değildir belki ama bu raporda mutlaka bu paylaşım ilişkisinin en azından olabildiğince adaletli hâle getirilebilmesi için tıbbi ve aromatik bitki

yetiştiricilerinin kooperatifler temelinde örgütlenmesi gerektiğini savunuyoruz. Bu kooperatifler özellikle küçük ölçekli üreticilerin çatısı altında örgütleneceği kooperatifler olmak zorunda.

Türkiye’de kooperatif mevzuatı buna uygun mu? Vallaha değil, değil yani. 3 tane bakanlığın altında 3 tane kooperatif yasası var. Yani ben şimdi çalışıyorum, bir kanun teklifi de yazdım, yakında sunacağım da ama yani gerçekten bunların içerisinde çıkmak mümkün değil. AKP, kooperatif yasasına ilişkin bir çalışma sürdürdü, bunu biliyoruz, henüz ayan olmamış olsa da orada bu mantık yok, ya, bu kamucu mantık yok. Dolayısıyla, Kooperatifler Yasası’nı tek bir yasa hâline getirip, bir kooperatifler bakanlığı altında bu yasanın uygulanmasını sağlayıp, bir kooperatifler bankasıyla bunu destekleyip -kooperatifler bankası diyorum çünkü Ziraat Bankasının ne işe yaradığını konuşmayalım, süre yetmez- bir kooperatifler bankasıyla özellikle küçük ve orta ölçekli çiftçileri destekleyecek bir perspektif oluştuğunda, işte o zaman tıbbi ve aromatik bitkiler çalışması da daha makul bir yere oturacaktır. Bunun yapılmadığı koşullarda şöyle çok kaba bir benzetmeyle yaptığımız iş şu olacak: Zaten 40 yerinden yaralanmış, zaten pek çok problemle malul olan Türkiye tarımının; ithalatçı pozisyona düşmüş, girdi fiyatlarının alıp başını gittiği, çiftçi borçlarının 5 milyardan 120 milyar liraya arttığı, 40 milyon dönüm arazinin haczedildiği... Değil mi? Yani bunların her biri bir sorun. Ondan sonra, yüzde 100’lerin çok çok üzerinde girdi, özellikle gübre fiyatlarının arttığı, çiftçi yaşının 55’e çıktığı; sırf AKP iktidarı boyunca 2 tane Trakya alanı kadar toprağın tarımın dışına itildiği, üzerine beton döküldüğü, Kürt sorunundaki çözümsüzlük politikaları sayesinde, yayla yasaklarıyla, mera yasaklarıyla birlikte bölgenin tarımsal potansiyelinin iyiden iyiye tahrip edildiği bir yerde yani bu kadar -artık ne diyelim- direnci zayıflamış olan bir yerde ve yetmiyormuş gibi uluslararası tarım tekellerinin 1980 askerî darbesi ve 24 Ocak kararlarıyla bu ülkeye neoliberalizmle beraber sert bir giriş yaptığı; 1989’daki finansal serbestleşme, 2002’de güçlü ekonomiye geçiş, Derviş’in programıyla beraber iyiden iyiye tarımın uluslararası tarım tekellerinin önüne serildiği; AKP marifetiyle tarımsal KİT’lerin tek tek tasfiye edildiği, Tarım Yasası’yla, Şeker Yasası’yla bu alanın âdeta “gücü yeten yetene” hâline dönüştürüldüğü ve çiftçinin bu kadar gadre uğradığı bir yerde, değerli arkadaşlar, bunun üzerine, bu çürük yapının üzerine tıbbi ve aromatik bitkilere ilişkin iyi bir şey inşa etmek mümkün değil; bak, çok açık söylüyorum, mümkün değil. Yapılmalı mı? Evet, yapılmalı ancak bu çürümüş yapı, bu köhnemiş yapı, bu düzen ele alınıp değerlendirilmeden buradan mantıklı bir sonuç çıkarmak, buradan gerçekten sosyal adaleti sağlayacak bir ortam yaratabilmek mümkün değil. Yani eğri oturup doğru konuşalım, şimdi “Güzel bir şey yaptık.” diye iddia edebiliriz. Evet, iyi bir çalışma oldu ama son tahlilde bunun pratikte uygulanması tarım dinamiklerini zedeleyecekse, adaletsizliği artıracaksa... Bu, böyle olacak. Hemen örnekleyeyim: Geçtiğimiz aylarda bir torba yasa görüştük. Bunun içerisinde ormanlara ilişkin de bir şey vardı ve ormanlarda tıbbi ve aromatik bitkiler yetiştiriciliğine ilişkin bir madde vardı, hatırlayacaksınız. Ya, şimdi, tıbbi ve aromatik bitki yetiştirmek istiyoruz da ormanları yok etmek istemiyoruz. Bunu niye söylüyorum? Çünkü bir bitki kültüre alındığında onun yetişmesi için girdiye ihtiyacınız olur, ilaca ihtiyacınız olur. Bu, ormanın faunasındaki doğal predatörlerin yani zararlıları yok edici böceklerin ölmesi anlamına gelir. Bu muazzam bir orman kaybına neden olur.

Bak, şimdi, orman konusundaki perspektifin zayıf olması, buraya yırtma yapıştırma yapar gibi tıbbi ve aromatik bitkilerin eklenmesi ve ne kadar büyük bir sorunla karşı karşıya olduğumuzu görelim burada. Buna benzer çok fazla örnek verebilirim, süre yeterli değil. Ama günün sonunda meseleyi şöyle ele almak lazım: Değerli arkadaşlar, bakın, Anadolu ve Mezopotamya coğrafyası tarımın beşiği. Özellikle avcı toplayıcı toplumlardan tarıma dayalı toplumlara geçtiğimizde yani “emmer” ve “eincorn” buğdaylarının evcilleştirilmesiyle birlikte şu anda, şu Genel Kurul içerisinde gördüğünüz her şeyin müsebbibi tarımsal artının yaratılmasıdır. Yani insanların tüketebileceğinden daha fazlasını üretmesi, birtakım alanlarda uzmanlaşmaya başlaması, bilimin, teknolojinin, meteorolojinin, botaninin, zoolojinin, her şeyin oluşmasına imkân sağladı. Bu topraklarda oldu, bak, başka bir yerde olmadı, bu toprakların işidir bu. Ve bu bir Amerika silüetinde göründü, Fransa oldu, Osmanlı İmparatorluğu oldu, şura oldu, bura oldu yani uygarlığa rengini veren şey esasen buydu. Şimdi ne yazık ki öyle bir noktaya geldik ki bütün bu sürecin sonunda tarımın merkezi olan, uygarlığın merkezi olan pek çok insana ait, bilime ait disiplinin çıkmasına sebep olan, bu, işte tüketebileceğinden daha fazla üretme esası, yani “neolitik devrim” diye tarif edilen şey, insanlığın gördüğü ilk devrim bu topraklarda oldu ama ne yazık ki bu topraklarda artık ortalama çiftçi hayatını idame ettirebilecek durumda değil, kırsal muazzam derecede tasfiye oluyor. Bakmayın, Bakan buraya geliyor, “Tarımda şöyleyiz, böyleyiz.” falan filan diyor.

Bakın, ben dün narenciye işçileriyle beraber narenciye topladım. Sabah beşte kalktım, Mersin’de gittik bir tarlaya, narenciye topladık. Limondu topladığımız şey. Tıbbi ve aromatik bitki mi? Evet, tıbbi ve aromatik bitki. Ama aynı Mersin’de, Davultepe bölgesinde 60 bin narenciye ağacının, limon ağacının kesilmesi de bu dönemde gündeme geliyor; bakın, dikkat edin. Bu ne perhiz, bu ne lahana turşusu! Yani 400 dönüm alanın istimlak edilmesiyle birlikte, acele kamulaştırma kararının Cumhurbaşkanı tarafından onaylanmasıyla birlikte bu alandaki 60 bin ağaç kesilecek. Hani biz tıbbi ve aromatik bitkiler konusunda iyi bir şeyler yapacaktık? Allah’tan reva mı şimdi 60 bin ağacın kesilmesi ya!

Sabah gittik limon toplamaya, öğleye kadar limon topladık ve şunu gördüm arkadaşlar: Bakın, oradaki mevsimlik tarım işçileri, tarla sahibinin yaşadığı sıkıntılar, araçların taş atmadan –“Taş atıp da kolun mu yoruldu?” derler ya- elde ettikleri olağanüstü kazançlar dikkate alındığında, bu alanın baştan sona sosyal adalet, ekonomik adalet parantezinde ele alınıp değerlendirilmediği koşullarda, bunların kooperatifler bünyesi ve çerçevesi içerisinde ele alınmadığı koşullarda burada üreteceğimiz şeyden daha çok dert üreteceğiz, ben size söyleyeyim. Memleketlerinden kopmuş gelmiş insanlar, sabahın beşinde yollara dökülüyorlar. Aynı minibüse ben de bindim, insan istifiydi, nefes alamıyorduk minibüste. Bir saat kadar yol gittik, bir saat sonra, o minibüsten dökülürcesine, hep beraber, mevsimlik tarım işçileriyle indik, ardından bahçeye saldırdık limonları kesmek için. Bütün bu süreç, baştan sona örgütsüz, baştan sona “Saldım çayıra, Mevla’m kayıra.” perspektifiyle yapılmış durumda. Kimse aslında bir şey istemiyor biliyor musunuz? İstedikleri yalnızca... Arada trafik polisleri yolu kesiyorlar, bu insanlara bir de 6 bin, 7 bin lira trafik cezası kesip araçlarını bağlıyorlar.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – “Kongreye gidiyoruz.” deselerdi bir şey olmazdı.

RİDVAN TURAN (Devamla) – Evet, “Kongreye gidiyoruz.” deseler belki bir şey olmazdı; doğru, onu da akıl edememişler.

Yani tarladan tabağa kadar, üreticiden tüketiciye kadar, mevsimlik tarım işçisine kadar inanılmaz kaotik bir durumla karşı karşıyayız.

Bundan sonra biber toplamaya gideceğim, ondan sonra pazarcılık yapacağım ve bu alanların her birinde biz şunu çok yakından, birinci elden görüyoruz: Bizim, evet, daha inovatif fikirlere ihtiyacımız var. İlacın ham maddesini de kendimiz üretmeliyiz -işte, şu aşı konusundaki kepezellik ortada yani- ilacımızı da üretmeliyiz. Ne bileyim, kendi besinimizi üretmeliyiz, tarımda mutlak ithalatçı olmaktan çıkmalıyız. Evet, evet, evet ama arkadaşlar, bunlar, bir mevzuya baktığında yalnızca ekonomi gören akılla, yalnızca para gören akılla çözümlenebilecek şeyler değil. Bunlar, o mevzuya baktığında esasen orada ekolojiyi gören, doğayı gören; insanı, doğaya hükmeden değil, doğa içinde ve diğerleriyle eşit hukuk sahibi olan -börtü böcek, kurbağayla, tosbağayla eşit hukuk sahibi olan- bir varlık olarak gören bir anlayışın değiştirebileceği şeylerdir. Onun haricinde, bütün yaşamını doların yeşiline bağlamış insanlar bu meseleyi çözemezler değerli arkadaşlar.

Sözlerimi şöyle bitiriyorum: Evet, iyi bir çalışma oldu, başarılı şeyler yaptık ama bu iki mesele -sözünü ettiğim paylaşım

meselesi, kooperatifler meselesi- çözümlenmeden bu ancak ve ancak uluslararası sermayeye yapacağımız bir kıyaktan öteye gitmeyecektir.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına ilk konuşmacı Sayın Servet Ünsal.

Süreniz on dakikadır.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA SERVET ÜNSAL (Ankara) – Sayın Başkan, çok değerli milletvekili arkadaşlarım; Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Araştırma Komisyonu üyesi olarak Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum.

Oluşturulan Araştırma Komisyonu raporunda, bu bitkilerin etkin bir şekilde korunması, doğadan toplanması, yetiştirilmesi, işlenmesi ve pazarlanması konularında mevzuatın acilen düzenlenmesi gerektiği belirtilmektedir. Evet, bu raporda tıbbi, aromatik bitkiler konusunda 127 tane öneri yer aldı arkadaşlar. Ben de bir tıp doktoru olarak, bu önerilerden özellikle, ülkemiz için nihai hedefin, millî ve yerli ilaç üretimine yönelmemiz olması gerektiği kanısındayım. Tıp biliminin öncülerinden İbni Sina diyor ki: “Şifasız hastalık yoktur, irade eksikliğinden başka; değersiz bitki yoktur, tanınmamasından başka.” Yine “Derdin devası, iyinin kötüye muhtaç olmasıdır.” diyor İbni Sina. Aslında tam da günümüzü anlatıyor arkadaşlar.

Evet, ülkemiz endemik bitki çeşitliliğinde dünyanın en zengin ülkelerinden biri, 4 bine yakın endemik bitkimiz var arkadaşlar. Bu sayı tüm Avrupa’daki endemik bitkiler kadar. Ülkemizde stratejik öneme sahip, ticarileşmiş tıbbi ve aromatik bitkiler mevcut arkadaşlar. Bu alanda dünyada 117 milyar dolarlık bir pasta var. Bu pastadan bizim aldığımız pay sadece 600 milyon dolar. Evet arkadaşlar, önümüzdeki yıllarda, tabii, planlı bir çalışmayla, hedefin 5 milyar dolarları bulması düşünüyor. Bunlardan, örneğin, defne, kekik, biberiye, mavi yemiş, laden, yabani igde, geven, yağ gülü, delice cinsi zeytin, dağ çayı gibi bitkilerin ivedilikle doğadan toplanmaya uygun miktarları gösterilmelidir arkadaşlar.

Koruma kapsamında diğer önemli bir konu da biyokaçakçılıkla mücadeledir. Bu mücadelenin de etkin yapılması gereklidir. Bilindiği üzere, birçok bitki türümüz geçmişten günümüze bilinçsizce yok edilmiş, hatta birçok endemik bitki yurt dışına kaçırılmıştır. Bunun için ya çıkışı yasağı yahut da kota getirilmelidir arkadaşlar.

Yurt içinde üretileme potansiyeli olan ama kısmen ya da tamamen ithal edilen aromatik bitkileri söyleyeceğim şimdi. Başta karabiber, ginseng, anason, rezene, ada çayı, oğul otu, biberiye, kişniş, zerdeçal, zencefil, keten, susam, sumak, şerbetçi otu ve reçine gibi ürünlerin üretimlerini mutlak yapmalıyız, özellikle de destek programlarını geliştirmeliyiz arkadaşlar. Hele hele karabiberle ilgili ufak bir anekdotum var, söyleyeceğim küçük bir söz var: Karabiberi nereden alıyoruz biliyor musunuz arkadaşlar? Karabiber, karabiber... Vietnam’dan ya da Brezilya’dan geliyor, yıllık 15 milyon dolar para veriyoruz, ülkemizde üretilmiyor daha karabiber.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bir diğer konu da tıbbi ve aromatik bitkilerin işlenmesi konusu. Bunun için doğru tesisleri doğru yerlerde yaparak istihdamı artırmalıyız ve küçük aile işletmelerini ve kooperatifleri desteklememiz lazım. Bir daha tekrar ediyorum: Küçük aile işletmelerini ve kooperatifleri mutlak ve mutlak desteklemeliyiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; ülkemizde tıbbi, aromatik bitkilerle ilgili belki de en önemli sorun pazarlama sorunu. Maalesef, yıllardır bu sektörü elinde tutanlar hep aynı çevreler. Bu çevrelerin haberi olmadan üreticilerin ürünlerini direkt pazara ulaştırması neredeyse imkânsızdır. Yani bu alanda da mafya türemiştir arkadaşlar. Evet, bu çevreler üreticiden cüzi fiyatlarla aldıkları ham maddeleri kendi kârlarını koyarak iç pazara ulaştırırlar veya yurt dışına ihraç ederler. Ülke dışına çıkışı noktasıyla genellikle İzmir kentidir, İzmir şehridir.

Sertifika olmayan ürünlerin internet üzerinden satışının önüne mutlaka geçilmesi lazım arkadaşlar. Suistimalleri önlemek için cezai müeyyidelerin artırılması önemli konulardan biridir çünkü sonuçta insan sağlığı önemli.

Tıbbi, aromatik bitkilerin üretiminde, toplanmasında, pazarlanmasında üzerinde durulması ve çözülmesi gereken bazı noktalar var. Bu konuda hem üretici, ülkemizde de en büyük pazarlayıcı olan, yerli ve millî bir firma olan Bağdat Baharattan aldığım, pratikte çok sık rastlanan sorunları size sıralayacağım.

Birinci sorun: Öncelikle, Türkiye’de yetiştirilmeyen ancak yetiştirilmesi mümkün olan bazı ürünler var. Nedir bunlar? Karabiber, zencefil ve zerdeçal. Bu ürünlerin yetiştirilmesi için gerekli çalışmalar mutlaka yapılmalıdır. Düşünün, karabiber bir yılda 15 milyon dolar veriyoruz Vietnam’a.

İkinci sorun: Türkiye’de yetişen ancak teknolojik, ekonomik eksiklikler nedeniyle problemlili olan bazı ürünler var. Nedir bu? Acı biber arkadaşlar. Acı biber üretimi desteklenerek toprakta verilen firenin azaltılması gerek.

Üçüncü sorun: Üretimi az olan ancak araştırılması gereken ürünlere ilişkin çalışmanın yapılması lazım.

Dördüncü sorun: Bakın, tıbbi ve aromatik bitkilerin ticaretinde, gümrüklerde yaşanan çok ciddi sorunlar var. Gümrüğe gelen ürünlerin analizi yapıldıktan sonra ödemenin yapılması lazım. Bizde ne yapılıyor? Ürün geliyor, parası veriliyor, analizi yapılıyor; kötü çıkarsa para iade edilmiyor arkadaşlar. Düşünün, benzer şekilde, numune alındıktan sonra gümrükte geçen süre ve o masraflar da bizim ülke içindeki firmalara yazılıyor.

Beşinci sorun: Tıbbi, aromatik bitkilerin ve baharatların buharla sterilizasyon süreci çok önemli. Bu da bir tek İzmir’deki firmada yapılıyor arkadaşlar. Özellikle Hollanda’da bunun hiç sorun yapılmadığını, sorunsuz yürüdüğünü söylemek istiyorum. Bu buharlı sterilizasyon, ürünlerde kayba ve kalite düşmesine neden oluyor.

Altıncı sorun: Kaçakçılık olayları, vergisini ödeyerek çalışan firmaları zorluyor. Nerede oluyor bu? Örneğin, Doğubeyazıt bölgesinde yoğun bir şekilde acı biber kaçakçılığı var arkadaşlar. Yüzde 75 gümrük vergisi olan acı biberde gerekli analizler yapılmıyor, gümrüklerde de denetim artırılmadığı için ciddi bir kaçakçılık olayı var Doğubeyazıt’ta.

Yedinci sorun: Tıbbi, aromatik bitkilerde pestisit kalıntısı olmamalı ya da tolere edilebilir hâlde olmalı.

Sekizinci sorun: Tıbbi ve aromatik bitkilerin aktarlarda bilinçsizce satışı mutlaka engellenmeli. Ürünlerin sağlıklı bir şekilde işlenmesi ve kullanılması için kontrol ve eğitimler verilmeli arkadaşlar.

Dokuzuncu sorun: İthalat kanalıyla alınan ve işlendikten sonra ihraç edilen ürünlerde işleme sürecinde oluşabilecek fire miktarlarının net olarak yapılması firmaları rahatlatacak.

Evet, Sayın Başkan ve arkadaşlarım; geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamalarının kesinlikle destek tedavisi olduğunu unutmayın; destek tedavisidir, tıbbi ilaç değildir. Örneğin, Almanya’da geleneksel ve tamamlayıcı tıp için yaklaşık 10 milyar avro harcıyor.

Bir başka uygulama alanı ise, ormanların iyileştirici etkileri var arkadaşlar. Örneğin, Güney Kore’de doğal porsuk ormanları hastalar için iyileştirici. Bunun bizde de örneği var, terapi ormanları anlamında; Muğla’da sığla ormanları var arkadaşlar. Bu da tedavi edici bir orman çeşidi.

Evet, yine, birçok ülkede örneği olan fitoterapi merkezlerinin acilen kurulması gerek. En önemli konulardan biri de bütün analizlerin yapılacağı, uluslararası akredite kalite kontrol laboratuvarlarının acele bir şekilde kurulması gerek. Muhtelif kamu kurumları ve üniversitelerin bünyesinde yer alan ancak etkin bir şekilde kullanılmayan tıbbi ve aromatik bitki gıda takviyesi analizlerini yapan laboratuvarlar mutlak kurulmalı. ABD, Avrupa Birliği, Çin, Güney Kore ve Japonya gibi ülkelerin bu süreçlerini

örnek almalıyız arkadaşlar.

Çok önemli bir konuyu daha dile getirmek istiyorum. Tarım ve Orman Bakanlığının, Sağlık Bakanlığının, Ticaret Bakanlığının, Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun ve diğer ilgili kurumların, sahtekârca yapılan, bitkisel ürün ve takviye edici ilaçların mevzuata aykırı her türlü, tanımlarını engellemesi gerek arkadaşlar. Bu konu mutlaka hayata geçirilmeli.

Sayın Başkan ve değerli milletvekili arkadaşlarım; sözlerimi bitirirken, yıllardır emek veren bir tıp doktoru olarak, bu Komisyonda görev yapmış bir üye olarak, araştırma raporundaki önerilerin bir an evvel hayata geçirilmesinin takipçisi olacağımı belirtmek isterim. Zira, Hazreti Ali'nin çok güzel bir sözü var arkadaşlar: "Fırsat karınca yürüyüşüyle gelir, yıldırım hızıyla gider." Bu hâlde, rapordaki sonuçları hayata geçireceğiz.

Ben her şeyden önce hepinize sağlıklı günler diliyorum ama Komisyon raporunun oluşumunda emeği geçen Komisyon Başkanı sevgili arkadaşım İbrahim Aydın'ı, tüm milletvekili arkadaşlarımı ve uzman arkadaşlarımı Cumhuriyet Halk Partisi adına sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Teşekkürler. (CHP ve İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

AHMET KAYA (Trabzon) – Ağabey, iyi konuşuyordun, bir beş dakika daha konuşsaydın ya.

BAŞKAN – Okan Bey veriyorsa olur.

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Veririm yahu, ne olacak.

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına ikinci söz Sayın Okan Gaytancıoğlu'nun.

Sayın Gaytancıoğlu, süreniz on dakikadır.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Komisyon Başkanım; evet, güzel bir komisyon çalışması oldu. 26'ncı Dönemde başladık biz bu çalışmalara, 27'nci Dönemde... Neredeyse iki yıl geçti. Büyük bir emek var, çok toplandık, birçok gezi yapıldı; öncelikle teşekkür ediyorum. İnşallah kanun teklifi hâline gelir, kanunlaşır, o zaman da aynı heyecanı, aynı atraksiyonu güzel bir şekilde yaşarız ama sizden umutlu değilim çünkü siz bunu zor kanunlaştırırsınız. Neden? Türkiye'nin birçok sorununu çözecek. Siz sorun çözmüyorsunuz, yeni sorunlar yaratıyorsunuz.

Biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak zaten bunları çok iyi bildiğimiz için iktidarımıza da hazırlıklıyız. Daha 2017 yılında Genel Başkanımızı Silivri'ye götürmüştük, orada bizim tıbbi ve aromatik bitkiler tarlamız var. Belediye bizdeydi, şimdi orada belediyeyi kaybettik ama nasılsa bir dahaki seçimlerde tekrar alacağız. Biz çok hazırlıklıyız. Neden? Dünyada 115 milyar dolarlık bir pazar var, Türkiye Cumhuriyeti'nin bu pazardan aldığı pay -az önce Servet ağabey söyledi- 600 milyon dolar yani almamız gereken payın çok çok azı. Hedef de 2,5 milyar dolar. Anadolu bir gen bankası, 12 bin tane bitki çeşitliliği var, 3.600 tanesi endemik. Yani bizde her şey var ama sizde politika yok, yönetemiyorsunuz. Bunları üretmeye başlarsak desteklemesi bile yok şu anda. Normal ürünlerin desteklemesi yok, tıbbi ve aromatik bitkilerin desteklemesi nasıl olacak?

Bakın, biz bu çalışmada zaten çok önemli olduğunu söylemiştik. Neden? Aile iş gücünü kullanarak üretim yapıyorsunuz. Küçük arazilerde, yani 1 dekarlık, 2 dekarlık bir arazide ciddi bir gelir var. Örnek veriyorum -sadece bir tane örnek vereceğim çünkü zamanı iyi kullanmak istiyorum- buğday tarımı yapıyorsunuz, dekardan bugünkü koşullarda 250-300 lira para kazanırsınız ama 1 dekar lavanta tarımı yaparsanız 3.500 lira para kazanırsınız yani 10 katı ama onu sanayi ürünü hâline getirmeniz lazım, kozmetik sektörüyle, kimya sektörüyle, ilaç sektörüyle iş birliği içerisinde girmeniz lazım. Bu Komisyonda biz bunları söyledik, ileride kanunlaşır da söyleyeceğiz ama üniversite-sanayi iş birliği olmazsa olmaz. Yani, bu coğrafyada her şeyimiz var ama sizde politika olmadığı için bunu gerçekleştirmeniz zor. Biz gerçekleştirelim, bizim ciddi bir tarım politikamız var. Sizin tarım politikanız gününbirlik yani bugün ne bitti? Buğday bitti, "Bize buğday gönder." Türkiye buğday ithalatçısı bir ülke oldu, yağ ithalatçısı bir ülke oldu, pirinç ithalatçısı, soya, mısır... Her şeyi ithal ediyoruz, çiftçimiz ciddi anlamda borçlu. Kasım ayında yasa çıkardık, bütün borçları yapılandırılacak dedik. Her hafta bir müjde açıklıyorsunuz, çiftçiler televizyonun karşısına geçiyor "Acaba bu hafta bize bir müjde var mı, borçlar yapılandırılacak mı, borçlar affedilecek mi?" Hiç böyle bir şey yok. Gübreye biraz destek veriyorsunuz ama gübre fiyatları yüzde 100'ün üzerinde artıyor, çiftçinin borcu gün geçtikçe artıyor, tarımsal yapımız son derece bozuk.

Kuraklık komisyonu kuracaksınız, güzel, biz de destek vereceğiz çünkü dünyada ciddi bir kuraklık var, bu konuda bir çalışmanız yok. Nasıl yok? Nereden anlıyoruz? Güzel bir destek vardı, 2016 yılında sulama ekipmanları için destek veriyorlardı, onu bile kaldırdınız. Sayın Veyssel Bakanım çok iyi bilir, su için çok uğraştı o zaman. Sulama ekipmanları için destek veriyorlardı ama o desteği bile kaldırdılar Sayın Bakan. 2016'dan 2020'ye kadar o destekler uygulandı yani tarlada damla sulama teşkilatını, altyapısını kuranlara ekipmanlar için verilen desteklemeleri kaldırdılar. Dünya susuzluktan kırılıyor, Türkiye susuzluktan kırılıyor; küresel iklim değişikliği var, kuraklık var; siz sulama ekipmanları için verilen desteği kaldırıyorsunuz yani sizin tarımı yönetemediğiniz, ülkeyi yönetemediğiniz zaten sadece buradan ortaya çıkıyor ki tıbbi, aromatik bitkilerde gerekli hamleleri yapamazsınız. Neden? Çünkü, bakın -benden önce Servet Bey gayet güzel açıkladı- kekiğin ana vatanı biziz, her taraf kekik dolu ama biz kekikten 50 milyon dolar para kazanabiliyoruz. 5 milyar dolar para kazanabilecek potansiyelimiz var, marka hâline getiremiyoruz, coğrafi işaretlemelerimiz eksik. Çok güzel bir komisyon dönemi geçirdik, birçok bilim adamını çağırdık; ilaç hâline getirebiliriz, her şeyi yapabiliriz ama sizde bunu yapabilecek bir potansiyel yok. Neden? Çünkü politikalarınız gününbirlik. Planlama yok; Devlet Planlama Teşkilatını kapattığınızdan zaten belli. Yani Ulusal Süt Konseyi oluşturuldu, özerk bir kurum. Ulusal Süt Konseyi süt fiyatlarını belirliyor ama yem fiyatları, süt fiyatlarını geçiyor. Yani geçen hafta burada gösterdim. Yemin içinde ne var? Buğday var, arpa var, soya var, mısır var, küspe var; bunların hepsini ithal ediyorsunuz, kepeği ithal ediyorsunuz. E, şimdi bu politikalarla olmaz. Ama Türkiye'de ekilmeyen araziler var. Bu arazilerde neden bir üretim planlaması yapılmaz? Neden binlerce, on binlerce ziraat mühendisi işsiz iken, kamuda işe alınmaz iken... Türkiye, gıda denetimi için gıda mühendislerini işe almazsa... Yılda 500 bin tane buzağı ölüyor arkadaşlar, 500 bin tane. O buzağının yarısını kurtarabilmek yani veterinerleri sahaya sürebilmek Türkiye hayvan ithalatı yapmaz; bu kadar açık, bu kadar net. Yani çok politika var. Köyleri dolaşıyoruz, köylerde genç kalmamış. Neden? 17 bin tane köy okulunu kapatmışsınız, gençler şehre inmiş. Gençler köyde kalmak istiyor.

Şimdi, Koyun Projesi çıkardınız. İki veya üç ay önce ben burada eleştirmiştim sizi "Böyle kredi verilmez." demiştim. Şimdi haklı çıkıyorum, üzülüyorum. Neden? Dün bir köye gittim, Edirne'nin Keşan ilçesinin Çobançeşmesi köyüne, isim de vereyim, çocuğun adı da Samet. Samet 30 yaşında, 2 çocuğu var, 30 tane koyun istiyor. Siz diyorsunuz ki: "Kefil getir." Ya, temiz kefilli nerede buldunuz? "Tapu getir." Tapusu yok. Çocuk köyde kalmak istiyor, tarım yapmak istiyor ama siz illa "mevzuat" diyorsunuz. Ya, birazcık da güvenin, birazcık da güvenin, üretim yapsın. (CHP sıralarından alkışlar) Yani gençlerin önünü kapatmayın, açın. Türkiye, hiç olmadı, meralarını korusun, koyunculuk yapsın, üretim yapsın. Çocuğun bir de kahvesi var, kahvesini de kapatmışsınız; beş aydır kahveler kapalı. Köylerde insanlar sadece kahveye gidiyorlar. Kahveye kira veriyor ama diyor ki: "Ya, benim kira kontratım yok, köyde kahveye kontrat yapmaya gerek yok; elden veriyorum, kira yardımı bile alamadım." Yani bu tip durumlarla karşı karşıya kalıyoruz.

Siz geleceği göremiyorsunuz. Nitelikli bir tarım politikası yapmadığınız zaten daha kasım ayında belli oldu. Neden? Geçen seneki destekleme miktarı kadar destek verdiniz. Ya, Türkiye'de yem fiyatları mı artmıyor, mazot fiyatları mı artmıyor, gübre

fiyatları mı artmıyor? "Hiç olmazsa enflasyon oranında artırın." dedik, siz aynı desteği verdiniz. 22 milyar lira destek verdiniz çiftçiye, aynı desteği bu sene yine veriyorsunuz. Böyle bir şey olabilir mi arkadaşlar? Sonunda ne oluyor? Türkiye her şeyi ithal ediyor ve ithal etmeye devam ediyor, ödediğimiz döviz gün geçtikçe artıyor. Köyler boşalıyor, kentlerde başka sorunlar başlıyor. Ondan sonra ne oluyor? Biz "Tarımsal nüfus yaşılanıyor." diyoruz. Şu anda yaş ortalaması 55-56 civarında ama sizin bir politikanız var mı? Yok.

Genç Çiftçi Projesi vardı, biz de destek verdik ama bu projeyi sonlandırdınız, ona bütçe desteği vermediniz. Niye vermiyorsunuz? Verdiğiniz destek zaten çok azdı, yanlıştı.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Hepsi çeteye gidiyor.

OKAN GAYTANCIOĞLU (Devamla) – Ama şimdi yeter ki böyle bir proje getirin, inanın biz size destek veriz. Niye vermeyelim? Çünkü bu ülke hepimizin. Bu ülke üretirse kalkınır; bu ülke üretirse, hakça bölüşürse çocuklarımızın geleceği iyi olur, yoksa iyi bir gelecek yok. Yani çıkış var, ciddi bir bütçeyle, önce çiftçiyle hesaplaşmanız lazım. Hesaplaşma ne? Çiftçinin borcunun üzerine aynen böyle bir bardak su içeceksiniz. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Afiyet olsun.

OKAN GAYTANCIOĞLU (Devamla) – Diyeceksiniz ki: "Çiftçinin borcunun faizini siliyorum, anaparayı da bölüyorum. Alacağın var benden zaten." Niye? Yasa onu öngörüyor, gayrisafi millî hasılanın yüzde 1'i çiftçiye destek olarak verilir. Yani hesaplaşıyorsunuz, sonra da "Köylü milletin efendisidir." diyorsunuz.

Saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

VEYSEL EROĞLU (Afyonkarahisar) – Okan Bey, 34 tane baraj göleti yaptık Edirne'ye, daha ne istiyorsunuz?

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Yaptınız, eksikler de var Sayın Bakanım.

VEYSEL EROĞLU (Afyonkarahisar) – Tamam, 8 tane daha yapacağız.

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Yapın.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Sayın Bakanım, siz zaten o görevde olsaydınız bu duruma düşmezdik. Yani biz sizi arar olduk Sayın Bakanım; gerçek söylüyoruz, şaka değil yani.

BAŞKAN – Evet, sayın milletvekilleri, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Sayın İbrahim Aydın.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Sayın Aydın, ilk kurduğunuz -araştırma komisyonu başkanı olduğunuzda- komisyona biz de geleceğiz, ne yaptığınızı merak ettik Komisyonda.

AK PARTİ GRUBU ADINA İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Araştırma Komisyonumuzun hazırladığı raporla ilgili sizleri bilgilendirmekten son derece mutlu olduğumu ifade ediyor, Komisyonumuz adına Gazi Meclisimizi ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Ülkemizin tıbbi ve aromatik bitki çeşitliliğine ilişkin sorunlarını tespit etmek ve bunlara yönelik çözüm önerilerini geliştirmek maksadıyla, uzlaşî kültürüyle çalışarak bilimsel bir raporun ortaya çıkmasına vesile olan saygıdeğer Komisyon üyelerimize ve uzman arkadaşlarımıza sizlerin huzurunda şükranlarımı sunuyorum.

Tıbbi ve aromatik bitki çeşitliliğinin korunmasında, bunların üretiminde ve pazarlanmasında karşılaşılan sorunlar ile alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsil edilen 5 partinin ortak kararıyla kurulan ve 8 Mayıs 2019 tarihinde çalışmalarına başlayan Meclis Araştırması Komisyonumuz çalışmalarını tamamlamıştır. Komisyonumuz Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kendisine tevdi edilen araştırma konusu kapsamında öncelikle yol haritasını belirlemiş, daha sonra da ilgili bakanlıklardan, kamu kurum ve kuruluşlarından, üniversitelerden, uluslararası kuruluşlardan, akademisyenlerden, uzmanlardan, üreticilerden, ülkemizin farklı yerlerinden gelen sivil toplum örgütü ve özel sektör temsilcilerinden oluşan toplam 68 kişi ve kuruluşu dinlemiştir. Ayrıca Komisyonumuz, tıbbi, aromatik bitki çeşitliliğinin yoğun olduğu ve farklı projeler geliştirilen Çorum, Balıkesir, Konya, Karaman; özellikle Doğu Karadeniz'den başlayarak Rize, Artvin, Trabzon, Giresun, Ordu, Samsun ve güneyde Hatay, Kilis, Gaziantep ve Şanlıurfa illerine çalışma ziyaretleri gerçekleştirerek yerinde incelemeler yapmış ve 250'den fazla ilgili kişiden değerli bilgiler edinmiştir. Bunlara ilaveten, ülkemizde yetiştirilen tıbbi aromatik bitkilerin ticaretine yönelik istisnalarla bulunmak ve iki ülke arasındaki ticaretin gelişmesine katkı sağlamak üzere Çin Halk Cumhuriyeti'ne mensup 50 kişiden oluşan iş insanları heyetini Türkiye Büyük Millet Meclisinde ağırlamıştır.

Özet olarak, gerek Türkiye Büyük Millet Meclisinde konuşmacı olarak gerekse sahada bizlerle birlikte olan üreticilerimizin ve özel sektör temsilcilerimizin çalışmalarımıza aktif olarak katılması ve yaşadıkları tecrübeleri paylaşımları sayesinde sorunlar daha detaylı incelenmiş, genel duruma ilişkin resim net bir şekilde ortaya konulmuştur. Böylelikle alınması gereken tedbirler yönelik gerçekçi öneriler hazırlanarak oluşturulan Araştırma Komisyonu raporumuz Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına arz edilmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi "web" sayfamızdan da 159 sıra sayılı Raporumuza ulaşılabilir.

Meclis Araştırması Komisyonu tarafından yapılan inceleme ve araştırmaların sonucunda, bu bitkilerin etkin bir şekilde korunarak doğadan toplanması, yetiştirilmesi, işlenmesi ve pazarlanması için, mevzuat düzenlemeleri yanında, kurumsal yapıda, kontrol hizmetlerinde, AR-GE, eğitim, tanıtım ve toplumsal bilinçlendirme alanlarında ihtiyaç duyulan çalışmalara ilişkin çözüm önerileri ortaya konulmuştur. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bu doğrultuda Komisyon raporunda tıbbi ve aromatik bitkiler konusuna ilişkin 8 temel başlık altında toplam 127 adet öneri hazırlanmıştır. Bunlardan bazılarını konuşmam esnasında sizlerle paylaşacağım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; malum olduğu üzere, bitkilerin tıbbi alanda kullanımı ve iyileştirici etkilerinin bulunduğu insanlığın var olduğu çok eski çağlara dayanmaktadır. Özellikle son yıllarda, tüm dünyada gıda, baharat, boya, ilaç, kozmetik, parfüm gibi birçok alanda yaygın şekilde kullanılan tıbbi ve aromatik bitkilere olan ilgi artarak devam etmektedir. Son bir buçuk yıldır tüm dünyanın yaşadığı Covid-19 pandemisi de bu konunun önemini teyit etmiştir. Dünyada tıbbi ve aromatik bitki pazarı hacmi yaklaşık 117 milyar dolar iken ülkemizde milyon dolarlarla ifade edilmektedir; dünyada, yaşlanan nüfusun sağlık problemleri, refah artışı ve bilinçli tüketicilerin artmasıyla birkaç yıl içinde 200 milyar doları aşması beklenmektedir, ülkemizin hedefi de 5 milyar dolardır.

Türkiye, dünyadaki 7 fitocoğrafya bölgesinin 3'ünün yani Akdeniz, Avrupa-Sibirya, İran-Turan bölgelerinin özelliğini taşımaktadır. Tüm bu ekosistemlerin sonucu olarak ülkemiz biyolojik çeşitlilik bakımından küçük bir kıta karakterine sahiptir. Ayrıca, tarihsel gelişimi içinde Anadolu'nun göç yolları üzerinde bulunması ve birçok medeniyete ev sahipliği yapması bitki çeşitliliğinin ve zenginliğinin artmasında ve gen kaynaklarının zenginleşmesinde önemli rol oynamıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün dünyada tarımı yapılan birçok kültür bitkisinin gen merkezinin Anadolu toprakları olduğu bilinen bir gerçektir. Ülkemizde, Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğüne yürütülen ve devam eden Nuh'un Gemisi projesine göre, şu ana kadar 3.857'si endemik olmak üzere 13.425 doğal bitki türü tespit edilmiştir. Bu zenginliğin yüzde 80'i ise ormanlarımızdadır. Ülkemiz, özellikle bitki biyolojik çeşitliliği açısından yüzde 28,7 endemizm oranıyla dünyada önemli bir yere sahiptir. Ülkemizin bitkisel genetik kaynakları içerisinde tıbbi bitkilerin önemli bir yeri bulunmaktadır. Bu nedenle,

gerek doğadan toplanan ve gerekse kültürü yapılan tıbbi ve aromatik bitkiler açısından ülkemiz büyük bir ekonomik potansiyele sahiptir. Ülkemiz birçok farklı ekosisteme de sahip olduğundan bitki çeşitliliği açısından Avrupa Kıtası'ndan daha zengindir. Örneğin bitki türü zenginliği dünyaca kabul edilen ve Kafkas "region"unda bulunan sadece Artvin ilimizdeki bitki çeşitliliği Almanya'dakinden daha fazladır. Bir nevi bitki zenginiyiz ama ne yazık ki bu zenginlikten yeterince faydalanamıyoruz. Zengin biyoçeşitliliğimize ve doğa ve floradaki çok sayıda bitki zenginliğimize rağmen, dünyada hâlen ucuz ham madde tedarikçisi konumundayız.

En yoğun tıbbi ve aromatik bitki ithalatı yapan ülkelerin başında ABD, İngiltere, Almanya, Fransa, Hollanda, Çin ve Hindistan gelmektedir. Bu ülkeler aynı zamanda birçok bitkinin ihracatını da yapan ülkeler konumundadır. Üretim ve ticaret bölgeleri dikkate alındığında tıbbi ve aromatik bitki ticaretinin ve mamul madde üretiminin daha çok gelişmiş ülkeler tarafından yapıldığı, Uzak Doğu ülkelerinde ise ham madde üretiminin öne çıktığı görülmektedir.

Değerli milletvekilleri, tıbbi ve aromatik bitki sektöründeki lider ülke konumuna ulaşmak için sadece üretimin yeterli olmadığı ortadadır. Zira her yıl ülkemizde doğal olarak yetişen yüz binlerce ton tıbbi ve aromatik bitkinin gerektiği gibi değerlendirilemediği, bunun bir kayıp servet olduğu, yine üretime konu olan bu bitkilerin yüzde 90'lık kısmının ise sadece ham madde olarak ihraç edildiği ve ihraç edilen ülkeler tarafından katma değerli ürünlere dönüştürülerek tekrar ülkemize yüksek fiyatlarla girdiği hepimizin malumudur. Artık yerli ve millî üretimler yapmalıyız ve markalı ürünleri ortaya koymalıyız.

Ülkemizde, doğadan toplanarak iç ve dış ticareti yapılan 347 tür bulunmaktadır. Bunların da ancak yüzde 30'unun dış ticaretinin yapıldığı bilinmektedir. İhracatta en önemli bitkiler defne, kekik, kimyon, haşhaş, çay, anason, ada çayı, mahlep, kırmızıbiber ve bitkisel çaylardır. Türkiye dünyanın en önemli defne, kekik ve kimyon ihracatçısıdır. Ülkemizin yıllık ithalatı göz önüne alındığında ise en fazla karabiber, zencefil, çörek otu, zerdeçal ve tarçın ithal edilmektedir. Ülkemizde tıbbi bitkilerin en önemli kısmı doğadan toplanmakta ve toplanan bitkiler arasında nesli tükenmekte olan türler de bulunmaktadır.

Türkiye'de tüketilen veya ticareti yapılan tıbbi bitkilerin tarımı da hedeflenen seviyede değildir. Ancak son dönemlerde kültüre alma, çeşit geliştirme ve üretim çalışmaları hız kazanmıştır. Tarım, kırsal kalkınmanın lokomotifidir. Tıbbi ve aromatik bitkilerin tarımı da bu alanda sürükleyici rol üstlenecektir. Tıbbi ve aromatik bitkilerin sağlığa olan katkısının yanında mevcut tarım sisteminde münavebeye uygun olması, marjinal tarım arazilerini kullanma yetenekleri, yetiştirilme teknikleri açısından özellikle kadınlar, engelliler ve küçük aile işletmelerince tercih edilebilecek ve gelişmekte olan bir sektör konumundadır. Bu konuda toprağa ulaşım çok önemlidir. Meclisimiz, üzerine düşeni yaparak gerek orman arazilerinden gerekse hazine arazilerinden faydalanılması için yasal düzenlemeyi yapmıştır.

Biraz önce bizim de Komisyon üyemiz olan Milletvekilimiz Rıdvan Turan Bey dedi ki: "İşte, ormanlar açılarak tıbbi ve aromatik bitkilere yer açılacak, ormanlar yok olacak." Tam tersine, bozuk orman alanlarında doğal olarak yetişen ürünlerin özellikle dere içleri gibi -mesela yaban mersini- o tür yerlerde üretimine izin verilecek ve toprağa da ulaşıldığı zaman bu ürünler daha fazla üretilebilecek. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

RİDVAN TURAN (Mersin) – Başkanım, öyle bir kayıt yok ki! Torba yasa geçti, öyle bir kayıt yok yani düzenleme yapılacağına ilişkin hiçbir kayıt yok.

İBRAHİM AYDIN (Devamla) – Kültüre alınan tıbbi ve aromatik bitkilerin biyolojisi ve ekolojisi çok iyi bilinmelidir. Üretilen miktar kadar ürünün kalitesi, etken maddelerin farmakopelere uygun olması, iyi tarım uygulamalarıyla yetiştirilmesi, hasadı ve tüketiciye ulaşınca kadar olan tüm süreçteki iş ve işlemlerin de titizlikle yürütülmesi gerekmektedir. Bitkilerin hangi kısmının, ne zaman hasat edileceği, toplanacağı konularına ilişkin bilgiler yetersizdir. Doğru bitki türünün toplanabilmesi için toplama öncesi önlem alınması gerekmektedir. Toplayıcılar genel botanik bilgilerle türlerin devamlılığının önemli konularında eğitilmelidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; özellikle sağlık riski taşıyan ürünler başta olmak üzere tıbbi ve aromatik bitkilerin kullanım alanları ve şekli konusunda bilinç düzeyinin yeterli olmaması önemli sağlık sorunlarına neden olabilmektedir. Ülkelerin en büyük zenginliği, eğitilmiş ve bilinçli insan kaynağıdır. Türkiye'de gerek akademisyenlerin gerek hekimlerin gerekse de sosyal alan uzmanlarının halk sağlığını koruyucu ve geliştirici uygulamaları ivedilikle hayata geçirmesi gerekmektedir.

Sağlık Bakanlığı tarafından 2014 yılında yapılan ve 5.882 kişinin katıldığı araştırma sonuçlarına göre, ülkemizde insanların yüzde 60'ının geleneksel ve tamamlayıcı tıp metotlarını hayatının bir döneminde tedavi amaçlı kullandığı tespit edilmiştir. Bunların da yüzde 59'unun bitkisel ve bitkisel karışımları kullandığı kaydedilmiştir. Ülkemizde yıllardır geleneksel tedaviler "kocakarı ilaçları" denilerek dışlandı, küçümsendi, olumsuz algılar oluşturuldu. Hâlbuki bunlar geleneksel kadim bilgilerdir ve değerlidir, diğer bir tabirle halk reçeteleridir. Avrupa'da da 150 milyondan fazla insan geleneksel tedavi yöntemlerinden yararlanmaktadır. Bu hususta başı çeken ülke olan Almanya'da halk geleneksel tedavi yöntemlerinde yılda 10 milyar avro harcamakta ve söz konusu harcamalarının yüzde 50'si sigorta kurumlarınca ödenmektedir.

Diğer taraftan, geri kalmış ve gelişmekte olan ülkelerde özellikle gelir seviyesi düşük olan 2,5 milyara yakın insan ise kimyasal ilaçlardan yararlanamamakta ve başta bitkilerle tedavi olmak üzere, geleneksel Çin tıbbı, Hint tıbbı, Tibet tıbbı, akupunktur, şaman tıbbı, kaplica tedavisi gibi farklı çözümlere başvurmaktadır. Bu tedavilerin bir kısmı bazı ülkelerde tıp eğitimi içerisinde yer almakta ve diplomalı hekimler tarafından uygulanmaktadır.

İnsan sağlığı istismar edilemez ve kutsaldır. Ülkemizde bu konularda boşluktan veya belirsizlikten yararlanan bazı kesimler, zayıflama ilaçları ile kanser önleyici, tedavi edici ve benzeri ürünlerin ilaçlarını günümüzde birer sömürü aracı hâline getirmişlerdir. Özellikle medya üzerinden pazarlanan ve ekonomik değeri hızla artan tıbbi ve aromatik bitkiler sektöründe suistimaller de yaygın hâle gelmiştir. Bu durum aynı zamanda hasta ve hasta yakınları için umut tacirliğine dönüşmüştür. Bu tür sorunların ortadan kaldırılabilmesi için gerekli tedbirlerin alınması, tarafların eğitimi ve toplumun bu konuda bilinçlendirilmesiyle yakın ilişkilidir. Çünkü yıllardır sağlığı iyileştirmek isteyen ülkeler ile sağlığı bozup sadece sentetik kimyasal ilaç satmak isteyen ülkeler arasında kıyasıya bir mücadele sürüp gitmektedir. Sağlık âdeti bir pazarlama aracı hâline getirilmiştir. Mevzuata göre yasak olmasına rağmen birtakım ürünlerin birçok hastalığa iyi geldiği ifade edilerek kontrolsüz bir şekilde satışı yapılabilmektedir. İlgili kurumlar denetimlerde yetersiz kalmakta ve mevzuattaki birtakım boşluklar istismar edilmektedir. Bu hedefe yönelik olarak yapılacak eğitim, tanıtım, pazarlama ve destekleme çalışmalarıyla sektörün gelişmesi hızlanacaktır. Uluslararası pazardan pay alınabilmesi için de ülkesel bir pazarlama ve destekleme modelinin üretimden nihai ürüne kadar, iş paketleri çerçevesinde analiz edilerek ivedilikle uygulanması gerekmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bilindiği üzere ülkemizin en önemli cari açık kalemlerinden biri de maalesef tıbbi cihaz ve ilaç sektörüdür. Acilen bu konuda dışa bağımlılığımızın azaltılması veya asgari düzeye indirilmesi gerekmektedir. Bu konuyu da devamlı gündemde tutarak bilinç oluşturmamız ve ülkemizin bu konuda da mesafe almasını sağlamamız gerekmektedir. Bütün bu nedenlerle tıbbi aromatik bitkilerin üretiminden işlenmesine, nihai ürünün elde edilmesine ve pazarlanmasına kadar geçen sürecin etkin şekilde yönetimi önem arz etmektedir. Bu sektörün tüm taraflarını eş güdüm içerisinde yönlendirecek, acil çözüm gruplarını oluşturacak; ilgili bakanlıklar, üniversiteler ve diğer kurum ve kuruluşlarca önceden yapılan her türlü toplantı, çalıştay, sempozyum, kongrelerde alınan kararları gözden geçirecek; kurum ve kuruluşların görev ve sorumluluklarını ortaya koyacak, gerekli görüldüğünde yeni birimler oluşturmaya karar verebilecek, Cumhurbaşkanlığı nezdinde "tıbbi ve aromatik bitkiler

üst kurulu" kurulmasını sağlayacak düzenlemelerin yapılması en elzem konudur.

Yine, özellikle her ilimizde marka olabilecek tıbbi aromatik bitkilerin uygun havzalarda üretimlerinin başlatılması, eylem planlarının hazırlanması ve coğrafi işaret tescillerinin yapılması önem arz etmektedir. Bunun en güzel örneklerine Doğu Karadeniz çalışma ziyaretinde şahit olduk. DOKAP'ın desteğiyle ve ANG Vakfının koordinatörlüğünde yürütülen proje kapsamında her il özgül bitkiler ön plana çıkarılmaya çalışılmıştır. Örneğin doğal mevcut bitkilerin yanında Artvin'de alıç, Rize'de dağ kekiği, Trabzon'da maviyemiş, Giresun'da karayemiş, Samsun'da sahlelep gibi bitkiler ön plana çıkarılarak halkımızla güzel örnekler ortaya konulmuştur. Bu güzel projeden dolayı emeği geçenlere sizlerin huzurunda da teşekkürlerimi sunuyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, bu yüzden, tıbbi ve aromatik bitkiler konusunda âdeta bir seferberlik başlatarak meslek taassubundan uzak, sadece ülkemizin yüksek menfaatini düşünerek tüm ilgili meslek grupları ve konunun uzmanlarıyla bir araya gelmeliyiz. Burada unutulmaması gereken, tıbbi ve aromatik bitkiler konusu hiç şüphesiz tek başına doktorların veya eczacıların veya kimyacıların çözeceği bir konu değildir. Bu konu; korumadan üretime, üretimden katma değerli ürünler oluşturulmasına, gerek yurt içinde kullanıma ve gerekse yurt dışına ihraç edilmesine kadar, doktorlar, eczacılar, kimyacılar gibi mesleklerin yanında orman mühendisleri, ziraat mühendisleri, biyologlar, botanikçiler, sistematikçiler, laborantlar, girişimcileri gibi birçok meslek grubunun ve iş insanlarının bilgi birikimi ve ortak hareket etmeleriyle çözülebilir. Nihai amacımız; üniversitelerimiz, sanayicimiz, girişimcilerimiz ve köylümüzle iş birliği içerisinde yeni ürünler üreterek ülkemizi ham madde tedarikçisi konumundan yüksek katma değerler ihraç eden bir ülke konumuna taşımaktır; ülkemiz için büyük bir ekonomik değer olan tıbbi ve aromatik bitki çeşitliliğini korumak, üretimini artırmak ve pazarlamasını sorunsuz hâle getirip doğal ve sağlıklı ürünleri insanımıza sunmaktır.

Sonuç olarak hazırladığımız Komisyon raporunda, tıbbi ve aromatik bitkiler konusunda ülkemizde ve dünyada durum nedir, bu konuda ülkemize has sorunlar nelerdir, çözüm önerileri neler olmalıdır, hangi konularda gerideyiz, önümüzdeki süreçte acilen neler yapmalıyız gibi konuları gerçekçi bir şekilde ortaya konulmuş ve ülke olarak durumumuzu sorgulayan, kurumsal yapı ve mevzuat değişikliği dâhil tüm engellerin ortadan kaldırılacağı bir çalışma ortaya konulmuştur.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sözlerime son verirken Komisyonumuzun çalışmalarının ve raporumuzun bir son değil, bir başlangıç olduğunun bilincinde olarak bundan sonraki süreçte de tıbbi ve aromatik bitkiler konusunda farkındalığı olan milletvekilleri olarak sektöre ilişkin sorunların takipçisi olacağımızı belirtmek isterim.

Komisyonumuzun çalışmalarının yürütülmesinde desteklerini esirgemeyen Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanımız Sayın Mustafa Şentop Beyefendi'ye, 26'ncı Dönemde Komisyonumuzun kurulmasına vesile olan önermeleri veren tüm imza sahiplerine, özellikle de şu anda beni izleyen ilk başta Orman ve Su İşleri Bakanımız Profesör Doktor Veysel Eroğlu'na, Komisyonumuzun kurulmasını destekleyen Parlamento üyelerine, Komisyonumuzda birlikte çalıştığımız tüm üyelerimize... Burada isimlerini de saymadan geçemeyeceğim: Eskişehir Milletvekilimiz Arslan Kabukcuoğlu, Ankara Milletvekilimiz Nevin Taşlıçay, Mersin Milletvekilimiz Rıdvan Turan, Ankara Milletvekilimiz Servet Ünsal, Edirne Milletvekilimiz Okan Gaytancıoğlu, Bursa Milletvekilimiz Erkan Aydın, Mersin Milletvekilimiz Ali Cumhur Taşkın, Artvin Milletvekilimiz Ertunç Erkan Balta, Bursa Milletvekilimiz Refik Özen, Şanlıurfa Milletvekilimiz Zemzem Gülerler Açıkanal, Karaman Milletvekilimiz Recep Şeker'in büyük destekleri oldu. Yine 14 kurumdan gelen kıymetli uzmanlarımıza; Komisyonumuza bizzat sunum yapan ve sorularımızı cevaplayan, bilgi, belge sunan ve çalışmalarımıza katkı sağlayan tüm resmi kurum ve kuruluşlara; sivil toplum kuruluşlarına, akademisyenlere, özel sektör temsilcilerine, üreticilerimize; Komisyon olarak çalışma ziyaretlerimizde illerinde bizleri misafirperverlikle ağırlayan milletvekillerimize, mülki idarelerimize yani valilerimize, kaymakamlarımıza ve yerel yöneticilerimize, belediye başkanlarımıza Komisyonumuz adına en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu raporun sonuçlarının ülkemize ve insanımıza hayırlı sonuçlar getirmesini temenni ediyor; Gazi Meclisimizi, siz değerli milletvekillerimizi tekrar sevgi, saygı ve muhabbetle selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; MHP ve İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Tıbbi ve Aromatik Bitki Çeşitliliğinin Korunmasında, Bunların Üretiminde ve Pazarlanmasında Karşılaşılan Sorunlar ile Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu raporu üzerindeki genel görüşme tamamlanmıştır.

Gündemimizdeki konular tamamlanmıştır.

Alınan karar gereğince kanun teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işleri sırasıyla görüşmek için, 24 Şubat 2021 Çarşamba günü saat 14.00'de toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 22.47